

**АСОЦІАЦІЯ ВИПУСКНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОГО ЮРИДИЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

***МАТЕРІАЛИ XX ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ»
(Том № 1)***

***Харків
2019***

УДК 340.12.001

ББК 67.0

78

Відповідальні за випуск:

*О.О. Нанарова – член Секретаріату Асоціації випускників
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

*Асоціація випускників Національного юридичного університету імені
Ярослава Мудрого*

78 Матеріали XX Всеукраїнської наукової конференції «Теорія та практика сучасної юриспруденції». Том № 1 – X.: Асоціація випускників Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого – Харків: 2019. – 157 с.

Тези друкуються мовою авторів у авторській редакції.

*Адреса редакційної колегії: вул. Пушкінська, 77, к. 222п, м. Харків, 61024,
Україна.*

УДК 340.12.001

ББК 67.0

*© Асоціація випускників Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

*Абдуллаєва Кароліна Вагіфівна
студентка 9 групи 1 курсу
Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
Національного юридичного
університету імені Ярослава
Мудрого*

ОСОБЛИВОСТІ МАНІФЕСТУ 1906 РОКУ

Найвищий Маніфест про перетворення Державної ради – У 1906 році Миколою II були затверджені основні закони Російської імперії, законодавча влада закріплена за Державною радою і Державною думою.

Дуже невелика частина населення Росії розцінила Маніфест як перемогу революції. З числа представників цієї частини населення сформувалися дві праві політичні партії - партія ліберально-монархічної буржуазії (конституційні демократи, або кадети) і партія чиновників, поміщиків і великої буржуазії - «Союз 17 жовтня» (або октябристи).

Щодо передумов проголошення маніфесту, то ще восени 1905 року все суспільство зійшлись разом у різноманітні потоки революційного і ліберального руху задля досягання спільної мети. На заклик Всеросійської наради профспілок до страйку відгукнулись підприємства від Центральної Росії, Поволжя, Уралу, Саратова..і аж до Харкова та Києва.

Враження від Маніфесту було настільки великим, що народом всюди були зроблені негайні спроби реалізувати права, проголошені в ньому. Але ці спроби виявилися марними , тому що було найбільш гострі та фатальні помилки у цьому законодавстві , то можна підкреслити , такі як : поспішність роботи та безмежної сваволі її творців, яка, ніби-то цікавилась життям народу та держави і вважала ,що можна розпоряджатися як вздумається, цілком не узгоджуючись із багато самостійними законами життя нації. Саме тому оголошення конституції справило не те враження, яке воно могло б справити, і не поклато краю безладдю.

Щодо правового статусу монарха, то був він визначений в Основних закон 1906 настільки суперечливо, що це не могло не привести до появи різних його трактувань і інтерпретацій. Особливі суперечки викликало вираз «самодержавна влада» (ст.ст. 4, 6, 60, 65, 222 Основних законів). Збереження терміна «самодержавний» в титулі монарха, втратив необмежену владу, породило змішання понять «необмежений» та « самодержавний » не тільки в правовій літературі, а й в суспільній свідомості. Включення поняття «самодержавна влада» в новій редакції Основних законів багато авторів схильні пояснювати політичними міркуваннями. Незалежно від того, за відсутності легального визначення поняття «самодержавство» в російському законодавстві, збереження його в нормативних актах посилювало абсолютистський підтекст правового статусу російського імператора. Аналіз правового становища Державної думи, її основних функцій призводить до висновку, що обсяг повноважень народного представництва, що надаються йому російським законодавством, був значно вужче того, яким володіли до початку ХХ в. законодавчі органи західноєвропейських держав. Державна дума була значно обмежена в основному компоненті законодавчої діяльності право законодавчої ініціативи. Вельми вузькими були її права в бюджетній та контрольній сферах. В основі дуалістичної монархії лежить принцип поділу влади. Поняття «дуалізм»

передбачає існування двох різних самостійних влади. Виконавчу владу здійснює монарх, законодавча прерогативою представницьких органів державної влади.

Вивчення правового статусу імператора і повноважень Державної думи по Основним законам 1906 року та інших нормативних актів початку ХХ ст. показує, що чіткого поділу виконавчої і законодавчої влади не відбулося.

По-перше, законодавча влада здійснювалася в «єднанні» імператором, Державною думою і Державною радою; при цьому за імператором зберігалися значні повноваження в законодавчій сфері.

По-друге, імператор поєднував законодавчу, хоч і обмежену, і виконавчу владу.

По-третє, в законодавчий процес, в якості обов'язкової ланки, були включені органи виконавчої влади, наділені по суті законодавчими повноваженнями.

Таким чином, державні правові перетворення на початку ХХ ст. виявилися недостатніми для чіткого і послідовного поділу влади. Державний лад Росії після 1906 р представляв собою перехідний стан між монархією абсолютною і дуалістичною. В цілому ряді сфер монарх продовжував залишатися по суті єдиним законодавцем (наприклад, в галузі цивільної адміністрації, релігії і церкви, зовнішньої політики); володів також широкими повноваженнями в сфері одноосібної законодавчої ініціативи; великими можливостями в санкції закону, в порівнянні з народним представництвом. Активне використання права видання указів законодавчого характеру призвело до розвитку внедумской законодавства.

*Антоненко Максим Сергійович
Студент 9 групи, 1 курсу, Інституту
підготовки кадрів для органів юстиції
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

СУТНІСТЬ ПЕРЕБУДОВИ ТА ЇЇ НАСЛІДКИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

Перебудова цікава дослідників ще навіть за часів її проведення, адже навіть тоді можна було зрозуміти, що вона є історичним явищем, яке змінить все. Однак, я вважаю, що на сьогоднішній день питання сутності Перебудови, а особливо її наслідків є навіть важливіше ніж на той час, бо тільки зараз ми можемо оцінити справжні її масштаби, механізми, причини і головне- відчутти на собі її наслідки. Адже фактично весь сучасний стан речей: суспільний та державний лад, право та навіть мораль та особливості мислення-завдячує своєму існуванню саме процесам названим з легкої руки М.С. Горбачова Перебудовою. Не менш цікавим є те, що на інтуїтивному рівні майже кожен житель України чи інших пострадянських країн розуміє що таке Перебудова, але набагато менша кількість людей може дати адекватне визначення та пояснити в чому вона полягала, тобто її суть. Саме тому необхідним є аналіз соціально-економічних, політичних та духовних процесів цього часу та визначення їх суті та наслідків.

По-перше, Перебудова являла собою спробу частини КПРС реагувати на вимоги часу шляхом внесення в старий державний та суспільний лад елементів демократії, аби продовжити існування системи яка вже давно була приречена на загибель. При тому варто звернути увагу, що навіть самі ініціатори Перебудови не могли сформулювати кінцеві цілі які вони переслідували реформуючи країну. Яскравим прикладом є слова самого Горбачова «Нерідко виникає запитання: а чого ми хочемо досягти в результаті перебудови, до чого прийти? На це запитання навряд чи можна дати детальну, педантичну відповідь. Не в наших традиціях займатися

пророкуванням і намагатись визначити наперед усі ті архітектурні елементи суспільної будівлі, яку ми зведемо у процесі перебудови»(1 с.30).

По-друге, частими є випадки, коли люди плутають поняття перебудова та гласність, ототожнюють їх, що звісно є грубою помилкою, адже перебудова це процеси реформування суспільства і держави, а гласність можна доволі грубо назвати свободою слова для всіх, тобто демократизацією ЗМІ, журналістики і сфери комунікації та інформації в цілому. Хоча політика гласності багато в чому і була інструментом політичної боротьби як між новими легалізованими партіями, так і всередині всеохоплюючої КПРС, а особливо її верхівки, що призвело до не передбачуваних наслідків, як зазначав американський журналіст Д. Саттер: «У результаті герої та негідники у радянському політичному пантеоні помінялися ролями. Але розпочавшись, як внутрішньопартійна «уловка» гласність завершилася втратою віри в комунізм, яка була найсильнішим джерелом підтримки режиму (2 с.259-260)».

По-третє, не варто забувати про економічний фактор перебудови, який напевно був найважливішим і багато в чому спричинив ту економічну ситуацію яку ми бачимо і сьогодні, тобто заклав основи сучасної економіки України з її плюсами і недоліками. Так, хоч реформа не була продуманою, а закони часто суперечили один-одному, як приклад закони «Про не легальні трудові доходи» та «Про індивідуальну трудову діяльність» вона все ж заклала підвалини переходу до ринку, що можливо і суперечило її первісній меті- модернізації соціалістичної економіки, але в кінці кінців стало єдино можливим її результатом. Тут можна провести паралелі з реформами НЕПу, але головною відмінністю було те що НЕП був поступкою радянської влади лише частиною економіки на певний перехідний період, що дало можливість новій владі укріпитись на інших фронтах- політичному та ідеологічному, а перебудова можливо і починалась як поступка, але потреби суспільства вже не йшли на компроміси з вимогами партії заради збереження системи, що врешті призвело до перетворення перебудови в неконтрольоване падіння.

Отже, визначаючи сутність перебудови доведеться прибїгти до класичного визначення перебудови, як «модернізації навздогін». Дійсно суть цих процесів зрозуміла, але важко піддається поясненню, а от наслідки як раз і є відображенням цієї суті. Так, дійсно перебудова заклала основу багатьох негативних явищ сучасної України- це і тіньова економіка, олігархізація, численні недоліки як в законодавстві так і в правоохоронній системі, багато в чому маргінальна свідомість великої частини населення, але не варто забувати і про такі позитивні наслідки, як; формування ринкової економіки, плюралізму в політичному та духовному житті, демократизація усіх сфер суспільного та державного життя, створення першої за довгий час української політичної еліти, яка створюючи незалежну українську державу забезпечила певну передаваність влади. Тобто перебудову слід розглядати як процес еволюційного переходу від не життєздатної радянської системи до демократичних національних держав, яка хоч і не позбавлена недоліків, але в цілому була позитивним явищем для українського державотворення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- 1.Горбачов М.С. Перебудова і ное мислення для нашої країни і всього світу.-К., 1988.
- 2.СаттерД.Векбезумия. Распад и падениеСоветскогосоюза/ пер. С англ.- М., 2005.3.
- Кульчицький С. В. Перебудова // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. — К.: Наукова думка, 2011. — Т. 8 : Па — Прик. — С. 118
- 4.О. Бойко. «Перебудова» // Політична

енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. — К.:Парламентське видавництво, 2011. — с.547

Антонов Георгий Алексеевич
Студент 1 курса 7 группы
Институт подготовки кадров
в органы Юстиции Украины
НЮУ им. Ярослава Мудрого

ОСНОВНЫЕ ЧЕРТЫ ПРАВА НА УКРАИНСКИХ ЗЕМЛЯХ В СОСТАВЕ АВСТРИЙСКОЙ ИМПЕРИИ

Во второй половине XVIII века активизируются кодификационные работы в гражданском, криминальном и процессуальном праве. Создаются низкие комиссии, которые назывались придворные комиссии. Их целью был процесс становления и принятие гражданского кодекса. Для его создания утвердили три комиссии: компиляционная, ревизионная и законодательная. Начальный проект гражданского кодекса написали в 1766 году, он получил название “терезианский кодекс”, но его не утвердили.

В это же время появилась необходимость систематизировать и криминальное право в стране. Зимой 1768 императрица австрийской империи приняла криминальный кодекс. Он состоял из двух частей. Первая – процессуальное право, а вторая – материальное право. Он разрешил пытки определённых видов. В 1779 году они были отменены Йосифом II. Старый кодекс был заменён новым в 1787 году. В новом кодексе значительно усилили наказание революционеров и казнокрадов..

В 1772 году был издан указ переделать кодекс. Для этого была создана отдельная комиссия, которая работала очень медленно, но к 1783 император издал патент на брак и в 1786 – патент про порядок наследства по закону.

Патент изданный 1.11.1786 года ратифицировал первую часть кодекса, что носила название “Йосифианский кодекс законов”, т.к. его выдал Йосиф II. Он имел пять разделов:

- Про законы;
- Про права подданных;
- Про права супругов;
- Про права родителей и детей;
- Про права сирот;

В 1797 году был издан Галицкий гражданский кодекс, имевший три части поделённых на разделы, разделённые на параграфы. Он насчитывал 1613 параграфов. Содержанием первой части были общие нормы, разъясняющие понятие права и государства, так же определяли права человека. В то время как во второй части были определены правовые отношения в вещном праве, установлено понятие вещи. Третья часть включала в себя нормы обязательственного права, а также, устанавливала систему заключения договора.

На то время этот кодекс был огромным прорывом для кодификации гражданского права в Австрии. Они использовали свой опыт предыдущих гражданских кодексов, и каждый работающий в комиссии по кодификации приложил огромное количество усилий для его написания. В основе его источников лежали нормы прусского гражданского права.

*Барздова Ауріка Євгенівна,
Студентка 1 курсу 9 групи
Інституту підготовки кадрів для
органів юстиції України НЮУ ім.
Ярослава Мудрого*

ДОГОВІР ПРО ДРУЖБУ ТА КОРДОНИ МІЖ НІМЕЧЧИНОЮ ТА СРСР ТА ТАЄМНІ ПРОТОКОЛИ ДО НЬОГО

Договір про дружбу та кордони між Німеччиною та СРСР – це договір, який був укладений між Радянським союзом та Третім Рейхом. А саме 28 вересня 1939 року, після того, коли до Польщі було відправлено війська Німеччини та СРСР.

Цей договір був підписаний міністром закордонних справ Німеччини Ріббентропом та Народним комісаром закордонних справ СРСР Молотовим, до доповнював положення до укладеного пакту Ріббентропа – Молотова від 23 серпня, про розподіл сфер впливу у Центрально – Східній Європі та зазначав територіальний поділ Польщі за двома країнами.

Головними причинами зближення могутніх держав стало те, що Німеччина хотіла поширити свою владу на європейські країни, також вона хотіла, щоб СРСР притримувалась нейтралітету у відносинах Німеччини з Польщею під час кампанії Третього рейху, також їм було не вигідно, щоб СРСР шукала підтримки у країн Заходу. СРСР у свою чергу прагнула приєднати землі Польщі, Фінляндії, Прибалтики, Румунії, а також сподівалася, що Німеччина допоможе їй врегулювати збройний конфлікт з Японією.

Договір про дружбу кордонів містив сім статей. При чому сторони мали певні зобов'язання : утримуватися від агресивних дій та нападів одна проти одної, усі суперечки вирішувати мирним шляхом, проводячи переговори, також проводилися консультації стосовно спільних інтересів країн.

Цей договір містив: карту з розмежованим кордоном на території Польщі між Німеччиною та СРСР, але згодом кордон було змінено від річки Вісла до Бугу, також Німеччина визнавала за СРСР Литву, Латвію, Естонію, Бессарабію, Західну Білорусь та українські землі, що були у складі Польщі.

Додатковим до, цього договору були підписані таємні протоколи, що розмежовували систему інтересів стосовно Східної Європи.

У секретних статтях документу зазначалося: зони впливу СРСР та Німеччини в Східній Європі, СРСР давала згоду на розташування німецьких військ Нарва – Вісла – Сян. За таємним протоколом за владою СРСР була Латвія, Бессарабія, Естонія, Фінляндія, українські та білоруські землі, а за Німеччиною залишалася Литва. Але після того, як Німеччина 1 вересня 1939 року напала на Польщу, лінія кордону змістилася до Бугу і в якості компенсації, а точніше після ультиматуму висунутого СРСР Гітлер визнав Литву за СРСР 15 червня 1940 року.

В окремому таємному протоколі також йшла мова про придушення будь-якої пропаганди польського народу. Це спричинило до того, що таємні спецслужби Третього Рейху та Радянського Союзу діяли за спільною домовленістю.

11 лютого 1940 року було підписано економічну реформу, що зобов'язувала СРСР постачати продовольство та військово – стратегічні матеріали німецькому війську.

Задля наглядного прикладу Німеччина та СРСР проводили спільні паради у Бресті, Пінську, Ковалі, що символізувало дружбу між країнами.

Договір про ненапад мав свої наслідки для Радянського союзу:

Позитивні наслідки:

1. СРСР уникнула війни на два фронти.
2. Військово - стратегічне становище покращилося.
3. Були приєднані території.

Негативні наслідки:

1. Порушення багатьох норм, що суперечили етичним та міжнародним нормам.
2. Авторитет Радянського Союзу було спростовано.
3. Цей договір приспав у СРСР пильність стосовно країни – агресора.

Про існування таємного протоколу до угоди довгий час замовчувалося. Оригінали документу не збереглися ні в СРСР, ні у Німеччині. Цей протокол було опубліковано у 1989 році, після проведення дослідних робіт під керівництвом О. Яковлева. режим на ці землі. Цим самим вона пригнічувала становище населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. А. Ф. Трубайчук. Німецько-радянський договір про дружбу і кордон 1939 // Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т./Редкол.:Л. В. Губерський (голова) та ін. — К.:Знання України, 2004 — Т.2 — 812с.
2. Інтернет ресурс : <https://zbruc.eu/node/27538>
3. Альманах визначних подій / Інтернет ресурс : <http://calendate.com.ua/event/1405>

*Богачьов Микита Євгенович
студент 1 курсу 9 групи
інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

ГРОШОВА РЕФОРМА 1996 РОКУ: ЇЇ ПРИЧИНИ, ЗМІСТ ТА НАСЛІДКИ

Сутність моєї роботи полягає у розкритті основних положень Грошової реформи 1996, що була в Україні її передумов та наслідків.

Заклики до введення на території України нової грошової одиниці лунали одразу після проголошення незалежності України і після грудневого референдуму. Однак, це питання найбільш гостро постало у 1995 році, коли відбувався процес девальвації купоно-карбованців, коли гроші втрачали свою вартість щогодини. Через це вартість продуктів та інших послуг/речей тощо завжди збільшувалася. Це можна пояснити тим, що через вихід УРСР зі складу СРСР перша втрачала зв'язки з останньою: тобто, із розвалом Радянського Союзу був зруйнований єдиний організм, у якому відбувалися процеси взаємодопомоги між радянськими республіками. Тому, можна із впевненістю сказати, що через цей складний період пройшли усі колишні радянські республіки.

Однак на початок 1996 року ситуація почала вкрай поліпшуватися: можна було побачити процес стабілізування курсу долару відносно до купоно-карбованця, зменшення процесу спаду виробництва сприяли для введення нової грошової одиниці на території України – гривні.

25 серпня 1996 року указом другого президента України – Леоніда Кучми «Про грошову реформу в Україні» було зазначено те, що:

- 1) З 2 вересня в Україні вводиться в обіг нова грошова одиниця – гривня, та її сота частина – копійка;
- 2) Треба провести обмін купоно-карбованців на гривню з 02.09.1996 по 16.09.1996 за таким курсом: 100.000 карбованців = 1 гривня;

3) Починаючи з 17 вересня обіг карбованців припинявся, і єдиним платіжним засобом на території України стала гривня;

4) Доручити Національному Банку України випуск таких банкнот: 1, 2, 5, 10, 20, 50, 100 гривень, і випуск таких монет: 1, 2, 5, 10, 25, 50 копійок, тим самим припинивши емісію карбованців на користь гривні.

Унаслідок вище зазначеного відбувся довгоочікуваний процес впровадження національної валюти на території України. Стипендії, заробітна плата, пенсії, комунальні платежі – усе повинно було бути перераховано на нову грошову одиницю.

Для звичайних громадян обмін купоно-карбованців відбувався у спеціальних обмінних точках, касах підприємств, організації, коли виплачували заробітну плату тощо. Згідно з даними державної влади, було організовано близько 10.000 обмінних пунктів на всій території України. Ці пункти були усюди: на вокзалах, на автовокзалах, річкових портах, аеропортах. Найголовніше можна зазначити те, що під час процесу обміну купоно-карбованців на гривню не було залучено контори, що займалися процесом обміну іноземних валют, все було покладено на плечі держави.

В свою чергу, органи місцевого самоврядування спеціальною постановою могли подовжити строк, в який можна було обміняти купоно-карбованці на гривню до 15 жовтня 1996 року через поважні причини. Однак, на цьому процес обміну не закінчився. Були постанови НБУ про те, що можна зробити обмін з 19.05.1997 до 11.07.1997, а потім і цей строк було подовжено, і він був з 01.09.1997 до 31.12.1997. Після цієї крапки у процесі обміну купоно-карбованців на гривню перші були віддані на утилізацію.

Отже, грошова реформа 1996 року відіграла важливу роль у економічному житті України. Хоча, варто відмітити також і політичний мотив цього рішення. Завдяки цьому, Україна нарешті відійшла від дефолту, який так і не наступив, на відміну від Російської Федерації, і це означало, що наслідком цієї реформи було остаточне покинення рублевої зони, створення єдиної грошової системи в Україні.

Завдяки цій грошовій реформі, яка отримала світову увагу від представників найбільш впливових країн, гривні вдалося ще протягом тривалого часу залишатися стабільною валютою, а це можна приписати тодішньому голові Національного Банку України – Віктору Ющенко, який на той час отримав світову пошану як розумний економіст, що зумів вивести Україну зі скрутного положення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1.Іванов В.М.. Історія держави і права України : підручник. / В.М. Іванов - К.: КУП НАНУ,2013. - 892с.. 2013.

2.Указ Президента України «Про грошову реформу в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/762/96>.

3. Конституція України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/254к/96-вр>.

4. Шевчук В.П., Тараненко М.Г. Історія української державності. - К., 1999.

РОЗШИРЕННЯ ПРАВ СОЮЗНИХ РЕСПУБЛІК В СРСР В ЧАСИ ПЕРЕБУДОВИ

Характеризуючи радянську епоху для суспільного життя в Україні, перші слова що приходять на думку це тоталітаризм, цензура та ін. Це саме стосується і радянського права, якому завжди була характерна централізація влади. Зазначимо, що права союзних республік слід розглядати не лише як сукупність закріплених правових норм, а й як можливості та повноваження якими реально володіли республіки, адже декларативний характер правових норм не дозволяє говорити про їх повне виконання, а значить і про наявність прав, що в них закріплені. Перебудова в СРСР це унікальний період, що характеризується лібералізацією суспільних відносин та значними законодавчими змінами. Дослідження цих змін в контексті розширення прав союзних республік є напрочуд актуальним в контексті їх значення для державотворчих процесів сьогодення.

Перш ніж перейти безпосередньо до аналізу державного статусу України у складі СРСР наведемо визначення перебудови:

Перебудова — загальна назва сукупності політичних і економічних реформ, що проводилися в СРСР у 1985–1991 роках. Отже, хронологічні рамки дослідження охоплюють період з 1985го по 1991 рр.

У 1985 му році, Радянський союз, згідно конституції представляв собою федеративну, суверенну державу, з добровільним входом та виходом з такої. Проте, насправді дані положення мали виключно декларативний характер. Державний централізм, надмірна бюрократизація, виключно формальна роль органів самоврядування республік у вирішенні питань загально національного значення повністю знецінювали переваги федеративного устрою. Таким чином, при Верховній Раді України працювало більше шести спеціальних комісій, без згоди яких не було можливим ухвалити будь-яке рішення. Так, основні нормативні правові документи союзних республік – кодекси(в т.ч і України) повинні були бути прийняті у суворій відповідності з загально-радянським законодавством, що очевидноспричиняло уніфікацію правової системи. Союз РСР як суверенна держава мав цілісну систему союзних державних органів, систему союзного законодавства, територію, громадянство, грошову і кредитну системи, бюджет, збройні сили, державну символіку.

Основною причиною реформи перебудови була особа Михайла Горбачова та партійних груп, що привели його до влади – фактично влада тепер спиралася не на одну особистість, а на партійну номенклатуру, що зумовлювало її подальшу децентралізацію.

Основні положення про розширення кола повноважень так компетенцій республіканських органів влади були вперше офіційно представлені в рішенні XIX Всесоюзної конференції КПРС, у прийнятій вересневим (1989 р.) пленумом ЦК КПРС програмі "Національна політика партії в сучасних умовах", а також у постанові з'їзду народних депутатів СРСР "Про основні напрями внутрішньої і зовнішньої політики СРСР". Ці документи звісно не мали силу закону, проте саме вони послужили своєрідною програмою для реформування радянської системи права. Так, основним напрямком, що має допомогти вийти з кризи мало б стати перерозподіл владних повноважень між центром та регіонами на користь останніх.

Відповідно до цього документу, Верховна Рада СРСР прийняла та запровадила Закон СРСР "Про розмежування повноважень між Союзом РСР і суб'єктами федерації". У статті 1

цього Закону(основні поняття) давалося таке визначення СРСР: "Союз Радянських Соціалістичних Республік є суверенною соціалістичною державою". Тобто, не дивлячись на внутрішню лібералізацію та проголошену децентралізацію, влада навпаки обмежує свободи республік. Фактично, це була спроба перетворити Радянський союз на унітарну державу, про право виходу з якої звісно не йшлося б.Змінилося не лише визначення своєї держави, а й самих союзних республік: "Союзи республіки - суверенні радянські соціалістичні держави, які добровільно, на основі вільного самовизначення народів і рівноправності об'єдналися у Союз Радянських Соціалістичних Республік". Проте очевидним є протиріччя законодавця – вхід і вихід з радянського союзу начеб то вільний, а держава унітарна, що унеможливило останній.Права ж союзних республік визначалися статтями 2-4 цього Закону. І знову, за кожною з республік визнавалося право вільного виходу з СРСР.

В конституції було указано, що порядок виходу з СРСР має регулюватися спеціальним законом. Закон же цей передбачав цілу низку практично нездійснених процедур які мала пройти республіка для початку процедури виходу. Так, окрім народного воєвизначення та ін. потрібно було отримати згоду президіуму Верховної Ради СРСР, що було мало ймовірно. До того ж навіть українська Верховна Рада була фактично позбавлена можливості ініціювати подібну процедуру, вона б просто не пройшла профільних комітетів.

Що ж, проаналізувавши все раніше викладене, можемо підбити деякі підсумки. Період перебудови в СРСР це період кардинальних змін у державі – лібералізація, запровадження напів-капіталістичних моделей господарювання, початок функціонування громадських організацій, період гласності. Право у цей період не було сталим. Говорячи про відносини союзних республік з “метрополією” слід зазначити, що в сфері державного управління період перебудови характеризується централізацією влади. Права республік звісно було розширено в економічних сферах проте право виходу було суто деларативним.

*Боговська Кароліна Дмитрівна
Студентка інституту підготовки
кадрів до органів юстиції України НІОУ ім.
Ярослава Мудрого*

МІСЦЕ АКТУ ЗЛУКИ УНР ТА ЗУНР В УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛЬНО-ВІЗВОЛЬНИХ ЗМАГАННЯХ: СПРОБА ПОРЯТКУ ДОСЯГНЕНЬ ЧИ ВТІЛЕННЯ ІДЕЇ СОБОРНОСТІ

22 січня 2019 року виповнилося 100 років від дня акту злуки,урочистого оголошення на Софійській площі в Києві універсалу про об'єднання УНР і ЗУНР в соборну Україну. Окрім річниці нагальність розгляду даної події історико-правовою наукою обґрунтовується необхідністю визначення ролі, яку вона відіграла в українській революції, аналізу конкретних положень документу в контексті їх відповідності вірогідним цілям укладачів.

Задля відображення історичних умов, що супроводжували створення аналізованого документа, необхідно розглянути репрезентативну хронологію. Восени 1919 року постало питання про можливе об'єднання наддніпрянської України та західноукраїнських земель в одну незалежну державу.Після оголошення Польщею війни, лідери ЗУНР вирішили звернутися за допомогою для оборони Львова до Павла Скоропадського 7 листопада 1918 р., однак ця ідеяпровалилася.23 листопада уряд ЗУНР скерував до Наддніпрянщини другу делегацію з сформульованим текстом попереднього договору, з яким вона від'їхала на переговори з

Директорією до Фастову. Тобто, ініціатива виходила з Заходу, адже члени Директорії були зайняті своїми внутрішньополітичними справами, що підтверджують слова В. Винниченка: «Давайте, присднуйтеся до нас і будемо собі спокійно жити-існувати».

1 грудня 1918 року ухвалено так званий Фастівський передвступний договір. 3 січня 1919 р. на сесії УНРади у Станіславі прийнято Ухвалу «Про злуку Західноукраїнської Народної Республіки з Українською Народною Республікою», що було схвалено багатотисячними народними маніфестаціями й мітингами, а 19 грудня 1918 р. Директорія в'їхала до Києва. Після цього до Києва почали приїздити представники ЗУНР.

Урочиста акція святкування й проголошення акта Злуки відбулася 22 січня 1919 р. на Софіївській площі біля собору. На майдані зібралися тисячі мешканців столиці, військові частини, духовенство, члени Директорії, уряду УНР та делегація ЗУНР. Згідно з постановою, Галицька Республіка отримала назву Західна Область УНР (ЗОУНР), проте її владні структури загалом залишилися без змін. Оскільки механізм втілення у життя рішень Конгресу було відкладено до проведення Установчих зборів обох республік, ця постанова відображала, за висловом історика С. Макарчука, «більш бажане, ніж дійсне».

Однак, у зв'язку з важкими поразками армії УНР на більшовицькому фронті і втратою майже всього Правобережжя С. Петлюра спрямовує свою політику у бік Польщі, що фактично призводило до нівелювання акту злуки. До того ж, вже 5 лютого більшовики зайняли Київ, а в березні армія Галлера на західноукраїнських землях витиснула уряд ЗО УНР до південного сходу Галичини. УГА розривалася між протистоянням з більшовиками та поляками.

Тепер проаналізуємо, яку ж мету могли переслідувати укладачі документа. Головним результатом української революції станом на січень 1919 року було створення українських державних утворень, тобто національної держави на теренах наддніпрянської України та Західноукраїнської Народної Республіки. Тож, чи передбачали укладачі акту злуки реальну здатність цього постановлення врятувати становище? Вважаємо, що ще на початку листопада 1918 року лідери ЗУНР вірили в цю ідею. Їхню ініціативу 23 листопада, передвступний договір від 1 грудня у Фастові дійсно можна вважати спробою на порятунок, адже на той час тенденція до падіння влади Директорії не була настільки очевидною. При цьому ухвала від 3 січня, як і сама подія 22 січня 1919 відбулася в умовах очевидно критичної для УНР ситуації, а отже вже не була спробою порятунку результатів національно-визвольних змагань.

Таким чином, визначивши відсутність практичної цінності документа, варто звернути увагу на можливу ідеологічну обґрунтованість, що може полягати зокрема у втіленні давньої ідеї соборності. Ідея єдності українських земель – соборності України – сягає у глибину віків, пролунавши зі сторінок "Русалки Дністрової", "Руської трійці", творчості Тараса Шевченка, І. Франка, М. Міхновського, М. Грушевського. Так «Братство Тарасівців» у 1891 році заявляло: «Україна австрійська і Україна російська, однак, нам рідні, і жодні географічні межі не можуть роз'єднати одного народу». Відтак соборність означає об'єднання в одне державне ціле всіх земель, населених українцями, передбачає духовну єдність усіх її громадян.

Коли 13 листопада було проголошено утворення незалежної ЗУНР, окремо відзначалося те, що Галичина, Буковина й Закарпаття в майбутньому мали інтегруватися до соборної Української держави зі столицею в Києві. Таким чином, Акт злуки з самого початку ніс у собі намір справдження давньої ідеї. З іншого боку, хоча 22 січня відбулося формальне об'єднання двох республік, ідея соборності у прямому її значенні втілена не була. По-перше, ЗУНР зберегла свої органи законодавчої та виконавчої влади, а вплив київського уряду і надалі обмежувався землями на схід від Збруча. Говорити про ліквідацію різниці менталітету між населенням

територій також не доводилося. Тобто території об'єднувалися лише формально. С. Петлюра в одному з своїх останніх листів до Ю. Гуменюка зазначав: «...не було скоординованості обох частин – “наддніпрянців” і “галичан”, вони не доросли до визнання єдиної керуючої волі. Фактично ідея соборності була фразою...».

Підсумовуючи раніше викладене зазначимо, що акт злуки, на відміну від попередніх угод, не був спробою порятунку досягнень українських визвольних змагань, бо навіть передбачувано не міг призвести до такого результату. Крім того цю подію також не можна називати втіленням ідеї соборності, через її суперечність основним положенням універсалу. Окремо слід вказати на правове оформлення возз'єднання, що характеризується низьким рівнем розробки, адже статус прийнятого документу у правових системах двох республік, а відповідно і його юридична сила, невизначені.

*Бондаренко Альона Геннадіївна
студентка 1 курсу 7 групи
інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

НАСЛІДКИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ НЕПУ В УКРАЇНІ

Занепад економіки післяреволюційної держави, катастрофічне погіршення добробуту як селянського так і робітничого людю, політична та економічна міжнародна ізоляція, масові повстання селян, робітників, солдат і матросів вказувало на те, що політика В. Леніна почала втрачати повагу того населення на якому трималася радянська влада. Головною проблемою більшовиків була велика вірогідність втрати державного контролю.

Саме ці обставини зумовили більшовиків вжити заходів, щодо поліпшення економічної ситуації, яка б в свою чергу знизилася соціальну напругу. На X з'їзді РКП(б), який відбувся в березні 1921 року було прийняте рішення, щодо нового напрямку внутрішньої державної політики – було запроваджено так звану «Нову економічну політику», скорочено (НЕП).

В Україні НЕП реально був запроваджений пізніше — 1922 році. Введення НЕПу в Україні було ускладнене значними труднощами, більшими, ніж у районах Росії. У 1921 році ситуація в Україні майже не змінилася. На сільськогосподарську продукцію ціни були занижені, а на промислову — завишені, що призводило до того, що селяни відмовлялися здавати хліб державі за низькими цінами. У деяких губерніях розмір продподатку дорівнював усьому зібраному врожаю. Причиною цього було встановлення керівництвом собі за мету «викачати» з села якнайбільше ресурсів методами, що передбачають насильницьке (не добровільне) вилучення, збільшити час користування результатами селянської праці, а бажання селянства нікого не цікавили. Це і є головною ознакою особливості НЕПу в Україні. Крім того, серед особливостей НЕПу в Україні можна виділити: більші податки, ніж в інших державах; одночасно з протіканням НЕПу проходила боротьба із повстанським рухом селян.

Сутністю НЕПу була у використанні складових відносин, пов'язаних з ринком і власності у різних формах. НЕП означав перехід від соціалізму, який засновувався на адміністративно-командній системі до соціалізму госпрозрахункового типу. Заміна продрозкладки податком на продовольство на селі був одним з найголовніших заходів НЕПу.

Скасування політики «воєнного комунізму», денационалізація частини підприємств, що займалися торгівельною та промисловою діяльністю, право створення нових підприємств

стимулювали активність населення в галузі економіки, ліквідували нестачу товарів, сприяли відбудові в галузі транспорту та промисловості.

Державна влада наблизилася до товарно-грошових відносин, легалізувала приватну торгівлю. Жваву діяльність розпочали так звані непмани-орендатори, маклери, комісіонери, торговці-оптовики, промисловці і т. ін. Також велось економічне протистояння в галузі торгівлі та промисловості між приватновласницьким сектором і державним. Завдяки непманам країна вийшла з кризи та економічної розрухи, держава почала потрохи набирати силу.

Також запровадження НЕПу в сільському господарстві відіграло позитивну роль, бо почало відроджуватись занепаде селянство, яке почало об'єднуватись в кооперативи, що в свою чергу зумовили відродження праці на землі та надходження продовольчих товарів до робітничого класу.

Свого найвищого розвитку НЕП досяг в 1926 році: на цей час оплата в промисловості зросла в 1,6 рази (у порівнянні з 1924 р.), заробітну плату вчителям підвищили в 3,6 рази, розвивалося масове будівництво і капітальний ремонт житла, обов'язковою стала 14-добова відпустка для працюючих у містах, прибутки селян утричі перевищили довоєнні. Протягом 1922-1924 рр. червонець, що дорівнював 10 царським карбованцям, витіснив радянські грошові знаки.

Підсумки НЕПу доволі суперечливі та неоднозначні. Завдяки НЕПу було відбудоване народне господарство, яке було зруйноване за роки війни. Почало зростати промислове та сільськогосподарське виробництво, покращилась торгівля і товарообмін, була знята соціальна напруга. Загалом, значно покращився рівень життя. Проте негативним наслідком було те, що відставала більшість галузей важкої промисловості, які так само як транспорт, зв'язок, зовнішня торгівля, були під контролем держави. У державній власності залишались усі великі підприємства. Ставала все очевиднішою невідповідність між ідеологією більшовиків і практикою.

На XV з'їзді ВКП(б) (грудень 1927 р.) керівництвом компартії було поставлене за мету абсолютного витіснення з економіки країни приватного сектора. З цією метою збільшувалися податки з приватних та орендних підприємств, транспортні тарифи, ціни на устаткування, сировину, матеріали, які приватники купували у державних підприємств та організацій.

На підставі викладеного можливо зробити висновок, що запровадження НЕПу на території України, як і на всій молодій післяреволюційній радянській державі, яка зазнала великого економічно-політичного кризи, було правильним політичним, економічним та соціальним рішенням більшовиків, які в такий спосіб утримали свою владу на фоні незадоволення соціальних мас. Запровадження НЕПу дало змогу українському народу вижити в тих умовах, які було штучно для нього зроблено з метою знищення непокірної нації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Найборт Л.Е. Очерки истории и историографии стран Запада XVII-XIX веков.
2. Васильев Л.С. Всеобщая история: В 6 т. Том 6.
3. Йегер Оскар, *Всемирная история. Том 4. Новейшая история.*

*Бондарчук Юлія Сергіївна
Студентка 1 курсу 13 групи
Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
НЮУ імені Ярослава Мудрого*

РЕКОРДИ ГІПЕРІНФЛЯЦІЇ 1993 РОКУ

В сучасних умовах, коли наша держава переживає один із найбільш складних періодів в історії вітчизняної економіки, коли рівень інфляції стрімко піднявся в 2014-2015 роках особливо актуальним постає дослідження історичного досвіду аналізу інфляції, оскільки відносно нещодавно ми перебували на межі дефолту, коли рівень інфляції суттєво підвищився. На мою думку, найбільш актуальним постає дослідження рекордів гіперінфляції 1993 року, оскільки тоді, ще молода країна вперше стикнулася з таким рівнем інфляції. Дане дослідження буде актуальним в зв'язку з тим, щоб в майбутньому не допустити аналогічних помилок, які було зроблено 26 років тому. Тому, метою нашого дослідження є комплексний аналіз рекордів гіперінфляцій, які були в 1993 році.

Перш за все, відмічаємо, що під інфляцією необхідно розуміти достатньо довге підвищення рівня цін, яке показує зменшення спроможності грошової одиниці держави. Інакше кажучи, інфляція означає одночасне підвищення цін із знеціненням національної валюти по відношенню до інших валют.

Слід відмітити, що вперше в нашій державі про інфляцію почали вести мову як про катастрофічну проблему тільки в 1991 році, хоча потужний інфляційний потенціал був закладений ще в СРСР. Але в той час як в СРСР інфляція була прихованою, то після його розвалу прийшлося стикнутися з відкритою інфляцією. На моє глибоке переконання, це було зумовлено повною державною монополією та неприсутністю ринкової конкуренції, старінням ключових фондів, неплідним застосуванням капітальних інвестицій, ресурсами, внутрішньополітичними проблемами, з якими стикнулася Україна. Все це сприяло підвищенню рівня інфляції в нашій країні.

Разом з тим, варто зазначити, що вже в період незалежності нашої держави інфляційні процеси розвивалися в першу чергу через неефективність перетворень в економічній сфері, що призвело до інфляції цін; прорахунки в економічній та соціальній політиці; проблеми приватизації державного та комунального майна, тобто роздержавлення; великі витрати держбюджету; катастрофічне руйнування сфери товарів і послуг; низька ефективність банківської кредитно-готівкової системи; негативне сальдо зовнішньої торгівлі та неконтрольований експорт і імпорт товарів. Це все були причини інфляції в 1993 році.

Слід зазначити, що в даний період вітчизняна економіка втратила здатність задовольняти рівень витрат. При цьому, внаслідок високого рівня інфляції вартість загальних надходжень від держави постійно зменшувалася, вимушуючи державу свідомо «збільшувати оборот» грошей та включати «друкувальний станок». Отже, головним чинником інфляції попиту в Україні було питання друкування нових грошей. Швидке зниження вартості національних грошей в Україні охоплює період з кінця 1991 року до середини 1994 року, коли індекси цін зросли з 390% у 1991 році до 2100% у 1992 році, а в період гіперінфляції зростання в 1993 році було 10,256% на рік.

Крім того, додатковим фактором зменшення рівня національної валюти було надання кредитів на емісію на той час за пільговими процентними окладами, що також впливало на національну валюту.

Слід зазначити, що 1993 рік почався з життєствердних заяв чиновників. За прогнозами уряду в 1993 році рівень інфляції повинен був зменшитися шляхом надання різним підприємствам кредитів, що стимулювало б вітчизняного виробника. Крім того, шляхом залучення іноземних інвестицій можливо було б стабілізувати вітчизняну економіку. Проте, вищезазначені сподівання Кабміну не виправдалися оскільки підвищення цін на товари першої необхідності почалося практично відразу після цих заяв та підвищувалися щодня, що підтвердили ціни на яловичину, молоко, яйця тощо. Все це супроводжувалося повсюдною зупинкою промислових підприємств, оскільки стара радянська планова економіка практично припиняла своє існування після розриву господарських зв'язків, припинення держзамовлення і зростання цін на російські енергоносії. Результатом стало масове зубожіння українців, оскільки їх зарплати і пенсії не тільки знецінилися, а за їх нічого не можна було купити. Фактично, 1993 рік став роком голоду для українців.

Отже, я вважаю, що власне, саме крах української промисловості і став причиною гіперінфляції, оскільки уряду не було з кого збирати податки (приватники-комерсанти тоді вважали за краще взагалі ніяких податків не платити), і єдиним джерелом поповнення скарбниці став друкарський верстат. Гіперінфляція в Україні у 90-х роках була зумовлена як факторами, пов'язаними з тиском попиту, так і факторами, що визначають збільшення витрат. Воно проявилось у величезному дефіциті бюджету, необмеженому монетарному викиді, катастрофічному падінні реальних доходів населення. На нашу думку, для того щоб не повторити помилок минулого, необхідно належним чином будувати майбутні економічні показники з урахуванням всіх можливих економічних ризиків. Я вважаю, що нині рівень економіки свідчить, що такий рівень інфляції не повториться, оскільки нині вистачає політичної волі і негативного досвіду, щоб вирішити відповідні проблеми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. М.: Финансы и статистика, 2007
2. Кизилев В., Сапов Гр. Инфляция и её последствия
3. Красавина Л. Н., Пищик В. Я. Регулирование инфляции. Мировой опыт и российская практика. М.: Финансы и статистика, 2009
4. Режим доступа
http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2006/ct/cn_rik/isc/isc_u/isc_rik_gr_u.htm
5. Режим доступа <http://www.moneyplant.ru/?p=100>
6. Режим доступа <http://rutenica.narod.ru/inflation.html>

*Боровенська Ганна Вадимівна
Студентка Національного
юридичного університету імені
Ярослава Мудрого
Інституту підготовки кадрів для
органів юстиції України
1 курс, 5 група*

СИСТЕМА ЗАГАЛЬНИХ СУДІВ ЗА СУДОВОЮ РЕФОРМОЮ 1864 РОКУ

Судова реформа на українських землях в складі Російської імперії, яка була проведена у 1864 році, визначається як однією з найбуржуазніших та найвизначніших реформ у Російській імперії 19 століття. Підготовка судової реформи Російської імперії здійснювалася досить довго і в декілька етапів. Це було пов'язано з тим, що необхідні традиції судочинства на той час були

відсутні і реформаторам потрібно було майже заново створити систему судоустрою. За приклад брали судоустрій з розвинутих західноєвропейських країн.

Згідно з реформою створювали дві системи судів: місцеві та загальні. До місцевих належали: волосні суди, мирові судді та їх з'їзди. А систему загальних судів створювали: окружні суди, судові палати та сенат.

Першою інстанцією загальних судів були окружні суди. Створювалися вони за поданням міністра юстиції – імператором. На українських землях їх налічувалося близько 106. Юрисдикція окружного суду поширювалася на декілька повітів (зокрема на 2-4). Він складався із голови (який очолював суд), його товариша, та інших суддів. Саме в окружних судах розглядалися досить велика кількість судових справ, як цивільних, так і кримінальних (більш важливих, які не підпадали під юрисдикцію мирових судів). Кримінальні справи, що визначали покарання, пов'язані з обмеженням громадянських прав та позбавленням волі вирішувалися за участі присяжних. Згідно із статтею 81 «Устрою судових установлень 1864» присяжні засідателі повинні обиратися з місцевих обивателів, які є не молодшими 25 і не старшими 70 років, перебувають в російському підданстві і проживають більше чим 2 роки в тому повіті, де проводяться вибори присяжних засідателів. Для них був встановлений досить високий майновий ценз. Також цей документ у статтях 85 і 86 визначали перелік тих осіб, які не можуть бути присяжними: 1) священнослужителі і монашествуючі; 2) усі військові чини, що перебувають на службі; 3) учителі народних шкіл; 4) всі ті, хто служить у приватних осіб. Було визначено спеціальний порядок призначення присяжних: створювалися спеціальні комісії, які складали списки тих осіб, що можуть бути присяжними засідателями та передавали їх голові окружного суду, які в свою чергу призначали їх на рік, місяць чи окрему справу. Судовий розгляд справи за участю присяжних відбувався за таких особливостей: засіданням керував голова судових чиновників, також він виносив висновок на кінець розгляду справи та запитував у присяжних « Чи винен підсудний, чи ні? Якщо винен, то чи заслуговує він помилування?». Потім присяжні виходили до дорадчої кімнати та виносили свій вердикт самостійно та незалежно ні від кого. Потім коронні судді враховуючи думку присяжних засідателів проте уже без їх участі приймали рішення та виносили вирок. Вироки, які були винесені за участю присяжних могли оскаржуватися лише в порядку касації (апеляційному перегляду не підлягали).

Другою інстанцією виступали судові палати з розгляду цивільних та кримінальних справ (крім тих справ, які вирішують присяжні). Вони виконували функції апеляції. Судові палати поширювали свою юрисдикцію на кілька губерній, які створювали відповідний судовий округ. До судових палат відносили також справи проти релігії. На той час в Україні було створено 3 судові палати (Одеська, Харківська, Київська). Судові палати могли розглядати справи, як суди 1 інстанції, коли справи стосувалися державних, посадових та деяких інших злочинів. Розглядали справи за участі повітового ватажка дворянства, міського голови та волосного старшини.

Вищою (касаційною) інстанцією виступав Сенат. Формувався по указу імператора. Він складався із касаційних цивільного і кримінального департаментів. Сенат розглядав скарги про пряме порушення закону, справи які були вирішені за участю присяжних та інші. Було встановлено обов'язкову участь Сенату у важливих політичних справах. Сенат може виступати також і першою інстанцією коли розглядає важливі справи вищих посадових осіб (злочини скоєні високопоставленими чиновниками).

Дослідивши судову реформу 1864 року, можемо зробити висновок, що вона повністю змінила всю судову систему того часу. У результаті цих перетворень було встановлено чіткий поділ на інстанції (перша, апеляційна, касаційна), процес по всім справам став змагальним та відкритим, заочний розгляд справи був змінений публічним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Хрестоматія з історії держави і права України. – Том 1. З найдавніших часів до початку ХХ ст.: Навч. посіб. для юрид. вищих навч. закладів і фак.: У 2 т./ В. Д. Рогожин, О. Д. Святоцький; За ред. члена-кореспондента Академії правових наук України В. Д. Гончаренка. – К.,; Ін Юре. – 1997. – 464с.
2. Історія держави і права України: підручник/ В. Д. Гончаренко, В. М. Єрмолаєв, В. О. Рум'янцев та ін.; за ред. В. Д. Гончаренка. – Х.: Право, 2013. – 704 с.
3. Шигаль Д. А. Історія держави і права України: Курс лекцій/ Д. А. Шигаль. –Х.: «НТМТ», 2013. – 352 с.
4. Історія держави і права України: навчальний посібник/ С. В. Кульчицький, М. І. Настюк, Б. Й. Тищик. – Львів: Світ, 1996. – 296 с.

*Борсук Ірина Олександрівна
Національний юридичний
університет
імені Ярослава Мудрого
ІПКЮ, 1 факультет, 7 група*

ЗЕМЕЛЬНА РЕФОРМА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ 1919 РОКУ

Земельне питання завжди було актуальним для українців, адже дійсно, наша земля є найродючішою у світі. Під час листопадових подій столітньої давності було проголошено Західноукраїнську Народну Республіку, а вже у січні 1919 було проголошено акт Злуки, який свідчив про утворення соборної України, під гаслом якої був об'єднаний схід та захід держави. Проте, на превеликий жаль, цей акт носив лише декларативний характер, та не мав свого відображення на практиці. Обидві території, як ЗУНР так і УНР тали низку зовнішніх та внутрішніх проблем. Основним внутрішнім питанням залишалася земля, оскільки селяни знаходилися в зубожілому стані, економіка стрімко падала вниз, гасла більшовиків набирали популярності серед населення, тому першочерговим питанням, яке потребувало вирішення владою ЗУНР була земельна реформа. Таким чином, дуже актуальним є питання дослідження передумов прийняття закону «Про земельну реформу» та його основних положень.

Протягом тривало часу західноукраїнські землі входили до складу Австро-Угорської імперії, де селяни перебували у дуже скрутному становищі, оскільки на всій території імперії панувало кріпосне право. Не дивлячись на те, що кріпосне право було скасоване ще наприкінці першої половини ХІХ століття, становище селян не було покращено, оскільки більшість земель була захоплена поміщиками, а селяни були не в змозі викупити ділянки, оскільки вони коштували дуже дорого. Таким чином, селяни були вимушені найматися до поміщиків та працювати за копійки. Вже у січні 1918 року, примусова праця була узаконена, та сягала 3 дні на тиждень. Таким чином, це все передувало загостренню революційних настроїв серед населення західноукраїнських земель. На початку листопада 1918 року, коли до влади прийшла рада УНР, було проголошено ряд декларацій до населення західних земель, щодо напрямків подальшої політики. Зазначалось, що в «сотвореній Тобою державі не буде поневолення нації нацією і не сміє бути панування багатших та економічно сильніших над бідними й економічно

слабшими». Перебуваючи у скрутному стані, а саме – війна з Польщею, нагальні питання потребували негайного врегулювання, задля покращення зовнішнього та внутрішнього станів ЗУНР. Секретар закордонних справ М. Лозинський зазначав, що «земельний фонд Народної Республіки, яким мають бути заспокоєнні земельні потреби селянства. Установчі збори повинні вирішити способи заспокоєнні земельні потреби селянства». Згодом, Державний секретаріат землеробства прийняв постанову, яка запроваджувала примусовий обробіток землі, а також те, що особи, які приховують землю, яка є придатною для ведення сільського господарства, мають сплатити штраф. 30 січня на засіданні Державного Секретаріату земельних справ було створено юридичну комісію, яка складалася з 15 осіб на чолі з М. Мартинцем. На засіданні, комісія обговорювала земельний закон, який був прийнятий владою Директорії на території Наддніпрянської України. Серед членів комісії, даний закон викликав негативні відгуки, та вважався таким, який не може бути запроваджений на території ЗУНР.

Голова комісії Л.Бачинський казав, що «згори мусимо бути на те приготовані, що наша земельна реформа не буде вдосконалена, та що треба буде її поправляти цілими десятками літ, поки витвориться таке володіння землею, яке лишиться на довший час». Після тривалих обговорень та суперечок, комісією були прийняті «Основи земельного закону», який містив низку положень, які згодом знайшли своє відображення у законі «Про земельну реформу», який біло прийнято 14 квітня 1919 року. Однак опублікований він був у газеті «Республіка» лише 8 травня. Фактично західноукраїнська влада як не поспішала з його прийняттям, так і тягнула з публікацією. Законом було передбачено наступні положення. По-перше, у земельний фонд підлягали конфіскації поміщицькі, монастирські, церковні, єпископські, фундаційні землі, набуті власниками з метою спекуляції, не оброблювальні й ті, що перевищують зазначені площу. Наступним положенням було те, щоліси переходили під управління держави, а водойми ставали колективними для громад, за винятком судно і лісоплавних річок. Законом передбачалося наділення землею жовнів-рільників ЗОУНР першочергово. Особи, які ухилилися від служби в армії, дезертири, злочинці не мали право на наділ землі. Даний нормативно-правовий акт визначав суб'єктів, які здійснюють управління земельним фондом та процесом проведення земельної реформи. Значним здобутком цього закону є те, що він визначав державну, комунальну, приватну форми власності на землю.

Отже, підсумовуючи вищезазначене, ще раз необхідно акцентувати увагу на наступному. Дійсно, закон «Про земельну реформу» був дуже прогресивним нормативно-правовим актом того часу. Окрім цього, він відповідав інтересам Антанти, на допомогу якою сподівалися представники влади Західноукраїнської Народної Республіки. Проте, до планів Антанти не входило розбудова Української держави, вона надала перевагу Польщі. Все ж таки, наддніпрянська влада зробили все можливе, задля покращення становища західноукраїнського селянства, а також продемонструвала Україну як розвинену та демократичну державу на міжнародній арені.

*Васіна Наталія Вікторівна,
студентка 1 курсу факультету
адвокатури Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого*

ОСОБЛИВОСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ НЕПУ В УКРАЇНІ

Кожен з етапів історії українського народу є досить вирішальним та по-справжньому важливим для нашого життя сьогодні. Одним з цих важливих етапів є період запровадження Нової економічної політики (1921-1929рр.) в Україні. Для того, щоб повно розкрити особливості

цього періоду потрібно зрозуміти, які причини передували йому. Насамперед, однією з причин ми можемо назвати небажання більшовиків втратити владу. Окрім цього впровадження НЕПУ можна вважати гострою необхідністю, адже через загострення боротьби населення з тодішньою владою, а також через потопання країни в економічній кризі, її становище ставало все гіршим. Тобто НЕП можна розглянути як, свого роду, антикризову політику радянської влади, що поєднувала у собі державне управління господарством з елементами ринкової економіки.

Правове регулювання запровадження основ НЕПУ знайшла своє відображення у низці нормативно-правових актів: "Про заміну продовольчої розверстки натуральним податком"(березень 1921р.),"Про натуральний податок на хліб, картоплю та олійне насіння"(травень 1921р.), "Про відбудову та зміцнення сільського господарства України" (квітень 1922р.) тощо. Перше, що зробила влада, аби покращити становище в країні- це замінила продрозкладку на продподаток, розмір якого був удвічі менший за продрозкладку і заздальгідь був відомий селянам.

Після здачі продовольчого податку селяни отримували право розпоряджатися надлишками своєї продукції. Також владою було вжито низку інших заходів: відновлення товарно-грошових відносин, дозвіл приватної торгівлі та дрібного підприємництва, введення стабільної валюти, госпрозрахунок на підприємствах, розвиток кооперації та оренди тощо.

Щодо політичного життя населення, то в ньому не відбулося якихось явних зрушень, бо республіка, як і раніше, мала фіктивний суверенітет та виконувала усі завдання, які диктував їй центр. У соціальній сфері ставлення влади було негативним та дискримінаційним стосовно нового прошарку населення- непманів. Серед населення все більше відчувалося розшарування на верстви, внаслідок чого відчутною стає соціальна напруга. Однак, припинилися на деякий час масові розстріли, було проголошено амністію решткам повстанців, політемігрантам гарантувалося вільне повернення до України.

Для повного завантаження виробничих потужностей в економічній сфері потрібні були значні інвестиції, однак власних накопичень радянська держава не мала, а позиція більшовиків у питаннях сплати дореволюційних боргів за націоналізовану власність заважали притоку капіталів з-за кордону. Окрім того в економічній сфері відбувалося наростання «товарного голоду», яке обмежувало зростання товарності селянських господарств, що сприяло гальмування розвитку решти галузей економіки.

Як висновок, можна сказати, що за роки НЕПУв досить стислий час було відновлено господарство країни, значно виріс життєвий рівень населення, також частково ліквідовано політичну кризу, відновлено сферу промисловості та сільського господарства. Тобто, цей період мав досить позитивні наслідки для країни, однак він викликав і велику кількість протиріч, які у свою чергу породили такі кризи, як фінансова криза 1922 р., криза збуту 1923 р., товарний голод 1924 р., зростання інфляції 1925 р., хлібозаготівельні кризи 1926-27 рр. Несумісність тоталітарної системи з Новою економічною політикою в УСРР призвела до того, що цей період проіснував досить короткий час.

Науковий керівник: к.ю.н, доц. К.М. Лісогорова

*Вірич Марина Євгенівна
студентка 1 курсу 5 групи
факультету Інститут кадрів
для органів юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА САМОДЕРЖАВСТВА В УКРАЇНІ (1907-1914 РР.). СПРАВА БЕЙЛІСА

Після завершення революції 1905-1907 рр. представники імперської політичної верхівки, зважаючи на те, якою ціною їм вдалося зберегти владу у своїх руках, усвідомлювали необхідність змін. «Період реакції»— ось як історики охрестили цей історичний етап. Для нього було характерне придушення передового, демократичного, нещадні репресії проти учасників визвольних рухів, що виникали в різних сферах суспільного життя.

В Україні період реакції супроводжувався посиленням національного гніту: звільняли з посад осіб, які передплачували українську періодику (їх вважали неблагонадійними), було скасовано рішення, видане під час революції, з приводу викладання у школах українською мовою, було заборонено вживання слів «Україна» та «український народ» у будь-яких публікаціях тощо. Зазнавали політичного переслідування навіть заходи культурного спрямування. Адже російський уряд вбачав для себе загрозу в культурній діяльності українців, яку він сприймав як прояви державного сепаратизму України. Це стало причиною до видання губернатором у 1910 р. циркуляру, відповідно до якого на території Російської імперії заборонялося створення будь-яких організацій за участі «іногородців», до яких в тому числі відносилися українці. За думкою Петра Столипіна, тогочасного глави уряду, в українському національному русі лежала ідея «відродження старої України на автономних, національних територіальних основах», через що він звернувся до своїх підлеглих з проханням пильніше стежити за цим рухом.

Для періоду столипінщини є характерним явище російського шовінізму (пропагування переваги одного народу над іншими й обґрунтування «права» на дискримінацію й пригнічення інших). Російський уряд проводив політику русифікації за допомогою законодавчої діяльності III Державної Думи, що розпочала свою роботу 1 листопада 1907 р.. У народі цю Думу прозвали «панською», адже за виборчим законом 202 місця належало депутатам-поміщикам (серед яких були члени «Союзу руського народу», «Союзу Михаїла Архангела» та інших чорносотенних організацій), в той час як депутатам-селянам всього 20. Саме прихильники шовінізму, яких було чимало у складі Думи, сприяли відхиленню законопроекту, що був представлений групою українських депутатів і в якому говорилося про дозвіл викладання українською мовою в школах, де навчалося так зване «малоросійське населення».

Здавалося б, що після смерті П. Столипіна у 1911 р. ситуація для українського суспільства покращиться, однак вона дедалі більше загострювалася. Одним із доказів цьому є збільшення урядових обмежень, що з'явилися під час проведення заходів, пов'язаних з 50-ми роковинами від дня смерті Т.Г. Шевченка. Влада імперії заборонила населенню збирати кошти для спорудження пам'ятника на могилі Кобзаря.

Інакше склалася ситуація після скликання IV Державної Думи. Тут 96 депутатів із 442 представляли дев'ять губерній Наддніпрянщини (у III Думі кількість представників від дев'яти українських губерній дорівнювала 95). Тепер більшість депутатів були великими землевласниками і переконаними російськими шовіністами. У IV Думі «українське питання» підіймалося двічі: у 1913 р., коли до розгляду було подано запит про переслідування

українських громадських організацій, а також у 1914 р., що стосувалося урядової заборони стосовно відзначення 100-річчя від дня народження Т.Г. Шевченка.

Ще одним вираженням національної політики самодержавства в Україні в даний період була діяльність «Просвіт», частина яких продовжувала діяти (зокрема, київська, катеринославська, житомирська, одеська, кам'янецька, чернігівська, миколаївська). Проте ці об'єднання також зазнали удару столипінської політики. А саме після видання указу «Про закриття деяких іногородницьких товариств...», що був виданий у 1910 р.. Після цього лише катеринославська «Просвіта» була спроможна видавати періодичне видання, що мало назву «Дніпрові хвилі».

Нищівного удару зазнало й політичне життя. Практично всі партії зникли після революції 1905-1907 рр.. Тому, у 1908 р. за пропозицією Б. Грінченка, С. Єфремова та Є. Чикаленка було створено міжпартійний національний координаційний блок під назвою Товариство українських поступовців (ТУП). Його осередки діяли по всій території України, а також у Петербурзі та Москві. Дане політичне утворення мало власний друкований орган – газету «Рада».

Царський уряд мобілізував усі свої сили, у тому числі чорносотенні, задля відвернення уваги населення від боротьби проти влади. Ними було застосовано безліч різноманітних методів, одним з яких була спроба розпалити міжнаціональну ворожнечу. Головною зброєю мали стати антисемітські (антиєврейські) настрої серед населення. Однак «Справа Бейліса» є доказом провалу даної задумки імперської влади. М. Бейліса було заарештовано за підозрою у скоєнні ритуального вбивства 13-річного А. Ющинського. Хоча винними у цьому були зовсім інші, російські чорносотенники звинуватили у цьому саме єврея. Вони мали на меті розгортання бунту серед населення. Однак на захист М. Бейліса стала передова демократична громадськість України, зокрема М. Грушевський, С. Єфремов, А. Шептицький та інші діячі. Присяжні, серед яких було чимало українців, виправдали М. Бейліса і царський уряд був змушений відпустити його.

*Волинець Вікторія Олегівна
Студентка 1 курсу 7 групи
Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

ЗАРОДЖЕННЯ ДИСИДЕНТСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ

Дисидентський або ж опозиційний рух зародився в Україні в середині 1950-х років на противагу панівній ідеології та політиці. Дисиденти виступали проти панівного державного ладу, робили це відкрито, тим самим впевнено захищали свої переконання. Цей рух охопив всі регіони України та набув демократично-національного характеру.

Серед причин виникнення дисидентського руху варто виділити наступні:

1. Утиски та обмеження національного та культурно-духовного життя (політика русифікації, позбавлення українського народу права на самоідентифікацію, вільний культурний розвиток).
2. Монопольна влада бюрократичної верхівки (однопартійна система того часу, яка встановлювала норми поведінки, відкидала будь-які спроби втрутитися у владу, призвела до масового невдоволення народу України).

3. Низький рівень життя українського народу та нав'язування тієї моделі економічного розвитку, яку неможливо було успішно втілити в життя тощо.

Започаткувала дисидентський етап боротьби Українська робітничо-селянська спілка (УРСС) на чолі з Л.Лук'яненком, І.Кандибою. Це була перша підпільна організація партійного типу в Україні повоєнного періоду, що вдавалася до правових методів здобуття незалежності. Дисиденти обрали ненасильницькі форми боротьби для досягнення своєї мети та нерідко вдавалися до протестів, зверталися відкрито до керівників країни, поширювали нелегальну літературу (так званій «самвидав»), створювали опозиційні організації, боролися за національні, громадянські, культурні та економічні права в Україні. В 1961 році органи КДБ викрили спілку внаслідок чого її лідерів було засуджено до арешту за статтею 56 КК УРСР («зрада Батьківщини»), а не за відповідною статтею 62 («антирадянська агітація і пропаганда»).

Аналізуючи діяльність дисидентів можна виділити такі особливості опозиційного(дисидентського) руху:

1. Ненасильницькі, мирні форми боротьби.
2. Національно-демократичне забарвлення.
3. Дисидентський рух охопив не тільки всі регіони України, а й різні соціальні прошарки населення – інтелігенції (вчителі, юристи, письменники, журналісти тощо), студентства, робітництва тощо.

Отже, з другої половини 1950-х років в Україні широко поширився масовий опозиційний рух, а його учасники відкрито демонстрували свої позиції, що допомогло сформувати громадянську самосвідомість багатьох українців. Панівний режим, монополюючи засобами комунікації, поширював негативну інформацію про дисидентів або просто відкидав будь-які можливості спілкування дисидентів з народом і вже на початку 1980-х років цей рух було практично розгромлено.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

Марченко О.С. Історія України у визначеннях таблицях і схемах. 10-11 кл./ О.С.Марченко, І.М. Скирда. – Х. : Вид-во «Ранок», 2015.

Власов В.С. Історія України : комплексне видання / В.С.Власов, С.В.Кульчицький. – Київ: Літера ЛТД, 2016.

*Воронкіна Діана Вікторівна
Студентка 7 групи 1 курсу 4
факультету
НЮУ імені Ярослава Мудрого*

СТАТУС УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ У ПРОГРАМАХ ПЕРШИХ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ

Протягом багатьох століть український народ не мав власної держави, а з кінця XVIII ст. його етнічна територія була розділена між Російською та Австрійською імперіями. Тому з усвідомленням необхідності відтворення власної держави набувала поширення й ідея соборності всіх українських земель. Спочатку носіями цієї ідеї виступали окремі представники нації, насамперед, інтелігенція, а згодом її розробкою зайнялися українські політичні партії.

Наприкінці XIX — початку XX ст. ця проблема більш докладно розглядалася західноукраїнськими партіями. Так, у грудні 1895 р. на IV з'їзді Русько-української радикальної партії (РУРП) за ініціативою представників течії так званих «молодих» радикалів у національну програму партії були внесені деякі зміни. Зокрема, вимога автономії Галичини у складі Австро-Угорської імперії замінювалася на вимогу створення окремої області зі Східної Галичини та

Північної Буковини. Це вважалося програмою-мінімум партії, а програмою-максимум висувалася необхідність створення незалежної, самостійної соборної України. Згодом ці положення стали основою національних програм й інших провідних політичних партій Західної України — Української націонал-демократичної партії (УНДП) та Української соціал-демократичної партії (УСДП).

Значно менші набутки в цьому напрямі мали наддніпрянські українські політичні партії, в програмних документах яких не була розроблена чітка концепція української державності, а тому ідея соборності українських земель не набула завершеного обґрунтування. Хоча перша українська політична партія Наддніпрянщини — Револьюційна українська партія (РУП) — у своєму першому програмному документі й вбачала своїм ідеалом «єдину, нероздільну, вільну, самостійну Україну від гір Карпатських аж до Кавказьких»[1, ст. 14]. Однак згодом у партії домінуюче положення зайняла автономістсько-федералістська позиція.

З усіх українських політичних партій, що діяли на терені Наддніпрянщини до 1917 р., лише Українська народна партія (УНП) на чолі з М. Міхновським ставила своїм завданням боротьбу за Українську вільну непідлеглу самостійну республіку, тоді як інші обмежувалися вимогою автономії України у складі Росії. Однак УНП була нечисленною й маловпливовою партією, яка в результаті репресивних заходів царату практично припинила свою діяльність в роки Першої світової війни.

Спочатку вимога соборності українських земель була висунута партіями як загальне гасло, без детальної конкретизації, які саме землі мають увійти до складу національнодержавного організму. Так, у програмі Української партії соціалістів-революціонерів (УПСР), прийнятій наприкінці липня 1917 р. II з'їздом партії, зазначалося, що «Партія буде боротися за те, щоб Україна приступала до федерації з іншими народами як демократична республіка в своїх етнографічних межах, незалежно від сучасної державної приналежності українських земель»[1, ст. 79].

Українська трудова партія (УТП), що стояла на автономістсько-федералістських позиціях відзначала, у своїй програмі: «Утворення національно-територіальної автономії України в етнографічних межах» [1, ст. 68].

Партії, що стояли на самостійницьких позиціях, соборність українських земель розглядали як одне з першочергових своїх завдань, тому ця вимога визначалася більш конкретно в їхніх партійних документах. Зокрема, програма Української демократично-хліборобської партії (УДХП), що утворилася в червні 1917 р. наголошувала: «Метою нашою єсть об'єднання в однім українським державнім організмі всіх тих земель, де тепер, в межах російської і австрійської держав, живе суцільною масою народ український» [1, ст. 54].

Наукове обґрунтування принципу соборності українських земель дав відомий український історик, голова Центральної Ради М.Грушевський. На основі ретельного врахування науково-етнографічних даних він вважав, що до території України повинні були відійти губернії — Київська, Волинська, Подільська, Херсонська, Катеринославська, Чернігівська, Полтавська, Харківська, Таврійська і Кубанська. Від них потрібно було відокремити неукраїнські повіти, такі, як північні повіти Чернігівської губернії, східні Кубанської, а натомість прилучити українські повіти сусідніх губерній — Хотинський і частину Аккерманського повітів Бессарабської губернії; східні частини Холмської губернії; південні окраїни губерній Городенської, Мінської; західні частини Вороніжчини, Донщини, Чорноморської і Ставропольської губерній[2, ст. 125]. На жаль, теоретичні розробки М. Грушевського та інших вчених навесні та влітку 1917 р. не були закріплені ні в партійних, ні в

найважливіших державних документах. Навіть такі доленосні акти як I та II Універсали Центральної Ради містили лише загальну назву «Україна», без будь-якого зазначення її конкретних меж.

Таким чином, можна констатувати, що принцип соборності українських земель був єдиним принципом, притаманним політичним доктринам усіх українських політичних партій періоду національно-демократичної революції 1917– 1920 рр., незалежно від їхньої ідейно-політичної орієнтації. Маючи різні погляди щодо форми організації Української держави, всі вони поділяли думку про те, що ця держава має розбудовуватися на всіх етнічних українських землях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Самостійна Україна : збірник програм українських політичних партій початку ХХ століття [Електронний ресурс] / упоряд., авт. передм. і прим. О. Федьков. – Тернопіль: РВВ упр. по пресі, 1991. – 80, [3] с. Режим доступу : <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001783>
2. Хто такі українці і чого вони хочуть [Електронний ресурс] / М. Грушевський; Укладач, автор передмови і коментаря О. Л. Копиленко. – Київ: Т-во "Знання" України, 1991. – 240 с. Режим доступу : <http://hrushevsky.nbuv.gov.ua/item/0000002>

*Галій Т. В.,
Національний юридичний університет
Імені Ярослава Мудрого,
Інститут підготовки кадрів для органів юстиції України,
1 курс, 5 група*

ДІЯЛЬНІСТЬ МИХАЙЛА ГРУШЕВСЬКОГО ЙОГО СТАТУС І ВПЛИВ НА УКРАЇНСЬКУ ДЕРЖАВНІСТЬ

З малих літ перед великим істориком стояла одна єдина проблема куди податись в поляки за місцем народження і місцевим менталітетом, до Росії яка захопила тодішні західні землі чи може все таки вибрати рідне те яке знаходиться в самому центрі подій. Його видатна 10-томна монографія головна праця його життя. Містить виклад історії України від прадавніх часів до другої половини 17 століття. Писалася з перервами протягом 1895—1933 років. Справила вплив на формування української історіографії новітнього часу. Для того щоб зрозуміти малого майбутнього історика доведеться перечитати і опрацювати ще чимало праць але одне можна підкреслити вже зараз він був великим українським істориком який не тільки боровся з минулим і хотів його донести до своїх слухачів але й намагався створити майбутнє яке так потрібно було Україні від тих далеких насичених крою і героїзмом років. Справді життя простого хлопчика у якого батьки є поважними християнами і патріотами на окупованій землі починається як і всіх інших але як тільки він починає ставати людиною виходити у світ боротися вербально із владою він зразу же опиняється в тюрмі. Ну і що бачимо далі таких людей не зламати вони працюють не покладаючи рук і в потрібний момент донесуть свої праці і надбання до народу який сам вирішить хто заслуговує на визнання а хто ні.

Чому Грушевського називають великим істориком, політиком і чому саме його зображають на сучасних гривнях і ювілейних монетах? Що він зробив визначного? Якщо оцінити діяльність Михайла Сергійовича то він не відрізнявся від інших науковців нічим так же творив свої праці і боровся з ворогами свого народу. Але саме йому було даровано той шанс який тоді після перемоги лютневої революції можна було реалізовувати. А не шукати

дипломатичних і демократичних шляхів створення держави . Він пізно зрозумів своїх опонентів і їхні плани що до України.

Як не дивно політична діяльність історика починається з Західної території України а саме Галичини де він вперше формує свою національно-демократичну партію. Підчас роботи професором формує багато таємних спілок і партій на базі наукового товариства ім. Шевченка у Львові. Сформувавши свій високий ценз в очах народу Грушевський користується популярністю багатьох. Пізніше повертається в центр всіх політичних і наукових сплетень і бере участь у роботі громадських дум які мали значення для українського народу який вже визнавався світом в складі Росії.

Ще однією світлою лінією в сумлінній діяльності політика-історика було Товариство Українських Поступовців яке виступало окремим зібранням однодумців що протиставляли опір аж до початку Першої світової війни. До повернення Михайла Сергійовича до Києва Центральна Рада була одним із політичних аутсайдерів, яка могла працювати крізь призму всеросійських революційних організацій. З приїздом такої постаті утворився великий осередок українського руху. Ну звісно це вплинуло на обрання його главою Української Центральної Ради якій якраз було потрібно те обличчя в якому поєднанні авторитет і великі наукові заслуги перед українцями. Саме Михайло Грушевський як ніхто інший знав тернисту історію українського народу їхні проблеми і інші підвалини що давали йому більше довіри серед тих кого викинула на огляд революційна хвиля що прокотилася від заходу до сходу. Тому за весь час існування Центральної Ради жодного разу не виникало питання про можливість заміни Грушевського на посту голови.

Історики вважають Грушевського першим президентом а от політики скажуть ні . Дійсно Грушевський був главою але не президентом він був главою Центральної ради УНР. І якщо дехто з істориків вважає що саме Грушевський був першим президентом бо так вказано в французьких документах і в деяких газетах в яких голову ЦР приймали за президента то це виявиться помилкою. Навіть якщо розцінювати його як автора конституції УНР і інших законів все одно в той час не існувало посади президента УНР. Тому це можна розцінювати як міф або не обізнаності в історії.

Отже М. Грушевський дійсно зробив багато для того щоб Україна стала кращою самостійною і великою. Деякі громадяни вважають що слід було прислухатись до Міхновського і вже в першому Універсалі проголошувати самостійність. Але все було не так просто можливо це було б правильно але Україну не визнано б багато народів. Результат діяльності Михайла Сергійовича звичайно привів ще до двох не досконалих режимів але він зробив все як результат четвертий Універсал. І хоча після цього документа наш історик готовий був прогнутися під СРСР все це результат підпілля який не давав ніяк просуватись до самостійності яка була проголошена. Висновок все ж один діяльність Грушевського не принесла плодів але залишила світлу надію на краще.

ДЖЕРЕЛА:

Історія України О.Д. Бойко, Павло Усенко (Чи був Грушевський президентом?), Як жив український народ Михайло Грушевський, <http://referat-ok.com.ua/kulturologiya-ta-mistectvo/mihailo-grushevskii>

СТАЛІНСЬКІ РЕПРЕСІЇ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ

Репресії української інтелігенції в 20-30-их роках минулого століття – це одна із найбільш темних сторінок в історії України, оскільки саме в цей час було знищено фактично лідерів нації і спалюжено багатовікову боротьбу українців за незалежність. Справжні масштаби сталінських репресій стали відомими тільки наприкінці 80-их років минулого століття, коли зависла реальна загроза існування соціалістичній державі на політичній карті світу. Проте, незважаючи на численні наукові дослідження проблематика сталінських репресій залишається надзвичайно актуальною, особливо для окремих регіонів. В зв'язку з цим необхідно дослідити особливості сталінських репресій на Півдні України, зокрема, на Одещині та Миколаївщині.

В першу чергу необхідно зазначити, що наприкінці 20-х років в усіх сферах суспільно-політичного життя України відбувалося посилення тоталітарного режиму, культу особи Сталіна і відповідно суттєве посилення сталінських репресій. Як відзначають вітчизняні вчені, тоталітаризм в Радянському Союзі визначається повним контролем органів державної влади над усіма сферами суспільства з надзвичайно широким використанням репресивних методів для свого домінуючого впливу проти інакодумців. Тоталітарний режим Сталіна, безпрецедентний у своїй історії жорстокості, виник на основі відповідної комуністичної політики та ідеології, насильницького захоплення влади і її необмеженої централізації, націоналізації власності, схвалення однопартійної влади та поширення культу особистості, масових репресій та голоду. Як наслідок, Сталін, виправдовуючи дану політику, на з'їзді партії 1930 року. Він підкреслив, що «репресії в сфері соціалістичного будівництва є необхідним елементом наступу» (тільки, ганебно додавши «не головне, а допоміжне») [1, с. 485].

Варто відмітити, що сталінська репресивна система була особливо жорстокою та каральною, на території Миколаївської області. Як правило жителі Миколаївської області були засуджені на підставі «фальшивих» рішень сільських зборів, сільських рад, УНКВД трійки тощо. Про це свідчать статистичні дані, оскільки в архівах Служби безпеки України налічується 13,5 тисяч справ проти жителів Миколаївської області, які були притягнуті до кримінальної відповідальності в 20-30-х роках ХХ століття, як правило за доносами інших громадян [2, с. 94]. Проте ця кількість репресованих осіб не була значною порівняно з іншими областями. Відносно невелику частку репресованих осіб в Миколаївській області людей можна пояснити змінами в адміністративно-територіальному устрої Української РСР.

Слід відмітити, що переважна більшість заарештованих осіб були обвинувачені за ч. 1 ста. 54-10 КК УРСР. Селяни були визнані членами підпільних контрреволюційних кулацьких організацій, що намагалися зіпсувати роботу в колгоспах, систематично виступали проти Радянської влади, посіяли недовіру до неї, насміхалися колгоспників. Священиків звинувачували в проведенні релігійної пропаганди серед мирян, яких вони нібито зосереджували на антирадянських промовах. В свою чергу, представників технічної інтелігенції, а іноді й робітників, звинувачували в саботажних діях на підприємствах. Представники національних меншин беруть участь у контрреволюційних фашистсько-

націоналістичних організаціях тощо [3]. Як правило саме на вигаданих історіях і базувалися обвинувачення.

Особливо помітні протистояння силовиків з місцевим населенням було на Одещині.

Наприклад, в січні-лютому 1931 року Одеська оперативна контрреволюційна організація була «викрита» одеською операцією ГПУ. Ця організація була однією з головних сил проти радянського режиму в цілому. Тому ключовою рисою репресивної політики в Одеській області була ліквідація церкви. Так, зокрема, за фальсифікованими звинуваченнями було заарештовано 24 особи, в тому числі 22 православних священнослужителів. Згідно з архівними документами, головне звинувачення - антирадянська діяльність і антирадянська агітація. Як «досконально» слідчий Глебов, офіцер безпеки, підійшов до розкручування справи «небезпечної гілки і численної» організації, полягає в тому, що сам випадок становить 5 томів [4, с. 700]. Найактивніші антирадянські елементи Одеси, відомі своєю монархічною діяльністю під царизмом і особливо помітні під час громадянської війни, безпосередньо особистою участю в підготовці збройної боротьби з радянськими військами, були звинувачені в активній діяльності проти пролетарської війни. потужність [5, с. 33].

Таким чином, сталінська репресивно-каральна система на Півдні України в 20-30-х роках ХХ століття набула надзвичайно великих масштабів, і в результаті тисячі невинних осіб були розстріляні та засуджені на тривалий термін. Щоправда в майбутньому багато з них було реабілітовано (посмертно).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Історія України : навч. посіб. / М. В. Лазарович. 3-тє вид., стереотип. К. : Знання, 2013. 685 с.
2. Шитюк М. М. Масові репресії на території Миколаївщини (30-ті рр. ХХ ст.) // Український історичний журнал. 1998. № 1. С. 94-98.
3. Масові репресії на Миколаївщині у 1937-1938 рр. URL: <http://mk.archives.gov.ua/onlinepresent/143-onlinerepresiy.html>
4. Малинова Г. Л. Делоцерковнойконтрреволюционнойорганизации (1931 год) // Одеський мартиролог: Дані про репресованих Одеси і Одеської області за роки радянської влади. Том 1 / Уклад.: Л.В.Ковальчук, Г.О.Разумов. Іст.-мемор. вид. Одеса, 1997. С. 697-709.
5. Михайлуца М.І. Репресії духовенства на Одещині під час Великої Вітчизняної війни. 1941-1945 рр. // XI Всеукраїнська наукова конференція «Велика Вітчизняна війна: маловідомі сторінки історії, імена, події», Київ-Хмельницький. 14-16 жовтня 2004 р.: Збірник доповідей і повідомлень / Ред-кол.: П.Т.Трощак та ін. Київ Кам'янець-Подільський, 2004. С. 29-37.

*Гіль Катерина Ігорівна,
Студентка 1 курсу 13 групи
Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

КОНСТИТУЦІЙНЕ ЗАКРІПЛЕННЯ ЗЕМЛЕ ОХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КОНСТИТУЦІЯХ СРСР ХХ СТ., ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

На початку хочу зазначити, що у даний період з приводу питань про охорону землі було видано дуже багато документів, я розглянула, на мою думку, найважливіші з них.

Як відомо, в СРСР існувало три конституції: I - була введена в дію 6 липня 1923 року, а остаточно затверджена лише 31 січня 1924 року 2-м з'їздом рад СРСР.

Оскільки ця конституція була присвячена принципам побудови першої в світі багатонаціональної держави, яка була утворена на базі диктатури пролетаріату, тому не було приділено увагу праву власності.

Перший Декрет присвячений питанням власності, раціонального використання та охорони землі був виданий 27 жовтня 1917 р. Згодом було видано понад 200 декретів та постанов, які були присвячені охороні природи. Особи, які користувалися землями держави, повинні були дотримуватися чистоти землі та оберігати її. Також зазначалося, що якщо хтось не має змоги обробляти, приводити землю в норму, то громада повинна йому допомогти.

Також, був створений Міжвідомчий Державний комітет з охорони природи для того, щоб контролювати діяльність окремих наркоматів.

У 1924 було організовано Всеросійське товариство охорони природи - завдання охорони природи включають боротьбу проти руйнівного і безгосподарного використання її ресурсів, сприяння їх відновленню і множення.

II Конституція(Сталінська) була прийнята 5 грудня 1936 року на VIII надзвичайному з'їзді рад.

У цій конституції було проголошено відміну приватної власності, а отже і пролетаріат перестав існувати.

Державна власність включала в себе: землі, її надра, ліси, джерела, засоби транспорту, виробництва, будівництва, промисловості, банки, комунальні підприємства та ін. (Стаття 6 К.СРСР).

Колгоспно-кооперативна власність виникає внаслідок усупільнення основних засобів виробництва у кожному конкретному кооперативі.

Особи, які зазіхають на соціалістичну або державну власність автоматично стають ворогами народу (Стаття 131).

Також слід зазначити, що на трудові доходи/грошові збереження/підсобне домашнє приміщення/дім, у якому живуть/на засоби домашнього побуту та господарювання (на те, що не приносить людині додаткового заробітку) – зберігається право приватної власності та охороняється законом (Стаття 10)., як і недоторканість житла, тайна листування або право на спадкування (Стаття 128).

Було заборонено здавати в оренду землі сільськогосподарського призначення, тому що вони мали найбільшу цінність, згідно до постанови від 4 червня 1937 р.

Також великого значення мав Наказ Прокурора, згідно до якого прокурори союзних республік повинні контролювати і спостерігати за землекористуванням та допитувати про це Прокуратурі СРСР.

Будо організоване Головне управління по заповідниках при РНК РРФСР, Воно займалося не лише контролем над заповідниками, а також контролем різних відомств і проведення заходів, пов'язаних з раціональним використанням цінних об'єктів головним чином живої природи.

III Конституція (Брежневська). Вона визначала державну та особисту власність так само, як і Конституція 1936 р. (Статті 11 та 13), але і виділяла ще один тип власності –профспілкову.

До власності профспілок відносять: майно і кошти, які були зароблені в їхніх організаціях та підприємствах шляхом господарської діяльності; та кошти або майно, яке потрібне профспілці для здійснення своїх статутних обов'язків.

Слід зазначити, що у Статті 44 визначалося, що громадяни СРСР мають право на житло, це право захищалося законом. Громадяни СРСР повинні дбайливо ставитися до наданого їм житла.

Були висунуті нові підходи до раціонального використання та охорони земель, земельних ресурсів у різних постановах.

Як у Конституціях 1924 та 1936 державна та приватна власність охоронялася законом.

Треба виділити закон УРСР «Про охорону природи в УРСР» він містив комплексний підхід до збереження оточуючого середовища і охорони земель.

Для охорони рідкісних і зникаючих тварин і рослин Міністерством сільського господарства СРСР була заснована «Червона книга СРСР».

Отже, Конституції 1924, 1936 та 1977 р.р. мають багато спільних рис: 1) Громадянам СРСР гарантується недоторканість житла; 2) Ніхто не має права увійти у житло осіб, які проти цього, без законної на те причини; 3) Особи, які зазіхають на соціалістичну або державну власність автоматично стають ворогами народу; 4) У здійсненні охорони природи в СРСР були великі досягнення. Чітке і різнобічне природоохоронне законодавство, висока громадська свідомість і активність народу допомагали зберігати природу в цілому продуктивної і привабливою, здатної і надалі забезпечувати зростаючі потреби населення і господарства в сировині, енергії, води та їжі.

ЛІТЕРАТУРА:

- 1) I Конституція СРСР (1924р.)
- 2) III Конституція СРСР (1977р.);
- 3) II Конституція СРСР (1936р.);
- 4) Булгаков А.О Дисертація: «Правове регулювання раціонального використання і охорони земель України в ХХ ст»

Гладкий В'ячеслав В'ячеславович
аспірант Навчально-наукового інституту
права ім. князя Володимира Великого МАУП
ORCIDiD:0000-0003-2499-0937

ЗНАЧЕННЯ ТА ЗНАЧИМІСТЬ ПРАВОВОГО СТАТУСУ В ЮРИДИЧНІЙ НАУЦІ ТА ПРАКТИЦІ

Актуальним викликом сьогодення для права, а також інших соціальних наук (соціальної психології, антропології, соціальної філософії і т. д.) постає питання про: (1) збалансування розуміння цінностей людини, суспільства, держави, державних об'єднань і людства; (2) гармонізації їх інтересів, з одного боку, та недопущення дисгармонії у правовому регулюванні та забезпеченні охорони й захисту їх інтересів, а також прав, з іншого боку. Відповідне повсякчас досягалось та досягається й сьогодні крізь призму певної центральної ідеї, за якої розвивається людська цивілізація в межах певного суспільства. Цією ідеєю в сьогочасній цивілізованій державі є антропоцентризм, згідно якої людина є найвищою соціальною цінністю, а публічне управління в державі виходить з інтересів людини та суспільства, держави в яких єдиноможливим є впровадження в реальну дійсність ідеї «Загального блага», що забезпечує соціальну цінність людини (при цьому, «задоволення основних інтересів людей в суспільстві можливо лише в умовах популярності культур середнього та вищого порядку» [1, р. 2018]).

При цьому в контексті соціальної реальності, що має юридичне значення, гармонія в суспільстві, суспільних відносинах, перебігу суспільних процесів відображає те, наскільки збалансованими є правове становище та юридичний потенціал (щонайперше, потенціал свободи і недоторканності, потенціал діянь і впливу) в межах цього становища суб'єктів права. Вказане в теорії права окреслюється такою модельною конструкцією суб'єкта права, як «правовий статус». Загалом, слід зазначити, що поняття «правовий статус» досить широко використовується в українській та зарубіжній юридичній науці, й тому з'ясуванню сутнісного змісту, значенню та значимості правового статусу вже у тій чи іншій мірі приділяється увага багатьох правників (зокрема, Р. Будзіновські, І.М. Буткова, М. Карпіюк, І.С. Окунєва, Р.В. Олійника, П.М. Рабіновича, Р. Рибські, Т.В. Степанової, Т.М. Шовен, Н.Я. Якимчук). Означене є цілком закономірним, оскільки, як справедливо зауважує український дослідник з ХНУВСР.В. Олійник, правовий статус є «однією із центральних в теорії держави і права та усіх без винятку галузевих юридичних науках, що обумовлюється складністю та багатозначністю цього юридичного явища» [2, с. 36], з одного боку, а, з іншого боку, тим, що складова «статус» «визначає становище, положення відповідного суб'єкта у соціальній системі, що виражається, здебільшого у правах та обов'язках; а елемент «правовий» говорить нам про те, що ці права та обов'язки містяться у відповідних нормативних актах, тобто отримали закріплення у нормах права» [3, с. 32].

Іншими словами, юридична значимість феномену «правовий статус» виявляється у тому, що саме завдяки використанню в теоретичній та практичній дійсності поняття «статус» ми можемо зрозуміти: (1) те, ким (чим) є той чи інший суб'єкт права у тих чи інших суспільних відносинах; (2) в яких суспільних відносинах та в якій саме мірі цей суб'єкт може брати участь; (3) яким чином (на яких підставах, умовах, у якому порядку) певний суб'єкт права бере участь у певних суспільних відносинах й як (коли це можливо) відповідний суб'єкт виходитиме з цих відносин (чи як саме ці відносини мають припинитись) і т. д. Отже, феномен «правовий статус» щонайменше дозволяє підвищити рівень правової визначеності: (1) виникнення, перебігу (враховуючи також й їх призупинення) та припинення суспільних відносин; (2) гармонійному функціонуванню правової системи, реалізації правовідносин та процесів у межах цієї системи та поза нею. Відтак, саме шляхом порівняння правових статусів (в абстрактному контексті – статуси різних суб'єктів права, зокрема, в межах певних правовідносин; в безпосередньому контексті – абстрактну конструкцію становища суб'єкта з його реальним становищем) уможливується дослідження гармонії правового упорядкування суспільних відносин та процес досягнення цієї гармонії.

На вказані обставини вже у тій чи іншій мірі зверталась увага окремих українських науковців. Зокрема, українська вчена з Київського національного університету ім. Тараса Шевченка проф. Н.Я. Якимчук справедливо зауважує, що правовий статус є «правовою конструкцією, сформованою безпосередньо для моделювання правових можливостей та правових зв'язків абстрактного суб'єкта права» [4, с. 16] (тобто, правовий статус – це абстракція, модельна конструкція, що закріплена в нормативно-правових актах). У свою чергу український вчений І.М. Бутков зазначає, що правовий статус є певним становищем суб'єкта права, яке закріплене нормами права та «моделює його положення у стосунках з іншими суб'єктами права» [5, с. 72] (іншими словами, правовий статус – це практична об'єктивізація модельної конструкції, закріпленої в нормативно-правових актах).

Окрім того, як впливає з викладеного, правовий статус (особливо суб'єктів конституційного, адміністративного та господарського права) має важливе значення для

антикорупційної практики держави, адже: (1) у процесі формування правового статусу конкретного суб'єкта, нормотворець повинен виходити з раціональної юридичної логіки, застосування котрої буде спрямовуватись на унеможливлення зловживання відповідним суб'єктом наданим йому статусом (цьому сприяє, зокрема, антикорупційна експертиза нормативно-правових актів й їх проектів); (2) у процесі запобігання та протидії корупції повноважні суб'єкти антикорупційної діяльності виходять з правового статусу суб'єкта та його фактично-юридичної об'єктивації, обумовленій діяннями суб'єкта, що наділений відповідним статусом.

Таким чином, можемо дійти думки, що правовий статус в юриспруденції має диференціальне та вимірвальне значення, адже за допомогою окреслення моделей правових статусів та їх системи з чіткою і складною структурою, з одного боку, а також системи й складної структури взаємовідносин між тими, хто володіє відповідними правовими статусами, визначаються абстрактні (як суб'єкта права) та конкретні (як особи, тобто, конкретної фізичної та юридичної особи, об'єднань фізичних осіб без створення юридичної особи):

(1) становище володільця статусу відносно інших володільців правових статусів. Вказане пояснюється тим, що найбільш конкретно суб'єкт, так само, як і об'єкт, осмислюється в межах певної системи (чи поза нею) в контексті певної залежності, тобто, не «як такий», а «як такий, відносно іншого». Прикладне значення цього має значення, приміром, в оцінці публічного впливу на суб'єктів права (особливо впливу на загальних, спеціальних і особливих категорій певного суб'єкта права). Наприклад, польська вчена з Варшавського університету проф. Т.М. Шовен звертає увагу на те, що законодавство тієї чи іншої держави застосовується відносно всіх суб'єктів (фізичних та юридичних осіб), які перебувають і діють на території цієї держави. Поряд із тим «статус осіб, які проживають в цій державі, не є однорідним (громадяни, іноземці та апатриди, що проживають у державі або лише перебувають у ній, іноземці з особливим правовим статусом)» [6, s. X];

(2) потенціал позитивного прояву відповідних суб'єктів (осіб) загалом та в конкретних відносинах, зокрема. У цьому сенсі мова йде про реалізацію прав та обов'язків в межах свободи, яка належить відповідному суб'єкту (особі), з одного боку, а, з іншого боку, можливості вимагати припинення звуження прав, відновлення порушеного права і т. д.;

(3) потенціал негативного прояву цих суб'єктів (осіб) загалом та в конкретних відносинах, зокрема. Цей потенціал окреслює ймовірні можливості суб'єкта (особи) діяти протиправним чином.

Утім, попри той факт, що феномен правового статусу сприяє юридичній визначеності правовідносин та соціальних процесів, слід констатувати й те, що на сьогоднішній день серед вчених не існує узгоджених позицій з приводу того, що слід розуміти під поняттям «правовий статус» (як це не парадоксально, але й поняття «правова визначеність» по сьогоднішній день не має універсального визначення). Зазначена проблема є типовою для сучасної юриспруденції, оскільки властива не лише поняттю «правовий статус», але й всім категоріям, що використовуються в цій науці, а також мають досить широке поширення в побуті та в інших науках (ця проблема в іншому контексті нами вже розглядалась [7]). Відтак, розв'язання цієї проблеми виявляється можливим лише шляхом з'ясування сутнісного змісту поняття «статус», а також осмислення його в юридичній науці шляхом критичного аналізу існуючих підходів до визначення поняття «правовий статус», що нами буде здійснено в подальших наукових розвідках і дослідженнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Hladky V.V. The Structure of the System of Corruption Crime Subjects according to the Legislation of Ukraine. *Path of Science*. 2019. Vol. 5, No 4. P. 2008–2021. DOI:10.22178/pos.45-4.
2. Олійник Р.В. Адміністративно-правовий статус прокуратури України. *Європейські перспективи*. 2013. № 13. С. 35–40.
3. Безпалова О.І., Горбач Д.О. Поняття та структура адміністративно-правового статусу Національної гвардії України. *Форум права*. 2017. № 5. С. 31–38. DOI:10.5281/zenodo.1188950.
4. Якимчук Н.Я. Поняття правовий статус, правове положення, правовий модус та правовий режим: теоретико-правовий аналіз. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2013. № 3. С. 11–18.
5. Бутков І.М. Щодо визначення поняття «правовий статус фізичної особи-підприємця». *Форум права*. 2013. № 3. С. 70–76.
6. Chauvin T.M. Wstęp do prawoznawstwa. *Prawoznawstwo*. 2007. Dodatek specjalny Nr 10(91). S. I–XXIV.
7. Гладкий В.В. Проблемы универсального понимания термина «юридическая ответственность»: исторический контекст. *Актуальные научные исследования в современном мире*. 2017. Вып. 4(24), Ч. 9. С. 37–50. DOI:10.5281/zenodo.556611.

Голик Данііл Романович
студент 1 курсу 5 групи
Інституту підготовки кадрів для
органів юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого

КОЛЕКТИВІЗАЦІЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В СРСР

Проблему колективізації сільського господарства в СРСР не можливо повністю дослідити, бо факти, що стосувалися цієї політики, завжди ретельно відсіювалися згідно з офіційною концепцією колективізації. Однак, спираючись на відомі нам факти, ми можемо визначити її основні завдання, причини встановлення, етапи та наслідки.

Колективізація – об'єднання окремих, індивідуальних сільських господарств у певні союзи, що спираються на колективну власність з метою «подолання ворогів робітничого класу».

Основними причинами колективізації в СРСР стали, по-перше, хлібозаготівельна криза, що існувала у державі на той час, а, по-друге, прагнення радянської влади встановити повний контроль над ресурсами села.

Одним з головних завдань колективізації можна визначити повне знищення заможних господарств, що засуджувала радянська влада – куркуль.

Також, важливими завданнями були: передача найвигідніших, найприбутковіших земель та селянських господарств, що перебували на цих землях; вилучення сільськогосподарської продукції для забезпечення продовольством армії та міст.

Щодо етапів колективізації, то їх умовно можна поділити на чотири етапи: 1) націоналізація і та передача у користування селянам землі, що почалося у 1917-1918рр.; 2) політика воєнного комунізму, яка виражалася у встановленні продрозкладок – примусова здача сільськогосподарських продуктів державі, що, згодом, приводить до кризи радянської влади та встановлення НЕПу (1919-1921рр.); 3) установа Нової Економічної Політики, впровадження різних форм кооперації, дозвіл найманій праці та дозвіл на торгівлю (1921-1928рр.); 4) насильницька колективізація, через яку до 1930 року було колективізовано понад 95% землі й, як в наслідок, знищення заможних господарств (1928-1930рр.).

Наслідки колективізації містили в собі більше негативних сторін, ніж позитивних: з одного боку, завдяки деяким заходам колективізації були знайдені кошти для індустріалізації держави, завдяки чому відбувся прискорений ріст промисловості, але з іншого боку держава нібито «закріпачила» селян, існував постійний державний контроль щодо сільського господарства; непосильні для селян хлібозаготівельні плани, що призвели до Голодомору 1932-1933; знищення найуспішніших господарів, що призвело руйнування продуктивних сил на селі.

Отже, можна зробити висновок, що колективізація – це політика СРСР, яка спрямована не на інтереси звичайного населення, а на загальні інтереси держави, що призвело до негативних наслідків та людських жертв внаслідок репресій та Голодомору.

*Головаш Олена Олександрівна
аспірант кафедри теорії
та філософії права
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

ЛЮДСЬКА ГІДНІСТЬ ЯК НАЙВАЖЛИВІША СОЦІАЛЬНА ЦІННІСТЬ

Людська гідність визнана великою кількістю держав і міжнародним правом основною соціальною цінністю та джерелом прав людини, проте кожного дня трапляються непоодинокі випадки її порушення.

Гідність людини – виражає цінність людини як такої, самої по собі (самоцінність) – незалежно від будь-яких її біологічних чи соціальних властивостей. З цього випливає і засада рівності всіх людей з огляду на їхню гідність. Гідність – це моральна риса, яка відображає унікальну природу людини. Гідність кожної людини є однаково рівною з гідністю всіх інших людей. Усвідомлення цього положення кожною людиною приводить до формування у неї почуття власної гідності.

Розвиток ідеї людської гідності у всі часи був пов'язаний із людиною та її правами. Людська гідність тлумачиться як вияв природи людини, її духовного начала, а тому розглядається як підґрунтя її природних прав. Уже в епоху Античності людська гідність пов'язувалась із правосуб'єктністю людини включала в себе дві складових: гідність члена співтовариства та гідність громадянина, що вело до утвердження самоцінності людини як такої, незалежно від соціального статусу. Розвиток ідеї гідності бере свій початок від гідності роду, гідність громадянина як суспільної цінності і до самоцінності людини був центральним напрямом у розвитку філософії того часу [1,144].

Сучасна модель розуміння людської гідності виникла вже після Другої світової війни, коли з'явилась нагальна потреба легалізувати у спеціальному документі, схваленому світовим співтовариством, базисні ідеї та принципи доктрини природного права і нормативні положення, що з неї випливають. Основоположним документом для людської гідності стала Загальна декларація прав людини 1948 р., проголошення якої Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй дало поштовх для прийняття Конвенції про захист прав і основоположних свобод людини 1950 р. (далі – ЄКПЛ або Конвенція). Саме цією Конвенцією керується європейська спільнота щодо дотримання та забезпечення прав людини, в тому числі й права кожного на повагу до своєї гідності. Україна, яка у 1995 р. стала членом Ради Європи, проголосила шлях входження до європейського правового простору і відповідно взяла на себе міжнародно-правові зобов'язання щодо неї, ратифікувавши ЄКПЛ у 1997 р. З метою посилення позасудового захисту права людини на повагу до її гідності через превентивні засоби Рада Європи 26 листопада 1987 р. прийняла Європейську конвенцію про запобігання катуванням чи

нелюдському або такому, що принижує гідність, поведженню чи покаранню (далі – ЄКЗК), яку і спрямовано на виконання статті 3 ЄКПЛ.[2,16]. В ній визначається порядок створення та діяльності спеціальної інституції – Європейського комітету із запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поведженню чи покаранню, завданням якого є моніторинг виконання зобов'язань держав-учасниць договору. Україна приєдналась до ЄКЗК у 1997 р., до Протоколу № 1 та Протоколу № 2 до неї у 2001 р.

Ідея гідності людини пов'язується із цінністю людини та оцінкою її значення і місця в суспільстві та державі. Саме оцінюючий момент у вигляді морального чи правової оцінки є суттєвим засобом впливу на поведінку людини, на основі якого формуються еталон вимог, що ставляться до дій людей у конкретній ситуації з конкретного приводу. Ці вимоги стають особливими нормами дії лише у випадку, коли вони заперечують перш за все внутрішні переконання людини в її корисності, вигідності, цінності як для неї самої, так і для інших людей [1,145].

Сьогодні можемо зробити висновок, що людська гідність, дозволяє людині відчувати себе потрібною і корисною суспільству. Як моральна категорія гідність — основна цінність, що передбачає шанобливе ставлення особистості до себе і, як наслідок, до інших, тому що повага до інших — це один із проявів цієї якості. У суспільному житті гідність людини має свій прояв — виконувати відповідально доручену роботу, почуття патріотизму; обов'язок щодо своєї держави, обов'язок перед батьками, дітьми якісно виконуватиме тільки людина, яка має почуття власної гідності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Гришук О. В. Людська гідність. *Велика українська юридична енциклопедія* : у 20 т. Т. 2. Філософія права / редкол.: С.І. Максимов (голова) та ін. Х. : Право, 2017. С. 143-148.
2. Гришук О.В. Людська гідність у праві. *Право України*. 2018. №9. С.14-28.

Гончаренко Аліна Андріївна
студентка 1 курсу 9 групи
Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
НУЮ ім. Ярослава Мудрого

ОСОБЛИВОСТІ ЗЕМЕЛЬНОГО КОДЕКСУ 1922 РОКУ

Актуальність обраної теми доводиться історичною важливістю суспільних та правових відносин, які виникали і продовжують виникати навколо питань розпорядження землею. Так саме через наявність цього важливого стратегічного ресурсу Україна завжди цікавила іноземні держави. І саме через прагнення отримати контроль над земельними ресурсами радянська влада ставила собі за завдання поширити свій вплив на українські терени.

На початку громадянської війни земельні відносини практично не мали спеціального нормативного регулювання. В ті часи правовою основою для будь-якого господарювання із землею була своєрідна збірна солянка, з окремих більшовитських декретів та продовжуючи свою дію актів, з ще царського законодавства. Проте, війна скінчилася, виникла потреба в налагодженні ринкових відносин та проведенні нової економічної політики, в перспективі й підготуванні регіонів до мирного життя. Саме так визріла необхідність прийняття нового Земельного кодексу 1922 року. Дослідження особливостей цього документу є метою нашої роботи.

Перший Земельний кодекс УСРР прийнято 25 жовтня 1922. Структурно цей кодифікований закон включав у себе преамбулу і чотири розділи, присвячені правовому регулюванню володіння використання і розпорядження різних категорій земель. У першому розділі вирішувалися питання трудового землекористування. Другий розділ Земельного кодексу 1922 року містив у собі приписи з приводу поведження із землями розташованими на територіях міст[1].

Радянська влада в Україні проводила політику одержавлення земельних ділянок. Більшовики прагнули поступово дійти до цілковитої державної монополії комуністичної влади на землю і присвятили державному землекористуванню третій розділ Земельного кодексу. Оскільки після війни спостерігалися інтенсивні внутрішньодержавні та міждержавні міграційні процеси, з метою їх регламентації до Земельного кодексу було включено четвертий розділ який складався із статей про використання землі при переселенні. Загалом Земельний кодекс 1922 року містив 227 статей.

Як і будь-який існуючий за радянську добу нормативно-правовий акт, цей документ в повному обсязі віддзеркалював тодішні політичні економічні та ідеологічні парадигми радянського суспільства. Земельний кодекс УСРР 1922 закріплював націоналізацію землі, та скасування приватної власності на неї. В межах окресленої програми одержавлення земель було нормативно заборонено купівлю-продаж та ін. угоди, пов'язані з відчуженням землі та пов'язаних із нею майнових прав[2].

Всі громадяни, незалежно від статі, віросповідання та національності, наділялися правом на одержання землі в користування безоплатно. Проте, землекористувачі знову таки не мали правових підстав для того, щоб отримати право власності на надану землю. Користування також було суворо регламентовано і людина в цілому мала обмежену свободу у поведженні із землею.

Кодекс надав право земельним громадам обирати будь-яку форму землекористування, але водночас заохочував колективну, головним чином у формі земельних товариств. Люди, поєднуючись для спільного використання землі, також не ставали її власниками, але отримували певне схвалення і додаткові правові гарантії від держави. У Земельному кодексі УСРР 1922 регламентувалося землекористування селянського двору, допускалася "трудова оренда" землі, обмежувалося землекористування так званих куркулів, тобто селян, які використовували у своїх господарствах найману працю. Але більшовики обмежуючи права так званих куркулів по своїй суті не надали чіткого регламентування цього стану, а отже за таких умов під вплив санкцій підпадали і пересічні за своїми статками селяни[3].

Крім того, було встановлено, що землекористувачам буде навіть надана державна компенсація, якщо вони покращать стан своєї землі за власні кошти, а її потребуватиме держава. Або у разі неналежного нагляду за нею, що призводило до її розорення, одразу вступала в дію ст. 70 ЗК, згідно з якою господарем призначалася інша відповідальна особа з того ж господарства. Щодо встановлених санкцій, треба зазначити, що вони вказували на позбавлення прав у разі порушення закону спочатку на три роки, а потім назовсім, якщо землекористувачі не виконували так звані меліоративні роботи при наявності прозорої можливості. Подібними справами займався такий орган, як виконавчий комітет, що мав усі повноваги для здійснення належного регулювання. Таким чином, раціоналізація при користуванні землями тільки зроста і стала більш закріпленою[4].

В ньому містилися й норми, що регулювали землеустрій, земельну реєстрацію, переселення й визначали правовий режим міських земель спеціального призначення та земель

державного запасу. Таке централізоване регламентування земельних відносин в Україні було однією із підвалин для подальшої уніфікації місцевого законодавства із загально радянським законодавством СРСР[5].

Вищенаведена теза підтверджується тим, що Земельний кодекс зазнав істотних змін, внесених Постановами ВУЦВК і РНК УСРР у вересні 1925 р. та червні 1927 р. Було змінено процесуальні особливості розгляду земельних справ, права сільських рад щодо земельних ділянок та землекористування були істотно розширені, замнилися правила трудової оренди землі, було врегульовано питання підсобної найманої праці в селянських господарствах, прав і обов'язків сільських товариств тощо. Після прийняття у 1928 р. загальносоюзних основ землекористування і землевпорядження і завершення на початку 30-х років суцільної колективізації на селі Земельний кодекс втратив чинність і став частиною історії українського земельного права. Таким чином, обрана тема є актуальною для спеціального історико—правового аналізу і вивчення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Основний закон про трудове землекористування // Юридична енциклопедія : [в 6-ти т.] / ред. кол. Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.] — К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2002. — Т. 4 : Н — П. — 720 с. — ISBN 966-7492-04-4.
2. Кулинич П.Ф. Земельні кодекси УСРР—УРСР // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. — К.: Наукова думка, 2005. — Т. 3 : Е — Й. — 672 с. : іл. — ISBN 966-00-0610-1.
3. Калініченко В.В. Земельна громада / В.В. Калініченко // Історія українського селянства. — К. : Наук. думка, 2006. — Т. 2. — С. 44—69
4. Булгаков А.О. Правове регулювання раціонального використання і охорони земель в Україні в ХХ ст. : дис. на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук: 12.00.01 / Булгаков Артур Олександрович. — 2017. — 59 с.
5. Маркевич Є.Д. Земельне законодавство та землеустрій / Є.Д. Маркевич — К. : Губземуправління, 1925. — 197 с

Горільчаник Олександра Андріївна
Студент 1 курсу 7 групи
Інституту підготовки кадрів
до органів Юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого

ШІСТДЕСЯТНИКИ

Шістдесятники – це назва покоління радянської інтелігенції, творчість яких припала на 60-ті роки ХХ століття. Найвідомішими представниками шістдесятництва були: Ліна Костенко, Іван Драч, Микола Вінграновський, Василь Симоненко, Євген Гуцало – у літературі, Сергій Параджанов, Юрій Іллєнко – у кінематографі, Алла Горська – у мистецтві, тощо.

Треба звернути увагу, що напрям шістдесятництва мав місце не тільки на території України, а й на території Радянського Союзу в цілому. Поява цього напрямку стала можливою завдяки тому, що після смерті Сталіна в державі почалися процеси, які отримали назву «відлига», тобто ослаблення тоталітарного режиму.

Важливо зауважити, що представники шістдесятництва приймали активну участь не лише у творчому розвитку, а й політичній діяльності Радянського Союзу. Початок їх плідної праці припав на середину 50-х років ХХ століття, у період значного послаблення жорсткого тоталітарного режиму, на зміну якому прийшла хрущовська «відлига». Шістдесятники

постають в історії українського народу, як представники течії вільного самовираження, у своїх творах митці закликали народ до осмислення національної позиції, боролися за збереження і вільний розвиток української культури. Шістдесятники у своїй творчості зображали несправедливість тоталітарного режиму, звертали увагу на ті питання, які заборонено було розглядати у період сталінізму.

Згодом шістдесятники почали свій шлях у політичній сфері, формуючи опозицію комуністичного режиму, а як результат – стали активними представниками дисидентського руху в Україні.

Саме через відкриту критику комуністичної влади з боку дисидентів, почалося публічне пригнічення їх ідеології, яке супроводжувалося звинуваченнями у націоналізмі. Якщо раніше шістдесятники проводили творчі вечори, відкривали клуби для просвіти молоді, то з 1963 року влада надала карним загонам дозвіл на закриття та розгін усіх спілок творчої молоді. Згодом письменники отримали повну заборону на видання власних творів, їх звільняли з роботи та влаштовували масові провокації.

Таке жорстоке ставлення влади до людей, які не боялися публічно висловити свої думки, дотримуючись ідеї засудження влади, змусило багатьох дисидентів прийняти дозволені Радянським Союзом ідеї та відступитися від власної національної ідеї. Але все ж таки залишилися і ті, хто продовжував відстоювати власну думку, не бажаючи примиритися з явною несправедливістю. Таким чином почався розвиток самвидаву, але замість розгляду культурних проблем шістдесятники почали звертати більшу увагу на суспільно-політичні проблеми, що призвело до появи думки про необхідність створення визвольного руху.

Звичайно, творчість шістдесятників викликала зацікавленість та незчисленні обговорення з боку тогочасної преси. Але на мою думку це не було дивним явищем, адже неможливо не звернути уваги на людей, які через багато років мовчання та заборони вільно писати, почали відкрито критикувати радянську владу.

Я вважаю, що шістдесятники відіграли ключову роль у створенні та збереженні національної культури України, за що вони заслуговують вічної шани, адже бажання кожного з них зберегти осередки культури, відстоювати інтереси власного народу, віддане ставлення до національної ідеї і свідомості суспільства – це у першу чергу зображення істинної любові до української держави, за що деякі з них заплатили власним життям, а інші – роками переховувань від переслідувань державою, арештами, відкриттям судових справ та засуджень до тюремного ув'язнення.

Цікаво те, що період шістдесятників є досить яскравою, хоча і трагічною сторінкою нашої історії. Бажання принести себе в жертву заради правди і кращого життя держави призвело до того, що життя багатьох з них було скалічено. Але, деякі з них дожили до наших днів і при цьому користуються неабиякою увагою і шаную молодого покоління все незалежної України. Я переконана, що цим можна пишатись.

Отже, постать шістдесятників в історії української держави носить характер жертви на користь цілої держави. Їх вчинки – це прояв абсолютного патріотизму, адже своїми творами вони намагалися відродити національну свідомість народу, ціною власного життя боролися за збереження культури у всіх її проявах.

*Гусєва Яна Анатоліївна
студентка 9 групи 1 курсу
Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
Національного юридичного
університету імені Ярослава
Мудрого*

СТАНОВИЩЕ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ЗА ЕМСЬКИМ УКАЗОМ 1876р.

Культура Київської Русі стала підґрунтям для виникнення білоруської, російської та інших слов'янських культур, а незамість того, щоб поважати та берегти культурні надбання України, сусідні країни вдавалися до русифікації або ополячення, що мало на меті знищення української культури.

Проблема «мови» завжди була актуальною для України, але кульмінація цієї ситуації припадає на 1876 р, коли російський імператор Олександр II видав Емський указ, що наклав значний відбиток на нашій культурі. Цим указом імператор хотів повністю підкорити український народ Російській імперії та загарбати якнайбільше наших земель, адже всім відомо, що нація припиняє існувати, коли у неї відбирають найголовніше – мову. Царський уряд вважав, що через культурну діяльність просвітителів будуть зростати революційні погляди населення, тому, в першу чергу, потрібно було звернути увагу на придушення цього руху.

Спочатку був виданий Валуєвський циркуляр 1863р, який також був спрямований на витіснення української мови, а потім в 1876 був доповнений більш прогресивним Емським Указом.

В першу чергу, він забороняв друкування та перекладання книг українською мовою, через що багато митців переїхали на Західну Україну, де це було дозволено, і почали там активно писати нові твори українською мовою та видавати їх. Щоб такі культурні доробки не потрапили на територію, яка знаходилась у складі Російської імперії, царський уряд зазначив в указі, що заборонено ввозити українські книги з-за кордону. Винятком були лише українські історичні документи, які повинні були отримати дозвіл російського уряду.

Становище українського театру також було вкрай важким та критичним. Не дозволялося ставити п'єси, вистави, публічні виступи та вести концерти рідною мовою. Крім того, українським театральним трупам не можна було їздити по Україні та виступати з українськими сценками. Композиторам заборонялося видавати українські тексти нот, а народіві співати пісні на своїй мові.

Щоб краще русифікувати українські землі царський уряд розумів, що потрібно починати з молодого покоління та вдало зазначив в указі, що потрібно заборонити викладання в школах українською мовою. Відповідно до цього положення з шкільних бібліотек була вилучена значна кількість українських підручників та книг. А також, щоб знищити українську націю, замість слова «Україна» в побутовий вжиток було введено термін «Малоросія». Люди хотіли зберегти культурні надбання свого народу й вдавалися до створення підпільних організацій, де таємно поширювали знання рідною мовою.

Потрібно зазначити, що люди, які займалися просвітницькою діяльністю зазнали репресій. Від нищівної політики страждали не тільки культурні діячі, які були вимушені емігрувати за кордон і там продовжувати свою діяльність, а й звичайні селяни, яким було важко пристосуватися до нових змін. Зокрема в указі було згадано таких діячів як Драгоманова та Чубинського, яким заборонялося проживати на території України.

У цей час на території України працював Південно-Західний Відділ Російського Географічного Товариства, що мав велике значення для науки. На його базі вивчали географію, математику, історію тощо. Відповідно до Емського указу цю організацію було закрито, що значно підірвало розвиток наукових відкриттів. Відомо, що через цей указ припинив своє існування відомий журнал «Київський телеграф». Також репресій зазнав Київський університет, випускники якого не могли знайти роботу та повинні були шукати її за кордоном.

Отже, на мою думку, «Емський указ» 1876 р. значно вплинув на українську культуру, а саме призупинив її розвиток. Вона знаходилася в тяжкому становищі, а до найбільших втрат можна віднести: заборону української мови, еміграція впливових діячів за кордон, заборона видавництва визначних літературних творів. Цей указ діяв багато років і припинив свою дію тільки в 1905 році. Дуже прикро, що наша культура приблизно 30 років стояла на місці та не розвивалася, але тішить те, що люди розуміли, що їхню національну свідомість намагаються знищити та виступали проти русифікації, що проявлялося в масових виступах та створенні таємних організацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Лазарович М.В. Історія України: навч. посіб. – 2-ге вид. / М.В. Лазарович // Київ: Знання, 2011. – 658 с.
2. Терлюк І.Я. Історія українського права від найдавніших часів до XVIII століття: навч. посіб. / І.Я Терлюк // Львів, 2003 –
3. Музиченко П. Історія держави і права України: Навчальний посібник/ Петро Музиченко, - 5-те вид., випр. і доп.. - К.: Знання, 2006. - 437 с.

*Дзюба Яна Аркадіївна
Студентка 1 курсу, 7 групи,
факультету адвокатури
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ КАРАЛЬНИХ ОРГАНІВ УСРР У ДОБУ НОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Проведення нової економічної політики обумовило реформування системи радянських каральних органів. 22 березня 1922 року ВУЦВК прийняв постанову, якою ліквідовувалася Всеукраїнська надзвичайна комісія (ВНК) разом з її органами на місцях, на яку, як визначалося в наказі від 6 травня 1921 року, покладалася «...боротьба з факторами, що гальмували відновлення економічного життя республіки і сприяли господарській розрусі», контроль над процесами у військовому відомстві та армії, здійснення нагляду за залізничним і водним транспортом, протидія «антирадянським партіям, політичним групам та організаціям» [3, с. 2]. Це було зроблено після того, як ще у грудні 1921 року, XI Всеросійська конференція РКП (б) постановила: «...компетенція і коло діяльності ВНК та її органів повинні бути відповідно звужені і сама вона реорганізована». Декретом від 6 лютого 1922 року Всеросійський ЦВК ліквідував Всеросійську надзвичайну комісію. Водночас було утворено Державне політичне управління (ДПУ) з політичними відділами на місцях. Структура ДПУ мало чим вирізнялася від ліквідованої ВНК. Новоутворений орган в межах своєї компетенції мав здійснювати заходи придушення внутрішніх «контрреволюційних виступів», вести боротьбу зі шпигунством, контрабандою та фальшивництвом, охороняти кордони.

За цією постановою ВУЦВК місцевими органами ДПУ в УСРР були губернські відділи, які утворювались при губвиконкомах і діяли на підставі особливого положення, затвердженого

Президією ВУЦВК. У постанові був визначений порядок провадження органами ДПУ УСРР обшуків, виїмок речових доказів і документів та арештів щодо осіб, причетних до контрреволюційних виступів, бандитизму, шпигунства і незаконного переходу кордонів. З компетенції органів ДПУ УСРР було виключено розслідування та провадження по всіх кримінальних справах про спекуляцію і службові злочини. Відтепер всі справи, що стосувалися злочинів проти радянського ладу або порушення законів УСРР підлягали розгляду тільки в судовому порядку революційними трибуналами або народними судами. Наглядове провадження у справах, які знаходилися в органах особливого відділу ДПУ велося військовою прокуратурою.

21 листопада 1923 року у складі відділу прокуратури Народного комісаріату юстиції (НКЮ) УСРР був утворений самостійний підвідділ з нагляду за органами ДПУ. Зміст роботи підвідділу зовнішньо виражався в наглядовому провадженні, яке провадилося з усіх справ, що знаходилися в Державному політичному управлінні.

У зв'язку з утворенням СРСР та об'єднанням діяльності союзних республік у питаннях боротьби з контрреволюцією у 1923 році було створено Об'єднане Державне Політичне управління при Раднаркомі СРСР. ОДПУ діяло на правах союзного наркомату та керувало через своїх уповноважених ДПУ союзних республік, в тому числі ДПУ УСРР. Фактично ОДПУ стало засобом, який використовували більшовики у боротьбі за лідерство, а також для придушення опозиції та інакомислячих в країні.

В Україні органи ДПУ проводили масові арешти священників і ксьондзів, руйнували церкви, костьоли. У 1927- 1928 роках «викрили» у Шахтинському районі Донбасу велику організацію «буржуазних спеціалістів», які нібито діяли за завданням іноземних розвідок. За сфабрикованою ДПУ «шахтинською справою» половину засуджених було розстріляно, а решту – засуджено на тривалі роки ув'язнення [1, с. 236].

28 вересня 1923 року у зв'язку з поширенням практики підробки грошей, відбулося Організаційне засідання Всеукраїнської трійки для боротьби з фальшивомонетництвом, до складу якої увійшли представники ДПУ, Центрального управління карного розшуку та Народного комісаріату фінансів (НКФ). Напрацювавши негласні методи боротьби з фальшивомонетництвом, наприклад, такі, як винесення смертних вироків, масові висилки раніше засуджених осіб, активізація роботи позасудових установ, органи держбезпеки завдали нищівного удару одному з найнебезпечніших видів кримінального злочину, який завдавав суттєві збитки радянській економіці, зокрема її фінансовій системі [2, с. 13, 29].

Отже, діяльність ДПУ в УСРР, а саме його тісний альянс з партійними органами, створення іміджу атрибуту держави, органу, що працює винятково у «державних інтересах», дає підстави зробити висновок про нього, як про слухняного і сліпого виконавця свавільних розпоряджень московського керівництва. Але не зважаючи на те, що така діяльність стала оплотом радянської влади в УСРР і зброєю в її руках, яка допомагала більшовикам утриматися при владі, порушуючи закони і створюючи прецеденти правового свавілля, вона згубила життя багатьох невинних людей, так званих «противників більшовизму», і стала певним історичним досвідом до якого не варто повертатися.

Науковий керівник – к. ю. н., доц. К. М. Лісогорова

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Історія держави і права України : у 2 т / за ред.: В. Я. Тацій, А. Й. Рогожин, В. Д. Гончаренко. - К. : Вид. Дім «Ін Юре». Т. 2. - 2003. - 580 с.

- Лясковська С. Боротьба економічних підрозділів ДПУ УСРР з фальшивомонетництвом у 1920-ті рр. [Текст] / Світлана Лясковська // З архівів ВУЧК, ГПУ, НКВД, КГБ : наук. і док. журн. - Київ ; Харків : Права людини, 2011. - 2011. №1 (36). - С. 7-33.
- Подкур Роман. Інформаційно-аналітична робота як один з напрямків діяльності спецслужб в 20-30-х роках. – с. 1- 14.

Жидовцев А. В.
*студент 1 курсу 13 групи
 Інституту підготовки кадрів для
 органів юстиції України Національного
 юридичного університету імені
 Ярослава Мудрого*

ДОЛЯ ДІТЕЙ У РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Теми, які стосуються війни, будь-якої війни, є дуже важкими темами з психологічної точки зору. Безумовно, писати подібні роботи знаючи долю учасників жахливих подій воєнного періоду є емоційним моментом, який в супереч усім професійним вимогам дає волю почуттям і не вкладається у рамки будь-якого історичного підручника, навіть якщо такий сягає за тисячі сторінок.

Події війни, а особливо долі її молодших учасників, є і будуть важливою темою на будь-які часи, адже людина у своїй природі постійно веде суперечки з іншою людиною, використовуючи, здебільшого, зовсім не дипломатичні методи. Так, можна постійно казати про те, через що пройшли люди, які стали свідками Другої світової війни, але ще жахливіше є те, через що пройшли діти, дитинство яких скінчилося рівно у той момент, коли почалася війна.

Є багато історичних персоналій, які, маючи на життєвому шляху одинадцять, десять, а то й менше років, вже тримали в руках вогнепальну зброю, вже бачили загибель своїх товаришів, вже вступали у ряди стрілкових дивізій чи партизанських загонів. Дитинство тих, котрі не потрапили на бойові поля, проходило за станками мілітаризованих заводів, де ще зовсім малі хлопці та дівчата виробляли гільзи, скріпляли кулеметні стрічки та підганяли калібри майбутніх боєприпасів під вогнепальну зброю.

Військові операції, які проходили на території України, часто починалися з розвідки та встановлення підривних систем на території майбутнього поля битви. Діти, які прагнули допомогти Батьківщині визволитися з окупації фашистів, робили все можливе для перемоги їх побратимів, адже відомо багато випадків коли діти формували свої підпільні війська або цілими загонами проводили лінії зв'язку та передачі.

До дитячої крові українського народу, які проявили справжній героїзм та витривалість, належить малий хлопець, який був учасником підпільного загону на ім'я Ята Гордієнко, який був жорстоко закатований фашистськими військами за те, що не видав імен своїх побратимів.

Почесним воєнним званням та героєм Радянського Союзу було нагороджено Валю Котика, який вів успішні партизанські операції. Сміливістю та залізними нервами виділився і Борис Дмитрієв, який визвався до партизанської операції, під час якої він розвідував місце перебування ворога та його кількість. Хлопець, переодягнений у одяг бідного учасника війни, який просто хоче притулку та їжі, знаходився довгий час під самим носом ворога, Борис Дмитрієв передав стратегічно важливу інформацію про ворога та його озброєння, яка допомогла союзникам одержати перевагу над чисельним супротивником. За проявлений героїзм хлопця було нагороджено медаллю «За відвагу».

Дівчинка за ім'я Люба Федченко постійно ризикувала життям, коли доставляла провізію до краматорського госпітала. Кожний виїзд дівчини за межі Краматорська супроводжувався постійними обстрілами німецьких військ та проїздом через мінні дороги.

Леонід Голиков, який вступив на холодну підлогу війни у шістнадцять років, знищив чисельні одиниці німецької живої сили та техніки. Виділився особливою сміливістю на підривній операції, під час якої Леонід Голиков зі своїми озброєними товаришами успішно перехопив німецький автомобіль із двома офіцерами та документами, в яких містилася стратегічно важлива інформація.

Можна годинами розповідати про тих, хто з раннього віку ковтнув жаху війни та горя воєнних наслідків. Це лише мала частина інформації про долю тих, кого з самого дитинства відірвала від дому війна. Багато юних героїв пішли на війну з відчуттям боргу перед Батьківщиною, через бажання захистити матір, молодших братів та сестер, через бажання знищити ворога на своїх землях, через бажання нагадати про те, яка жорстока є війна.

На жаль, на сьогоднішній день люди так і не зрозуміли, що через їх недовомленість у політичному плані, через їх воєнні конфлікти та бойові операції частіше за все страждають не дипломатичні верхівки та державні голови управління, а звичайна дитина, яка втратила батька, втратила дім, загубила матір. Пам'ятайте про те, що дітям не важливо хто править державою та які конфлікти виникають через ресурси, дитині важливо, як і будь-якому громадянину, щоб була щаслива сім'я та мирне майбутнє.

*Зайцев Герман Володимирович
студент 1 курсу, 5 групи
Інституту підготовки кадрів для
органів юстиції
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

ПЕРЕМОГИ І ПРОРАХУНКИ ПАВЛА СКОРОПАДСЬКОГО, ЯК ОЧІЛЬНИКА УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Павло Петрович Скоропадський — військовий діяч, гетьман Української Держави у 1918 р. Один з лідерів та ідеологів монархічно-гетьманського руху.

У своїй грамоті від 29 квітня 1918 року, він звертається до «козаків та громадян України», зазначаючи, що «права приватної власності — як фундаменту культури і цивілізації, відбудовуються у повній мірі, і всі розпорядження минулого Українського Уряду, а рівно тимчасового уряду російського, відміняються і скасовуються. Відбувається повна свобода по щодо купчих та куплі-продажі землі. Поруч з цим будуть прийняті міри по відчуженню земель по дійсній їх вартості від великих власників, для наділення земельними частками малоземельних хліборобів. Рівночасно будуть твердо забезпечені права робітничого класу. Особлива увага буде звернена на поліпшення правового становища і умов праці залізничників, котрі при виключно тяжких умовах ні на один час не кидали своєї відповідальної праці. В області економічній і фінансовій відбувається повна свобода торгу й відчиняється широкий простір приватного підприємства й ініціативи... ». Це була його програма дій, яку він так чи інакше намагався виконати.

Основними проблемами, з якими він зустрівся були: безробіття; стихійна демобілізація російської армії та сім'ї загиблих; шалена агітація анархістів, більшовиків та прибічників «єдиної-неділимої Росії».

Шляхами подолання цих проблем Гетьман та Кабінет Міністрів вбачали:

- 1) державне фінансування підприємств і заохочення до співпраці вітчизняних

капіталовласників;

2) громадські роботи (Так, 5 серпня 1918 року Гетьман затвердив відповідну постанову, згідно з якою виділялися кошти на розробку кам'яних кар'єрів. Поміж планів гетьманської адміністрації були також спорудження шлюзо-каналльної артеріальної системи від Балтійського до Чорного морів та будівництво гідроелектростанцій на Дністрі, Бузі та Дніпрі.

Однією з перемог, стало введення в обіг українських грошей — гривні (1 карбованець дорівнював 2 гривнам), до цього головною валютою в Україні все ще лишався російський рубль, який стрімко знецінювався через масовий друк більшовиками. Таж сама ситуація була з карбованцем, який ввела УНР.

14 серпня 1918 року Гетьман затвердив закон про заборону ввезення на її терени російських цінних паперів та обмежив ввезення рублів на суму 10 тис. українських. Важливим фактором становлення національної валюти було створення Українського державного банку.

На кінець вересня 1918 року запрацювала *митна служба* та були відкриті прикордонні пропускні пункти. Між Україною та Центральними державами було підписано «Угоду про мито», якою регулювались обсяги платежів, що вносилися на кордоні Української Держави.

На протязі сьомих місяців доходи держави становили 6,4 млрд. грн., водночас дефіцит бюджету дорівнював 4 млрд. грн.

Україна досягла певних успіхів у галузі науки, освіти та культури. Були створені УАН, університети у Києві та Кам'янці-Подільському, 150 українських гімназій. Також вийшло друком кілька мільйонів примірників українських підручників; засновано широку мережу загальнокультурних закладів та установ (Національний архів, Національну галерею мистецтв, Національний історичний музей, Національну бібліотеку, Український театр драми та опери, Українську державну капелу, Державний симфонічний оркестр).

Влітку 1918 року в армії України було введено погони та військові звання, затверджено текст урочистої присяги на вірність Гетьману, заборонено політичну діяльність у військах, забезпечено перехід до схеми підготовки офіцерів: кадетський корпус, загальна козацька військова школа.

Підвищено авторитет Православної Церкви, надання їй статусу Екзархату і автономії у складі Російської православної церкви та покладено початок Українській Автокефальній Православній Церкві.

Прорахунками Гетьмана було нехтування земельного питання, тобто земля не була передана селянам та не була відчужена у великих землевласників. Вузька соціальна база на яку спирався Скоропадський, до якої входили: буржуазія, поміщики та заможні селяни. Не налагоджена система сплати податків населенням, через те що люди вважали, що вони створені виключно для заможних класів, хоча оподаткуванню підлягали лише особи, які заробляли більше ніж 2000 гривень на рік. Залежність Української держави від Берліну у військовій справі та у міжнародній політиці.

За 7,5 місяців правління Гетьмана Павла Скоропадського Україна зазнала певного економічного піднесення та соціальної стабільності. Цьому сприяли відновлення приватної власності, підтримка Гетьманом вільного підприємництва, можливість промислових та торгівельних кіл суттєво впливати на економічну політику влади, широкий збут товарів до Німеччини та Австро-Угорщини. У цей час було налагоджено грошовий обіг, вдосконалено грошову систему, створено державний бюджет, відкрито кілька українських банків, засновано нові акціонерні компанії.

Зубко Дарина Олегівна
студентка 1 курсу 9
групи Інституту підготовки кадрів до
органів Юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого

КОДИФІКАЦІЯ ПЕРІОДУ НЕПУ, ЇЇ ПРИЧИНИ ТА ОСОБЛИВОСТІ

З часів встановлення Радянської влади була видана велика кількість нормативно-правових актів, які були не систематизовані та часто суперечили один одному, що ускладнювало правозастосовну практику. До того ж, незважаючи на велику кількість нормативного матеріалу, залишалися й прогалини. Ще однією причиною розробки законодавства став перехід до НЕПу.

Найбільшу участь в кодифікації прийняли співробітники Народного комісаріату юстиції РРФСР. До розробки проектів залучали також інші галузеві відомства, практичних працівників та видатних радянських юристів. Таким чином, проекти розроблялися Наркоматом юстиції, передавалися на розгляд у Раднарком, а згодом у ВЦВК, після затвердженням яким вони нарешті набували сили.

У 1922-1923 рр. у РРФСР було прийнято 7 кодексів: Цивільний, Кримінальний, Земельний, Кримінально-процесуальний, Цивільно-процесуальний, Кодекс законів про працю та Лісовий. На території УРСР розповсюджувалися тотожні кодекси, а деякі навіть були відсутні в РРФСР: Кодекс законів про народну освіту та Ветеринарний кодекс.

Цивільний кодекс, в свою чергу, складався з загальної частини речового права, зобов'язального права, спадкового права. Принципу законності протиставлявся принцип доцільності. Окрім державної та кооперативної власності було також виділено приватну, що мала три форми: одноосібну власність фізичних осіб; власність кількох осіб, які не склали об'єднання; власність приватних юридичних осіб. Законом було обмежено об'єм і розміри права приватної власності. Поширення набули договори і концесії, на підставі яких державне майно передавалося в користування приватних осіб.

Кримінальний кодекс мав дві частини: загальну та особливу. Він встановлював кримінальну відповідальність за наявності вини особи, причому вина визначалась у двох формах: умисел і необережність. Основними мірами покарання були розстріл (вища міра покарання), позбавлення волі, примусові роботи. Розстріл не застосовувався до осіб, що не досягли 18 років, до вагітних жінок, а також не міг бути призначений судом, якщо з часу вчинення злочину минуло п'ять або більше років. Максимальний строк позбавлення волі був установлений в 10 років, а мінімальний — вісім місяців. Визначався порядок відбуття покарання, а також умовно-дострокового звільнення засуджених до позбавлення волі або примусових робіт. Особлива частина кодексу була присвячена визначенню складу різних злочинів, конкретним їх видам і санкціям.

Земельний кодекс скасовував право приватної власності. Всі землі складають єдиний державний фонд. Право користування: трудовим землевласникам, міським поселенням, державним установам і підприємствам. Решта землі знаходяться в розпорядженні Наркомзему. Купівля, продаж, заповіт, дарування, застава землі заборонялися, а порушники піддавалися кримінальним покаранням.

Кримінально-процесуальний кодекс базувався на принципах публічності та гласності. На попередньому слідстві повинні були з'ясуватися і досліджуватися всі обставини, які як викривають, так і виправдовують обвинуваченого. Цивільно-процесуальний кодекс

зобов'язував суд прагнути до з'ясування всіх обставин справи. З метою охорони публічного інтересу або «інтимного життя» справа могла слухатися в закритому засіданні. Діяв тільки касаційний порядок перегляду судових рішень.

Таким чином, радянське право в період НЕПу було оформлено в чітку систему кодексів. Велася робота і над Зводом законів, який систематично об'єднував би всі галузі права, але вона не була завершена. Тим самим спільною рисою розвитку права в зазначений період можна вважати глобальну законотворчість влади, покликану впорядкувати новий життєвий устрій громадян, а також широке впровадження в норми права репресивних положень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кримінальний кодекс УСРР 1922 // Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. : Кримінальне право — 2017. — 1064 с.
2. Усенко І.Б. Україна в роки непу: доля курсу на революційну законність— Х : Університет внутрішніх справ — 1995. — 74 с.
3. Пиріг О.А. НЕП: більшовицька політика імпровізації— К., 2001. — 344 с.

Ільченко Владислав Олексійович
студент I курсу інституту підготовки
кадрів для органів юстиції НЮУ ім. Ярослава
Мудрого

«САМОСТІЙНА УКРАЇНА» М. МІХНОВСЬКОГО: ПОЛІТИЧНА ПРОГРАМА ЧИ ПОЛІТИЧНА ФАНТАСТИКА?

Сьогодні постає питання щодо того, чи був програмний документ, створений М. Міхновським на замову В. Антоновича, доцільним для III етапу національного відродження в українських землях, чи можливо було його реальне виконання на практиці та чи взагалі ідеї, обрані Міхновським, були доцільними. Ці питання призводять до суперечок між вченими аж до сьогоднішнього дня.

«Самостійна Україна» - це політична програма Революційної української партії, основою якої стали виступи М. Міхновського в Полтаві та Харкові у 1900 р.

Під «політичною програмою» я розумію сукупність основних цілей політичної партії та методів їхньої досягнення. Під словосполученням «політична фантастика» розумію те, що «Самостійна Україна» була недоцільною та нереальною на політичному етапі національного відродження.

Вважаю, що «Самостійна Україна» Міхновського є політичною програмою.

Перейдемо безпосередньо до розгляду брошури. «Самостійна Україна» 1900 р. складається з 2 частин:

- у першій обґрунтовується існування українців як нації та законність отримання самостійності з правової точки зору крізь призму «Переяславської конституції» 1654 р. Цікавою щодо цього є думка Петлера, який зазначає, що Міхновський вносить абсолютно нову причину ідеї самостійності, яка не пов'язувалася із «законами суспільної еволюції», а видавалася з історичних традицій української нації, її інстинкту самозбереження, невід'ємних прав України на незалежне життя, з волі, завзяття, прагнення до незалежності, особливо – нового покоління інтелігенції.
- у другій частині майже відразу помічається головне гасло – «Одна, єдина, нероздільна, вільна Україна від гір Карпатських, аж по Кавказькі», яке звучить

рефреном крізь усю частину. Причини до цього пояснюються цілковитим занепадом української республіки через імперський вплив Росії, незаконністю її дій. При цьому спостерігаються шляхи досягнення зазначеної мети. Наприкінці документа бачимо ще й іншу тезу – «Україна для українців».

Виходячи з тлумачення поняття «політична програма», необхідно зазначити цілі РУПу та пояснити шляхи їхнього досягнення. Згадаємо цілі:

- «Одна, єдина, нероздільна, вільна Україна від гір Карпатських, аж по Кавказькі»
- Отримання політичних та державних прав серед українців
- «Україна для українців»
- Повернення прав, визначених 1654 р.

Головну роль задля реалізації поставлених цілей повинна відігравати інтелігенція. Тобто, питання отримання державних та політичних прав серед українців та ін. повинно було лежати саме на плечах «цвіту нації», аргументуючи її роль тим, що вона «є суспільством в мініатюрі, стремління суспільства є стремлінням інтелігенції, пориви інтелігенції – це пориви й симпатії всього суспільства». При цьому, наприкінці брошури можна помітити те, що методом боротьби Міхновський визначає використання «оружья», тобто сили, як те, що забезпечує «славу та перемогу», є «долею борців за народну справу». Це підтверджує готовність вирішення проблеми за будь-яку ціну.

Також слід зауважити на історичний період виникнення «Самостійної України», який визначається політичним етапом національного відродження в українських землях. Зважаючи на масове створення політичних партій, кожна з них могла формувати власні програми, що залежало від їхньої політичної спрямованості, характеру цих партій. Сам же Міхновський був автором українського націоналізму. Вищевикладене підтверджує доцільність брошури, яка є виявленням політичних поглядів радикалів.

При цьому, хотів би зазначити, що період початку ХХ ст. характеризується процесами державотворення націй, які протягом довгого історичного періоду не мали самостійності чи незалежності. Сам Міхновський у своїй «Самостійній Україні» згадує те, що він та український народ того часу є сучасником «кривавих повстань Вірмен, Кретьян-Греків, Кубанців і нарешті Борейів». Саме тому ідею надання самостійності українській республіці наша команда не розцінює як фантастику.

Окремо хотілося б виокремити те, що ідеї Міхновського не були миттєвою вигадкою, а відображали його світосприйняття. Це простежується як в ідеях братства тарасівців, так і пізніше, під час повстання самостійників.

Звичайно, слід розуміти, що Російська Імперія за власною ідеологією ніколи би не передбачила надання навіть найменшого ступеня самостійності будь-якому регіону Імперії, пропагуючи гасло «єдиної, неподільної Росії». Однак, за десять років ми можемо упевнитися у проведенні революції, яка й зламає абсолютиську імперську систему та влаштує новий суспільний лад, що підтверджує реальність ідей Міхновського.

Отже, я довів, що концепцію «Самостійної України» слід розглядати виключно крізь призму політичної програми, пояснивши це за допомогою її змісту, багатоманітності політичних партій у тому періоді, та державно-політичних процесів у всьому світі у той історичний період. Думку ж щодо неможливості прийняття «Самостійної України» в якості політичної фантастики було відкинуто.

ЦИВІЛІЗАЦІЯ МАЙЯ - ОСНОВНЕ ДЖЕРЕЛО РОЗВИТКУ НА ПІВДЕННОМУ КОНТИНЕНТІ

Мабуть, якщо б провести конкурс серед древніх цивілізацій світу на звання самої загадкової, то давня цивілізація майя упевнено б посіла в ньому перше місце. Це історичний та сучасний індіанський народ, який створив одну з найбільш високорозвинених цивілізацій Америки і в цілому Стародавнього світу. Цивілізація Майя була найдовшою в світовій історії. Вона існувала 3,5 тис. років. Це "культура-загадка", "культура-феномен", повна суперечностей і парадоксів. Вона породила величезну кількість питань, та не на всі є відповіді. Як саме вплинула велика цивілізація Майя на розвиток Латинської Америки?

Важливо зазначити, що дана цивілізація внесла вагомий внесок до розвитку світової спадщини. На той час цивілізація розвивалась дуже активно, тому була зразком для інших світових цивілізацій. Під час її існування було здійснено безліч відкриттів, досягнуто феноменальних результатів у науці, архітектурі й мистецтві, а також засновано складну систему писемності.

Астрономія. Спостереження за небом відбувалися із спеціально споруджених кам'яних обсерваторій — Караколей. Першим здобутком в цій сфері було винайдення календаря, що складався з 13-денного тижня, 20-денного місяця і 365- або 366-денного року. Також Майя розуміли та виділяли певні дні, коли треба збирати врожай, рубати дерева, ховатися від спеки чи чекати на опади. Вміли також розпізнавати настання місячних чи сонячних затменень та знали як обчислювати цикли Венери.

Математика. Майя в розвитку математичних знань досягли значних успіхів. Вони розробили власну систему числення, що була двадцятковою та існувала у вигляді крапок і тире, причому крапка завжди означала одиниці даного порядку, а тире — п'ятірки.

Писемність. Письмо майя базується на логограмах, доповнених силабічними гліфами, яке дуже схоже на сучасне японське писання. Перші дослідники цієї цивілізації називали його "ієрографічним".

На той час було, дійсно, дуже розвиненим та зручним для використання.

Медицина. Деякі джерела повідомляють, що перші індійці вміли пломбувати зуби, робити протези, зашивати рани за допомогою людського волосся і навіть проводити хірургічні операції з використанням наркотичних знеболюючих засобів в якості анестезії.

Культура. Зрілість культури Майя особливо підтверджує архітектура і живопис. Найбільш відомі своєю архітектурою міста майанської цивілізації: Чичен-Іца, Тікаль, Ушмаль, Паленке. У містах Майя також були обсерваторії і триумфальні арки, монументальні сходи і колонади, майданчики для ритуальної гри в м'яч тощо. Зображували в основному культури і ритуали, та місце людини в цьому процесі. Більшість зображень — фрески і малюнки на кераміці. Головне місце, де можна побачити всю красу їх живопису - це Бонампак.

Отже, важливість їх культури та наукових здобутків неocenенна. Їх цивілізація дуже сильно вплинула, в першу чергу, на розвиток культури Латинської Америки. Постійне генерування, перетворення та передача знань допомогло вдосконалити сьгоднішні цивілізації та їх потенціал на світовій арені.

Науковий керівник - Григоренко Д.А

Іщук Євген Віталійович
Студент 1 курсу 13 групи
Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
НЮУ імені Ярослава Мудрого

ОСОБЛИВОСТІ ЗАКОНУ ПРО ОХОРОНУ ПРИРОДИ УРСР 1960 Р. ТА ЙОГО ВПЛИВ

В період соціалістичного розвитку радянське законодавство переживало велику чергу змін як якісних, так і кількісних. Безумовно, що велику роль у становленні країни відіграє становлення права і ухвалення нових, життєво важливих законів, які на той час повинні були похитнути шаблон тоталітарної країни у бік демократизації прав та свобод людини і громадянина, а також внести вагомі зміни у забезпечення комфортних умов проживання. Тобіж захистити навколишнє середовище від згубного людського фактору.

Говорячи про стан природи та екології в СРСР, варто сказати, що умови, у яких проживали люди у період з 1930-х по 1970-ті роки був далеко не задовільний, а цілком жахливий. Радянський союз, до складу якого входила й Україна, брав участь у двох світових війнах, де один народ боровся проти іншого, паралельно завдаючи фатальних ударів не тільки людям, а й природньому середовищу зокрема. Серед найнебезпечніших злочинів проти природи були:

- Масовий вивіз родючих ґрунтів з українських територій, що спричинило жахливу посуху та втрату вологості, результатом чого стали голод та відсутність достатньої кількості продовольства у бійців;
- Побудова багатьох мостів, за рахунок вирубки лісу, призводила до нераціонального використання деревини й так званого «облисіння лісів»;
- Ненормований видобуток ресурсів із ПЕКУ (радянського паливно-енергетичного комплексу) поставив питання про нестачу жеттєвонеобхідних нафти та газу, на відкриття родовищ яких витрачалися колосальні суми з держбюджету тощо.

І цей перелік далеко не повний.

Радянська влада чітко розуміла важливість встановлення нових строгих норм поведінки та використання природніх ресурсів як земельних, так і паливно-енергетичних. Про це можна судити спираючись на той факт, що з 1940 по 1960 рік було прийнято 2 спроби упорядкувати відносини людини і природи, серед них:

1. Загальна постанова Ради Міністрів УРСР від 3 червня 1949 року «Про охорону природи на території УРСР»
2. Постанова Ради Міністрів від 3 червня 1958 року №106 «Про заходи по поліпшенню охорони природи Української РСР»

Безумовно, що найважливішим і найоб`ємнішим документом став Закон «Про охорону природи УРСР» від 30 червня 1960 року. Говорячи про його прийняття та цільові особливості, хотілося б розпочати все із загальної характеристики.

Закон УРСР «Про охорону природи Української РСР» 1960 — це перший в історії УРСР закон, щорегулював увесь комплекс суспільних відносин у галузі охорони природи та раціонального використання природних ресурсів. Ухвалений Верховною Радою УРСР 29 червня 1960, змінений і доповнений 25 серпня 1970. Складався з 11 розділів. У розділах 1, 2 визначалися: поняття охорони природи, об'єкти такої охорони, державні органи та громадські організації, відповідальні за охорону природи в республіці.

Під охороною природи розумівся комплекс державних і громадських заходів, спрямованих на збереження, раціональне використання, розширене відтворення та розвиток природних ресурсів. Державній охороні підлягали земля, надра, водні ресурси, ліси, поєзакисні й лісоохоронні лісосмуги, зелені насадження, типові ландшафти, курортні місцевості, рідкісні визначні природні об'єкти, природні заповідники й заказники, тваринний світ, атмосферне повітря та ін. Природні багатства, як втягнуті в господарський обіг, так і ті, що не експлуатуються. Закон закріплював право виключної державної власності на природні ресурси.

Особливістю даного закону було те, що він врегулював проблему вирубки Карпатських і Закарпатських лісів, незаконний експорт сировини (деревини) та її перевезення. Ось деталізація аспекту охорони від незаконної вирубки лісу:

Розділ 4 "Охорона лісів і захисних лісонасаджень" складався з трьох статей 8, 9, 10. Згідно зі ст. 8, всі ліси України використовуються для задоволення потреб народного господарства, а також виконують водоохоронні, ґрунтозахисні, поєзакисні та інші спеціальні цілі. У ст. 9 регламентується відповідальність різних відомств щодо збереження цього природного ресурсу. Так, всі заходи по державному лісовому фонду проводяться Управлінням лісового господарства і лісозаготівель при Раді Міністрів УРСР і його місцевими органами. Цьому відомству доручався контроль за лісами переданими в користування раднархозам, міністерствам, відомствам, колхозам. Охорона лісів, зелені насаджень, розташованих вздовж залізничних і автомобільних доріг покладалася на управління автомобільного та залізничного транспорту. На той момент часу на Україні великі площі займалися штучно створеними лісосмугами. Контроль за їх станом доручається тим відомствам і організаціям, на балансі яких вони перебували. Згідно зі ст. 10, Рада Міністрів України повинна була підготувати окремий нормативно-правовий документ присвячений правилам охорони лісів і зелені насаджень [джерело №1].

Безумовно, що проблема вирубки лісу серйозно постала перед владою. Керівництво зрозуміло, що швидке скорочення обсягів деревини і використання даної цінної сировини на експорт, а також незаконна вирубка лісу шкодять меліораційним процесам покращення якості ґрунтів, а також сприяють вивітрюванню верхнього родючого шару чорнозему.

ВИСНОВОК: Становлення нового законодавства з охорони природи поклало початок у подальшу розробку законів по збереженню українських природних ресурсів. Більше того, цей закон увійшов до нового закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 року. Він став базисом для створення нового суверенного українського законодавства, принципи якого діють й дотепер.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Шемчущенко Ю. С. Закон УРСР «Про охорону природи Української РСР» 1960 рік. URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?Z21ID=&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21STR=Zakon_URSR_Pro_okhoronu_pryrody_URSR_1960
2. Юридична енциклопедія : [в 6-ти т.] / ред. кол. Ю. С. Шемшущенко, ТОМ 2 : Д-Й, 1998р. НАНУ, м.Київ
3. Енциклопедія історії України: Т. 3: Е-Й / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: В-во "Наукова думка", 2005. - 672 с.
4. Булгаков А.О. Закон «Про охорону природи Української РСР» 1960 року-новий етап комплексного врегулювання раціонального використання та охорони земель, Херсонський

Каулько Євген Ігорович
студент 1 курсу 8 групи Інституту
підготовки кадрів для органів юстиції НЮУ ім.
Ярослав Мудрого

ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ 1917-1929

Дослідження історично-правового становлення та розвитку пенсійної системи має багатоаспектний характер та широке наукове підґрунтя. Правове регулювання пенсійних відносин викликає численні дискусійні питання, що створюють потребу дослідження конкретних історичних періодів з притаманними їм особливостями системи пенсійного забезпечення. На території України пенсії у традиційному на сьогодні розумінні були запроваджені з початком радянської доби, тож саме короткий переломний проміжок часу з 1917 до 1919 року є привабливим для розгляду.

Державний переворот від 25 жовтня 1917 року у Російській Республіці став поштовхом до формування радянської системи соціального захисту населення. Відповідний напрям політики уряду набув рис характерних для усієї більшовицької моделі керування державною. Виходячи з декларовано-соціалістичних постулатів про плановість економіки та необхідність жорсткого державного регулювання усіх сфер суспільного життя, радянське керівництво здійснило централізацію повноважень, що у соціальній сфері очікувано призвело до пріоритету адміністративного регулювання над правовим.

Показовою є низка правових актів, прийнятих у листопаді 1917 року Радою Народних Комісарів. Так, декретом про землю; декретом про збільшення пенсій робітникам, що постраждали від нещасних випадків були зафіксовані право селян похилого віку та окремих категорій робітників отримувати матеріальне забезпечення з боку держави. Варто зазначити, що, не зважаючи на видання різних забезпечувальних актів, практичне здійснення означених заходів мало казуальний характер та здебільшого не відбувалося через драматичні умови років революції.

Наступний етап формування радянської системи пенсійного забезпечення на території України розпочався весною 1919 року, наприкінці громадянської війни, коли населення потерпало від голоду та хвороб, а господарство було виснажене.

Основним документом, що затвердив основні засади нової форми організації пенсійного забезпечення стала прийнята РНК УСРР 16 квітня постанова «Про врегулювання пенсійної справи». «Положення про пенсії», що становило частину нормативно-правового акту, було встановлено три види державних пенсій: для інвалідів, вдов та сиріт. Крім того була затверджена нова структура пенсійних установ, до якої входили передовсім губернські, міські та повітові відділи соціального забезпечення. Саме до цих органів особа могла звернутися для призначення їй пенсії, розмір якої мав відповідати прожитковому мінімумові у регіоні, де проживав прохач.

Особливими були окремі категорії населення, як от колишні військовослужбовці РСЧА, а також особи, що мали особливі заслуги перед революцією, щодо яких 1919-1920 роках було законодавчо передбачено встановлення персональних пенсій.

До середини 1920-х особливих тенденційних змін у пенсійному законодавстві УСРР не відбулося. Натомість спостерігається розвиток технічних окремих технічних аспектів. Так, у липні 1925 року були впроваджені пенсійні книжки.

Варто зазначити, що правове обґрунтування надання регулярної матеріальної допомоги людям похилого віку в ті часи спиралося не на факт досягнення особою певного віку, а на втрату нею працездатності і настання інвалідності. Таким чином старість сприймалася як один з видів непрацездатності і саме на цій основі літні люди отримували свої пенсії. Окремі рішення другої половини 20-х років, однак, ознаменували зміну такого підходу. Досить примітними, зокрема, є присудження пенсій викладачам університетів, працівникам текстильної промисловості та найважливіших галузей важкої промисловості та транспорту із досягненням ними 65-річного віку. Відповідні рішення НКСЗ були викликані необхідністю заохочення та мотивування вкрай необхідних для радянської держави верств населення.

Підсумовуючи, слід вказати, що розвиток системи пенсійного забезпечення на українських землях в аналізованій проміжок часу можна концептуально розділити на три етапи: період громадянської війни (1917-1919) час запровадження політики воєнного комунізму (1919-1920) та добу Нової Економічної Політики (1921-1929).

Перший період символізував перші спроби запровадження солідарної пенсійної системи, направленої на допомогу непрацездатним селянам та робітникам. Важливим є те, що практичного втілення ідей тодішніх законодавчих постановлень не відбулося.

Період воєнного комунізму відзначився створенням нової системи пенсійних установ, встановленням конкретних видів пенсій. Основними проблемами, вирішенню яких слугувало соціальне забезпечення в цілому, стали післявоєнна бідність та негативне ставлення населення до радянської влади, отже інститут пенсійного забезпечення виступала стабілізаційним інструментом для радянського керівництва.

Відносно спокійні роки НЕПу створили умови для планомірного розвитку та вдосконалення системи. Була створена розгалужена система органів та установ, затвердженні форми основних документів. Водночас нові умови ринкової економіки породили необхідність штучного зменшення видатків на соціальну сферу. Відтак між 1921-1929 роками кількість пенсіонерів в УСРР знизилася з 184 тисяч осіб до 34 тисяч, з яких фактично матеріальну допомогу отримували близько половини.

*Кирилова Валерія Сергіївна
студентка I курсу 9 групи
Інституту підготовки кадрів для
органів юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ НЕПУ В УКРАЇНІ

Наприкінці 1920 року економічні умови Радянської Росії та України, на яких позначився вплив революцій, громадянської та Першої світової війни, військово-комуністичних експериментів, були жахливими. Потрібно було реабілітувати економіку та внутрішньополітичне становище країни. Тому починаючи з 1921 року відбувається зміна політики «воєнного комунізму» на нову економічну політику (НЕП). Вона була затверджена на з'їзді РКП(б) у березні 1921 року. Сутність нової економічної політики:

- заміна продрозкладки продподатком, який мав бути нижчим ніж продрозкладка, а його розмір завчасно повідомлявся селянам;
- держава передала велику кількість дрібних підприємств організаціям та приватним особам;
- державним підприємствам надавалася господарсько-оперативна самостійність, а вони переводилися на госпрозрахунок;

- утворення трестів та синдикатів;
- відновлення товарно-грошових відносин;
- скасування трудової повинності та трудових мобілізацій;
- дозвіл на приватну торгівлю;
- стимулювання розвитку державної і кооперативної торгівлі;
- введення стабільної валюти [1] .

На території України НЕП був введений у 1922 року. Його впровадження співпало зі страшним лихом – голодом 1921-1923 років. Голод в Україні тривалий час замовчувався, і замість того аби запобігти і припинити його у південних губерніях України, продукти з Київщини та Полтавщини відправляли в Росію.

Незважаючи на всі труднощі, НЕП мав успіх. У 1923 р. було покінчено з голодом. Нова економічна політика ліквідувала повстанський рух. Селяни примирились з новою владою і почали покидати повстанців. Нестор Махно втратив довіру населення і в 1921 р. зі своїми соратниками рушив до Румунії. С. Петлюра намагався в останнє повстати проти більшовиків в листопаді 1921, і ця спроба виявилася невдалою.

Характерною особливістю НЕПу на Україні був великий розмір продподатку, в деяких губерніях навіть побутувала практика вилучення всього вирощеного зерна. Це було зроблено з метою «викачати» якомога більше ресурсів з українського села суто силовими методами і якомога довше використовувати ресурси не маючи ніяких обмежень. Характерно, що до інтересів селянства нікому не було діла. В цьому і полягає головна особливість переходу до непу в Україні. Окрім цього, особливостями непу в Україні також були: значно більші податки, ніж в інших радянських республіках; впровадження непу супроводжувалося боротьбою із селянським повстанським рухом [2].

Незважаючи на негативні сторони, НЕП відігравав важливу роль у розвитку сільського господарства, а денаціоналізація підприємств промисловості України дозволила швидко заповнити ринок товарами і відновити промисловість. Під час НЕПу були досягнуті високі темпи розвитку країни. У найкоротші терміни відновлено господарство країни, різко зріс рівень життя населення. Для України неп дав певний досвід ринкових відносин і уміння в найкоротший термін вивести країну з кризи.

Отже, нова економічна політика в Україні позначена низкою ознак: був запроваджений пізніше, ніж у Росії; високий продподаток; застосування репресивних заходів при вилученні продподатку; впровадження НЕП у в умовах голоду 1921-1923 рр. Незважаючи на всі недоліки, найголовнішим підсумком НЕПу стало те, що вражаючи господарські успіхи були досягнуті на основі принципово нових, невідомих доти історії суспільних відносин. Було відновлено економіку і сільське господарство, підвищено рівень життя, активно розвивалися товарно-грошові відносини. В результаті НЕП дозволив відновити до 1928 року зруйновану двома війнами і «воєнним комунізмом» економіку і тим самим допоміг більшовикам утриматися при владі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кульчицький С.В. Нова економічна політика // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. — К.: Наукова думка, 2010. — Т. 7 : Мл — О.— С. 426.
2. Кормич, Л.І. Історія України від найдавніших часів і до XXI століття / Л.І. Кормич, Володимир Варламович Багацький, Одеська національна юридична академія . – 4-те вид . – Харків : Одиссей, 2004 . – 480 с.

3. Грицак Я. Нариси історії України: формування модерної української нації XIX-XX ст. [Навч. посібник]. - Київ: Генеза, 1996. - 360 с.

Кіріченко Артур Анатолійович
студент I курсу інституту підготовки
кадрів для органів юстиції НЮУ ім. Ярослава
Мудрого

УКРАЇНСЬКЕ ПИТАННЯ В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ПОЛІТИЦІ КІНЦЯ 30-Х РОКІВ XX СТ.: МАНІПУЛЯЦІЯ НАЦІОНАЛЬНИМ РУХОМ ЧИ «РЕНЕСАНС» УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНИЦЬКОЇ ІДЕЇ?

Геополітична ситуація, в якій знаходилися українські землі під час кожної зі світових воєн, підштовхує до думок щодо важливості даних земель як ресурсного додатка, стратегічного пункту або дестабілізуючого чинника. У той час правильний вибір міг би допомогти українцям обрати якомога раціональніший спосіб вирішення власних питань та, можливо, допоміг би поживити національний рух або навпаки призвести до його занепаду та деградації, що пояснює важливість вибору коректної політичної спрямованості на кінець 30-х рр. Зважаючи на циклічність історії, наша держава може ще не один раз потрапити у подібні умови, що змусить звертатися до історичного досвіду вже майбутні покоління.

У понятійному апараті щодо цього питання варто зазначити наступне:

1. Поняття «українського питання» ми розуміємо як розгляд питання державності українського народу, яке може протікати як в його інтересах, так і проти.
2. «Маніпуляцію національним рухом» ми тлумачимо як використання національної ідеї задля встановлення власної мети, залишаючи державницьку ціль українського народу поза увагою.
3. «Ренесанс української державницької ідеї» передбачає відновлення та відродження старих ідей, пов'язаних зі встановленням державності на теренах українських земель.

Я вважаю, що дане явище стало проявом маніпуляції національним рухом та спробую пояснити це нижче.

Перш за все, хочу зазначити контраргумент щодо «ренесансу». Виходячи зі зазначеного визначення цього поняття, вважаю, що в повній мірі відродження ідей минулого не було реалізовано. Це пов'язано з тим, що цей процес не відбувався на всій території України, а був пов'язаний з окремими представниками Закарпатської України та радикально-правих течій на правобережній Україні, що знаходилася під владою Польщі. На інших землях не було навіть підстав для подібних роздумів, а тим більше – їхньої реалізації на практиці. При цьому для повноцінного «ренесансу» необхідно було об'єднання земель хоча б на рівні минулого етапу, ЗУНР та УНР, що було неможливо або, точніше, значно важче за умов розподілу земель вже не між 2 державами.

Спершу необхідно виділити суб'єктів, які здійснювали маніпуляцію стосовно українського народу. Типовим є їхній розподіл на 3 групи: 1 – ті країни, які утримували українські землі: СРСР, Польща, Румунія, Чехословаччина; 2 – країни-творці версальської системи, які знаходилися в Європі: Англія та Франція; 3 – Німеччина та винятковий суб'єкт цього поділу – Угорщина. Однак доволі важко говорити, що кожна з цих країн проводила саме політику маніпуляції стосовно українського національного руху та далі ми спробуємо зазначити країни, які пов'язані з цим процесом та їхній вплив на український національний рух.

На мою думку, найбільший вплив на процес маніпуляції мала безпосередньо Німеччина, що було пов'язано з тим, що в її планах об'єднання «українських земель» повинно було проходити за судетським сценарієм. Гра з цими землями розпочалася ще в червні 1933 р., коли на міжнародній економічній конференції у Лондоні Німеччина виступила з вимогою передачі їй українських земель з метою «раціонального використання». Продовженням була Закарпатська Україна, де Німеччина імітувала підтримку вимог ОУН щодо соборності України. У підручнику «Політична історія України ХХ століття» зазначається, що політику «українського питання» Гітлер використовував і в переговорах з послами Франції та Англії, де питання створення «Великої України» було доволі поширеним. Укажу, що за останній квартал 1938 р. у британській пресі та часописах з'явилося близько 900 публікацій про Україну, а у Франції – 300. При розмові з міністром закордонних справ Польщі Ю. Беком 6 січня 1939 р. використовував «українські землі» під час розгляду питання про Данциг та коридору між Німеччиною та Пруссією.

Однак з огляду на дипломатію та геополітичний розклад сил 1939 р. з'явилися нові ознаки. За дещо пізнішим визнанням Гітлера, він вирішив забезпечити Німеччину від «війни на 2 фронти» шляхом зближення з СРСР. Для цього було необхідно розіграти карту Карпато-України, чітко показавши цим свою спрямованість в геополітиці для Радянського Союзу. Далі 11 квітня було підписано «План Вайс». Зважаючи на протекціонізм Франції та Англії, Німеччина побоювалася здійснювати активні дії та потребувала у внутрішньому дестабілізуючому чиннику в Польщі. Тут на допомогу також прийшло «українське питання». Було утворено український легіон на чолі Романа Сушка, який повинен був спровокувати українське повстання, «на допомогу» якому прийшли б війська «Великої Німеччини». Американський дипломат Д. Біддл, оцінюючи тогочасні події, наголошував, що «розіграш карти Великої України – це свідомо інспірований Берліном тактичний маневр, спрямований на 1) здійснення відволікаючих акцій для прикриття інших проміжних заходів; 2) одночасне розгортання пропагандистських дій на зразок акцій із «введенням м'яча в гру» та підживлення інтересу до наміченого Берліном українського проекту. Зважаючи на вищевикладене, для Німеччини проект «Великої України» наприкінці 30-х рр. був використаний для забезпечення небезпідставності нападу на держави-цілі фіюрерівського нападу. Угорщина окремо була зацікавлена виключно в захопленні земель Карпато-України та не використовувала щодо цих земель маніпуляцію ті здійснювала дії виключно за дозволом фіюрера.

Щодо інших країн, їхній вплив на українські землі хоча і був опосередкований, але не зважати на нього не можна. Країни, виділені раніше нами в 1 групу: СРСР, Польща, Румунія, Чехословаччина, - були абсолютно не зацікавлені навіть в потенційній появі зародку української державності, що проявилася в невизнанні Карпатської України та, відповідно, використовувати український національний рух вони не могли, бо здійснювали стосовно нього виключно протидію.

Англія та Франція, як було зазначено раніше, були проникнуті ідеями «Великої України», однак жодних дій стосовно цих земель не здійснювали зважаючи на впливовість на міжнародній арені СРСР та самоврядність інших країн, переплетений з протекціонізмом деяких з них, що обмежувало дії цих країн та безпосередньо маніпуляцію.

Отже, дійсно маніпуляцію щодо цих земель здійснювала виключно Німеччина. Її вплив був значним та масштабним, бо використовувався протягом доволі довгого періоду II Світової. Наприкінці 30-х рр. це проявлялося на теренах Карпатської України та Польщі, що підтверджує маніпулятивну політику національним рухом. Однак варто зважати, що до 1 вересня німці

більше не згадували про «українську проблему» - у Берліна був новий, набагато вигідніший союзник, з яким, як би це не було іронічно, розраховувалися західноукраїнськими землями.

Кіріченко Ангеліна Анатоліївна
студентка I курсу інституту
підготовки кадрів для органів юстиції НЮУ ім.
Ярослава Мудрого

ТОВАРИСТВО УКРАЇНСЬКИХ ПОСТУПОВЦІВ: ВИЗНАННЯ СЛАБКОСТІ УКРАЇНСЬКОГО РУХУ ЧИ ОБАЧЛИВІСТЬ В УМОВАХ ТЕРОРУ?

На початку ХХ ст. боротьба населення Російської Імперії за демократизацію суспільства та відмова від абсолютизму привело до Першої Російської демократичної революції. Для стабілізації ситуації відбулося встановлення реакційного політичного режиму під керівництвом П. Столипіна. За цих умов унеможлиблюється існування українських партій, створюється позапартійна організація – ТУП. Її особливості функціонування породжують багато суперечок серед сучасних істориків, що й породжує необхідність збільшення ступеня визначеності.

Товариство українських поступовців – це створений 1908 р. міжпартійний політичний блок українських ліберальних діячів, лідерами якого вважаються Грушевський, Чикаленко та Єфремов.

Під словосполученням «визнання слабкості українського руху» я розумію нездатність політичних діячів захищати права та інтереси українців іншим способом. Це також передбачає відмову від попередніх цілей українських політичних організацій.

«Обачливість в умовах терору» означає неможливість існування іншої форми організації під час післяполітичного етапу національного відродження в українських землях, який іноді називають відродженням національної свідомості. При цьому боротьба повинна спрямовуватися на ті ж самі або більш значні цілі у порівнянні з попередніми.

Терор – це політика залякування населення, нагнітання страху, розправи з політичними супротивниками аж до їхнього фізичного знищення

Я вважаю, що діяльність ТУПу є прикладом обачливості в умовах терору.

Хотілося б акцентувати увагу на те, що в умовах столипінського режиму ТУП залишалося єдиною легальною українською політичною організацією в Наддніпрянщині. Важливу роль при цьому відіграє й програма ТУПу:

- Конституційно-парламентський шлях боротьби за українську справу
- Парламентаризм
- Федералізм Російської імперії
- Національно-територіальна автономія України у складі Російської федерації
- Найбільш близькі завдання – українізація освіти, діяльність громадських установ, суду та церкви, що знаходило своє виявлення у опікуванні діяльності «Просвіт» та українського Наукового товариства ім. Т. Шевченка

Виходячи з аналізу цього програмного документа можна стверджувати, що діяльність ТУПу передбачала дотримання цілей, які абсолютно відповідали тогочасному періоду та були навіть дещо ризиковими для Імперської Росії. Порівнюючи цей програмний документ із «Маніфестом» Головної Української Ради Левицького та «Нашою платформою» Донцова, можна стверджувати те, що програма ТУПу ще й певною мірою випереджала свій час у зв'язку з комплексним підходом до вирішення проблем та рішучості щодо процесів державотворення.

При порівнянні цих програмних документів слід розуміти, що останні організації функціонували в межах Австро-Угорщини, а програмні документи були створені 1914 р. з початком РСВ на відміну від програми ТУПу 1908 р.

Окремої уваги заслуговує період РСВ, коли кожна з існуючих українських політичних сил та громадські організації заявляли власні позиції щодо орієнтації українців щодо неї. Слід зауважити, що ТУП спочатку приймало позицію щодо підтримки Російської імперії, сподіваючись на автономію українського регіону. Помітивши, що російський уряд здійснює заходи впливу на українську пресу та українські громадські організації, забороняючи їх, а у Східній Галичині взагалі розгорнулася русифікаторська політика наприкінці вересня 1914 р. Київська Рада ТУПу зібралася на засідання, на якому було заявлено про нейтральну позицію організації щодо війни. Таким чином ТУП здійснило певну акцію проти русифікації з боку російського уряду, продовжуючи підтримку національного руху та не відмовилося від своїх програмних ідей. Офіційно нейтралітет ТУПу було оголошено в результаті опублікування декларації Ради ТУПу «Наша позиція», аргументуючи це тим, що жодна з них «не викликала співчуття ні метою, ні способами боротьби». Це був протест українських політичних діячів як проти діяльності країн Центрального блоку, так і проти уряду Російської Імперії, який використовував війну виключно з метою поширення імперського впливу та здійснення русифікаторської політики щодо народів на нації.

Іншим аргументом щодо того, що діяльність ТУПу була вимушена, підтверджує навіть її склад. Грушевський, Єфремов, Чикаленко, Петлюра, Шаповал, Винниченко – ці всі політичні діячі є яскравими представниками активних боротьбистів за український національний рух. Саме з них і сформується після цього Центральна Рада та Генеральний Секретаріат, а перший взагалі буде створений за ініціативою ТУП.

Також слід зважати й на столипінську політичну реакцію, яка виникла в результаті поразки Першої російської Демократичної революції 1905-1907 рр. Функціонування ТУПу відбувалося за умов жорстоких репресій проти учасників усіх антисамодержавних рухів, створення в Києві «Клубу російських націоналістів 1908 р., що спричинило сплеск російського націоналізму та поширення націоналістичного руху чорносотенців, заборони викладання у школах та спілкування в позаурочний час українською. При цьому було закрито половину українських газет, видавництва, заборонено існування неросійських товариств і видавництв, як й українських п'єс. Саме вживання термінів «Україна» та «український народ» було протизаконним. І саме за таких політичних умов ТУП виявив готовність до боротьби та захисту прав українців, що спостерігається якнайменше у його програмних положеннях.

Важливим фактом того, що діяльність ТУПу є прикладом обачливості в умовах терору є те, що вони продовжували здійснювати власну діяльність навіть за відсутності у складі Російських Дум. Так, питання, нагальні українському населенню підіймали представники кадетів, автономістів-федералістів та трудовиків. При цьому, дана організація мала власні друковані видавництва, що також підтверджує їхню легальність. Це журнали «Рада» та «Украинская жизнь».

Отже, було доведено те, що діяльність ТУП є прикладом обачливості в умовах терору та пояснено на прикладі його програмних положень, діяльності з практичної точки зору, складу. Умови, в яких існував ТУП абсолютно унеможлилював багатопартійність національного руху та відповідність його рівня такому, який відповідав би передреакційному етапу. Саме тому ТУП є найбільш повноцінною формою реалізацією політичних прав українського народу під час політичної реакції російського уряду.

ПРИЧИНИ, ЗА ЯКИМИ ДИСИДЕНТСТВО НЕ НАБУЛО ПОШИРЕННЯ СЕРЕД НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

Після обрання Леоніда Брежнєва першим секретарем ЦК партії поступово відбувся поворот у політиці від лібералізму Хрущєва до консерватизму, так званого «неосталінізму». Неосталінізм означав репресії проти інакомислячих, зокрема проти пробудження національної свідомості, прибічників відродження української держави. В таких умовах відбувається поступове зародження дисидентського руху.

Причинами опозиційного руху, що виник у другій половині 60-х на початку 70-х років можна назвати: репресії проти інакомислячих, ігнорування владою прав людини зазначених у конституції СРСР, консолідації дисидентського руху сприяло видання самвидавничого журналу «Український вісник» В'ячеславом Чорноволом, крім того, причинами, що дали поштовх до зародження дисидентського руху була інтервенція радянських військ у Чехословаччину, що в свою чергу викликало хвилю протестів, а також підписання Радянським Союзом Гельсінського Акта, що передбачав додержання та гарантію громадянських прав і свобод на території тих країн, що прийняли участь у Нараді з безпеки та співробітництва у Європі.

Дисидентська діяльність супроводжувалася створенням підпільних організацій, розповсюдженням нелегальних видань, створенням гуртків з вивчення української історії, організацією мітингів, протестів, демонстрацій, тощо.

Однак така діяльність дисидентів не могла не привернути увагу влади. Так, у 1965 році відбувся арешт за вільнодумство, в ході якого було затримано понад 20 осіб. Більшість осіб, яка виступала проти цього арешту була звільнена з робіт. Крім того, вже 1967 року було створене 5-е управління КДБ для боротьби з ідеологічними диверсіями. Відбувалося залякування, зокрема проводилися спеціальні «бесіди» у відділеннях КДБ. Також застосовувалися адміністративні санкції, дисидентів звільняли з роботи, виключали зі складу партії, позбавляли радянського громадянства, здійснювалася ізоляція у психіатричних лікарнях.

Радянська влада критично ставилася до друкованих творів дисидентів, розпочинала гоніння за погляди викладені у творах. Таким чином, була засуджена праця Івана Михайловича Дзюби «Інтернаціоналізм чи русифікація?», яка стосувалася проблем національних відносин у соціалістичному суспільстві. Спеціальна комісія ЦК КПУ заявила, що даний твір – це «пасквіль на радянську дійсність, на національну політику КПРС і практику комуністичного будівництва в СРСР».

Поступово в кінці 70-х – на початку 80-х років розгортається посилення переслідувань так званої опозиції. У 1977 році розпочалися обшуки, арешти членів Української Гельсінської групи. Пізніше відбулося висунення усім арештованим звинувачення у антирадянській агітації та пропаганді. 1978 року розпочалося збільшення апарату КГБ. Загалом влада використовувала такі незаконні методи боротьби з дисидентами як: фабрикування суто кримінальних справ, для завдання ще більших страждань дисидентам у місцях позбавлення волі відбувалося побиття членів невідомими.

Отже, на початку 80-х років дисидентський рух занепав. Даний рух не набув широкої підтримки серед населення України. Можливою причиною цього стала відсутність чіткої політичної програми у представників дисидентського руху. Питання, що порушувалися

дисидентами не були популярними серед українців, вони не порушували проблем щоденного життя, які б дійсно хвилювали більшість населення.

Крім того, причиною занепаду дисидентства була система радянської влад, яка шкодила поширенню ідей дисидентства серед населення. Будь-яка влада, що з'являлася в засобах масової інформації спотворювалася і представляла дисидентство у негативному світлі.

Однак, все ж таки, найголовнішою причиною мабуть було поширення репресій, радянська влада застосовувала доволі жорсткі методи боротьби, які так чи інакше викликали почуття страху серед українського населення. Репресії, обшуки, арешти, заслання, направлення осіб до таборів суворого режиму були основними методами залякування та покарань, які дійсно діяли на психіку звичайного населення.

Також, дисидентський рух не набув поширення просто-напросто через замовчування радянської влади і в свою чергу засобів масової інформації. Як було зазначено раніше твори дисидентів піддавалися жорсткій критиці, часто за причиною цензури праці дисидентів не приймалися до друку, навіть видання самвидавничих журналів не допомогло поширенню інформації про діяльність дисидентства.

Отже, головні причини, за якими дисидентство не набуло широкого поширення серед населення України – це застосування репресивних заходів з боку радянської влади, а також апатія з боку населення, через невідповідність програми дій дисидентства потребам тогочасного суспільства.

*Козлова Крістіна Валеріївна,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
Інститут підготовки кадрів для органів
юстиції України,
1 курс, 5 група*

ПРАВОВИЙ СТАТУС ГРОМАДЯНИНА УНР ЗА КОНСТИТУЦІЄЮ 1918 РОКУ

Робота над Конституцією Української Народної Республіки почалася після проголошення 20 листопада 1917 року III Універсалу Української Центральної Ради. Проект розроблявся спеціальною комісією під керівництвом голови УЦР – Михайлом Грушевським. Розвиненість державно-правової думки на теренах України сприяла швидкій розробці, але воєнні події початку 1918 року почали гальмувати процес і не дали змоги в повному обсязі обговорити положення документа, щоб прийняти Конституцію.

Лише 29 квітня 1918 року, на останньому засіданні Центральної Ради й в останній день існування УНР, було прийнято Основний Закон держави, відомий під назвою «Статут про державний устрій, права і вольності УНР».

Документ складався з 8 розділів і 83 статей. Основний Закон УНР встановлював основи суспільного та державного устрою, права й обов'язки громадян, принципи організації та побудови органів державної влади, а також засади судоустрою країни. Розглянемо більш детально правовий статус громадянина УНР. Другий розділ Конституції присвячений правам громадян України (ст. 7-21), а восьмий стосується часових припинень громадянських свобод (ст. 79-83).

У другому розділі Конституції зазначалося, що «громадянином УНР вважається кожна особа, яка це право набула порядком, приписаним законами УНР». При цьому подвійне громадянство заборонялося. Громадянських прав особа позбавлялася лише за постановою суду, але могла відмовитись від них і самостійно написанням відповідної заяви до Уряду УНР.

Правоздатність наставала з 20 років. Права й обов'язки громадян були рівними, незалежно від статті, походження, віри, національності, рівня освіти, статків. Затримувати будь-кого на території держави без відповідного судового наказу заборонялося. Покарання смертю, побиттям, конфіскацією майна та іншими актами, які принижують людську гідність, були заборонені як відносно громадян УНР, так й іноземців. Закріплення отримали також свобода переміщення, свобода слова, свобода друку, свобода сумління, свобода організації та свобода страйку. Основним Законом гарантувалася й тайна листування. Виборчі права мали виключно громадяни УНР.

Восьмий розділ Конституції встановлював, що під час війни або внутрішніх заворушень громадянські свободи могли бути частково обмежені /повністю припинені. Таке рішення ухвалювалося Всенародними Зборами або Радою Народних Міністрів (у випадку, коли не зібрані Збори). Водночас припинення громадських свобод не могло тривати довше трьох місяців.

Отже, хоча Конституції 1918 року не судилося набрати правової чинності, бо в день її прийняття відбувся гетьманський переворот, вона залишається важливим історико-правовим документом, який виражав провідні ідеї творців української державності. Текст Основного Закону відображав найкращі досягнення світової та національно-правової думки, мав високий рівень демократичності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Історія держави і права України: Курс лекцій / Д. А. Шигаль. – 2-е вид., переробл. та доповн. - Харків: Вид-во «НТМТ», 2019. – 356 с.
2. Хрестоматія з історії держави і права України [Текст] : у 2-х т. : навч. посіб. / за заг. ред. В. Д. Гончаренка ; уклад.: А. Й. Рогожин, В. М. Гончаренко, О. Д. Святоцький. - Київ : Ін Юре. Т. 2 : Лютий 1917 р. - 1996 р. - 1997. - 800 с.
3. Рум'янцев ВО. Конституція УНР 1918 р. спроба розподілу влади / В. Рум'янцев // Вісник Академії правових наук України. 1998р. №1(12). - Х. : Право, 1998. - С. 83-88.
4. Історія держави і права України [Текст] : у 2 т / за ред.: В. Я. Тацій, А. Й. Рогожин, В. Д. Гончаренко. - К. : Вид. Дім "Ін Юре". Т. 2. - 2003. - 580 с.
5. Логвиненко І. А. Конституція УНР 1918 року: історія розробки, прийняття та оцінки в історіографії / І. А. Логвиненко // Право і безпека. – 2017. – № 1 (64). – С. 35-39.

*Коліванова Лоліта Ігорівна
Студентка 1 курсу 7 групи
Інституту підготовки кадрів
Для органів юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

ГОЛОДОМОР 1932-1933

Почну з того, що треба з'ясувати сам термін «голодомор», початок бере з часточки «голод» - нестача їжі для певної території, «мор» - смерть. Голодомор це геноцид, тобто знищення певної місцевості, в даному тексті про український народ. В 2000х роках Український парламент офіційно це визнав.

Голодомор 1932-1933 – це штучний масовий голод, який був організований керівниками Комуністичної партії Радянського Союзу.

Це свідоме фізичне знищення населення, терористичними актами сталінської політичної системи.

Перший масштабний голодомор розпочався одразу ж після придушення революції та громадянської війни, охопив велику частину України, а саме: Запорізьку, Катеринославську, Миколаївську та Одеську губернію.

Відбувалось не тільки в Україні, але й ще на Кубані. Різниця в роках була лише в масштабі Голодомора. Якщо в 1932 році загиблих було лише декілька тисяч, хоча й це не мало, то в 1933 році налічувалось більше мільйона загиблих. Саме це можна назвати актом геноциду, бо це було навмисне скоєння проти українського народу. Більшу частину території населення складали українці, налічується більше 3 млн втрат.

Голодомор був цілеспрямованим, навмисним й свідомим актом, на чолі якого стояв Сталін, цим всім він розрахував на придушення українського національно – визвольного руху.

У селян які мали не аби які запаси продуктів харчування, зерна, все повідбирали при чому ще й з шляхом примусом, це все було заплановано представниками радянської влади саме в цих роках. Бідне населення за нестачі їжі, почало помирати, кожного разу число загиблих тільки зростало, це були мільйони масштаби. Голодуючі люди намагалися виїхати з території, але вони блокували, забороняли виїзд за межі цієї вже страшної території. Радянська влада мала ну дуже великі запаси самого зерна, який вона експортувала під час Голодомору закордон.

Внаслідок цього Голодомору зник багатий прошарок залежних та заможних селян – підприємців, була підірвана традиція, культура та нація, все те що будувалося роками.

Причинами започаткування Голодомору 1932-1933 стали :

1. Наслідки які мали економічних характер після воєн.

2. Скорочення території для посіву в хлібородних місцях, завдяки воєнному комунізму.

Внаслідок голодомору, починається розмова про канібалізм. Свідки голодомору, стверджують що були такі випадки коли люди які вже були повні відчаю, вжене розуміли що коїться, починали їсти тіла рядом загиблих, своїх або чужих дітей.

У 2003 році 15 травня Верховна Рада України офіційно звернулася до українського народу, й визнала Голодомор як акт геноциду.

У ХХ століття залишило чи немалий слід в історії народу. Громадянська війна, репресії, голод, голокост та окупації.

Отже, саме від слова «Голодомор» вже йдуть мурахи по тілу, слово яке має залишило після себе погані трагічні спогади.

Більше всього на той момент постраждала Київська та Харківська область на них припадає 53% загиблих. Голод став найстрашнішою та жахливішою зброєю масового знищення, соціальне поневолення селянства, завдяки якому скористався тоталітарний режим.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Голодомор в Україні 1932-33 років. Матеріали Посольства України у Фінляндській Республіці

2. Василенко В. Голодомор 1932—1933 років в Україні як злочин геноциду

3. Голод 1932—1933 рр. в Україні як геноцид Кульчицький С.

*Колодєєва Вероніка Михайлівна,
студентка 1 курсу 13 групи
Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

ОСОБЛИВОСТІ ЗЕМСЬКОЇ РЕФОРМИ 1864

Після скасування кріпосного права нагальною потребою стає вдосконалення системи самоуправління на місцях. Було край необхідним залучення широких верств населення, через ряд невирішених питань соціального характеру щодо стану медицини й народної освіти. Оскільки раніше за панування кріпосного ладу, ця політика не могла бути реалізована, через повну залежність селянина від поміщика.

Було вирішено провести земську реформу, проекти якої пройшли тривалий час підготовки за участі товарища міністра внутрішніх справ Н.А.Мілютина, який бажав за допомогою реформи надати місцевому сомоуправлінню більше повноважень та самостійності, та відомого своїми консервативними поглядами П.А.Валуєва. Земська реформа, за задумом Валуєва повинна була стати на противагу селянській реформі, забезпечити сильні позиції дворянства. У лібералів були ж інші погляди на земства, вони сподівалися, що органи самоуправління дадуть масам політичний досвід, перетворять селян на силу, опозиційну до тогочасної аристократії. Сама реформа стала поєднанням обох позицій, створивши установу, яка і правді залучила народ до управління, але постійно обмежуваною зі сторони уряду, що не дало їй у повній мірі розкрити свій потенціал.

Згідно з Положенням про губернські та повітові земські установи з 1 січня 1864 на території Російської імперії, а в тому числі й на українських землях, було передбачено створення виборних земельних установ. Головна мета нових органів полягала у керуванні справами, які складали господарські проблеми як губернії, так і кожного повіту.

Так, до їх компетенції входили: догляд за станом шляхів сполучення, ремонт доріг і мостів, забезпечення народного продовольства, проблеми народної освіти, медицини, аграрного розвитку, ветеринарії, торгівлі і промисловості, опіки і піклування, страхування тощо.. Тобто вагому частку займала саме соціальна діяльність. Але особливістю впровадження реформи було те, що особливо важливі для населення завдання установ, вирішення проблем медицини, освіти, опіки, протипожежна справа, допомога збіднілим селянам, були віднесені до необов'язкових функцій і тому часто не були повністю реалізованими, через недостатнє фінансування.

Для виконання своїх завдань, земство повинно було мати у своєму розпорядженні власний бюджет. За законом їм надавалося право оподаткування в межах підвідомчої території. Новий податок, для ведення, якого необхідними були ще й проведення опису і оцінки майна, викликав невдоволення серед буржуазії. Уряд, ідучи на поступки, скасував податок з промислів та торгівлі, залишивши джерелом для формування бюджету лише збори від доходів з нерухомості, що звичайно було недостатньо для реалізації всіх поставлених цілей.

Вибори до установ проходили за куріальним принципом. Так, населення відповідно до їх майнового статусу було поділено на три групи, так звані курії. Хоча за словами самих реформаторів кожній курії відповідали саме «історично сформовані стани». Та на практиці, до курії повітових землевласників часто окрім поміщиків, входили і представники інших станів, у тому числі й селяни власники, великі промисловці та представники духівництва, усі хто відповідав встановленому майновому цензу. Унаслідок впровадження нерівних виборів найбільш переважаючою групою в земствах залишалися дворяни.

Особливістю впровадження земської реформи на теренах України є її неодночасний характер. Впершу чергу уряд вводив нові установи у місцях, де були досить сильні позиції

дворянства. Так, у Полтавській, Чернігівській і Харківській губерніях вони виникають вже у 1865 році, та лише через рік у Херсонській, Таврійській та Катеринославській.

Треба зазначити, що проводячи реформу, російський уряд водночас прагнув не послабити свій контроль на рівні губерній та повітів, а також водночас задовольнити інтереси дворянства. Саме представникам дворянства була відведена провідна роль у проведеній реформі, саме вони повинні були залишитися опорою влади. Цим пояснюється і той факт, що земства не були утворенні на західних губерніях Правобережжя, де серед великих землевласників переважали саме поляки, що на думку реформаторів могли співчувати польському національно-визвольному руху.

Земства перебували під постійним контролем з боку уряду, так, саме Положення надавало губернаторам право на припинення дії постанови земства, що на їхню думку могла розглядатися як така що суперчить законам і загальнодержавній користі.

Та попри жорсткий контроль з боку влади і недостатнє фінансування, земства були дуже корисними для суспільства. Ними були проведені роботи у сфері опіки та піклування, допомоги збіднілому населенню. Так, установи відкривали безоплатні їдальні, притулки й богадільні для бідних. Земства опікувалися не тільки сиротами, а й дітьми, яких батьки були постійно вимушенні залишати самих: було розбудовано мережу «безоплатних колискових» для малюків, а для дітей подоросліше – засновувалися ремісничі класи. Найбільш активною діяльністю установи відзначилися у сфері народної освіти, так навіть міністр освіти визнавав, що до розгортання діяльності земств, сільських шкіл майже не було. Було також значно покращено сферу медицини, і облива увага зверталася саме на підготовку медперсоналу, а саме засновувалися різноманітні курси, такі як фельшерські чи повивальні.

Отже, земська реформа мала дуже важливе значення. Вона не тільки сприяла покращенню сфери обслуговування населення, але започатковує подання відмежування суспільства від влади, так вперше маси були долученні до управління місцевими справами. Хоча земства потерпали від постійних обмежень з боку влади, вони внесли неоціненний вклад у життя народу, дали поштовх до розвитку громадської самодіяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. «Положение о губернских и уездных земских учреждениях от 1 января 1864 года»;
2. Гармиза В.В. «Подготовка земской реформы 1864 года», 1957 ;
3. Новицкая Т. «Великие реформы Александра II», 1998;
4. Мороз О. «Місцеве замоврядування в умовах авторитаризму: земський досвід Російської імперії», 2008.

*Костін Микита Ігорович
Національний юридичний університет
Імені Ярослава Мудрого
Інститут підготовки кадрів для органів
юстиції України
Студент 1 курсу 5 групи*

ПОЛІТИКА УЦР: СПРОБА ЗБУДУВАТИ НАЦІОНАЛ-ДЕМОКРАТИЧНУ ЧИ СОЦІАЛІСТИЧНУ ДЕРЖАВУ

В межах даного питання чи не найважче – визначитися з термінами. Так, український політолог Максимець у своїй нещодавній статті нарахував 6 визначень поняття «**національна демократія**», а сам навів сьоме. Ще гірше з терміном «соціалізм»: ще у 1920-ті роки німецький соціолог Вернер Зобмарт нарахував таких 260, за сто років їх кількість істотно зростає. Тому, незаглиблюючись в термінологію, варто позначити, щотемарозглядатиметься, як питання про

пріоритет вирішення національних чи соціальних проблему спробі Центральної Ради побудувати українську державу

Вже саме створення Центральної Ради, як і її статус та подальша діяльність були щільно пов'язані із загальноросійськими революційними процесами. Нагадаємо, що Лютнева революція відбулася не на порожньому місці, вона була наслідком серйозних проблем, що не знайшли свого вирішення. Серед таких проблем назовемо: політичну, аграрну, робітничу і національну.

Тож якій з цих проблем мала приділяти найбільшу увагу УЦР? Здавалося б – відповідь вже у визначенні її як блоку українських національних партій та громадських організацій. Вони об'єдналися саме тому, що ще до революції, при всіх розбіжностях програмових засад, віддавали пріоритет національному питанню, хоча і прагнули вирішити його у різний спосіб. Практично у всіх найважливіших документах УЦР, насамперед – в її чотирьох Універсалах, певною мірою – і Конституції 1918 року, зверненнях до Тимчасового уряду або Раднаркому, у резолюціях форумів, що нею скликалися пріоритет явно віддається національній програмі: спочатку – автономістській, потім – самостійницькій.

Проте існують і певні аргументи на користь «соціалістичності» програми УЦР. «Соціалізм» був досить популярною ідейною течією на початку ХХ ст., а після лютого 1917 року став навіть певною «модю», що не оминула більшість членів УЦР. І дійсно, всі великі партії у її складі мали це слово в своїй назві – УПСР, УСДРП, УПСФ, соціалістами себе проголошували навіть люди, відомі своєю ліберальною позицією, найяскравішим прикладом чого, зрозуміло, був сам Голова Центральної Ради, колишній лідер досить поміркованих ТУПівців – Михайло Грушевський. Соціалістом зі стажем був голова Генерального секретаріату УЦР Володимир Винниченко. Варто згадати і слова В'ячеслава Липинського про «трьох синів України», одним з яких він бачив прихильника УНР і змальовував його як «соціалістичного інтелігента-демократа». Погоджується з цим і Лисяк-Рудницький.

Вже навесні 1917 р. бачимо її увагу до болючих соціальних проблем, що знайшло відображення у порядку денному вже згаданих представницьких форумів. Проте при аналізі питань, що розглядалися на них, першочерговість віддається саме національним. Навіть, «профільні» питання – аграрне та робітниче – явно поступалися на них національним. За Ярославом Грицаком, УЦР у своїх автономістських прагненнях намагалася опертися на селянство. Її представники свідомо використовували у пропаганді серед селян соціальне питання, пов'язуючи його з національним. Проте, і здобувши владні повноваження, вона не багато зробила для втілення радикальних соціальних гасел. Тільки у вересні на Демократичній нараді з боку української делегації, поруч з традиційними національними домаганнями, пролунали вимоги, які сучасні історики характеризують як не просто «ліві», а «близькі до більшовицьких».

Напевно, явна радикалізація позиції була пов'язана із посиленням селянського екстремізму. Як засвідчують Хміль та Куташев, дедалі більше зростали випадки самозахоплення поміщицьких земель. УЦР відчувала, що втрачає підтримку селянства. Відтак, вагомим кроком була поява в III Універсалі соціально-економічної проблематики. Основні його моменти дуже нагадували перші декрети більшовиків, що захопили владу у Петрограді: обіцянки швидкого миру, націоналізації поміщицької землі, запровадження 8-годинного робочого дня, державного контролю за виробництвом та інше. Вочевидь, УЦР, проголошуючи автономну УНР, вирішила таким чином перехопити в конкурента політичну ініціативу.

Проте УЦР мало що отримала від такої програми. Те, що більшовики вже закликали робити, вона лише обіцяла. Більшого – за кілька днів Рада опублікувала роз'яснення універсалу з аграрного питання, яке забороняло «свавільне захоплення земель та іншої власності». Ухвалений 18 січня 1918 року Земельний Закон багато в чому запізнився – він лише законодавчо освячував факт «чорного переділу» землі, який вже було здійснено селянами, які надихалися більшовицькими декретами. Щось подібне стосувалося і закону «Про 8-годинний робочий день», ухваленому в тому ж місяці.

Як бачимо, УЦР значно запізнилася із основнимисоціальними змінами, вочевидь вважаючи їх другорядними, порівняно з національними. Проте і тут не все було гаразд, попри проголошену незалежність. Фактично не було створено основи держави – надійного управлінського апарату, тому, особливо в останні два місяці, казали, що її влада не розповсюджується далі приміщення, де вона засідає. За весь її існування не було створено повноцінного бюджету. Серйозні нарікання викликали закони про «Про національно-персональну автономію» і «Про громадянство Української Народної Республіки», принаймні їх окремі положення.

Таким чином, можна зробити висновок, що, хоча в діяльності УЦР національні питання були пріоритетними, мали місце істотні прорахунки у будівництві національної держави. Що ж до соціальних – їм відводилася, на жаль, другорядна роль, а соціалізм як такий, незалежно від суб'єктивних прагнень «радівських» політиків, так і залишився для більшості з них певною модою.

*Кочолодзян Марія
Факультет адвокатури,
студентка 1 курс 1 група
Національного юридичного
університету
імені Ярослава Мудрого*

ДЕРЖАВНИЙ ЛАД І ПРАВО УРСР В РОКИ ПЕРЕБУДОВИ 1985-1991

За часи існування Радянського союзу державній лад і право переживали реформи в цих галузях з приходом кожного нового очільника країни. В роки перебудови такі перетворення були найбільш неочікуваними та радикальними. Але перш ніж розглядати їх треба розуміти історичний і політичний контекст, а також безпосередні причини тих дій, які мали місце в той період.

Перебудова в СРСР – це комплекс політичних, економічних та соціальних реформ, які були здійснені в період 1985-1991 років. Початком періоду перебудови вважається прихід до влади в березні 1985 Михайла Горбачова.

Метою реформування було подолання криз, що виникли у багатьох галузях суспільного життя. Загалом це було викликано неефективністю застарілої тоталітарної політичної системи, а також її методи регулювання економіки і обмеження процесів, які почалися в умовах становлення постіндустріального суспільства.

Отже, безпосередніми причинами для проведення реформ стали стагнація, а потім і поступовий спад в економіці, що призвело до науково-технічного відставання від Заходу, політична криза, яка проявлялася в нездатності керівництва і забезпечити прогрес в економіці, промисловості на науковій сфері. Чітко виразилася ідеологічне розкладання номенклатури та її зрощення з тіньовою економікою та злочинністю, що призвело до формування в середині 1980-х років стійких мафіозних угруповань. Мали місце також провали в соціальній сфері, а також

ідеологічна криза, яка особливо спостерігалась серед молодого покоління, яке, здебільшого, не сприймало комуністичні гасла. Не можливо оминати той факт, що в той період до влади приходять молоді політики (М. Горбачов, М. Рижков, О. Яковлев, Е. Шеварнадзе), які, розуміли необхідність проведення реформ і негайного реформування державного ладу СРСР.

В період перебудови радянське керівництво вдалося до наступних заходів: було запроваджено політику гласності та політичний плюралізм, проголошено курс на демократизацію суспільного життя, були проведені спроби поєднати існуючу командно-адміністративну планову економіку з елементами ринкової економіки. Також було ратифіковано ряд міжнародних конвенцій, які визнавали загальнолюдські цінності, було налагоджено відносини з США та багатьма Європейськими країнами, де панував капіталізм.

На початок 1985 р. в Україні діяло союзне, покликане забезпечити функціонування командно-адміністративної системи управління і планової економіки законодавство. У роки перебудови відбувалось його активне регулювання, у нормативно-правові акти вносились численні зміни і доповнення та приймались нові законодавчі акти. Особливо оновлювалось законодавство у галузях права, які регулювали економічні відносини, адже саме на економічному питанні був зосереджений Горбачов найбільше.

Що стосується державного ладу СРСР та УРСР безпосередньо, було прийнято ряд законодавчих актів, в яких закріплювались нововведення та реформи.

На січневому пленумі ЦК КПРС в 1987 році в доповідь Горбачова було включене положення про те, що вибори керівних органів мають бути альтернативними. На ХІХ конференції КПРС, що відбулася в червні–липні 1988 було схвалено і затверджено цей проект, а також законодавчо оформлена конституційна реформа в СРСР. Зазначалося, що вищим органом представницької влади ставав з'їзд народних депутатів, який обирав Верховну Раду.

26 грудня 1990 року з'їзд народних депутатів СРСР прийняв Закон “Про зміни і доповнення Конституції (Основного Закону) СРСР у зв'язку з удосконаленням системи державного управління”. Передбачалося перейменування уряду на “Кабінет Міністрів СРСР”, який тепер був виконавчо-розпорядчим органом, підлеглим президенту СРСР. Детальніше організацію і діяльність уряду регламентував Закон СРСР від 20 березня 1991 року “Про Кабінет Міністрів СРСР”. Також передбачалося створення посади президента Української РСР.

13 травня 1991 року було прийнято закон “Про перелік міністерств та інших центральних органів державного управління”, в якому зазначалось, що кабінет Міністрів направляє і об'єднує роботу інших підпорядкованих йому органів державного управління та міністерств. Він має право видавати постанови і розпорядження обов'язкові для виконання підлеглим органам.

Під реформи потрапили і місцеві органи управління, зокрема закон від 9 квітня 1990 року “Про загальні засади місцевого самоврядування і місцевого господарства в СРСР”, в якому втілювалася ідея реального місцевого самоврядування. Для розкриття повноважень, правового статусу місцевих рад 7 грудня було прийнято закон “Про місцеві Ради народних депутатів Української РСР та місцеве самоврядування”

Потрібно зазначити, що змін зазнали також судова система (“Основи законодавства СРСР і союзних республік про судоустрій” від 13 листопада 1989 р.), система правоохоронних органів (Закон Української РСР “Про міліцію” від 20 грудня 1990 р.), впроваджувався орган конституційного контролю, дозволялося створювати громадські і політичні організації, остаточно розмежовувалися повноваження між органами різних гілок влади.

Отже, радикальні перетворення Горбачова призвели до саморозпаду старого державного ладу і утвердження нового, побудованого на демократичних засадах. Законодавство теж стало більш демократичним і гуманним, хоча підхід до його реформування загалом можна визначити як некомплексний. Притаманний Радянському союзу екстенсивний шлях вирішення проблем спостерігався в усіх реформах періоду перебудови. У правових актах було багато декларативних положень, які не підкріплювались організаційним і правовим механізмом реалізації.

Науковий керівник: доцент кафедри Історії Держави і права закордонних країн і України Васильєв Е.О.

*Кочолодзян Марія
Факультет адвокатури, студентка 1 курсу 1 групи
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

ФІКЦІЇ У ПРАВІ: ПРАВОВА ПРИРОДА

Право – це явище об’єктивне, покликане регулювати існуючі суспільні відносини. Для того щоб визначити роль фікцій у праві, нам потрібно розібратися що ми взагалі маємо на увазі під цим поняттям. Отже, поняття юридичних фікцій можна тлумачити з двох сторін: як спосіб розробки права для тих юридичних ситуацій, в яких існують певні невизначеності, очевидні протиріччя з дійсністю або юридична ситуація, що створюється за умов повної відсутності інформації. З іншого боку, юридична фікція може бути певним правовим утворенням, яке можливо і вступає у відкриту суперечку з реальністю, але при цьому може використовуватися для досягнення та встановлення низки бажаних юридичних наслідків.

Правові фікції визнані на законодавчому рівні як юридичні припущення про існування певних фактів або явищ у правових нормах, коли насправді, в реальному житті вони відсутні. Фікції можуть застосовуватися у праві за умов відсутності реальних підстав для доведення правомірності дій або бездіяльності певних суб’єктів, наприклад, для констатації юридичного факту.

Властивостями фікцій є те, що вони незаперечні, оскільки розглядаються у праві як умовно-реальні явища, мають абстрактний характер, ґрунтуються на аналогії, здатні змінюватись, відповідно до потреб суспільства, мають абстрактний характер тощо.

Фікції –достатньо поширене явище у праві, що обумовлено, насамперед, його корисними властивостями і зручністю у регулюванні суспільних відносин. Прикладами фікцій є: інститут усиновлення, поновлення строків позовної давності, представництво інтересів, оголошення особи померлою, статус рухомої та нерухомої речі, визначення частки у спільному майні подружжя, правова природа юридичної особи, тощо.

Деякі правознавці стверджують, що роль фікції у правотворчості поступово зменшується і така тенденція зберігатиметься і надалі, оскільки на даний момент у законах все більше використовується широке узагальнення, що обумовлено більш широким тлумаченням і застосуванням норм права з метою досягнення бажаного результату і ніякі припущення при цьому не потрібні.

Але більш переконливою є інша думка, яка полягає у тому, що роль фікцій у правозастосуванні не може зменшуватися, а навпаки спостерігається збільшення кількості випадків їх використання, оскільки ми розуміємо, що вони існують в усіх галузях права (хоча і з певним переважанням у цивільному праві, що обумовлено неоднорідністю суспільних відносин) і пояснюється тим, що законодавство, особливо в країнах романо-германської

правовій сім'ї, є системою взаємопов'язаних понять і категорій, норми якої не завжди встигають за потребами реального життя. Інша причина — дотримання принципу економічності у законотворчій діяльності, оскільки доцільніше надати умовний правовий режим об'єкту, якого не існує в реальному житті, ніж створювати складні правові конструкції, які лише ускладнюють правове регулювання. Юридичні фікції є необхідною умовою не тільки для існування правових норм, але і для функціонування права в цілому. Їх наявність певним чином гарантує впорядкованість і універсальність правового регулювання суспільних відносин. І хоча неможливо заперечувати той факт, що фікція не може бути відірвана від конкретного випадку або реальних обставин, для яких вона була створена, є очевидною для усіх учасників праввідносин.

Отже, оскільки суспільні відносини мають свої особливості, існують випадки, коли фікції просто необхідні праву, для кращого і раціональнішого виконання своїх функцій. За допомогою фікцій юристи адаптують невідповідну правову реальність під певну «формулу» аби зробити з неї фактичні правові висновки та отримати бажані юридичні наслідки. Фікції дозволяють мати відносно завершену картину правової реальності, там, де її фактично не існує. В цьому і полягає основна цінність юридичних фікцій.

Науковий керівник: професор кафедри теорії та філософії права, д.ю.н. Дашковська О.Р

*Краснова Єлизавета Едуардівна
Студентка 1 курсу 8 групи
Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

ОСОБЛИВОСТІ УКАЗУ ПРЕЗИДІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ СРСР «ПРО ВОЄННИЙ СТАН» (22 ЧЕРВНЯ 1941 РІК)

Ретроспективний аналіз подій, які відбувалися на території сучасної України, дає можливість зрозуміти етапи становлення та розвитку держави як правової та демократичної країни. Найкращим об'єктом для наукового пізнання є нормативно-правові акти, що діяли на момент подій, яка підлягає дослідженню. Саме тому, для аналізу адміністративно-правового режиму воєнного стану в СРСР під час Великої Вітчизняної війни нами було обрано один із найважливіших актів – Указ Президії Верховної Ради СРСР «Про воєнний стан».

22 червня 1941 року, коли фашистська Німеччина напала на СРСР, гостро постало питання щодо належного регулювання відносин під час дії воєнного стану у державі. У зв'язку з тим, що у мирний час не було розроблено жодних нормативно-правових актів для регулювання адміністративно-правового режиму воєнного стану, вищим органам управління прийшлося приймати усі важливі рішення у перші дні війни. Указом Президії Верховної Ради СРСР «Про воєнний стан» від 22 червня 1941 року було встановлено особливий правовий режим у державі, зміни в структурі органів управління та їхні повноваження, а також передбачено вичерпний перелік правопорушень, відповідальність за які встановлюється за законами воєнного часу.

Відповідно до положень даного Указу всі функції органів державної влади, які стосуються забезпечення громадського порядку, оборони, а також державної безпеки, переходять військовим радам армій, фронтів, військових округів. У тому разі, якщо у даній місцевості відсутні або тимчасово не діють військові ради, то всі питання вирішує вище командування військових об'єднань.

Досить цікавим для аналізу є те, що окрім визначення органів, які виконують функції під час дії воєнного стану на території СРСР, Указом також встановлюються повноваження таких органів та нормативні форми їх реалізації. Нормативно-правовим актом передбачено дев'ять основних повноважень, до яких відносимо наступні:

- залучення громадян до трудової повинності шляхом надання роботи, пов'язаної з виконанням завдань щодо оборони держави, охорони найважливіших споруд, боротьби епідеміями, пожежами;
- оголошення воєнно-квартирної повинності;
- встановлення авто-гужової повинності;
- вилучення транспортних засобів, майна громадян, установ, організацій для військових потреб;
- встановлення скорочених часів роботи підприємств, комендантської години, після якої забороняється виходити на вулицю;
- регулювання торгівлі та діяльності організацій, які займаються підприємницькою діяльністю та інші повноваження.

Для реалізації повноважень військові ради та вище командування військових об'єднань має право видавати постанови для притягнення порушників до адміністративної відповідальності та визначення санкції, яка може полягати у позбавленні волі або сплаті штрафу. Крім цього, органи, які діють під час воєнного стану, можуть давати розпорядження, обов'язкові для виконання, державним, місцевим органам, громадським організаціям.

Варто також зазначити про таку особливість Указу, як визначення кола правопорушень, які розглядаються виключно військовими трибуналами. До таких правопорушень можна віднести наступні категорії злочинів:

1. Злочини проти держави (терористичні акти, шпигунство, організація повстань, співробітництво з розвідками інших держав).
2. Злочини, вчинені військовослужбовцями (невиконання законного наказу, самовільне залишення поля бою, військове шпигунство, мародерство).
3. Окремі категорії злочинів, такі як розбій, навмисне вбивство, ухилення від військової служби, незаконне придбання, продаж, зберігання зброї.

Під час аналізу положень даного Указу нами було встановлено наявність бланкетних норм, які відсилають нас до положень Конституції, Кримінального Кодексу, Закону від 7 серпня 1932 року «Про охорону громадської (соціалістичної) власності», Положення «Про військові трибунали у районах військових дій».

Підводячи підсумки, вважаємо за потрібне зазначити, що даний Указ Президії Верховної Ради зіграв суттєву роль у регулюванні відносин при дії адміністративно-правового режиму воєнного стану, визначивши органи управління, коло їхніх повноважень, правопорушень, які підлягають розгляду військовими трибуналами. Крім цього, не можна не відмітити й позитивний вплив Указу на сучасне законодавство України, - адже наразі у нас уже є Закон України «Про режим воєнного стану», який буде діяти виключно у разі встановлення такого стану на території нашої держави. Таким чином, у разі виникнення такої необхідності, органам державної влади України не прийдеться приймати найважливіші рішення поспішно.

ЦИВІЛЬНИЙ КОДЕКС УСРР 1922 Р.

Перший кодифікованим актом цивільного законодавства буд Цивільний кодекс УСРР 1922 року. Він був прийнятий ВУЦВК 16 грудня, а набрав чинності 1 лютого. Кодекс регулював майнові відносини між різними суб'єктами права.

ЦК УСРР складався з 435 статей, які поділені на чотири частини.

Загальна частина містила норми, які присвячувалися суб'єктам і об'єктам права, а також правочинам та позовній давності. Згідно кодекса суб'єктами цивільного права могли бути як фізичні особи, так і юридичні особи. Об'єктом цивільних прав мало бути лише майно, не вилучене з цивільного обігу. А саме до нього належали: підприємства, які займаються промисловою та транспортною діяльністю в цілому; обладнання підприємств, що займаються промисловою діяльністю, залізниці, а саме їх рухомий склад, судна (морські та річкові), а також літальні апарати; споруди комунальні; будови тощо. Багато уваги кодекс приділяв визначенню угоди, яка визначалася як дія, спрямована на появу нових, зміну тих, що має особа на даний момент або припинення наявних цивільних правовідносин. Кількість сторін в цих угодах могла дорівнювати як одній так і двом.

У кодексі було досить детально вказано умови, необхідні для укладення угод, а також форму, за якою правочин повинен бути укладений і результати його укладання, за якими вони могли бути визначені як недійсні. Щодо позовної давності, то вона мала ряд правил, які були однаковими для всіх, за винятком державних і суспільних організацій.

У наступному розділі, "Речове право", були висвітлені норми, присвячені праву власності, а також статтям про право забудови і застави. За ними власність поділялась на державну, кооперативну і приватну. З метою захисту свого права власності передбачався виндикаційний позов. Крім права власності, кодекс виділяв право застави і забудови майна. Забудова являло собою право користування певною ділянкою державної землі зі зведеною особою на ній забудовою протягом певного часу. Але за декількома обставинами забудова могла обмежуватися. Стосовно застава майна, то у свою чергу вона могла бути обмеженою в зв'язку із деталізацією об'єктів приватних прав. Зазвичай, майно завжди передавалося тому, хто буде володіти заставою.

У третьому розділі, "Зобов'язальне право", який складався з 13 розділів, поділених на 3 блоки, були:

- зобов'язання, що виникають з договорів;
- зобов'язання, що виникають внаслідок безпідставного збагачення;
- зобов'язання, що виникають внаслідок заподіяння іншому шкоди.

Взагалі за зобов'язанням малося таке відношення, внаслідок якого кредитор отримує право вимоги вчинення боржником певної дії, а саме, передачі речей, сплати грошей чи навіть утримання від дій.

Питання спадку регламентувалися четвертим розділом.

Для спадкування було дві умови, за якими майно може перейти до спадкоємців:

- 1) загальна ціна не повинна перевищувати 10 тис. крб.;

- 2) до кола спадкоємців відносилися той з подружжя, який пережив іншого, правнуки, онуки, діти, особи, яких всиновили, ті, які не мають або втратили працездатність і строк, який вони знаходилися у того, хто помер на утриманні повинен дорівнювати 1 рік і більше до дня смерті.

До видів спадкування відносилися спадкування за законом та за заповітом. Коло спадкоємців за законом складало 3 черги: а) діти та дружина; б) непрацездатні батьки; в) брати і сестри. Кожна попередня черга позбавляла наступну спадкової маси. Заповіт мав мати підпис заповідача. Усі дії повинні були відбуватися суворо до встановлених правил, бо, наприклад, недотримання нотаріальної форми тягло за собою недійсність заповіту. Коли хтось із спадкоємців приймає спадщину, то йому для цього надається 6 місячний термін. Якщо за цей час спадкоємцями прийняття спадщини було відмовлено то спадкова маса переходила у державну власність.

Отже, підвести підсумки та сказати, що на мою думку після прийняття Цивільного кодексу відносини, врегульовані нормами цивільного права, що виникли під час НЕПу, регулювалися виключно актами, що видавала ВУЦВК. Але цивільне право спрямовувалося на забезпечення умов, необхідних для НЕПу нормативним шляхом в напрямку регулювання взаємин між власником приватної власності та державою соціалістичного режиму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- 1) Гончаренко В.Д. Цивільний кодекс УСРР 1922. Велика українська юридична енциклопедія. Т. 1. С.798-800.
- 2) Хрестоматія Т. 2.
- 3) Історія держави і права зарубіжних країн: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Л.М. Маймескулов та інші. - Х. : Право, 2011.
- 4) Цивільний кодекс УСРР 1922 року текст.
- 5) Никитин В. Н. Всеобщая история: Краткое иллюстрированное пособие. — М.: Изд-во РУДН, 2004. — 202 с.: ил.

*Кулічковський Ігор Валерійович
Студент 1 курсу 7 групи інституту
підготовки кадрів для органів
юстиції України НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В ПЕРІОД ІІ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Друга світова війна – масштабний збройний конфлікт, який тривав з 1 вересня 1939 по 2 вересня 1945 року. У Другій світовій війні взяло участь близько 60 країн, з цих держав було створено два протилежні військові союзи: блок країн Осі та антигітлерівську коаліцію («союзники»). Участь у бойових діях брали понад 100 мільйонів осіб. Якщо розглядати Східноєвропейський театр бойових дій Другої світової війни, який тривав в період з 1939 по 1945 роки, до якого відносять війну між Німеччиною та Радянським Союзом. На боці Німеччини виступили Італія, Угорщина, Румунія, Фінляндія та ін. Радянський Союз підтримали країни-союзники, насамперед США та Велика Британія. Згідно з даними Держплану СРСР, втрати Радянського Союзу в Другій світовій війні становили приблизно 41 млн осіб. З боку Німеччини загальна кількість втрат становила 12.5 млн осіб. Якщо брати до уваги наслідки Другої світової війни в цілому, то кількість жертв становить близько 60 млн осіб. Німецько – Радянський конфлікт був найкривавішим театром воєнних дій в Другій світовій війні. Війна супроводжувалася дуже великими як матеріальними так і людськими втратами як серед

військового так і цивільного населення. Обидві сторони цього конфлікту широко використовували тактики «масові розстріли», «знищення населених пунктів» Німецькі війська на території України спалювали села та невеличкі міста іноді навіть з населенням. Близько 3 млн осіб було вивезено з території СРСР до Німеччини для роботи на промислових підприємствах. В концтаборах, а також в інших містах масового знищення від рук нацистів загинуло 5 млн осіб. Характерною ознакою війни з боку Радянського Союзу була ідеологічна боротьба – комунізму. Щодо мобілізації, на думку істориків, протягом перших місяців війни з 16 областей України було мобілізовано 2.5 млн осіб. На боротьбу з ворогом з боку народного ополчення стали 1.5 млн осіб з лівобережних та південних областей. Процес мобілізації тривав до кінця 1944 року.

З початку Другої світової війни життя і діяльність багатомільйонного населення потрапило в екстремальну ситуацію, яка потребувала екстраординарних заходів. Найгостріше перед Радянським урядом постала проблема евакуації населення, промислових підприємств, кваліфікованих спеціалістів, діячів науки і культури. Всього близько 4 млн осіб було переселено до центральної Росії та Середньої Азії. Потім з евакуйованим населенням проводилася величезна робота, потрібно було надати тимчасове житло, організувати працевлаштування, видачу товарів першої необхідності, виплату пенсії та заробітної плати, місцеве населення допомагало владі, вони поселяли біженців в своїх будинках. Дуже велику роботу здійснювали громадські об'єднання, які допомагали з працевлаштуванням, забезпечували харчами та ділилися одягом та всім іншим необхідним з родинами яких переселили до Середньої Азії. Також до Росії було перенесено український уряд. В перші роки війни до Польщі тікали біженці з Західної України. В Кракові було створено об'єднання всіх українських політичних біженців, які були прихильниками ОУН. З часом в Кракові було створено координаційний орган, цей орган піклувався хворими, літніми людьми, допомагав військово полоненим, та представляв інтереси українських робітників, які перебували в Німеччині. За роки війни великого значення мала діяльність Червоного Хреста України. Саме завдяки цій організації було врятовано життя сотень тисяч поранених військових завдяки переливанню крові. З часом УЧХ німецьке керівництво на окупованих землях заборонило, але товариство й надалі вело свою роботу в підпіллі. УЧХ співпрацював з воїнами УПА, вони разом звільняли військовополонених з таборів, гетто. Загони УПА та відділи УЧХ направляли на фронт тисячі медичних сестер та санінструкторів, також вони займалися безпосереднім наданням допомоги пораненим бійцям на фронті, та транспортування їх до тилу, в госпіталі. Також необхідно згадати що активісти Червоного Хреста брати участь в розшуку цивільних осіб та військовослужбовців, які пропали безвісти. Також неможна сказати про організації які займалися та опікувалися дітьми—сиротами, перед ними постало нелегке завдання, а саме евакуювати та створити нові будинки в середині країни. В перші роки війни вийшла низка указів стосовно соціального забезпечення родин військовослужбовців. Укази регламентували призначення виплати грошової допомоги родинам фронтовиків. Потім було прийнято постанову про пільги для родин військовослужбовців, що загинули на війні та пропали безвісти. Також з часом затвердився такий інститут як соціальна реабілітація та допомога раненим. Сотні тисяч ранених вояків потребували негайної евакуації з лінії фронту та в подальшому їх реабілітації. Владою негайно було створено спеціальні організації з допомоги та обслуговування ушпиталених бійців, було створено будинки для таких людей, з часом бійці Червоної Армії готувалися до подальшої роботи в тилу, вони перекваліфіковувалися та проходили підготовку. В 1940-1941 роках в СРСР стали впроваджувати більш жорстокі санкції

в сфері праці, збільшили тривалість праці та встановили семиденний робочий тиждень. Нові правила стосувалися всіх робітників та держслужбовців.

Щодо ситуації в армії. З самим початку війни влада поспіхом приймає і затверджує масові випуски нових літаків-винищувачів Як—1, освоюють виробництво новітніх танків Т—34 та завершують доопрацювання пістолета-кулемета ППШ та гвинтівки СВТ. Якщо говорити за інші країни то тільки промисловість Великої Британії та Німеччини виготовили 600 тисяч літаків, 400 тисяч бронемашин та танків. Підсумовуючи можна сказати, що і на сьогодні більшість країн учасниць війни доповнюють та затверджують різні нові нормативно-правові акти, щодо піклування про військовослужбовців, ветеранів які брали участь у Другій Світовій війні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Історія держави і права України. академічний курс : У 2 т. / за ред.: А. Й. Рогожина, В. Я. Тація. - Київ : Ін Юре. Т. 1. - 2000. - 648 с.
2. Ігор Вітик. «Українці у Другій світовій». Архів оригіналу за 23 February 2014. Процитовано 9 April 2012.
3. Друга світова війна: український аспект [Текст] / М. Коваль // Віче. - 2000. - 4. - С. 72-87

*Лисенко Руслана Олександрівна
студентка I курсу 8 групи Інституту
підготовки кадрів для органів юстиції
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

СУДОВА РЕФОРМА УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ

Українська Центральна Рада ще з перших днів свого існування сформулювала виключне значення суду в системі органів державної влади і визначила головним напрямком державної політики формування такої судової системи, яка б відповідала б основним принципам національного державотворення.

У той час (листопад – грудень НП 1917), коли шляхом протистоянь і помилок уряд намагався створити сучасну модель судової влади , в Україні система судів була подібною до російської, де судові установи відповідали першій редакції Судових статутів (1864). Відповідно до яких було розпущено військово-польові суди, натомість відтворено мирові суди, також було відновлено демократичні принципи судочинства, які включали в себе незалежність суду, незмінність суддів, участь присяжних засідателів у розгляді справ, публічність процесів, право на захист та інше. Судова влада УНР працювала за старим кримінальним та цивільним законодавством, в який Тимчасовим урядом було внесено поправки, що скасовували абсолютну владу монарха та пом'якшували каральну політику царського уряду. Вагомим внеском у процесі реформування стало утворення НСК (Надзвичайної Слідчої Комісії), яка була уповноважена розслідувати незаконні дії державних службовців. Також великим досягненням реформи була ліквідація смертної кари.

У листопаді 1917 року Центральна Рада проголосила III Універсал, в якому йшла мова про створення відповідної нормативно-правової бази, що визначила системно-структурну організацію органів судової влади. Становлення судових органів відбувалось у досить складній ситуації. У першу чергу це пов'язувалося з дефіцитом коштів, приміщень для урядових структур і недостатньою кількістю спеціалістів в області права. Генеральне секретарство судових справ займало центральне місце у створенні системи органів судової влади. Його

департаменти здійснювали підготовку й коригування законопроектів, а канцелярія фіксувала справи та розміщувала їх у відповідні департаменти (цивільний або кримінальний).

За часів правління Української Центральної Ради, очолював судову гілку Генеральний Суд, який відповідно до прийнятої Конституції УНР складався з колеґії, котру, в свою чергу, обирали Всенародними Зборами впродовж п'яти років. Так як Генеральний Суд являвся головною судовою інституцією для всіх судів, то він не міг бути судом першої та другої інстанції та не мав функцій адміністративної влади. Тому нагальною потребою того часу було формування місцевих та апеляційних судів.

Тому наступним етапом в процесі побудови власної судової системи було затвердження 17 грудня 1917 року Закону «Про заведення апеляційних судів». Зокрема було створено три апеляційні суди: Київський, Харківський, Мелітопольський.

Регулювання процесу обрання суддів вище зазначених судів здійснювалося Законом «Про умови і порядок обрання суддів Генерального та апеляційних судів» згідно з яким усі судді обиралися Центральною Радою більшістю в 315 голосів з числа осіб, які подавали заяви в Секретарство судових справ.

Подальший нестабільний політичний і військовий стан у державі став своєрідним поштовхом для організації військово-революційних судів. Їхня юрисдикція застосовувалася для розгляду злочинів проти громадського порядку та безпеки суспільства, таких як убивство, підпал, грабіж, зґвалтування і таке інше. Проблемою цих судів було те, що вони вирішували лише справи щодо вчинення суто визначених злочинів і при цьому неналежно виконували свої функції.

Незважаючи на численні намагання Української Центральної Ради упорядковувати систему судочинства відповідно до тогочасних стандартів, на практиці все виглядало по-іншому. В процесі реалізації судами своїми повноважень жорстко втручалися інші держави, що викликало крайнє невдоволення населення. Крім того, військові суди Німеччини та Австро-Угорщини на власний розсуд українців на різні строки ув'язнення. Реакцією на такі незаконні дії стало висловлення Міністерством судових справ категоричного протесту і вимог щодо негайного вилучення та передання всіх таких справ судовим установам УНР.

Також у березні 1918 року планувалося перетворити судову систему відповідно до нового адміністративно-територіального поділу. Вже було, навіть, сформовано проект Закону «Про організацію судів Республіки по землях». Але в цей час доба Центральної Ради підходила до свого завершення, і тому ці наміри не було остаточно втілено в життя.

Таким чином, процес реформування був досить складний і суперечливий, сповнений численних недоліків і прорахунків з боку влади. Реформа тривала майже 2 роки, але за цей час так і не вдалося створити по-справжньому дієві органи судової влади, які б слугували гарантом стабілізації політичної ситуації в державі.

*Малицький Ілля Русланович
студент 1 курсу 9 групи
інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

МЕМОРАНДУМ ПРО ГАРАНТІЇ БЕЗПЕКИ У ЗВ'ЯЗКУ З ПРИЄДНАННЯМ УКРАЇНИ ДО ДОГОВОРУ ПРО НЕРОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЯДЕРНОЇ ЗБРОЇ

Другою назвою цього договору є “Будапештський меморандум”, ця міжнародна угода була укладена 05.12.1994 між чотирма країнами: США, Велика Британія, Росія та Україна. Ця

угода визнається відмовою від ядерної зброї Україною, тобто отримання нового, “неядерного” статусу нашою державою.

Угода в собі містить конкретні пункти, які і надають гарантії суверенітету та безпеки України, але як зараз ми бачимо, вони так мовити, дуже специфічно виконуються. Договір є юридичним актом, про що свідчить багато різних чинників: набрання чинності з моменту підписання угоди, раїфікація з часом.

Угода є обов’язковою до виконання всіма учасниками без винятку, тобто вона є нормативно-правовим актом і характеризується імперативними нормами викладеними в ній. Генеральна Асамблея ООН прийняла меморандум як офіційний документ вже в 1995 році.

Меморандум зобов’язав Україну відмовитись від ядерної зброї, а інших країн не застосовувати таку зброю проти будь-якої країни-учасниці цієї домовленості, поважати незалежність, суверенітет та існуючі кордони, утримуватись від загрози силою, використання такої сили проти цілісності України, також ніяка зброя не буде застосовуватись по відношенню до нас, крім випадків самооборони цих держав, що визначено Статутом ООН та проводити консультації у випадку виникнення ситуації, внаслідок якої потсають питання щодо цих зоов’язань. В свою чергу Франція та Китай зробили односторонню заяву про надання гарантії національної безпеки України, як тій, що відмовилась від ядерної зброї. Рада Безпеки ООН згідно зі Статутом ООН буде домагатись негайних дій з метою допомоги Україні.

Меморандум про гарантії безпеки у зв’язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї був підписаний Л. Кучмою, Б. Єльциним, Дж. Мейджором та Б. Клінтоном.

Звісно, такий договір не міг обійтись без шквалу певною критики. Так у серпні 2009р. Тернопільська облрада вимагала від правительства розірвати меморандум. У вересні того самого року було наголошено про вартість скликання міжнародної конференції з приводу заміни Будапештського меморандуму та залучення до нової угоди більшу кількість політично важливих суб’єктів.

23.06.2014 у парламенті було зареєстровано законопроект щодо відновлення Україною статусу ядерної держави, цей документ було зареєстровано народними депутатами партії “Свобода”.

01.03.2014 президент Росії Володимир Путін порушив своїми діями меморандум, за що на РФ були накладені величезні санкції з боку майже всіх держав, на що Володимир Путін відповів своїми санкціями. 02.03.2014 були введені війська, про які не було офіційно заявлено, але численна кількість повідомлень про захоплення стратегічно важливих об’єктів людьми без розпізнавальних знаків, що дало можливість українській владі стверджувати, що ці люди є військовослужбовцями Збройних сил РФ.

Тобто, ми можемо побачити якість виконання такого договору, що Україна залишилась крайнею. Так, санкції є певним показником намагань західних держав у захисті суверенітету нашої держави, але це не є результатом, який ми потребуємо. Вирішень цих питань повинно ввжатись справою честі. Як історично склалось, що Україна знаходиться поміж “двох зол”, так це залишається і по сей час. Ми повинні докласти максимум зусиль, щоб продовжити вимагати від наших союзників рішучих дій та домогтись і повернути своє.

ІСТОРИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ БРУСИЛОВСЬКОГО ПРОРИВУ

Події Першої світової війни справили надзвичайно великий вплив на становлення сучасної української держави. Мабуть, однією з найголовніших був Брусиловський прорив на території Західної України. Це була найвдаліша операція російських військ в ході Першої світової війни.

4 червня 1916 року на території Галичини російські війська під командуванням генерала Олексія Брусилова прорвали оборону австро-німецької армії на фронті шириною 340 кілометрів і окупували Буковину, Галичину й частину Волині. У своїй статті «Перша світова війна» В.Лук'янюк докладно аналізує події 1915-1920 років та зазначає, що «Завдяки майже двократній перевазі у живій силі і артилерії, росіянам вдалось подолати ешелоновану оборону австро-німецьких військ і зламати весь південний фронт австрійців». Спираючись на цю думку, ми можемо стверджувати, що операція під командуванням О. Брусилова була заздалегідь спланованою та дуже добре організованою. Під час прориву також не обійшлося без певних проблем. Так-от у серпні 1916 року Брусиловський наступ був зупинений через посилення опору австро-німецьких військ, а також великі втрати і в тому особового складу росіян. Автор подає данні, які ілюструють масштабність операції: «...австро-німецькі війська втратили 1 325 000 чоловік вбитими, пораненими і пропалими безвісти (проти 498 900 у росіян)». Це дає право стверджувати, що Брусиловський наступ відіграв значну роль у подальших подіях війни. В. Волковинський у своїй праці «Брусиловський прорив 1916рік» описує саме проведення цієї операції. Аналізуючи це джерело, можна порівняти наступальні сили російських військ та австро-німецькі війська, що ним протистояли. Автор зазначає, що росіяни переважали ворога в піхоті у 2.5 рази, артилерії у 2 рази, а отже на початку проведення операції російські війська досить легко прорвали оборону австрійських військ на широкому фронті. Також слід прийняти до уваги той факт, що Брусиловський прорив проводився чотирма російськими арміями і це підтверджується значною перевагою боездатних сил. У статті І. Коськова «Брусиловський прорив» бачимо наслідки цієї події як для України, так і для інших країн, зокрема Італії, Румунії та безпосередньо для Австрії та Німеччини. Автор звертає свою увагу на те, що Центральні держави всіляко підтримували наступальні війська, зокрема вони перекинули із Західного, Італійського та Салоніцького фронтів 31 піхотну та 3 кавалерійські дивізії. Ця допомога значно полегшила становище союзників у подальших битвах та фактично врятувало італійську армію від розгрому. Для Румунії найголовнішим було те, що під впливом російської перемоги ця країна отримала змогу вступити у війну на боці Антанти. Коськовтакож стверджує, що наступ Південно-Західного фронту ознаменував появу нової форми прориву фронту одночасно на декількох ділянках, яку розробив на привів у життя саме генерал Олексій Брусилов. Варто звернути увагу на те, що сама операція відбувалася у два етапи. На першому етапі прорив був здійснений одразу на 13 ділянках, але саме через загрозу взяття Ковеля Центральні держави були змушені перекинути велике число частин з інших ділянок фронту. Проте конрудар австро-німецьких військ не досяг успіху. Саме через це Галичина, Волинь та Буковина знову опинилися під окупацією російських військ. Але це ще не була перемога, адже відбиття нового наступу німців закінчилося для росіян значними втратам, а німці змушені були перекидати

війська з інших районів, що значно ускладнило їхнє становище. На другому етапі під час численних ударів та контрударів через значне переважання російських військ австро-німецька армія почала відходити, що дало змогу захопити значну кількість міст Західної України. Але до кінця серпня наступ російських армій припинився через посилення опору австро-німецьких військ, а також збільшення втрат і втоми особового складу.

Отже, проаналізувавши всі вищенаведені джерела можна зробити висновок, що Брусиловський прорив має неабияке історичне значення як для України, так і для інших країн, що брали участь у Першій світовій війні, зокрема саме у цьому наступі. Найкривавіший наступ російської імператорської армії був останньою переможною битвою імперії у війні, яка, можливо, і поклала край її існуванню. У радянські часи перехід Брусилова на бік червоних спричинив велику популярність битви, яку згадували в наукових, публіцистичних та літературних працях. Незважаючи на ставлення людей у різні часи, ця подія залишила великий відбиток у пам'яті як російського, так і українського народів. Хоча на сучасному етапі в Україні на офіційному рівні цей наступ не визначений, а відомий тільки в літературних творах.

*Матвієнко Владислава Владиславівна,
студентка 1 групи, ІПКЮ
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

ЕВОЛЮЦІЯ ПРАВ ЖІНКИ В КОНСТИТУЦІЯХ УРСР

Після перемоги соціалістів у жовтневій революції, а згодом з утворенням СРСР розпочалися кардинальні зміни у конституційному законодавстві. Відповідно, влада почала формувати образ нової радянської жінки і визначати її правовий статус.

Розглядаючи Основні Закони, можна побачити що у першій Конституції УСРР жінки отримали громадянські та політичні права. Найважливішим здобутком Конституції 1919р. було те, що жінкам було надане право бути суб'єктом політичних відносин на рівні з чоловіками, за принципом рівного підпорядкування волі пролетарської держави. (ст.22).

Ідея рівності зберігається і у наступній Конституції УСРР від 1929р. в якій проголошувались політичні права трудящих незалежно від їх національності, статі, раси. Також декларується що право обирати й бути обраним до рад мають всі незалежно від статі, віри, раси, національності.

Розглядаючи основний закон УРСР від 1937р., можна помітити що в ньому більш детально розглядаються питання гендерної рівності і загального статусу жінки. Згідно зі статтею 121 жінкам надаються права у всіх сферах господарського, державного, культурного та громадсько-політичного життя. Дані права реалізуються через надання жінкам права на оплачувану працю, соціальне страхування і можливість отримати належну освіту. Але, на думку Бондаренко Н.О., у цій статті пригноблений статус жінки. Тому, що «жінці в УРСР надаються рівні права з чоловіками», тобто статус чоловіка виглядає як певний «еталон» з яким зрівняні жіночі права. Також, у Конституції було закріплено, що жінка має право обирати і бути обраною нарівні з чоловіками (ст. 136). Найбільш важливим для жінок у Конституції 1937р. є те, що їх права не тільки декларувались, але і були передбачені гарантії реалізації цих прав. Радянська влада намагалась реформувати проблеми гендерної рівності і скасувати закони, які обмежували правовий статус жінки.

Щодо Основного Закону УРСР прийнятому у 1978р., то було зазначено що сім'я знаходиться під захистом держави, а шлюб ґрунтується на добровільній згоді чоловіка і жінки, тоді як подружжя вважається повністю рівним у сімейних відносинах (ст.51).

Хоча жінкам і надали активне виборче право, але, варто зазначити що жінки мало користувались цією привілеєю.. Найбільша частка жінок у складі Верховної Ради УРСР складала 30%, що було у 1985 році, коли Комуністична партія запровадила неофіційну квоту на участь жінок у виборних органах.

Дуже часто, на державному рівні відбувалось звеличення «жінки-колгоспниці», «Героїні Соціалістичної Праці» і влучно окреслювались роль і завдання жінки: виконання нової сталінської п'ятирічки, боротись за новий економічний і культурний розквіт СРСР, працювати так, щоб закінчити п'ятирічку завчасно. Треба зазначити, що образ такої жінки як соратника чоловіка у щоденній «боротьбі» з часом із предмету гордості перетворився у щоденну практику і жінка нарівні з чоловіком працювала на виробництві.

Можна зробити висновок, що права жінки помітно еволюціонували в Українській РСР. На жінок почали покладатися різні завдання, такі як брати участь у виконанні замовлень держави, буду громадським діячем. Жінка домогосподарка поступово почала втрачати свою роль і стала непотрібною.

Науковий керівник: канд. юр. наук, доцент кафедри історії держави і права України і зарубіжних країн Скуратович Ірина Миколаївна

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Барсукова Ю. Модели успеха женщин советского и постсоветского периодов: идеологическое мифотворчество / Ю. Барсукова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.isras.ru/files/File/Socis/02-2001/012 Barsukova.pdf
2. Бондаренко, Н. О. Розвиток прав жінок в УРСР: національний та міжнародний аспекти (1917-1991) [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук / Н. О. Бондаренко. - Х. : Б. в., 2004. - 235 с.
3. Бондаренко, Н. О.. Жіноча ініціатива у боротьбі за соціальні права в радянському суспільстві [Текст] / Н. О. Бондаренко // Теорія та практика державного управління. Вип. 2: Державне управління та місцеве самоврядування: Тези III Міжнародного наукового конгресу 26 лютого 2003 р. - Х. : Вид-во ХарPI НАДУ "Магістр", 2003. - С. 36-38
4. Петреченко С. Права жінок у ХХІ столітті: історико-правовий аспект / С. Петреченко Вісник Львівського університету. Серія юридична. 2014. Випуск 60.- С. 117-124
5. Права жінки за радянським законом [Текст] : довідник для низового радянського апарату й активу / передм. Г. І. Петровського ; уклад. Ю. Есбе. - Х. : Вид. оргінстру ВУЦВК, 1928. - 132 с. - ББК Х620.322.1

*Натяжко Карина
Національний юридичний університет
Імені Ярослава Мудрого
господарсько-правовий факультет, 1
курс, 2 група*

ПОЛІТИЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО РУХУ ТА ПЕРШІ ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ В НАДДНІПРЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ

В ХІХ-ХХ ст. набуває розвитку процес політизації українського руху, це було пов'язано з появою політичних партій України. За ініціативи В. Антоновича та О. Кониського в 1897 році на з'їзді громад було створено Загальну українську безпартійну організацію. За мету організація поставила питання про згуртування усіх діячів України національного руху, а саме: громад, які існували в 20 містах, колишнє «Братство тарасівців», українську інтелігенцію.

Першу партію в Наддніпрянській Україні - Револьюційну українську партію (РУП) утворили в 1900 році Д. Антонович, Б. Камінський, Л. Мацієвич і М. Русов. Партія мала організації в Харкові, Києві, Лубнах, Прилуках, Катеринославі та зарубіжний комітет у Львові. Програму партії під назвою "Самостійна Україна" написав харківський адвокат М. Міхновський, в ній були сформульовані ідеали про українську незалежність на радикальних засадах, для яких характерні: безкомпромісність, рішучість, глибоке усвідомлення трагічної долі народу, позбавленого свого історичного шляху розвитку, державних основ і бажання покращити цю долю нагальними політичними засобами. Але згодом рупівці відмовилися від ідеї самостійної України та перейшли на засади федерації і почали відстоювати національну автономію країни. Через що брошура «Самостійна Україна» перестала бути програмним документом. Через зміну ідеологічних засад стався перший розкол РУП М. Міхновський залишив цю організацію та у 1902 році заснував Українську народну партію.

Вже у 1904 році РУП розкололася повністю. Причиною було посилення суперечностей між рупівцями – прибічників соціал-демократії й тих, хто об'єднався в політичний союз з Російською соціал-демократичною робітничою партією (РСДРП). Інша частина членів партії разом з М. Меленевським та О. Скоропис-Йолтуховським, відстоюючи бажання об'єднатися з РСДРП, відмовилася від роботи з'їзду та утворила Український соціал-демократичний союз – «Спілка», що спочатку своєї роботи мала вплив на українських робітників та селян. Згодом «Спілка» увійшла до РСДРП. Інша частина членів РУП, зокрема М. Порш, С. Петлюра та В. Винниченко, у 1905 році на другому з'їзді в Києві перейменували свою організацію в Українську соціал-демократичну робітничу партію. З'їзд схвалив статут нової партії та резолюції з програмових питань.

Через загальне піднесення політичного руху виникають національні ліберально-демократичні організації. На конференції Загальної української безпартійної організації у 1904 р. було створено Українську демократичну партію (УДП). Керівниками були О. Лотоцький, Є. Тимченко, Є. Чикаленко. Тоді ж ухвалили й програму партії. Восени 1905 р. зі складу УДП з'явилася радикальна партія на чолі з Б. Грінченком і С. Єфремовим, яка утворила Українську радикальну партію (УРП). У 1905 р. вони об'єдналися та створили Українську демократично-радикальну партію.

Отже, наприкінці XIX ст. український національно-визвольний рух у Наддніпрянській Україні подолав шлях від культурно-просвітницького до політичного етапу, почалося формування національної самосвідомості українців, почав зростати інтерес до української мови, історії, культури, активізувалися зв'язки між західними і східними українцями.

Науковий керівник: асистент кафедри Історії держави і права України та зарубіжних країн Харасик Н.О.

*Никончук Наталія Сергіївна
1 курс, 12 група, ІПКЮ
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

ПИТАННЯ ЕВТАНАЗІЇ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Право на життя є невід'ємним та найважливішим правом кожної людини, яке набувається з моменту її народження. Воно є найвищою цінністю, яка визнається на міжнародному рівні та закріплюється багатьма конвенціями, пактами та деклараціями.

Стаття 3 Конституції України говорить: «Людина, її життя і здоров'я честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава

відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.»

З огляду на все це, можна сказати, що право на життя може тлумачитися як можливість самостійно розпоряджатися ним, навіть вирішувати питання про його припинення, адже кожен має сам вирішувати коли йому помирати. Прямою реалізацією права людини на смерть є евтаназія.

Якщо ж охарактеризувати реалії сьогодення, то можна сказати, що в сучасних умовах питання евтаназії залишається «відкритим». Саме право на життя вже протягом багатьох років в усьому світі породжує безліч дискусій, є предметом для обговорення серед юристів, медиків та і суспільства в цілому. Проблема евтаназії є однією з найбільш суперечливих проблем 21 століття. А оскільки на сучасному етапі свого розвитку Україна перебуває в стані трансформаційних перетворень, то питання легалізації евтаназії не оминуло і нашої держави.

"Евтаназія" була відома ще древнім грекам, які мали на увазі під нею щасливу смерть без страждань і мук. У літературі термін "евтаназія" вперше вжив англійський філософ Ф. Бекон.

Евтаназія (грец. εὖ — добре + грец. θάνατος — смерть) — практика припинення (або скорочення) лікарем життя людини, яка страждає невиліковним захворюванням, відчуває нестерпні страждання, коли хвороба бере своє, на задоволення прохання хворого в безболісній або мінімально болісній формі з метою припинення страждань. Іншими словами, евтаназія - це добровільний крок в обійми смерті.

Не зважаючи на те, що сама ідея евтаназії зародилася давно, але нам відома одна з настанов Гіппократа (за так званою «Клятвою Гіппократа») : «Я нікому, хто навіть просить про це, не дам ліки, які спричиняють смерть, а також не пораджу це робити».

Питання евтаназії стало актуальним через низку причин, насамперед воно пов'язане з високою захворюваністю на тяжкі хронічні недуги, невиліковністю багатьох із них. Варто зазначити, що одразу це викликало великий резонанс у суспільстві, яке поділилося на тих, хто «ЗА» евтаназію, а також тих, хто «ПРОТИ».

На сьогодні в багатьох країнах світу актуальною є тенденція щодо легалізації цієї процедури. До їх числа входять Швейцарія, Нідерланди, Данія, Швеція, деякі штати США та ін.

Прихильники евтаназії вважають, що вона дає в повній мірі реалізувати право людини розпоряджатися власним життям, у тому числі і приймати рішення про припинення життя. Вони борються за право смертельно хворих людей покінчити з життям, стверджуючи, що кожна людина має право розпоряджатися ним, та доводячи те, що евтаназія є гуманною, адже припиняє страждання і муки невиліковно хворих.

Одним із найяскравіших прикладів застосування евтаназії є смерть Зигмунда Фрейда – відомого на весь світ австрійського філософа та психолога. Знаходячись у тяжкому стані та перенісши велику кількість складних операцій, 83-річний Фрейд вирішив піти з життя шляхом застосування евтаназії. Психолог зі світовим ім'ям, повністю усвідомлюючи свій вибір, вчинив те, що позбавило його від болісних страждань, тобто він реалізував своє право на смерть.

Проти евтаназії, перш за все, виступають віряни, які стверджують, що життя людині дав Бог, і позбавити його може лише Він. Ще однією негативною стороною евтаназії вважають те, що її застосування зупинить прогрес у науці, у медицині зокрема. Крім того, існує думка і про те, що це буде один із способів вчинення злочинів задля отримання вигоди. І до того ж, противники евтаназії не відкидають існування «дива» в житті хворого.

Що ж до легалізації евтаназії в Україні, то на думку багатьох вчених в галузі юриспруденції та медицини, це є лише питанням часу, а тому з удосконаленням і

демократизацією правової системи цілком можливо, що законодавець закріпить право на життя і смерть.

На жаль, дуже важко знайти консенсус у вирішенні поставленого питання. Адже завжди думки і бачення з цього приводу будуть розходитися. Крім того, складність цієї проблеми полягає й у неможливості відшукати певні загальні наукові критерії її розв'язання, на підставі яких можна було б абсолютно чітко розрізнити, що є благом для людини, а що ні.

Зараз же дискусія про еутаназію триває, і мало ознак того, що вона буде найближчим часом вирішена.

*Плетюк В. В., студентка 1 курсу 13 групи
Інституту підготовки кадрів для органів
юстиції України Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого*

УКРАЇНСЬКО-КУБАНСЬКИЙ ДОГОВІР

Для досягнення найважливішої в історії українського народу мети – жити в незалежній та самостійній країні, нерідко влада залучала на допомогу інші держави. Союзники завжди надавали неабияку підтримку у військових, політичних та дипломатичних справах, які стосувалися дружно налаштованої країни. Метою українсько-кубанського договору було об'єднання двох етнічно схожих територій, які мали на меті національну самостійність. Договір Української народної республіки з Кубанським краєм було підписано 7 серпня 1920 року у Варшаві.

Цей договір зобов'язував обидві республіки надавати підтримку у боротьбі за свободу та національне визволення одна одній. Також важливою складовою договору було визнання державної суверенності та відмова в укладанні будь-яких договорів, які б могли зашкодити державі - союзнику. Це була не перша спроба закріплення союзу між цими державами. Як мінімум, їх налічується три, дві з яких були в січні та лютому 1918 року.

Від імені Української народної республіки у підписанні договору приймав участь Симон Петлюра, який у часи російської революції 1905 року отримав захист від Кубані, переховуючись на кордоні держави.

Кубань йшла на цей союз не заради входження до складу України, а для одержання військової підтримки та інших форм співпраці задля захисту від більшовиків. Саме спільна мета України та Кубані спровокувала ідею створення даного союзу.

Ця подія супроводжувалася незрівнянною пишністю та святковістю, однак українсько-кубанському договору не судилося існувати повноцінно. 14 листопада 1920 року уряд і армія УНР перебували у вигнанні, а дієва армія була роззброєна та знаходилася в таборах у Польщі. До того ж, з листопада 1919 року Українська Галицька Армія не була дієвим військом, а другого грудня 1919 року Євген Петрушевич скасував акт соборності з боку ЗУНР. Тому договір мав виключно символічне значення, оскільки влада Української Народної республіки не керувала становищем в Україні, а Кубань у цей час була окупована Росією.

Важливою передумовою створення Українсько-кубанського договору можна зазначити спорідненість населення Кубані та України. Більша частина кубанського війська з повагою та шаную ставилася до Української території, оскільки неабияке значення надавала етнічним зв'язкам.

Український уряд розглядав Кубань як законну частину держави, яка, на думку влади, рано чи пізно мала увійти до складу України на правах автономії або її федеративної частини.

Однак, ідея об'єднання України з Кубанським краєм існувала паралельно з ідеєю приєднання Кубані до «єдиної і неподільної» Росії.

Існуванню Українсько-Кубанського договору завадили проблеми, що виникли як на Україні, так і на Кубані. Після входження до складу Росії, Кубанський край втратив будь-які надії на об'єднання з Україною. Наша держава, у зв'язку з антигетьманським повстанням, нічим не могла зарадити та надати допомогу державі-союзнику.

Питання Українсько-кубанського договору є досить актуальним у наш час, оскільки воно не є повністю вивченим. Науковці і досі намагаються отримати ще більше інформації стосовно основного змісту цього договору.

Необхідно зазначити, що не всі необхідні матеріали були використанні при розгляді даного питання. На території сучасної Російської федерації знаходяться необхідні наукові матеріали, які, нажаль, неможливо залучити до вжитку.

Подібні документи завжди будуть цікавити дослідників не тільки як важливе джерело, що несе в собі вагому історичну інформацію, а й як доказ того, що Україна не одноразово прагнула до незалежності та індивідуальності у політичному сенсі, адже головною ідеєю документа була саме незалежність української держави, а вже потім союз з етнічно спорідненою країною Кубанню.

*Петракова Олександра Андріївна
Студентка 1 курсу 2 групи
міжнародно-правового факультету
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

ДОКТРИНА ГОЛЛІЗМУ В СУЧАСНІЙ ФРАНЦІЇ

4 квітня поточного 2019 року НАТО ознаменувало 70-ту річницю від дня свого заснування. Протягом більше семи десятиліть організація виступає гарантом безпеки населення країн – членів. Цієї ж дати сплинуло 10 років після повернення Франції до воєнної структури Альянсу. Аналіз еволюції зовнішньополітичних орієнтирів П'ятої республіки є вкрай актуальним зокрема для майбутніх юристів-міжнародників.

Голлізм – французька політична доктрина заснована на тезах та поглядах генерала Шарля де Голля. Генерал став відомий широкому загалу після свого звернення до французької нації 18 червня 1940 року, головним посланням якого було: “Франція програла битву, але не програла війну”.

Надихаючи рух опору він уже воював нібито на два фронти: із одного боку – гітлерівські війська, із іншого – Союзники, які сподівалися потіснити Францію в колоніях. Відстоюючи французькі інтереси, генерал де Голль вірив у силу нації, але, за словами Ів Гена, учасника опору, міністра інформації Франції в 1968 році, наголошував: “Не можна бути націоналістом, необхідно бути патріотом тому, що націоналіст виступає проти інших націй, а патріот любить свою”. Де Голль не зневажав радянську модель, але вважав, що побудує в своїй країні кращу модель соціалізму; вміло використовував міцніючі стосунки зі Сталіним у конфронтації з Черчиллем. Завдяки деголлівській політиці Франція отримала власну зону окупації в Німеччині та місце постійного члена в Раді Безпеки ООН. Де Голль називав свою позицію “пошуком балансу”, у його планах було створити нову Європу від атлантичного океану до Уралу.

Основною тезою політики де Голля було забезпечення повного суверенітету своєї держави. Тому коли всі члени НАТО рухалися в фарватері американської політики, стало зрозумілим, що генерал зібрався вийти з Альянсу. Де Голль уважав, що армія незалежної держави не може підкорятися будь-якому іноземному командуванню.

Шарль де Голль вперше заговорив про євроінтеграцію ФРН для запобігання новій німецькій загрозі; концепція примирення й співпраці з післявоєнною Німеччиною стала однією з основ його європейської політики. Наступник Шарля де Голля на пості президента П'ятої республіки, голліст, Жорж Помпиду такими словами виразився з приводу смерті генерала: “Франція овдовіла, а ми осиротіли”.

Однак, у сформованій де Голлем концепції від самого початку було деяке протиріччя. Голлізм будувався на ідеї подолання Ялтинсько-Постдамської системи міжнародних відносин, яка розділила світ на два протилежні табори та суттєво зменшила роль Європи в цих відносинах. Протиріччя ж полягало в тому, що особлива позиція П'ятої республіки, яка як і раніше вважала себе частиною західної цивілізації, але при цьому встановила високий рівень співпраці з СРСР, була можливою тільки в умовах Холодної війни. Роль “третьої сили”, мосту між Сходом і Заходом, Париж міг відігравати лише за наявності блокового поділу Європи та світу. Кінець холодної війни, таким чином, поставив під сумнів основи голлізму.

Жаку Шираку, обраному на пост голови держави у 1995 році, довелося змінювати вектор європейської політики Франції, що пояснювалося геополітичними розрахунками. Перш за все Париж хвилювало два фактори – розширення ЄС та співпраця з НАТО.

Первісна реакція французької політичної еліти на можливе розширення Союзу на Схід виявилася скептичною: свого часу Франсуа Міттеран навіть висунув ідею створення “європейської конфедерації”, свого роду аналога ЄС для колишніх країн соціалістичного табору; ідея не тільки не була втілена, але й зіпсувала “імідж” Франції.

Проамериканський вектор чітко сформулювався вже в політиці Ніколя Саркозі. Франко-американські відносини розвивалися тоді в контексті європейської політики: мова йшла про спробу європеїзації НАТО, а не про атлантизацію Франції. У широкому сенсі співробітництво з США та НАТО вбачалися як засіб адаптації французької політики вже до багатопольярного світу.

Останнього часу на основі європейських заворушень поширюються плітки про Brexit – можливий вихід Франції з Європейського Союзу. Це пояснюється збереженням євроскептичних настроїв серед французького населення. Вірогідність виходу в грудні 2018 року оцінювалася як дуже мала – 1,6%. Однак із кінця листопада проходять протести проти підвищення податків й інших рішень влади. В результаті у Франції може підвищитися популярність опозиційних партій – в тому числі «Національного фронту», що виступає за вихід із союзу. Зокрема лідер «Фронту» Марін Ле Пен закликала керівництво країни до проведення референдуму, аналогічного британському.

Ідеологія “Національного фронту” будується на засадах етатизму, дирижизму, євроскептицизму, протекціонізму, патріотизму, французького націоналізму – тезах, які лежали в основі ідеології Шарля де Голля. Тому можна констатувати, що неоголлістські настрої зберігаються й до сьогодні.

Науковий керівник: Лизогуб Віталій Анатолійович, к. ю. н., доцент кафедри історії держави і права України та зарубіжних країн НЮУ імені Ярослава Мудрого

“ОДНА СІМ’Я – ОДИН СИН?”: СЕЛЕКТИВНІ АБОРТИ В КНР

Демографічна ситуація в Китаї залишається резонансним питанням у всі часи. У глобальній інформаційній мережі так звані псевдоексперти поширюють навколополітичні плітки, нібито кількісний склад китайського населення штучно замовчується або істотно перебільшується. Цікавим є й той факт, що статеве співвідношення населення в КНР є вкрай нетиповим для більшості країн сучасного світу.

У 1970-х роках, коли перевантаження водних, земельних та енергетичних ресурсів країни стало очевидним, уряд КНР був змушений ввести законодавче обмеження народжуваності: у 1979 проголошується політика “Одна сім’я – одна дитина”. У такий спосіб Китаю вдалося стабілізувати кількісний склад населення, але постраждала якість – найчисленніша нація стикається зі стрімким старінням населення та зростаючою статевою диспропорцією на користь чоловіків.

Тенденція до відхилення у статевому співвідношенні намічалася ще на початку 1960-х, однак, за даними дослідника Чжунхон Чу, в 1990 році народжені хлопчики становили 111,9% по відношенню до дівчат. Вчені Канг і Ван приводять уже 118% у 2010 році. Дослідники припускають, що підвищена смертність серед дівчат зумовлюється вбивством одразу після народження (інфантицидом) або вибірковими абортами за ознакою статі (селективними абортами). Однак дану статистику вести складно через те, що народження дитини або аборт скриваються внаслідок демографічної Політики однієї дитини. У випуску The Guardian від 2 листопада 2011 року зазначено, що також статевий дисбаланс нерівномірний у різних регіонах країни, так наприклад, у провінціях Аньхой, Цзяньсі, Шеньсі, Хуань і Гуандун цей коефіцієнт сягає 130%.

Родина – традиційна китайська цінність. Вона ж є одним із найбільш чутливих питань, адже більшість догм китайської сім’ї йдуть у розріз із ліберальною концепцією європейців. Споконвіку чоловіки вважаються начальниками та наступниками роду, у той час, коли ставлення до жінок досить зневажливе. Останні розглядаються як тимчасові члени сім’ї, адже після одруження перейдуть до іншого роду. Народження хлопчика розцінювалося як свято й підвищувало статус і повагу до матері, коли народження дівчинки навпаки прирікало на ганьбу. На цьому тлі не видається дивним, що більшість родин віддають перевагу хлопчикові. До того ж чоловік у змозі заробити більше, тому надія на ситну старість батьків вища.

Традиція жіночого інфантициду сягає корінням давнини, коли стать немовляти прагнули дізнатися за допомогою народної медицини та звернення до медитаційних практик. До поширення абортів китайці практикували вбивство новонароджених дівчат через утоплення або закопування.

У дослідженні 1989 року було виявлено, що, згідно культурних переконань, людський ембріон не вважається дитиною до народження, що призвело до культурної та релігійної переваги абортів над дитиновбивством: за статистикою 27% китайських жінок робили аборт.

Раніше бажання мати сина проявлялося в більшій народжуваності, коли родина намагалася народити хлопчика з другої – третьої спроби. Але політика “Одна сім’я – одна дитина” призвела до зростання абортів дівчинок, адже, якщо дозволялося мати лише одну дитину, батьки віддавали перевагу синові. Навмисне позбавлення від ембріона певної статі і є

селективний аборт. Крім КНР ця практика поширена в Індії, Непалі, Бангладеші, Вірменії, Азербайджані, Грузії, Балканах. Із огляду на складність підтвердження того, що аборт був зроблений саме через стать ненародженої дитини, індикатором поширеності селективних абортів слугують співвідношення статей при народженні та диспропорції серед усього населення.

Вибірковий аборт отримав масштабне поширення після появи можливості ультразвукової діагностики. У 1986 році для перешкоджання масовим абортам міністерство охорони здоров'я заборонило лікарям повідомляти стать майбутньої дитини. Але у підпільних, так званих чорних клініках, можна дізнатися все, що завгодно. Такі клініки займаються кримінальними абортами та поширюють інформацію про самоаборт. У селах, куди сучасні технології ще не дійшли, усе ще непоодинокі випадки, коли батьки просто забувають незареєстровану новонароджену дівчинку в полі. Така практика викликала послаблення демографічної політики: якщо в родини народжувалася дівчинка, дозволялося обзавестися ще однією дитиною.

Із 2012 року намітилося поступове зниження співвідношення народжуваності до 117 хлопчиків на 100 дівчинок проти 118 у 2010 році. Дослідники Харді, Карен, Гу Баочан і Се Чженьмін помітили кореляцію між темпами урбанізації та зростаючим рівнем емансипації. 27 грудня 2015 року в Закон про населення і планування сім'ї були внесені поправки про скасування політики "Одна сім'я – одна дитина" і розширення допустимої кількості дітей для одних батьків до двох. Поправки вступили в силу з 1 січня 2016 року.

Однак від'ємний приріст населення в країні зберігається, і 2 січня 2019 року видання South China Morning Post посилаючись на економіста Пекінського університету Су Цзяня та демографа Вісконсінського університету І Фусяня повідомило про скорочення населення Китаю в 2018 році на 1,27 мільйона осіб.

***Науковий керівник:** Лизогуб Віталій Анатолійович, к. ю. н., доцент кафедри історії держави і права України та зарубіжних країн НЮУ імені Ярослава Мудрого*

***Пісоцький Андрій Федорович**
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого факультета
двокатури, 1 курс, 5 група*

ГОЛОДОМОР В УКРАЇНІ 1932-1933 РОКІВ

У 20-х роках минулого століття Україна систематично переживала голод. Новостворені колгоспи були неефективні. А зерна радянська влада вимагала здавати щораз більше. Та справжній геноцид Сталін влаштував в 1932-1933 роках. 1929-1941 роки стали важким випробуванням для українського народу. Відмова від нової економічної політики і перехід до прискореного розвитку економіки не вплинула позитивно, а навпаки це були негативні наслідки, як для самої економіки, так і для населення. Форсована індустріалізація та суцільна колективізація тягли на дно економіку держави, а народ, який перечив – у тюрмита табори. Суцільна колективізація, яка супроводжувалась насильницькими методами, репресіями, а також система заходів сталінського режиму й привела до страшної трагедії – Голодомору 1932-1933 років.

У здійсненні Голодомору були задіяні всі можливі засоби тоталітарного режиму комуністичної держави. Її особливістю було те, що в центрі і на місцях діяла з 1917 року лише Комуністична партія, яка диктувала свої правила життя для всього населення. З утворенням

СРСР партія почала називатись Всесоюзною комуністичною партією більшовиків – ВКП(б). Очолювалась ця партія Політичним бюро, до якого входили невелика кількість більшовицьких лідерів, які мали реальну владу в СРСР. Рішення, які приймались Політбюро втілювались в законах, постановах та інших нормативно-правових актах і дублювались такими ж постановами в УСРР. Сталін, який з 20-х років XX ст. очолював цю диктаторську систему, був головним ідеологом і замовником Голодомору в Україні. Співучасниками у цьому злочині було українське партійне радянське керівництво. Низовою ланкою були керівники місцевих органів влади, які займались вилученням зерна у селян.

Головою Комісії для України було призначено В. Молотова, найближчого соратника Й. Сталіна, у 1930 році призначений головою РНК СРСР. У роботі комісії В. Молотова, склад якої не було затверджено фактично працював і Л. Каганович, який походив з України, знав її реалії. Спеціальні функції в роботі комісії також виконував П. Постишев. Їм обом відповідно до Постанови ЦК ВКП(б) і РНК СРСР «Про хлібозаготівлі на Україні» від 19 грудня 1932 р. було поставлено завдання вжити необхідних організаційних і адміністративних заходів, щоб виконати план хлібозаготівлі. Із цією метою вони перебували в Україні з 20 по 29 грудня 1932 року. З січня 1933 р. П. Постишева було призначено другим секретарем ЦК КП(б)У. Будучи наближеною особою до Сталіна, він фактично контролював першого секретаря КП(б)У Косіора, який не задовольняв злочинні потреби вождя, забезпечуючи тим самим виконання планів хлібозаготівель, а фактично організовуючи Голодомор. Цей важкий злочин проти українського народу був добре продуманий з хорошою організацією вертикалі здійснення злочинних дій: від лідерів Політбюро, а найголовніше Сталіна до найбільш бідних селян, які наскрізь пройнялися ідеєю більшовизму. [1, ст. 23]

Теодора Трипняк (дівоче прізвище Сорока) з хутора Лузоватка Царицинського району на Дніпропетровщині у своїх свідченнях, які вона дала американській Державній комісії дослідження голоду в Україні згадує: «Колективізація вже почалась у 1931 році. Найперше вони взяли за великі хутори, там, де найбільші багаті жили. То вони найперше за куркулів взяли... То у 1932 році то почалось, вже по збиранні хліба почалося. У 1933 році був дуже великий урожай. Я пам'ятаю, що все казали, що жито було таке високе, що як людина йшла, то не видно було голови. А колоски були такі повні, що ламались, просто відламувалися. А урожай був такий просто непередбачений у 1932 році. Як совети твердять, що то неурожай був, то неправда. Урожай був на все – як на збіжжя, так і на овочі, так і на городину. Але коли почалась колективізація, вони організували, так звану «червону мітлу». Вони приїжджали і викачували хліб у людей» [2, ст. 37]

Постанови Політбюро ЦК КП(б)У «Про заходи по посиленню хлібозаготівель» від 18 листопада 1932 року та постанова Раднаркому УРСР «Про заходи до посилення хлібозаготівель» від 20 листопада 1932 року покладали край будь-якій демократії. Ці постанови – це справжні документи геноциду українського народу, що нічого спільного з економічними реформами не мають. В них все поза економікою, вони покликані забирати все продовольство у селян, крім насіння, що супроводжувалось насильством та репресіями. А за законом від 7 серп. 1932 р. «Про охорону майна державних підприємств, колгоспів та кооперацій і зміцнення суспільної (соціалістичної) власності» тих, хто намагався розказати про реалії, називали «брехунами» і піддавали репресіям. [2, ст. 41]

Щодо наслідків, то за різними підрахунками жертвами стали від 3,5 до 7 мільйонів людей на території України та на Кубані, в Центрально-Чорноземній області, Поволжі та Казахстані. Голодомор великою мірою зруйнував українське село, яке зберігало традиції

української родини. Високий шлюбний потенціал українського села був зруйнований і вже ніколи не був відновлений. Це означає, що був зруйнований потенціал дітонородження, що в майбутньому призвело до зменшення кількості населення. Також варто зазначити, що Голодомор визнаний міжнародною спільнотою геноцидом українського народу. Ці жахливі події назавжди залишаться в пам'яті українського народу. Ми повинні пам'ятати цю історію, щоб ніколи не допустити це в майбутньому.[3]

Науковий керівник – к. ю. н., доц. К.М. Лісогорова

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Голодомор 1932-1933 років в Україні: правова оцінка. / В. Василенко // Наука і суспільство. – 2010.

2. Політичні причини голодомору в Україні (1932-1933 рр.) / Мейвор Джеймс // Український історичний журнал – 1995.

3. Голодомор в Україні (1932—1933)// [Електронний ресурс] // Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Голодомор_в_Україні_\(1932—1933\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Голодомор_в_Україні_(1932—1933))

*Подгайна Катерина Андріївна
студентка 1 курсу 7 групи
Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України НЮУ ім.
Ярослава Мудрого*

РОЗВИТОК ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА В ПЕРІОД НЕПУ

Сутність моєї роботи полягає у розкритті важливих аспектів розвитку лісового господарства під час проведення Нової економічної політики (1921-1928 рр.), аналізуючи економічну стратегію та основні засади проведення курсу Нової економічної політики, адже саме в цей значущий для історії період почалось зародження українського лісового права.

В кінці 1920р. економіка радянської держави переживала кризу, це стало результатом Першої світової та Громадянської війн. Народ був гостро незадоволений владою більшовиків, особливо селянство, що було виснажено попередньою політикою «воєнного комунізму» та почало організовувати стихійні виступи. Саме в цей момент в березні 1921р., на X з'їзді РКП(б), за ініціативи В. Леніна був прийнятий курс на нову політику, що дістала назву НЕП. Головною метою НЕП було виведення країни з гострої кризи та створення умов для соціалізму.

Для простеження розвитку лісового господарства спочатку потрібно визначити, що входить до основних складових цієї галузі виробництва. Лісове господарство веде підтримання та захист лісів, регулює використання лісових ресурсів для задоволення потреб людства.

Становлення радянського лісового права відбулося насамперед через зміну курсу політики, яка була спрямована на формування ринкових відносин. Важливим чинником став і незадовільний стан лісів, адже в період воєн проблема зберігання лісових ресурсів не розглядалась взагалі.

У Всеукраїнським з'їздом Рад від 29 січня 1921р. було ухвалено резолюцію «Про лісове господарство», за якою було гостро заборонено знищення лісів та прийнято раціонально використовувати ресурси лісу.

Важливо також зазначити, що вже через два роки було прийнято постанову, за якою на сферу лісового господарства сталося поширення ринкових відносин. Було врегульовано кількість вирубок дерев та встановлено певну плату за лісові ресурси. Однак, рівності суб'єктів на ринку все ж таки не існувало.

3 листопада 1923 було ухвалено закон «Про ліси УСРР». Було проголошено відновлення лісів, їх очищення, а також створення штучних лісів. Проте фактично через нестачу правильного досвіду та кваліфікованих кадрів цей закон не здійснив великий прогрес у лісовому господарстві.

Нажаль, достатня увага лісовим ресурсам була приділена тільки в період Нової економічної політики. Після зміни курсу на форсовану індустріалізацію обсяг вирубки лісу зріс, що потім призвело до негативних наслідків.

Отже, під час проведення Нової економічної політики простежується ефективний розвиток лісового господарства, а також спроби здійснення кодифікаційних робіт у цій сфері. Обмеживши використання лісових ресурсів, влада зробила правильний крок вперед для усунення кризи, обмеження розрухи, а також створення вигідних умов для ринкових відносин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вакулюк П.Г. Нариси з історії лісів України, 2000.
2. Крип'якевич І.П. Історія України, 1990.
3. Мунтян В.Л. Правова охорона лісів Української РСР, 1964.

*Полежаєва Анастасія Русланівна
Студентка 1 курсу 7 групи
Інституту підготовки кадрів
Для органів юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

ОСОБЛИВОСТІ СУСПІЛЬНОГО ЛАДУ В УКРАЇНІ (1914 - ЛЮТИЙ 1917 РР.)

Актуальність обраної теми дослідження можливо прослідкувати, якщо звернути увагу на причину особливості суспільного ладу в Україні. 19 листопада 1914 року Російська імперія, у складі з Англією та Францією, вступила в Першу світову війну з Німеччиною, Австро-Угорщиною та Італією. В ході війни Україні довелося впровадити зміни у багатьох сферах, а саме в суспільно-політичному ладі. Майже весь Троїстий Союз мав свої плани на Україну: захопити всю її територію, використовувати у своїх інтересах багатства, природні ресурси, людську працю тощо.

Звісно, в такі скрутні часи, під час Першої світової війни, перше питання, яке постає - потреба в мобілізації більшої кількості населення. Влада в Російській імперії приймає ряд законів, за якими майже все чоловіче населення підлягає військовій повинності. Через це, військовозобов'язані люди були призвані з усіх повітів губерній України. На цьому влада не зупинилася та продовжила приймати закони про військовозобов'язаних, щоб збільшити кількість осіб в армії. Загалом, у Першій світовій війні служило приблизно чотири мільйона українців у рядах російської армії.

Слід зазначити, що війна потребує і великих майнових затрат. Царський уряд вирішив це питання за допомогою податків, а саме додаткових надбавок. Їх була велика кількість: податок з нерухомості, на перевезення бавовни, на перевезення пасажирів, багажу і вантажу, на користування телефонами [1], на публічні видовища і розваги [2]. Під час війни з'являлися все більше і більше податків, що дало змогу пустити ці кошти на боротьбу проти Троїстиного союзу.

Крім того, влада в Російській імперії почала обмежувати права і свободи населення. Це проявлялося в запровадженні цензури, а саме - військової. До цієї цензури підлягало все:

поштові листівки, телеграми, малюнки, доповіді тощо. У зв'язку з чим можна зазначити, що свобода слова дуже сильно обмежувалася.

В умовах збільшення політичного та соціального гноблення зміни здійснювалися і в положенні робочого класу. Царський уряд був неспроможний перебудувати промисловість на військовий лад. Царизм захищав і охороняв інтереси лише буржуазії, і тому скасував деякі норми пов'язані з фабрично-заводською працею, чим повністю розв'язав руки заводчикам і дав змогу фабрикантам експлуатувати і грабити робітничий клас. Робочий день налічував 15 – 16 годин, а в крайніх випадках - 18. З цього впливає те, що в роки війни не існувало законів для захисту прав робітничих.

Зазначаючи написане вище, на весні 1915 року у країні з'явилася значна частина робітників, які виступали проти царського режиму та підтримували страйковий рух. В Україні, по підрахункам, відбулося 370 страйків з початку війни до березня 1917 року [3].

Таким чином, можемо прослідити особливості суспільного ладу в Україні під час Першої світової війни. Пригноблення зі сторони Російської імперії залишило свій відбиток на національному житті українців, але царизм не зміг зламати український народ, а лише підбив його на опір та відновлення національного руху.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Авербах О. И. Законодательные акты, вызванные войной 1914 – 1915 гг. – Петроград, 1915. – Т. I. – С. 395 – 396, 665 – 666, 486, 653 – 655.
2. СУ. 1915. – №348. – Ст. 2564.
3. Рибалка І. К. Історія України. – Ч. 2. – С. 447.

*Полторацький Б. В.,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
інститут підготовки кадрів для
органів юстиції України,
1 курс, 13 група*

УКРАЇНА ТА ООН У ХХ СТ.

Спочатку треба сказати, що Україна є однією з засновників ООН. У роки 1945-1991 вона брала участь у її праці як УРСР, а після вже як незалежна країна, після проголошення незалежності. Коли Україна стала незалежною її праця у діяльності Організації Об'єднаних Націй, було одним з головних і пріоритетних напрямів у зовнішній політиці країни. Відносини ООН з Україною полягає у співпраці її с народом України та задля розвитку культури гідності через повагу до прав людини, а також задля збереження миру у державі.

За часів УРСР у 26 квітні 1945 році був прийнятий статут ООН – цей день кожного року відзначають як день ООН. Велику роль взяла Україна у складанні цього статуту. Д. Мануїльський був одним з голів у першому комітеті де у главі 1 були написанні головні “Цілі та принципи” статуту. До цього він першим його підписав і увійшов у групу з 50 держав хто це зробив.

Тепер роздивимося трішки подрібніше Україну у складі ООН, і чим вона займалася і до яких органів внутрішніх справ вона входила. По-перше вона близько 3 раз була вибрана членом Ради Безпеки, і у 2015 в 4те. Одною з важливих частин у визнанні нашої країни було признання її на міжнародній арені, а також підняття її авторитету та покращення її політики, щодо відносин з іншими країнами, і завдяки тому, що її обирали до складу Ради Безпеки, це і було досягнуто. Її обирали 4 рази до постійного членства у раді. За той час коли вона перебувала у

цій раді, вона не одного разу доводила те, що вона є спроможною бути одним з членів цієї організації і надавати активного впливу на прийняття важливих рішень ради.

По-друге, Україна була членом таких органів ООН як: Комісія ООН з права міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ), Комісія із соціального розвитку, Комісія з наркотичних засобів, Виконавча рада Структури ООН з питань гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок «ООН-Жінки», Комітет з інформації, Рада Організації ООН з промислового розвитку (ЮНІДО), Адміністративна рада та Рада поштової експлуатації Всесвітнього поштового союзу, Міжнародний трибунал з морського права, Комітет ООН з внесків, Координаційна рада Об'єднаної програми ООН з ВІЛ/СНІДу. Одним з видатних моментів членства України у складі ООН було те, що у 1997 році Г. Й. Удовенка-який на той час був Міністром закордонних справ держави, було обрано на посаду Голови 52-ї сесії Генасамблеї – а це була одна з найвищих керівних посад в ООН.

По-третє, Україна дуже активно приймала участь у справах які стосувалися піратства, і пограбуванням суден. Брала участь у багатьох засіданнях які стосувалися цих проблем і приймала участь у вирішенні цих питань. У травні 2010 року за ініціативи делегації України відбулося перше в історії ООН тематичне засідання Генеральної Асамблеї ООН, присвячене боротьбі з морським піратом.

По-четверте, так як Україна мала дуже важливе становище в ООН, так як вона була однією з держав її засновників, надавала особливого значення у діяльності ООН. Приблизно з липня 1992 р., Україна виступає як значний контрибутор військових підрозділів та персоналу до операцій ООН з підтримання миру (ОПМ). За той час коли Україна була незалежною-понад 34 тисяч українських військових та представників органів внутрішніх справ брали участь у більш ніж 20 миротворчих операціях під егідою ООН.

Взагалі Україна зробила великий внесок у розвиток та діяльності ООН, так як вона брала участь у вирішенні багатьох дуже важливих питань, щодо забезпечення миру та безпеки у світі.

ДЖЕРЕЛА:

- 1) М. Кулінич. Постійне представництво України при ООН // Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т./Редкол.:Л. В. Губерський (голова) та ін. — К.:Знання України, 2004 — Т.2 — 812с. ISBN 966-316-045-4
- 2) https://uk.wikipedia.org/wiki/Україна_в_ООН
- 3) А. М. Зленко. Організація Об'єднаних Націй // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. — К.: Наукова думка, 2010. — Т. 7 : Мл — О. — С. 607. — ISBN 978-966-00-1061-1.
- 4) В. С. Коваль. Декларація двадцяти шести держав 1942 // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. — К.: Наукова думка, 2004. — Т. 2 : Г — Д. — С. 314. — ISBN 966-00-0405-2.

*Потапова Лоліта Віталіївна,
Студентка 1 курсу, 10 група
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
Інститут прокуратури та кримінальної
юстиції,*

ЩОДО ПИТАННЯ ПРО ВАЖЛИВІСТЬ КОНСТИТУЦІЇ

Розглядаючи питання стосовно необхідності Конституції у нашому існуванні, вважаю за необхідне визначити значення поняття «Конституція» і її місце у державному механізмі. Конституція – це, у першу чергу, основний закон практично будь-якої сучасної держави. Безперервні зміни та явища, що відбуваються в соціально-економічних структурах і безпосередньо в суспільно-політичному житті країни, так чи інакше відбиваються в еволюції конституційного законодавства. Доцільно зазначити, що розвиток Конституції загалом завжди відповідає основним етапам розвитку самого суспільства і держави. У періоди активних політичних дій, у переломні моменти в розвитку суспільства ці питання подальшого конституційного та законодавчого розвитку стають найбільш актуальними, особливо якщо мова заходить про глобальну зміну усталеної системи організації даного суспільства. Основний Закон – це фундамент законодавства, що регулює взаємовідносини громадян між собою і з державою. На нашу думку, у першу чергу, Конституція необхідна для того, щоб закони не суперечили один одному і не порушували права і свободи громадян. Адже, як відомо, саме Конституція має найвищу юридичну силу у всій системі правових актів, а отже, всі нормативні акти, які приймаються у державі, безпосередньо повинні орієнтуватися на Конституції і не можуть їй суперечити.

На нашу думку, якщо вже існує Конституція, то можна говорити про існування правової суверенної держави, у якій формально існують інші важливі закони та підзаконні акти, що конкретизують положення Конституції. Вона регулює основні правовідносини між громадянами і державою, а так само відносини між державними органами і господарюючими суб'єктами (підприємствами, фірмами, компаніями та іншими), в різних сферах людської діяльності. Найважливішою частиною Конституції є встановлення статусу держави і норм відношення до зовнішньої політики. Також, слід зазначити, що Конституція включає в себе перелік загальноприйнятих цінностей, такі як справедливість, рівність, гуманність, свобода тощо. Вона захищає життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку людини і громадянина України як найвищі соціальні цінності.

Але, у цьому аспекті, доцільно буде зазначити що, незважаючи на важливість Конституції як такої, є держави, які існують і без цього важливого документа. До таких країн можна віднести: Саудівська Аравія, Великобританія, Нова Зеландія, Ватикан, Ізраїль, Канада і Сан-Маріно. В інших, вище зазначених країнах, сучасна правова система включає в себе одразу декілька законодавчих актів. Нагальності у наявності одного сукупного документа не виникає, бо ці акти цілком успішно виконують свої зобов'язання щодо гарантування безпеки і захисту населення і з іншими поставленими на законодавство завданнями.

На нашу думку, немає значення, керується країна єдиним укомплектованим документом, тобто Конституцією, або низкою законодавчих актів, адже, переконані, що найголовнішим є наявність самого соціального регулятора, який буде в обов'язковому порядку захищати інтереси, права і свободу соціуму, а також стежити за тим, щоб ці закони неухильно

дотримувалися у суспільстві, гарантувати безпеку всім, хто цього потребує, і мати загальний характер. Також одним із значень таких документів повинно бути об'єднання людей у міцний єдиний «організм», який здатен функціонувати у злагоді та мирі. Так, безумовно, Конституція є важливим документом і є невід'ємною складовою у механізмі країни, забезпечуючи державність і суверенітет, але, також для її ефективного функціонування як справжнього регулятора необхідно її вдосконалювати, усувати недоліки і беззаперечно дотримуватися положень, викладених у законі.

*Прокопова Анна Олексіївна
Студентка 1 курсу 9 групи
Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИКИ ПЕРЕБУДОВИ В УКРАЇНІ

Зміст моєї роботи полягає у розкритті питання про особливості політики перебудови в Україні. Розпочалася політика перебудови у 1985 році з приходом до влади Михайла Горбачова та завершилась у 1991 році з розпадом СРСР.

Взагалі перебудова це спроба реконструкції соціалістичної системи в СРСР шляхом переходу до політичного плюралізму, гласності, впровадження ринкових відносин і розширення прав радянських республік. Існує три етапи політики перебудови: 1) 1985-1986 р. - теоретичні дискусії щодо шляхів перебудови та проголошення курсу на прискорення; 2) 1987-1988 р. - перебудова «згори», початок реальних змін у системі народного господарства, гласність; 3) 1989-1991 р. - перебудова «знизу», ініціатива переходить до народних мас, з'являється багатопартійність, відбувається парад суверенітетів радянських республік. Щодо політики перебудови в народному господарстві, то плюсом було розширення самостійності державних підприємств. З'являється госпрозрахунок та самофінансування, узаконення індивідуальної трудової діяльності. У суспільно-політичному житті затверджується гласність, плюралізм і демократія, в березні 1990 року із Конституції СРСР і УРСР було вилучено статтю про керівну роль КПРС у радянському суспільстві. В Україні політика перебудови запроваджувалась більш повільніше через опір республіканської партійної еліти на чолі з Щербицьким, але у процесі перебудови вдалося уникнути кровопролиття. Також був негативний вплив на економіку та екологію республіки катастрофи на Чорнобильській АЕС у 1986 році. Відбулась активізація національного руху за часів перебудови. Поява перших «неформальних» груп та об'єднань: український культурологічний клуб та товариство Лева у 1987. Наступного року створення української Гельсінської спілки на чолі з Левко Лук'яненко, 1989р.- утворення Народного Руху України за Перебудову на чолі з Іваном Драчем; видано закон про мови в українській РСР, тобто українська мова набула статус державної; поновлено діяльність УГКЦ. У березні 1990 року відбулись перші демократичні вибори до Верховної Ради УРСР та місцевих рад та створення першої опозиції з 90 депутатів; у липні - декларація про державний суверенітет України, а у жовтні відбулася «революція на граніті» - голодування студентської солоді Києва і Львова за продовження реформ демократизації суспільства проти підписання УРСР нового союзного договору.

Таким чином, можна зробити висновок, що політика перебудови позитивно сприяла на розвиток в Україні демократії, мови, національного руху, певних державних елементів та відділення від СРСР. Особливо вплинула декларація 1990 року в якій було прописано про

право на самовизначення, перевага республіканського законодавства, недоторканість кордонів, що і призвело до утворення незалежної України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Історія держави і права України. В. М. Іванов.
2. Історія держави і права України. В. Кульчицького.
3. Хрестоматія держави і права України. В. Д. Гончаренка.

Проніна Вікторія Русланівна
Студентка І курсу 8 групи Інституту
підготовки кадрів для органів юстиції
НЮУ ім. Ярослава Мудрого

ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВОЇ РЕФОРМИ 1860-Х РОКІВ

У другій половині XIX століття в Російській імперії відбулися епохальні зміни у вигляді буржуазних реформ, які торкалися усіх сфер діяльності держави, а саме селянської, військової та судової. Соціальні зміни того часу відбувалися не послідовно та мали певні специфічні риси.

Після скасування кріпосного права у 1861 році, реформація судової, земської, поліцейської, фінансової, військової, освітньої та міської сфер діяльності держави, були проведені за ініціативи царя Олександра II під безпосереднім враженням від поразки Росії в Кримській війні. Саме ця поразка спонукала до необхідності перебудови збройних сил імперії, яка почалася у 1860-х роках і розтягнулася майже на півтора десятка років.

Певні недоліки чітко виражалися саме у центральному апараті. Найголовнішими з них були прогалини у структурі центрального військового управління, який був надто складним та мав нечітке ієрархічне підпорядкування. Також була відсутня єдиноначальність при крайній централізації за фактичної відсутності місцевих органів управління.

У процесі проведення реформації війська країни (на території сучасної України) поділилась на військові округи: Київський, Одеський та Харківський, які підпорядковувалися своєму командувачеві. Командувач у свою чергу не зрідка поєднував у собі і посаду генерал – губернатора. В кожному воєнному окрузі містився воєнно – окружний суд. Ці установи розглядали справи про державні злочини проти посадових осіб, справи про збройний опір влади, про напад на державних та поліцейських чиновників при виконанні ними своїх обов'язків та ін. Також відбулося покращення та оновлення офіцерських корпусів, здійснення технічного переозброєння та створення системи офіцерської освіти.

Також важливим елементом реформації армії стала воєнно – судова реформа, яка відміняла тілесні покарання солдат. Проте побиття офіцерами продовжилось, між привілейованим офіцерським складом та безправною солдатською масою збереглася прірва, яка відділяла «пана» від «мужика».

Реформувалась й кількість військово – навчальних закладів, які в свою чергу поділялися на 4 групи:

- вищі (академії)
- середні (спеціальні юнкерські училища)
- загально – освіті (кадетські корпуси та військові гімназії)
- нижчі (військові школи)

За реформою строк служби зменшився з 25 до 6 років, 7 років на флоті, сухопутні війська 15 років і ще 9 років солдати вважалися в запасі. Таким чином значно скоротився термін служби у чоловіків, з середньою освітою 3-4 роки, з вищою 6 місяців.

Тож армія склалася з:

- кадрових
- резервних
- запасних (тилових) військ

Завдяки зменшенню строку військової служби військові здобули можливість влаштувати своє подальше життя, як у професійній так і у приватній сфері.

Статут, щодо військової повинності ввів підлеглість призиву в армію і на флот всіх чоловіків, які досягли призовного віку (21 рік) без будь якої різниці станів.

Проте заклику не підлягали:

- єдиний син у батьків
- єдиний годувальник у родині
- якщо старший брат призовника відбуває або вже відбув службу

Отже, за своєю суттю військова реформа 1860-х років мала прогресивний характер. За своїми змінами вона розкріпачила людину саме з точки зору особистої свободи. Тож, метою реформації війська слугували не лише адміністративні нововведення, підвищення професійного й освітнього рівня та озброєння, а також безпосереднє підняття престижу та морального духу у солдат. Своїми змінами державна верхівка перетворила солдата не в знаряддя війни, а в людину, яка в першу чергу має шанс на подальший повноцінний розвиток свого життя у мирному суспільстві.

*Ружинська А.П.,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
Інститут підготовки кадрів для органів юстиції України,
1 курс, 5 група*

ІГНАТІЙ ІВАНОВСЬКИЙ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА УКРАЇНСЬКУ ЮРИСПРУДЕНЦІЮ

Розглядаючи певні аспекти у вивченні історії права, ми часто стикаємося з проблемою відмінностей між книгами різних авторів щодо одного і того ж питання. Це пов'язано з тим, що юриспруденція розвивається кожен день та різні юристи висловлюють свою точку зору, створюючи при цьому загальну картину права. Ігнатій Олександрович Івановський є саме тим, хто написав безліч робіт з міжнародного права та висловив власну точку зору щодо концепції його розвитку.

Ігнатій Івановський – професор міжнародного права, український та російський юрист, який значно вплинув на розвиток міжнародного права, а особливо на вивчення його у вищих навчальних закладах. Народився 1858 року у Київській губернії, походив з міщан. У 1877 він розпочинає свій юридичний шлях та вступає до Київського університету Св. Володимира на юридичний факультет. Бажаючи продовжити своє навчання, він вступає до Київського університету, але вже у 1882 році залишає стіни університету для того, щоб присвятити своє життя кафедрі міжнародного права юридичного університету. В цей же час він розпочинає підготовку дисертації *pro venia legendi*, що становило право на викладання в університеті.

Після успішного захисту дисертації, Івановський отримує звання приват-доцента, що значно підвищує його статус юриста. На цьому він не зупинився та після захисту вже магістерської дисертації Івановський був обраний екстраординарним професором кафедри міжнародного права Новоросійського університету.

Щодо його викладацької діяльності, то професор Івановський одночасно викладав державне право в ліцеї та академії. У 1897 році він їде у відрядження до Вени, де вивчає досвід навчально-виховного процесу. Його звіт з цього відрядження викликав інтерес у Російських професорів ліцеїв, що змусило їх переглянути певні методи викладу матеріалу.

Методи вивчення міжнародного права Івановським мають особливі відмінності, що змушують визнавати його діяльність основоположною у сфері права. Не відволікаючись на різні наукові питання та філософські роздуми, він всю увагу приділяв зібранню та розробці позитивного матеріалу. «Позитивним» він вважав дійсні договори, конвенції, міжнародно-правові постанови з кодексів держав. Тобто, основою його методу було дослідити власне оригінальний текст документа, а не загальну характеристику.

Його праці заслуговують окремої уваги, адже вони стали одними з основних джерел вивчення міжнародного права. Найвідомішими з них є: «Позитивний міжнародний закон про участь хворих та поранених воїнів під час війни», «Спільна діяльність держав у визначенні наслідків по справах кримінальним», «Новий курс міжнародного права».

Можемо підкреслити, що Ігнатія Івановського вважають одним з найвидатніших університетських викладачів. Його лекції завжди змістовні та мають у собі особливість впливати на інтерес слухачів. Значна кількість сучасних державознавців, які знайшли себе в літературі або роботі на кафедрі, пройшли його школу. Метод дослідження професора знайшов своє місце у сучасному вивченні права, що допомагає більш детально зрозуміти всі особливості вивченого.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Івановський Ігнатій Олександрович // Енциклопедичний словник – СПб., 1890-1907.
2. Івановський Ігнатій Олександрович // Новий енциклопедичний словник – СПб., 1911-1916.
3. Івановський І.О. Новий курс міжнародного права.

*Савенко Наталія Володимирівна
Студентка 1 курсу 5 групи
Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

КОНСТИТУЦІЯ УРСР 1937 РОКУ: ПРИЧИНИ ПРИЙНЯТТЯ ТА ОСНОВНІ ОСОБЛИВОСТІ

Почнемо з того, що Конституція УРСР 1937 року стала результатом детального розроблення та імплементації нових норм Конституції СРСР 1924 року, адже вона не відповідала тогочасному етапу розвитку. Тому керівники тодішньої держави зазначали про необхідність внесення поправок до неї. Проте, хочу наголосити, що новий Основний Закон встановлював лише видимість демократичних змін, а не початок кардинальних перетворень у державному ладі, як зазначала правляча верхівка.

У 1936 році Президія ЦВК УСРР створила комісію задля створення проекту нової Конституції, до якої входили відомі діячі України. І вже після створення проекту та його обговорення 30 січня 1937 року Надзвичайним 14-им з'їздом Рад УСРР затвердили нову Конституцію УРСР.

Як зазначалося вище, Конституція 1937 року була подібна до Конституції 1924 року, так як містила в собі ті ж самі принципи та основні положення. Прикладом може слугувати пріоритетність прав людини, які у дійсності не діяли. Тобто це було своєрідне

втілення норм, які були встановлені в попередній Конституції 1924 року.

Конституція 1937 року складалася з 13 розділів та містила в собі 146 статей. Саме у 1 розділі Україна проголошувалася державою трудящих і селян, у якій політична влада належить Радам депутатів трудящих. У 2 розділі зазначалися положення про державний устрій країни. Не можу не звернути увагу на те, що Конституція 1937 року, з одного боку, проголошувала про добровільне об'єднання з іншими Республіками у державу – СРСР та зберігала право виходу з цього союзу, а з іншого – це положення мало тільки декларативний характер.

Слід відзначити, що вищим органом влади за Конституцією була Верховна Рада, вона формувалася суспільством України на чотири роки. Потім вже Рада вибирала Президію і також формувала уряд – Раднарком УРСР, який був основним органом державної влади. Він мав право видавати постанови, розпорядження, а також перевіряти належність їх виконання. Місцевими органами вмістах і селах були Ради депутатів трудящих, які обиралися населенням відповідних територій на два роки.

Тож, можна припустити, що Конституція 1937 року не втілювала прописані правила і норми в життя українського народу, не захищала національні права суспільства. Слід виділити те, що ця Конституція містила розділ, який був присвячений суду і прокуратури, багато йшлося про різні принципи, такі як: соціалістична законність, право обвинуваченого на захист та різні процесуальні гарантії особи. Але у реальному житті все було не так, як прописано у цьому документі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Історія держави і права України : Курс лекцій / Д. А. Щигаль. – 2-е вид., переробл. та доповн. – Харків : Вид-во «НТМТ», 2019. – 356 с.
2. Історія держави і права України : підручник / В. Д. Гончаренко, В.М. Єрмолаєв, В.О. Рум'янець та ін. ; за ред. В. Д. Гончаренка. – Х. : Право, 2013. – 704 с.
3. Бойко О.Д. Історія України: Навч. посіб. 3-тє вид., доп. – К.: Академвидав, 2007. – 683 с.
4. Хрестоматія з історії держави і права України – Том 2. Лютий 1917 р. – 1996 р.: Навч. посіб. для юрид. вищих навч. закладів і фак. : У 2 т. / В.Д.Гончаренко, А.Й.Рогожин, О.Д.Святоцький ; За ред. члена-кореспондента Академії правових наук України В.Д.Гончаренка. – К.: Ін Юре. – 1997. – 800 с.
5. Таранов А.П. Історія Конституції Української Радянської Соціалістичної Республіки. К., 1957.

*Садова Анастасія Олександрівна
Національний юридичний
університет
імені Ярослава Мудрого
2 курс 11 група*

ПРИНЦИП ЗАКОННОСТІ ТА ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА В ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Принципи, за якими діють вищі органи державної влади та місцевого самоврядування є головними засадами їхнього існування, вони окреслюють мету, конкретні цілі, завдання, програмуєть механізм роботи. Дане питання є нагальним, якщо ми хочемо продовжити демократичний та гармонійний розвиток нашої країни.

Сутність верховенства права виражається в його шести складових (згідно з доповіддю Венеціанської комісії) – законність, правова визначеність, заборона дискримінації,

рівноправний доступ до правосуддя, ефективна робота судів з адміністративних справ, гарантування та захист прав та свобод людини, недопущення свавілля. Верховенство права полягає не тільки в суворому дотриманні закону, а й у відповідності діяльності державної влади духу права, його основному соціальному призначенню. Це означає, що органи державної влади та місцеве самоврядування повинні дотримуватися принципів демократизму та гуманізму. Адже головне завдання держави, яке здійснюється через її органи – це сприяння реалізації прав та свобод людини й громадянина, забезпечення політичного, економічного й соціального добробуту країни та народу.

В Україні принцип верховенства права закріплений на конституційному рівні. Стаття 8 визначає, що Конституція України має найвищу юридичну силу. У ч. 2 ст. 19 зазначено те, що «органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Тобто, регулювання діяльності суб'єктів державно-владних повноважень здійснюються імперативним методом(заборонено все, що прямо не встановлено законом).

Принцип законності та верховенства права проявляється насамперед у формуванні органів державної влади. Наприклад, Верховна Рада України є єдиним законодавчим органом в Україні. Її конституційний склад становить 450 народних депутатів, які обираються таємним голосуванням на 5 років. Обрання складу законодавчого органу є реалізацією безпосереднього здійснення влади народом завдяки загальному виборчому праву, яке гарантується Основним Законом України. До структури парламенту входить інститут Уповноваженого Верховною Радою України з прав людини, який забезпечує гарантію та захист прав та основоположних свобод людини. Кожна людина має право звернутися до Уповноваженого у зв'язку з порушенням своїх прав та інтересів. Організаційні форми роботи - засідання Верховної Ради є відкритими та гласними, окрім випадків установлених Конституцією та Регламентом Верховної Ради.

Щодо інституту президенства, то Основним Законом закріплено, що «Президент України є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина». Претендувати на посаду Президента України може тільки той громадянин України, який відповідає вимогам, які встановлені ст.103 Конституції України. Президент на термін своїх повноважень наділяється правом недоторканості, проте, як інструмент механізму стримувань і противаг, в Конституції передбачена процедура імпічменту у випадку вчинення ним державної зради або іншого злочину. У свою чергу Президент має конституційні важелі впливу на Верховну Раду та Кабінет Міністрів України.

До того ж, Кабінет Міністрів України є вищим органом у системі виконавчої влади. Згідно з Конституцією Кабінет Міністрів відповідальний перед Верховною Радою та Президентом України, підзвітний та підконтрольний ВРУ. Це означає, що Верховна Радою України може прийняти резолюцію недовіри, яка призведе до відставки всього складу Кабінету Міністрів України.

Верховенство права та законність забезпечується й у діяльності органів місцевого самоврядування. Конституцією визнається і гарантується місцеве самоврядування. Тобто місцеве самоврядування означає реальну можливість територіальної громади самостійно або завдяки органам та посадовим особам місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення. Представницьким органом місцевого самоврядування є ради. Обласні та районні ради репрезентують інтереси територіальної громади у межах повноважень зазначених в Конституції

та законах України, і повноважень, які були надані сільськими, селищними міськими радами. Представницькі органи та голови рад діють відповідно до принципу розподілу повноважень у межах та порядку визначених законами України.

Також принцип верховенства права покладає на суд обов'язок тлумачення та застосування закону при вирішенні справи таким чином, щоб в процесі розгляду та при прийнятті ухвали, було забезпечено пріоритет прав людини над позицією державно-владного органу. Звідси як висновок постає вимога обмеження дій держави не тільки законами, а й природним правом, яке треба трактувати як реально чинний закон.

До того ж, відповідно до Основного Закону України, держава відповідає перед народом за свої дії, а також за роботу владних органів. Кожній людині надана можливість судового захисту від свавільних дій органів державної влади та місцевого самоврядування.

Таким чином, можна прийти до висновку, що поняття верховенства права й законності є базовим для функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування. Вони змушують органи та державних службовців підпорядковуватися виключно закону, не виходити за межу своїх повноважень. Якщо дотримується даний принцип, то в державі підвищується рівень довіри населення до влади – вона є легітимною та визнаною людьми.

Сарана Данило Валерійович
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
факультет адвокатури,
1 курс, 6 група

ДІЯЛЬНІСТЬ СПЕЦСЛУЖБ В УРСР

Історично так склалося, що політична структура багатьох держав передбачає існування певних державних органів та установ, покликаних здійснювати оперативно-розшукову діяльність, розвідку та контррозвідку, спеціальні операції і диверсії в інтересах держави та національних інтересів. Особливо помітна їх згубна роль у країнах, демократичну складову яких можна поставити під сумнів. Там ці установи часто діють в інтересах панівних кіл, займаються репресіями, позасудовими розправами, і, взагалі, у своїй діяльності виходять поза правове поле своєї країни, а їхні дії на території інших держав є протизаконними. Звісно, що СРСР відноситься саме до цих країн.

Радянські спецслужби відігравали важливу роль у функціонуванні радянського режиму в Україні. У різний час до цих спеціальних державних структур належали: Всеукраїнська надзвичайна комісія (ВУНК), Державне політичне управління (ДПУ) УСРР, Народний комісаріат внутрішніх справ (НКВС) УРСР, Народний комісаріат державної безпеки (НКДБ) УРСР, Міністерство державної безпеки (МДБ) УРСР і Комітет державної безпеки (КДБ) УРСР. Саме їхня діяльність була спрямована на гальмування демократичних процесів і національної самосвідомості в Україні, переслідування інакомислення, боротьбу з дисидентським рухом і супроводжувалась безпідставними обмеженнями та порушеннями прав людини [1;122].

Усю історію радянської України спецслужби займали ключове положення у формуванні командно – адміністративного устрою. Специфіка їх діяльності на території України мало чим відрізнялася від загальних тенденцій у цьому напрямку на всьому просторі країни рад. Вся ідеологічна система пріоритету державних інтересів над особистими, структура виховання, рівень морального і матеріального стимулювання формувала в суспільній думці усвідомлення престижності і соціальної значущості служби в органах НКВС-КДБ. Разом з тим, закритість

органів спецслужб, їх самостійність і не підконтрольність законодавчим і виконавчим структурам влади вели не тільки до порушень законності щодо громадян, але і до формування жорсткого авторитарного стилю керівництва, ускладнення морально-психологічного клімату в багатьох колективах, випадків здійснення «чекістами» злочинів і дисциплінарних проступків. Сьогодні нам вже достеменно відомі факти тих злочинів які вчиняв Комітет державної безпеки (КДБ) а до нього Народний комісаріат внутрішніх справ (НКВС). Численні вбивства, репресії, шпигунство та шантажування – все це застосовувалось до звичайних громадян і навіть до партійних працівників цієї ж системи, які за різних обставин не догодили «комусь згори». Суспільний терор, якому було піддане населення країни, зміст якого полягав в ув'язненні та страті до концентраційних таборів «ГУЛАГу» понад шести мільйонів людей з багатьох звинувачень, наприклад «Шахтинська справа». На відміну від німецьких таборів, тут не ставилось за мету фізичне знищення окремої нації, але чисельність постраждалих та умови утримання були досить схожими. Більшість людей було засуджено трійками НКВС. Докази не мали будь-якої ваги, достатньо було анонімного доносу для арешту. Сотні масових захоронень, знайдених пізніше по всьому СРСР та за його кордонами, були результатами таких операцій. Документальні докази свідчать про «плановість системи» масових розстрілів. Такі «плани» показували кількість «ворогів народу» у прив'язці до певних регіонів країни. Чого тільки варте переселення з Криму цілого народу – етнічних кримських татар, які були майже на пів століття депортовані з власної землі за вказівкою Лаврентія Берії – наркомун НКВС. Після смерті Сталіна статус органів державної безпеки було змінено, відтепер їх діяльність здійснювалася під жорстким контролем ЦК КПРС, атож до партійців масові репресії майже перестали застосовуватись. Натомість каральний апарат партії звернув увагу на людей, чия політична та соціальна позиція, бачення світу та ідеї подальшого розвитку країни зовсім не співпадали з настановами та офіційними догмами партії. Ці люди – дисиденти. Згідно з прийнятими у 1960 і 1961 рр. новими Кримінальним і Кримінально-процесуальним кодексами УРСР органи КДБ УРСР були визнані органами, що мали право проводити дізнання та попереднє слідство. Тому затримання та арешт особи мали відбуватись у встановлених процесуальних формах, хоча насправді це мало кого хвилювало, адже значна частина повноважень КДБ, зокрема і тих, які стосувались проведення різноманітних оперативних заходів перелік, яких точно не було визначено, регулювалась не законом, а закритими (з грифами «особливо таємно») підзаконними актами, що по суті унеможлилювало не лише громадський, а й державний контроль за діяльністю радянських спецслужб. Останній фактор створював можливості для зловживання владою і порушення конституційних прав громадян. Відтак вони користувалися цим для маніпулювання чи не всією інтелігенцією того часу. У 1972 році КГБ УРСР розпочав операцію «Блок», заарештувавши велику групу українських дисидентів. Василь Сус, Іван Світличний, Євген Сверстюк – видатні постаті української нації були жорстко репресовані [2;41].

Після зміни керівництва СРСР у 1985 році і приходу до влади Михайла Горбачова, докорінно змінилася і державна політика. Тенденції перебудови, і головне гласності дозволили широким масам суспільства отримати доступ до інформації про страшні злочини, що вчиняли спецслужби в усіх радянських республіках, в тому числі і в Україні. Звісно, що були розсекречені не усі таємні папери, багато чого досі нам не відомо, але навіть те, про що нам розповіли нікого не може залишити байдужим.

Підсумовуючи усі факти, можна з упевненістю сказати, що спецслужби як в цілому в СРСР, так і в УРСР, були створені як владна інституція для досягнення певних цілей, і мабуть

досягнуті вони все ж таки були. Звісно, що ми не можемо казати лише про негативні аспекти їх існування, вони розкрили та попередили безліч злочинів користуючись усіма вищезазначеними методами, проте чи були вони виправдані? Мабуть що ні, адже важко виправдати злочини, вчинені цими апаратами тоталітарної влади. Вже достатньо років минуло з часу падіння Радянського Союзу, але люди, котрі працювали в цих органах ще й досі розповідають про злочиння, які їм доводилося робити, ще й досі спокутують і відчують усю провину, що лежить на них. Сучасні уряди дедалі більше оприлюднюють секретні документи, які нагадують нам про ті події, проте куди важливішим буде, якщо вони не просто будуть згадані, а стануть важливим уроком з історії вже для наших сучасників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Окіпнюк В. Т «Права людини і діяльність радянських спецслужб в Україні: історико-правовий аналіз» // «Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки» 2017р. 122 - 124ст
2. Е.М. Малишева «Органы НКВД-НКГБ в политической системе СССР в годы войны 1941-1945 гг.» // «Вестник Адыгейского государственного университета» 2006р. 38 - 45ст

Науковий керівник: Лісогорова К.М., к. ю. н., доцент кафедри Історії держави і права України та зарубіжних країн НЮУ імені Ярослава Мудрого

*Селевін Андрій Володимирович
Студент 1 курсу 7 групи
Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

СИСТЕМА І СТРУКТУРА КОНСТИТУЦІЇ УРСР 1937

Конституція УРСР була майже повною копією конституції Союзу РСР 1936 року, яка у свою чергу містила «демократичні» зміни, які комуністична партія хотіла внести до Конституції СРСР 1924 року та конституцій союзних та автономних республік і таким способом викликати в людей думку, щов майбутньому державний лад буде демократизовано.

Склад Конституції УРСР 1937 р. формувався з 146 статей, з яких складалося 13 розділів.

В першому розділі йшла мова про суспільний устрій. У ньому переважали соціалістичні засади. Україна була названасоціалістичною державою, яка належала робітникам та селянам а політичну владу в ній здійснювали Ради депутатів трудящих.Зазначалося, що державна, кооперативно-колгоспна соціалістична власність на засоби виробництва та соціалістична господарська система є основою економіки УРСР.

Другий розділ був дуже важливим оскільки торкався питання державного устрою. В Конституції було підкреслювалося, що без згоди республіки територія УРСР не змінюється.В положенні з великим ступенем важливості вказувалося, що Українська РСР може в будь-який час вийти з СРСР але це в життя не втілювалось. Дійсними була лише та частина статті, в якій зазначалося, що УРСР здійснює владу в державі без участі інших держав.

Органом, звищою державною владою в УРСР була Верховна рада, строк перебування на посаді депутатів якої дорівнював чотири роки.

З цього моменту Верховна рада являла собоюєдиний законодавчий орган, а інші органи таким правом не наділялися. Верховною Радою УРСР обиралася Президія, яка була постійно діючим, колегіальним органом.

Верховною радою також створювався уряд – Раднарком УРСР, який являв собою орган, що мав найвищу виконавчу та розпорядчу владу. До його повноважень входило видавати постанови та розпорядження і проводити спостереження за проведенням цих актів в дію.

Склад Раднаркому УРСР формувався з голови Раднаркому, заступників голови, голови державної планової комісії, представника комітету заготівель СРСР, представників наркоматів, які були загальносоюзними та 14 наркомів УРСР. Частина з них (10) очолювалася союзно-республіканськими наркоматами, а інша частина (4) – республіканськими. У такій структурі простежується сильна централізація державного управління.

Місцевими органами державної влади були визнані Ради депутатів трудящих. Вони були в округах, областях, містах, районах, і селах України. Термін їхнього призначення дорівнював 2 роки а процес обрання відбувався шляхом голосування населення, яке проживало в відповідних адміністративних одиницях.

Про органи управління Молдавської АРСР та про її органи управління йшла мова у п'ятому та шостому розділах.

Основоположні права та обов'язки громадян УРСР були вказані в 10 розділі. До прав громадян відносилися такі права як право на забезпечення в похилому віці, право на працю, відпочинок. Стаття 124 проголошувала свободу слова, друкування, зборів, мітингів. В даній статті вказувалися свободи, які неможливо було реалізувати за умови панування систем тоталітаризму.

Структура Конституції 1937 р., завдяки її побудові передбачала абсолютизацію держави. Розвиток особи являв собою не те, задля чого проводилось будівництво соціалізму, а те, за допомогою чого досягалася мета а саме сталінська модель соціалізму.

Національні права не захищалися. Українізація стала вважатися проявом націоналізму і була жорстко припинена шляхом знищення науки і культури. Тиску зазнали і національні меншини. Так створення навчальних закладів національних меншостей розцінювалися як насадження осередків буржуазії.

Суттєвих змін зазнала система виборів. Відповідно до статті 133 основою виборів до Ради депутатів будь-якого ступеню було загальне, рівне та пряме виборче право при голосуванні, яке було таємним. Але вибори до органів держави відбувалися шляхом голосування оскільки відповідний партійний комітет висував лише одного депутата з виборчого округу.

Конституції 1937 року на відміну від Конституції УСРР 1929 року, в якій не містилися положення про організацію та діяльність органів суду та прокуратури, мала розділ, який був присвячений саме суду та прокуратурі.

Отже, можемо зробити висновок, що Конституція УРСР 1937 року хоч і копіювала Конституцію СРСР, проте в ній містилися положення, які відрізняли її від Конституції СРСР і вносили зміни в державний лад та інші галузі державності.

ЛІТЕРАТУРА:

- 1) Конституція УРСР// Юридична енциклопедія
- 2) О. М. Мироненко. Конституція УРСР
- 3) Конституція УРСР (основний закон)

*Серак Дмитро Валерійович
студент 1 курсу 13 групи
Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України*

ДЕМОКРАТИЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВИЩИХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА УПРАВЛІННЯ В ПЕРІОД ДЕСТАЛІНІЗАЦІЇ

Десталінізація – це період в історії, коли розвінчувався культ особи Йосипа Сталіна та створеної ним політичної системи. Але навіть після смерті ідеолога тодішньої політичної системи, принципи управління залишалися схожими, адже Основним Законом залишалася Конституція СРСР 1936 року. Наступник Сталіна Микита Хрущов гостро засудив культ особи вождя та його диктаторську форму правління у своїй промові «Про культ особи та його наслідки» на закритому засіданні XXз'їзду КПРС 25 лютого 1956 року. Це був такий собі початок десталінізації в СРСР.

В діяльності вищих органів державної влади та управління відбулися зміни, адже на тому ж з'їзді партії, де було засуджено культ особи Сталіна та його політики, були внесені поправки. Вони надавали повноваження ЦК компартій республік встановлювати квоту на радіомовлення, включаючи мовлення для національних меншин; відкривати і припиняти видання журналів, газет тощо та встановлювати періодичність і тираж. Крім цього постанова ЦК КПРС від 1957 року відкривала для республіканських партій можливість вирішувати організаційно – партійні та фінансові питання. Така діяльність з'їзду дійсно давала зрозуміти, що відбувається демократизація діяльності вищих органів влади та управління. Також елементами демократизації була свобода ЗМІ, право на самоорганізацію та інше.

Таким, дійсно рішучим кроком, так би мовити кульмінацією, був наказ Хрущова винести труну з мавзолею з тілом попередника у 1961 році. Періодом «хрущовської відлиги» скористалися «шістдесятники», які найбільш творчо виявили себе у цей період, незважаючи, що будь яке інакомислення переслідувалось.

Одним з важливих етапів було прийняття постанови ЦК КПРС «Про поліпшення діяльності Рад депутатів трудящих і зміцнення їх зв'язків з масами». Цією постановою, яка поставила актуальні завдання, які були спрямовані на модернізацію діяльності місцевих Рад, вони звільнялися від опіки та втручання зі сторони вищих державних органів та зміцнення їхньої суверенності; розширення прав у господарчій сфері управління. Проте ця постанова як і багато попередніх та наступних з цього питання, була зведена нанівець, адже на перше місце ставилось партійне керівництво, яке мало б забезпечувати виконання завдань.

Але, попри взятий вектор на демократизацію органів влади, елементи тоталітаризму залишалися актуальною проблемою. Адже Левку Лук'яненко було надано статус особи, яка підірвала авторитет партійного керівництва.

Попри всі намагання Микити Хрущова влити демократію в органи управління та знищити тоталітаризм, відбулася продовольча криза і його було усунуто від займаної посади.

Панує думка, що після цього був «крок назад», все стало майже як було. Контролювалися та переслідувалися віряни, ліквідовувались церкви та все з цим пов'язане. Піднімалися теми політв'язнів, повернулися репресії щодо

Варто віддати належне Микиті Хрущову, хоч його політика в період десталінізації і була дещо непродуманою, суперечливою з самого початку, але все ж таки є як плюси так і мінуси його реформації. До позитивних моментів відносимо рішення органів влади щодо перегляду

справ сталінського терору, звільнення незаконно репресованих громадян. Всі ці кроки були спрямовані на відновлення зіпсованої репутації органів влади та управління.

Справдилися хвилювання Хрущова про які він говорив: «Вопрос разоблачения Сталина назрел. Если их подниму не я, это нанесет большой удар по партии».

*Сінельнікова Анастасія Ігорівна
студентка 1 курсу, 13 групи
Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

ЗМІНИ В ЗЕМЕЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ В ПЕРІОД ПЕРЕБУДОВИ

В період перебудови радянське законодавство зазнало значних змін через переверот соціально-економічного та політичного устрою СРСР. Документами, які регулювали земельні відносини у період перебудови були: Земельний кодекс 1990 року, Постанова ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР «Про корінну перебудову справи охорони природи в країні», Основи законодавства Союзу РСР і союзних республік про землю, Закон УРСР «Про охорону навколишнього природного середовища».

Нове законодавство відзначалося тим, що зміни проходили досить швидко, були незрозумілими і нечіткими, відбувалися постійні зміни змісту норм, через те, що пропозиції, висунуті законодавцями, були не перевірені на практиці.

Основи законодавства СРСР та союзних республік регулювали земельні відносини, суворо охороняючи земельні ресурси, створюючи належне середовище для відтворення родючості земель, раціонального їх використання, створювалися нові методи, що були досить прогресивними. Було зроблено висновок, що на певних земельних ділянках існує величезна кількість корисних копалин, що значно покращить економічне життя країни, у тому випадку, якщо детально звернути увагу на детальний аналіз та вивчення таких земель. Збереження належного земельного стану створювало умови для розвитку всіх форм господарювання. Характерною особливістю оновленого законодавства стало те, що збільшувався перелік форм власності і прав землекористувачів.

Треба сказати, що громадяни республіки отримували право власності на нерухомість. Особи мали право купувати землю у довічне володіння, а також здавати в оренду та орендувати. Коли громадянин орендував землю, він не міг продавати її, продавати та успадковувати, іншими словами особа мала право на володіння та користування землею, але не могла розпоряджатися нею. Потрібно зазначити, що в минулі періоди історії УСРР громадянам дозволялося лише користуватися землею. Важливим моментом було те, що для фізичних та юридичних осіб законодавство передбачало різний порядок надання землі.

Важливо зазначити, що існувала пріоритетність щодо користування одними природними ресурсами над іншими. Таким чином, сільськогосподарські землі цінувалися та охоронялися найбільше, бо такі землі були осередком виробництва продуктів харчування для населення країни.

Існувало декілька видів землі УРСР, на відміну від Земельного кодексу 1970 року, принципово новою категорією стали землі природоохоронного, рекреаційного, історичного, культурного, оздоровчого характеру.

Треба зазначити, що існував єдиний податок на користування земельними ресурсами, проте від міг змінюватися залежно від того, якою була оцінка якості та зручності місцезнаходження землі.

За часів колективізації фермерські господарства були під заборонаю, проте прийняття Земельного кодексу означало те, що вони були знову легалізовані. Треба взяти до уваги статтю 59 Кодексу, в якій зазначалося про те, що якщо будь-яка особа, яка виявила бажання займатися фермерською діяльністю, в основі якої була покладена особиста праця цієї людини та членів її родини, може надатися земельна ділянка у довічне користування чи в оренду.

Для того, щоб надати певні гарантії і поширити права землекористувачів було введено інститут права володіння. Влада намагалася утворити нову категорію, без зміни основного принципу країни – виключної власності народу на землю. Існували дві форми землеволодіння: довічне успадковане землеволодіння фізичних осіб та постійне землеволодіння юридичних осіб задля зайняттям на цій землі сільським господарством.

Отже, можна зробити висновок про те, що питання землекористування в період перебудови хоча й було досить лібералізоване, проте наслідки таких швидких реформ не були вдалимими. Порівнюючи з минулими документами стосовно землі, було проведено різкі зміни, зокрема, необґрунтовано виключено велику кількість статей, без яких охорона землі не могла б бути якісною.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- 1) Земельне право // Юридична енциклопедія: [в 6-ти т.] / ред. кол. Ю. С. Шемшученко — К.: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1998. — Т. 2: Д — Й. — 744 с.
- 2) http://nauka.nlu.edu.ua/download/diss/Bulgakov/a_Bulgakov.pdf
- 3) Земельний кодекс УРСР 1990 р.
- 4) В. І. Семчик, Ю. С. Шемшученко. Аграрне право // Юридична енциклопедія: [в 6-ти т.] / ред. кол. Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.] — К.: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1998—2004. — 672—768 с.

*Славів Богдан Владиславович
Студент I курсу, 5 групи,
факультету адвокатури
НЮУ імені Ярослава Мудрого*

ДЕКАБРИСТСЬКИЙ РУХ В УКРАЇНІ

Славну сторінку в історії філософської та суспільно-політичної думки України вписали декабристи. Основною метою діяльності яких було подолання царизму, а також знищення кріпацтва, в якому вони вбачали головну перешкоду для економічного, культурного та політичного розвитку.

Серед декабристів не було повної єдності поглядів як із питань загальнотеоретичного, так і з політичного характеру. Найбільш численне революційне ядро українських декабристів перебувало в складі Південного товариства і Товариства об'єднаних слов'ян. Найвидатнішими представниками цих двох товариств були: П.І.Пестель, В.Ф.Раєвський, О.П.Барятинський, М.О.Крюков, П.І.Борисов, І.І.Горбачевський.

Окрім цих двох об'єднань, в Україні діяв також «Союз благоденства», що за три роки свого існування зробив величезний внесок в розвиток декабристського руху та історію. Великим досягненням «Союзу благоденства» було створення першої частини свого уставу,

що мала назву «Зелена книга», згідно з якою в товариство могли бути прийняті не тільки дворяни, а й купці, міщани, духовні особи і вільні селяни [1, с.190].

Попри відсутність єдиних ідейних поглядів, усі декабристи керувалися одним головним принципом - всіма способами сприяти боротьбі проти царизму, кріпосництва, боротьбі за створення нових суспільних порядків.

Учасники з'їзду 1824 року обговорили і схвалили програму товариства — «Руську правду», написану Павлом Пестелем. Свою програму «Руська правда» Павло Пестель дав назву на честь стародавнього законодавчого пам'ятника Київської Русі [1,с.191].

«Руська правда» мала складатися з 10 розділів:

1. Про межі держави;
2. Про різні племена, що населяють Російську імперію;
3. Про стан суспільства;
4. Про народ і відношення його до політичного і суспільного устрою;
5. Про народний і громадянський стани;
6. Про Верховне правління;
7. Про місцеву владу;
8. Про влаштування безпеки в державі;
9. Про уряд та добробут у державі;
10. Наказ для створення зводу законів в державі.

Написані та остаточно відредаговані тільки два перших розділи і більша частина третього, четвертий і п'ятий були написані на чернетці. Останні п'ять розділів не були написані, збереглися тільки підготовчі матеріали[2, с.98].

Значну частину Пестель приділив аграрному проекту, згідно якого вся земля сільськогосподарського призначення в кожній волості поділяється на дві частини: перша частина є суспільною власністю, вона направляється в общинний розподіл між всіма хто бажає займатися землеробством, вона не може виступати об'єктом купівлі-продажу. Друга частина землі — приватна власність. Общинна частина поділяється між волостними общинами. Кожного громадянина майбутньої республіки повинно бути приписано до якоїсь волості, і мав право коли завгодно отримати земельний наділ, що йому належить. На думку Пестеля, це гарантувало населенню захист від голоду і злиднів. Друга частина землі могла знаходитись у приватній власності, частково могла належати і державі.

Якщо розглянути форму державного правління, що передбачав у своїй «Руській правді», то це була – республіка, з повною ліквідацією самодержавства, а також знищення всіх станів та соціальних привілеїв. Проголошувалась рівність усіх перед законом. Визнавалось право кожного громадянина на участь в державних справах. Гільдії, цехові об'єднання знищувалися. Передбачалась свобода друку та свобода віросповідання. Пестель виступав проти федеративного устрою держави, він був прибічником єдиної республіки з сильною централізованою владою[2,с.104].

Республіка була б розподілена на губернії, які в свою чергу ділились на повіти, а повіти — на волості. Кожний рік мали б проходити волостні збори всіх мешканців волості, які обирали своїх депутатів до: волостних зборів, повітових зборів, губернських чи окружних зборів. До місцевих органів влади вибори були прямими. Окружні збори обирали представників до вищого законодавчого органу — Народного Віче. Таким чином, вибори до Народного Віче були двохступеневі. Народне Віче — вищий орган законодавчої влади в державі, однопалатний. Обиралось Віче на 5 років. Щороку переобиравалась одна п'ята

частина депутатів. Тільки Народне Віче мало право приймати закони, оголошувати війну, укладати мир. Ніхто не мав права розпустити Народне Віче.

Виконавча влада в належала б Державній думі. Склад Державної думи — 5 членів, обраних Вічем на 5 років. Щороку переобирався один член думи. Обов'язки голови виконував той, хто працював останній (5-й) рік[3,с.275].

Тож, провівши ґрунтовний аналіз даного питання, можна зазначити, що на початок ХІХ ст. «Руська правда» увійшла в число демократичніших нормативно-правових актів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. «Суспільно-політичний рух на Україні після повстання декабристів 1826-1850» Г.Я.Сергієнко.-Київ: Наук.думка,1971.-300с.
2. «Декабристи на Україні» Ю.І.Калугін.-Київ:Молодь,1971.-374с.
3. «Нарис історії філософії на Україні».-Київ: Наук.думка,1966.-656с.

Науковий керівник: к.ю.н, доц, Лісогорова К.М.

*Солопівченко Олена Сергіївна
Національний юридичний університет
ім. Ярослава Мудрого
Інститут підготовки кадрів для органів юстиції
1 курс, 7 група*

ІСТОРИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ КОНСТИТУЦІЇ УНР 1918 Р.

Одним із найвизначніших здобутків українського державотворення часів революції 1917-1921 рр. є прийняття 29 квітня 1917 року Конституції Української Народної Республіки (її офіційна назва : «Статут про державний устрій, права і вольності УНР»).. Ця подія стала логічним наслідком прийняття ІV Універсалу, який проголошував Українську народну республіку самостійною, ні від кого не залежною, вільною та суверенною державою. Прийняття Конституції, безумовно, стало важливою подією в історії українського конституціоналізму.

Звичайно, логічним є той факт, що Спеціальна конституційна комісія на чолі з Михайлом Грушевським мала змогу ознайомитись із державними та правовими умовами розвитку тих держав, чия політика була схожа на українську та на основі цього створила проект Конституції, який врешті-решт був прийнятий на останньому засіданні Центральної Ради 29 квітня 1917 року. Документ включав 83 статті, які були об'єднані у 8 розділів, а саме: загальні положення, права громадян УНР, органи влади УНР, Всенародні Збори УНР, про Раду Народних міністрів УНР, суд УНР, Національні союзи, про часове припинення громадських свобод.

У Загальних положеннях Україна проголошувалася суверенною, самостійною і ні від кого не залежною державою. Суверенне право належало усім громадянам УНР, тобто народу України. Конституція УНР наголосила на тому, що її територія є неподільною, а будь-які зміни кордонів Республіки неможливе без згоди 2/3 голосів членів відповідного законотворчого органу.

Не можна не відзначити, що Значна частина Конституції була присвячена політичним та громадянським правам людини і це мало чималий позитивний вплив на суспільство. Всі громадяни УНР проголошувалися рівними у своїх правах, незалежно від національності, віросповідання, освітнього рівня чи майнового статку чи будь-якого іншого суб'єктивного фактору. Аналізуючи Конституцію можна зазначити, що чоловіки та жінки є рівними у правах та обов'язках. Звернемо увагу на те, що Конституція окреслювала широкий спектр гарантій прав особистості. Прикладом цього є, наприклад, право на особисту недоторканність, яке

вважалося найважливішим серед інших. Стаття 13 передбачала заборону затримання громадянина, за винятком випадків, коли затримання порушника відбувалося на місці злочину, В Цій же статті вказано, що навіть за таких умов затриманого мали звільнити через 24 години, за відсутності у суду достатньої кількості вагомих підстав для подальшого затримання. Для проведення обшуку також був потрібен офіційний дозвіл суду. Конфіскація як окремий вид покарання заборонялося, скасовувалася смертна кара та інші акти, спрямовані на приниження людської гідності. Важливими є гарантії свободи слова, друку, сумління, права на об'єднання в організації, страйки. Саме гарантія реалізації цих прав, є одним з найважливіших факторів функціонування демократичної правової держави. Гарантована законом свобода слова культивує самостійне громадянське мислення й почуття соціальної відповідальності в окремого індивіда. За Конституцією національні меншини отримували автономію і ніхто з народів не може бути позбавлений цього права або ж обмежений у ньому.

Аналізуючи ці положення можна зробити висновок про те, що Конституція УНР чимало уваги присвятила правам та свободам громадян своєї держави, тим самим знімаючи значну напругу у суспільстві. Простіше кажучи, український народ отримав певні можливості для особистого розвитку, права та ті свободи, яких вони домагалися від законодавчих органів, які у свою чергу приймали універсали та інші документи.

Дивує, що в основному нормативно-правовому акті, який регулює відносини усіх громадян не згадувалося про атрибути самостійної держави(прапор, гімн, герб), про основні принципи як внутрішньої, так і зовнішньої політики, про судові органи та органи прокуратури та ін. Михайло Грушевський не вважав це питання доволі важливим, обґрунтовуючи це тим ,що національного державного герба ніколи і не було. До проблемних питань можна віднести те, що у Конституції не окреслювалися межі території незалежної УНР, не було скасовано приватної власності на землю, про яку так мріяли селяни. Певні нюанси з отриманням персональної автономії для національних меншин робили Конституцію не такою впливовою, як розраховували її творці. Ці та інші проблеми основного закону держави свідчили про його тимчасовий характер, адже створений він був у перехідний період творення української державності.

Якщо підсумувати вищевикладене, то можна сказати, що Конституція 1918 року - це безперечно прогресивний документ, який закріпив основні демократичні права і свободи громадян. Документ був насичений великою кількістю новаційних для тогочасного законодавства положеннями. Уродження, віра, національність, стать, чи інший фактор не надає особі ніяких привілеїв ні перед законом, ні один перед одним. Окрім цього, скасовувалися різноманітні тілесні покарання, які пригнічують людську гідність, у тому числі і смертна кара. Силою закону надавалася національно-персональна автономія національним меншинам, які проживали на території України. Чітко окреслювалися межі компетенції гілок влади. Саме тому, незважаючи на окремі вади, Конституція УНР могла б стати гідною правовою базою для розвитку законодавства УНР, однак прихід до влади Гетьмана Павла Скоропадського унеможливив подальший розвиток законодавства в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Історія української Конституції / Упоряд. А.Г.Слюсаренко, М.В.Томенко. — К., 1997. - С. 105-113.
2. Історія держави і права України. Частина 1: [Підруч. для- юрид. навч. закладів і фак./ А. й. Рогожин, М. М. Страхов, В. Д. Гончаренко та ін.]; За ред. акад. Академії правових наук України А. Й. Рогожина. — Х.: Основа, 1993. — 432 с.

3. Конституції і конституційні акти України. Історія і сучасність [Текст] : (До 10-ї річниці незалежності України і 5-ї річниці Конституції України) / відп. ред. Ю. С. Шемшученко. - Київ : Ін-т держави і права НАН України, 2001. - 400 с.

Тарасова Анастасія Дмитрівна
Студентка 18 факультету, 1 курсу, 2 групи
НЮУ ім. Ярослава Мудрого

ПРОБЛЕМИ САМОВИЗНАЧЕННЯ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ В ПЕРІОД МІЖ ДВОМА СВІТОВИМИ ВІЙНАМИ

Період 20-40-х рр. характеризується економічною, соціальною, та політичною нестабільністю, світовою економічною кризою, поширенням фашизму та нацизму на теренах Європи. Саме у таких складних зовнішньо-політичних умовах відбувалося створення незалежної Карпатської України. До 1919 року Закарпаття знаходилося під владою Австро-Угорської імперії, але після її розпаду, згідно з Сен-Жерменським (1919) та Тріанонським (1920) договорами, землі українського Закарпаття відійшли до новоствореної Чехословацької Республіки. Після підписання Мюнхенської угоди (1938) урядами Великої Британії, Німеччини, Франції та Італії Підкарпатська Русь здобула статус автономної республіки у складі Чехословаччини, а 15 березня 1939 року у місті Хуст Соймом Карпатської України (законодавчим органом) було проголошено Карпатську Україну незалежною державою, а її президентом став Августин Волошин. На жаль, Карпатська Україна проіснувала дуже малий проміжок часу і 18 березня 1939 року вона була окупована військами Королівства Угорщини. Україна програла цю війну, а з поразкою закінчилась і історія Карпатської України як незалежної держави.

Першою і, певно, головною причиною поразки Карпатської України було вороже ставлення країн-сусідок до новоствореної держави. Уряди таких країн як: Угорщини, Польщі, Румунії, СРСР - не визнавали Карпатську Україну як рівну їм державу, не підтримували її, а планували забрати частку від її землі. Головною претенденткою на землі була Угорщина, якій вже 2 листопада 1938 року рішенням Першого Віденського арбітражу були передані північно-західні землі (Ужгородський, Мукачівський і Севлюський повіти). Однак для неї цього було за мало і в ніч з 13 на 14 березня Королівство Угорщина, за підтримки Німеччини, розпочала війну проти України.

Україна не мала ніякої підтримки з боку інших держав. Єдиною країною, на допомогу якої сподівався Карпатський уряд, була Німеччина. Проте нацистська держава лишестворювала видимість, що всіяко допомагатиме Карпатській Україні. У Берліні було проведено декілька нарад за участю уряду Карпатської України щодо співпраці двох країн, приблизно 10 000 українців були запрошені на роботу в Німеччину, але під час війни Угорщини та Карпатської України вона ніяк не допомогла українському народу.

Тож, на захист Карпатської України стали новостворені збройні сили – Організація Оборони «Карпатська Україна» та загони організації народної оборони «Карпатська січ». Порівнюючи з українським військом, угорців було в десятки раз більше, проте, на варті Карпатської України стояв сміливий народ, який не боявся піти проти численного ворожого війська і був готовий покласти життя заради своєї держави. На жаль, новостворена країна не мала, ні засобів, ні професійних кадрів, які б могли чинити опір. За 5 днів запеклих боїв територія держави була окупована. І попре все це, ще до кінця травня 1939 року, війська Карпатської України не полишали надії і вели партизанську війну проти Угорщини. За різними

даними, під час цієї війни загинуло від 2 до 6.5 тис. осіб.

З урахуванням викладеного можна стверджувати, що у 1938 році склалось чимало несприятливих чинників, які перешкодили Карпатській Україні продовжити існувати як цілісній державі. Складні міжнародні умови, намір інших країн захопити землі, нестача часу, зброї – все це призвело до поразки. Але все ж таки, всі жертви принесені українським народом не були марними, оскільки навіть недовгий період існування Карпатської України дав зрозуміти всім українцям, що мрії про незалежну, власну державу можуть стати реальністю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вегеш М. М. Задорожний В. І. Велич і трагедія Карпатської України - Ужгород, 1993
2. В. Чехович. Карпатська Україна // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. — К.: Парламентське видавництво, 2011
3. А.Волошин : Біографія // Самостійна Україна. 1995
4. Кучерук, О. Карпатська Україна / Память століть. - 2009.
5. Петрушенко, М. Спалах української державності у срібному Закарпатті // Урядовий кур'єр. - 2009.

Тимошенко Валерія Олександрівна

Студентка 1 курсу 13 групи

Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України

НЮУ ім. Ярослава Мудрого

ОСОБЛИВОСТІ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ

Українську Центральну Раду офіційно затверджено 3 березня 1917 року, а вже з 8 березня 1917 року вони розпочали свою діяльність. Головою Української Центральної Ради було призначено Михайла Грушевського. Потрібно зазначити, що вже з початку своєї роботи, ця державна організація взяла курс на розбудову податкової політики на теренах України.

Тому, вже 10 березня 1917 року на засідання Центральної Ради скарбникові було доручено розробити фінансову систему, це потрібно було зробити в найближчий час. Основною причиною для прийняття цього рішення було, те що з перших днів свого існування Українську Центральну Раду наздогнала проблема відсутності власних грошей у державі для власного функціонування. Вони були вимушені шукати шляхи подолання цієї проблеми.

Розв'язання цієї проблеми було знайдено у створенні такої установи, як Національний фонд для добровільних внесків новопосталого представницького органу. Також була видана постанова, в якій зазначалося, що потрібно збирати податки з приватних осіб які будуть відвідувати приміщення Педагогічного музею, де на сам перед засідала Центральна Рада. Цей податок становив більш ніж 75 копійок.

За допомогою податків та певних добровільних пожертвувань було зібрано приблизно 40 тис. рублів, і це лише у Києві. Але через недостатність надходжень пожертв провідники ЦР були змушені запровадити добровільне національне оподаткування. Потрібно зазначити, що оскільки був відсутній перш за все план реалізації на практиці, були деякі кадрові проблеми, але результат був зовсім не той, що очікували. Подібні наслідки піджидали й на умову І Універсалу запровадити з 1 липня 1917 року добровільний специфічний податок на так звану « рідну справу ».

Затим як було утворено Генеральний Секретаріат, Центральною Радою було прийнято рішення, згідно з яким без її візування не міг збиратися жоден український податок, а також не здійснювалися будь-які видатки.

Потрібно зазначити, що вже з 1 серпня 1917 року були впроваджені прогресивно-прибутковий податок, земельний, а також єдино разовий заробітний податок, що розглядалися як морально – обов'язкові податки. Але окрім цього залишався ще обов'язковий загальноросійський податок. Це можна пояснити лише тим, що примусову стягувати податки український уряд був не в змозі через, що не було відповідного апарату.

Тому вже на початку 1918 року Українська Центральна Рада розпочала підготовку до запровадження податкової політики. 2 січня було представлено Генеральним Секретарем М. Ткаченком проект Закону « Про порядок державних видатків в 1918 році, доки не буде укладений і затверджений держбюджет», законопроект « Про порядок видатків на утримання держ.інституцій УНР », а також законопроект «Про перейменування казенних палат на Фінансові палати».А згодом, 4 березня 1918 року було видано постанову Міністерства внутрішніх справ щодо збору податків.

За постановою комісарам було запропоновано вжити заходів щодо усіх громадян міст та сіл, щоб вони внесли податки що заборгували за пройдешний рік. Також було вирішено призначити по одному податковому збирачу в кожному населеному пункті. Доглядати за ними повинні були податкові інспектори. Зазначалося, що ухилення від сплати податків повинно каратися кримінальною відповідальністю. Окрім того, було встановлено обов'язкові єдино разові по майнові збори на заможні та торгово-промислові верстви деяких населених пунктів України.

Але невдовзі, 24 березня 1918 р., Мала Рада затвердила законопроект щодо скасування такої посади, як молодший помічник податкового інспектора і прийняла, проект закону щодо збільшення акцизу на тютюн та інші вироби з нього.Потрібно зазначити, що очікувалося надходження до скарбниці держави приблизно 140 млн. карбованців. А вже 27 березня 1918 р. у Віснику Ради Народних Міністрів УНР була видана «Постанова Міністерства Фінансів про внесення податків», де вказувалося, що стосовно осіб, які не сплатять податок на землю, на військову справу, податок з прибутку, будуть застосовуватися примусовий продаж усього майна та військова сила.

Отже, на останок потрібно зазначити, що гальмування податкової політики відбувалося не лише за кількістю часу та непрофесіоналізм, а перш за все через політичні та ідеологічні непорозуміння між керівництвом держави, також важливим чинником можна вважати відсутність чіткої процедури підготовки та проходження законопроектів. Через те, що розподіл функції між гілками влади так і не відбувся, відбувалося непорозуміння та хаос, вирішувалися одні й ті самі питання, а іншу були осторонь. Саме ці прогалини позначились як на розробці політики оподаткування, так і на її законодавчому забезпеченні.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Гай-Нижник П.П. Податкова політика Центральної Ради та уряду УНР (січень - квітень 1918 р.) // Історія торгівлі, податків і мита: Збірник наукових праць. - Дніпропетровськ: АМСУ, 2010. - №1. - С.169-189.
2. Гай – Нижник П. П. Податкова політика Центральної Ради та уряду УНР (січень – квітень 1918р.).
3. Трусов С. С. Українська Центральна Рада та її податкова-митна політика (березень 1917 – квітень 1918). / Сергій Трусов, Климентій Гальський // Вісник податкової служби України. -2013. –С. 75-77.

4. Українська Центральна Рада : документи і матеріали : У 2 т. / Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. –К. : Наук. думка, 1996. – (Пам'ятки історії України. Сер. V. Джерела новітньої історії)

*Тисевич Юлія Сергіївна,
НЮУ ім. Ярослава Мудрого
інститут підготовки кадрів
для органів юстиції України
I курс 9 група*

КУРУКІВСЬКА УГОДА 1625 РОКУ І ЇЇ ВПЛИВ

Як ми пам'ятаємо, Куруківська угода була підписана 26 жовтня 1625 року між військом С.Конецпольського і козаками на чолі з М.Дорошенком в урочищі Ведмежа Лоза біля Курукового озера неподалік від сучасного м. Кременчука. З підписанням цього договору завершилось козацько-селянське повстання, яке очолював М.Жмайло, поки його не усунули з посади гетьмана.

Куруківський договір передбачав амністію всім учасникам повстання, також встановлював козацький реєстр кількістю 6 тис. осіб. Ті, хто потрапив у реєстр, користувалися своїми попередніми правами і вольностями. 1 тис. козаків повинна була перебувати постійно на Січі, а інші - на волості. Ті, хто у своїх володіннях мав маєтки шляхти, зобов'язанні були повернути ці землі, а інші могли мати статус вільних землевласників. Також козакам заборонялося ходити у походи.

Щодо нереєстрових козаків, то в договорі не передбачалося про їхні права. Напевно, вони повинні були повернутися до пана, тобто знову в кріпацтво. Гетьмана козаки могли обирати самостійно, але його затверджував король або коронний гетьман за його дорученням. У судовий процес козаки не могли взагалі втручатися. Фактично, основним завданням реєстрового козацтва за Куруківською угодою 1625 року була військова служба.

Основою куруківської угоди стали принципи політики польської держави по відношенню до козацтва. Польська влада намагалася за допомогою цього договору перетворити козацьке військо на загін найманців кількістю в 6 тис. осіб, тому й вимагала якнайшвидшого складання реєстру. Він був складений до середини січня 1626 року. Внаслідок цього реєстрове військо було поділене на шість полків, що потім стало основою майбутнього адміністративно-територіального поділу Української держави у другій половині 17-18 ст.

Важливим наслідком Куруківської угоди було юридичне і в деякій мірі фактичне відокремлення реєстрового козацтва від решти козаків. Юридично козаками визнавались лише записані у реєстр, а також вони мали всі права і вольності. Цей факт не міг не викликати суперечності між реєстровим козацтвом и нереєстровим, які продовжувались ще на протязі кількох століть.

Отже, Куруківська угода 1625 року була компромісом між польською владою і козацтвом і стала завершенням козацько-селянського повстання. Внаслідок її підписання було збільшено реєстр до 6 тис. осіб, що вплинуло на майбутній адміністративно-територіальний устрій Української держави. Також саме Куруківська угода викликала суперечності між реєстровим і нереєстровим козацтвом, що досить негативно вплинуло на подальші історичні процеси.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Куруківський трактат 1625 рік, 27 жовтня // Україна: антологія пам'яток державотворення 10-20 ст. 6 у 10т. / ред. кол. І.М.Дзюба. - К. : Вид. Соломії Павличко "Основи", 2008. - Т. 3: Битва за козацьку державу (16-17 ст.) . - С.150-155.
2. Василенко Н.П.. Очерки по истории Западной Руси и Украины (выбранное) : у 3-х т./ М.П.Василенко; Інститут держави і права ім.В.М. Корецького НАН України. - Київ: Юрид. думка, 2006.- Т.1 : Історичні праці. - С.24-225.
3. Гуслистий К.. Нариси з історії України. віпс. 3.Визвольна боротьба українського народу проти шляхетської Польщі в другій половині 16 і в першій половині 17 століття/ К.Гуслистий: АН УРСР, Ін-т історії України.- Київ : Видавництво АН УРСР, 1941. - 187 с.

*Тисевич Юлія Сергіївна,
НЮУ ім. Ярослава Мудрого
інститут підготовки кадрів
для органів юстиції України
1 курс 9 група*

ВІДНОВЛЕННЯ АГРО-ПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРУ ПІСЛЯ ІІ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Друга світова війна мала досить багато негативних наслідків для народного господарства СРСР, зокрема УРСР зазнала величезних збитків, оскільки вона була основним постачальником матеріальних і людських ресурсів і фактично була центром радянсько-німецької війни. Ця тема є досить актуальною, оскільки відновлення агро-промислового сектору вплинуло на подальші процеси в Україні, передусім на майбутнє здобуття незалежності.

Після Другої світової війни Україна опинилась в скрутному становищі. Промисловість занепала, багато заводів і фабрик були знищені, верстати, машини, промислове устаткування за часів війни було вивезено за кордон з метою збереження. Сільське господарство перебувало в жахливому стані. Низька врожайність, зменшення придатних посівних площ, відсутність зацікавленості селян через відновлення системи колгоспів, велика експлуатація робочої сили, а також засуха в 1946 р. спричинили голод. Це все зумовило радянську владу провести радикальні заходи.

Закон про п'ятирічний план відбудови й розвитку народного господарства Української РСР на 1946-1950 рр., прийнятий Верховною Радою УРСР, проголосив відбудову народного господарства за четвертим п'ятирічним планом. Він передбачав відновлення народного господарства, підвищення продуктивності праці на 36%, що перевищувало довоєнний показник. У відбудові промисловості був зроблений акцент на важку промисловість, що спричинило диспропорційність економічної системи. Процес відбудови народного господарства відбувався централізовано, УРСР не здійснювала самостійних заходів, керувалася загальносоюзним планом. Було реорганізовано систему управління промисловістю, замінено наркомати танкової промисловості на наркомати машинобудування і приладобудування, пізніше вони почали називатись міністерствами.

В сільському господарстві відбувались дещо інші процеси. Після війни було створено ланкову систему, яка була дещо схоже на приватне господарство всередині колгоспу. Але пізніше таку систему було ліквідовано, водночас відбулося укрупнення колгоспів. Постанова ЦК ВКП(б) і Ради Міністрів СРСР «Про заходи по ліквідації порушень Статуту сільськогосподарської артілі в колгоспах» мала негативні наслідки для власників підсобних господарств. Сільське господарство повинне було лише забезпечити промисловість сировиною,

задовольнити міста продовольчими продуктами і постачати сільськогосподарську продукцію за кордон. Ці завдання виконувались за допомогою нещадних утисків, репресій, жорстокого порядку. Фактично сільське господарство було потрібне лише для відбудови промисловості, передусім важкої, яка була на першому плані. Селяни були у скрутному становищі. Вони не отримували пенсій, не мали паспортів, отримували символічну плату за важку працю в колгоспі.

У цілому план четвертої п'ятирічки повністю не був виконаний. Промисловість фактично була відбудована, зокрема важка. Обсяг виробленої продукції навіть перевищував на 15%, ніж у довоєнний період. Однак легка промисловість була відновлена лише на 80%. У сільському господарстві ситуація була значно гіршою. Адміністративно-репресивний характер політики радянської влади щодо сільського господарства негативно вплинули на життя селян, що збільшувало опір селян.

Отже, за час четвертої п'ятирічки промисловість важкими зусиллями була відбудована, але сільське господарство потребувало змін. Лише у 50-х роках ця мета була досягнута. Основними рисами відбудови в Україні були централізація, акцент на важку промисловість, експлуатація сільського господарства, адміністративно-командна система управління, розрахунок на власні сили.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Виноградов Н. В. История СССР в документах и иллюстрациях (1917 - 1971 гг.) : хрестоматия / В. И. Виноградов ; сост.: В. И. Виноградов, др. и. - 2-е изд. перераб. и доп. - Москва : Просвещение, 1973. - 319 с.
2. Кузнецов Н. Д. История СССР : учеб. пособие / Н. Д. Кузнецов, М. И. Кузнецов, Н. И. Касаткин ; под ред. М. И. Кузнецов. - Москва : Высш. шк., 1978. - 326 с.
3. Законодательные акты по вопросам народного хозяйства СССР. В 2-х томах. - Москва : Гос. изд-во юрид. лит. - Т.1. - 1961. - 784 с.

Тихоненков Дмитро Анатолійович
Доцент кафедри історії держави і права України
та зарубіжних країн Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

РЕВОЛЮЦІЙНІ ТРИБУНАЛИ ТА НАДЗВИЧАЙНІ КОМІСІЇ НА УКРАЇНІ В 1918 - 1921 РР.

Основними органами терору на Україні в даний період були революційні трибунали і надзвичайні комісії. Вони працювали в тісному зв'язку і спиралися на російські нормативні акти.

Права трибуналів були закріплені в положеннях про них від 12 квітня 1919 р. [1, 1919, №3, ст. 132] і від 18 березня 1920 р. [1, 1920, №22-3, ст. 115]. У положенні про революційні військові трибунали від 4 травня 1920 р. вказувалося, що "революційним військовим трибуналам належить право перевірки слідчих дій по всіх справах, як надійшли до них, так і перебувають у провадженні особливих відділів і надзвичайних комісій, розшукові дії по яких закінчено". Члени трибуналів мали право відвідування місць позбавлення волі і перевірки законності тримання заарештованих, повідомляючи через розпорядчі засідання про помічені порушення з пропозицією зміни запобіжного заходу тому органу ЧК, за яким значився заарештований. Особливий відділ або ЧК були зобов'язані в семиденний строк або звільнити ув'язненого, або надати вичерпні пояснення за порушенням революційним трибуналом приводом. [1, 1920, № 54, ст. 236]

Законодавчий досвід Росії був використаний в УРСР. У п.5 постанови Раднаркому України "Про взаємовідносини Центрального управління надзвичайних комісій України з Наркоматом і місцевими органами" від 20 серпня 1920 р. було зазначено: "Революційним трибуналам надається право перевірки слідчих дій ЧК у справах, призначених до передачі в революційні трибунали, і розшукові дії по яким вже закінчені". [2, 1920, № 23, ст. 466] Реалізуючи це право, трибунали стежили за законністю застосування органами ЧК різних примусових заходів, пов'язаних з попереднім слідством.

Так, постанови про арешти, обшуки, виїмки, про обрання запобіжного заходу і про звільнення заарештованих набували законної сили при наявності підпису голови трибуналу. Голова затверджував або підписував ці постанови тільки після доповіді члена трибуналу, який здійснював нагляд за виробництвом слідства по конкретній справі. Трибунали стежили також за дотриманням встановлених законодавством термінів проведення слідства. [3, д. 198, л. 4, 21; д. 569, л. 16]

З архівних матеріалів вбачається, що на місцях часто спостерігалось тертя між органами ЧК і трибуналами. Ось, наприклад, кілька витягів з інформаційних доповідей, зроблених 26 жовтня 1921 року на нараді слідчих Донецького революційного трибуналу. "ЧК не витримують критики. Поведінка уповноваженого неможлива. Ставлення до слідчого зневажливе. Йдуть склоки ..." (з доповіді Гайворонського) [3, д. 557, л. 59]. "Взаємини з місцевими органами налагодилися з усіма, крім ЧК, яка ображає селян, бешкетує". (з доповіді Івачкіна). "З ЧК відносини незадовільні. Часто передається справа, а заарештовані не перераховуються ЧК. Речові докази не тільки не пересилаються, але не буває навіть відповіді на запит". (з доповіді Зінченко) [3, д. 557, л. 61]. У резолюції у доповідях нарадивказано, що "органи надзвичайних комісій... свідомо не бажають працювати зі слідчими в контактї, часто своїми діями підриваючи їх авторитет" [3, д. 557, л. 58]. Подібна ситуація відзначалася в Чернігівській, Одеській та інших губерніях [3, д. 871, л. 52, 54, 56]. Аналогічна інформація міститься у рапортї голови Верховного ревтрибуналу Железнодорожського в НКЮ УРСР. [3, д. 780, л. 24].

Право членів ревтрибуналів на відвідування місць позбавлення волі і перевірку законності тримання заарештованих органами ЧК осіб було зафіксовано в постанові НКЮ УРСР від 2 березня 1919 року "Про повідомлення Харківському революційному трибуналу відомостей про осіб, що містяться під вартою" [2, 1919, № 20, ст. 217]. У п.6 зазначеної вище постанови РНК УРСР від 20 серпня 1920 р. зазначалося: "Революційні трибунали мають право делегувати своїх членів для відвідування місць позбавлення волі і перевірки правомірності утримання заарештованих" [2, 1920, №23, ст. 466]. Голова трибуналу міг в будь-який час відвідати будь-який будинок громадських примусових робіт, розташований в межах губернії [3, д. 108, л. 62]. Представники трибуналів входили в усі комісії з обстеження місць ув'язнення. Даними комісіями було виявлено безліч зловживань з боку надзвичайних комісій [3, д. 53, л. 4; д. 108, л. 12, 41, 54; д. 193, л. 4].

Слід також зазначити, що для здійснення більш тісного контакту в роботі на місцях органи ЧК делегували своїх представників до складу колегій революційних трибуналів [2, 1920, №23, ст. 466], а голови трибуналів нерідко були членами колегій ЧК [3, д. 780, л. 24].

Контроль трибуналів за надзвичайними комісіями впливав, перш за все, з того, що їм було підсудна більшість перебуваючих у провадженні ЧК справ, в силу чого вони мали можливість перевіряти законність дій чекістських органів. Умови громадянської війни і класової боротьби, вимоги зазначених актів часто порушувалися. Все залежало від конкретної посадової особи і поточної обстановки [4, с. 94].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. СУ РСФСР. – 1919-1920;
2. СУ УССР. – 1919-1920;
3. ЦГАВО України. – Ф. 8. – оп. 1;
4. Титов Ю.П. Развитие системы советских революционных трибуналов как органов борьбы с наиболее опасными преступлениями // Вопр. истории уголовного права и уголовной политики: Сб. науч. тр. – М.: ВЮЗИ, 1986. – с. 74-146.

Тушницький Олег Олегович
студент НЮУ імені Ярослава Мудрого

ПІДГОТОВКА ТА ПРИЙНЯТТЯ КОНСТИТУЦІЇ УРСР 1937 Р.

У середині 30-х років 20 ст. комуністичне керівництво проявило побажання до внесення певних змін до Конституції СРСР 1924 року і до Конституції інших союзних республік. Це питання було винесене на Пленумі ЦК ВКЛ(б) у 1935 році, після був розроблений певний проект Конституції СРСР, який розглянули на наступному Пленумі ЦК ВКЛ(б), проект був схвалений Президією ЦВК СРСР, а після винесений на всенародне схвалення. Усі схвалили проект, оскільки вибору у них не було. VIII Всесоюзний з'їзд Рад 5 грудня ухвалив Конституції 1936 року.

Після прийняття конституції СРСР 1936 року стало питання про утворення та внесення поправок у Конституції інших союзних республік, в тому числі і УРСР, тому 13 липня 1936 року Президія ЦВК УСРС утворює конституційну комісію.

Конституційна комісія розпочала роботу над створення конституції УРСР, основою для якої взяли Конституцію СРСР 1936 року, що проявлялось у їх сильній схожості. Робота над проектом конституції УРСР була закінчена на кінець 1936 року, який був прийнятий Президією ЦВК УРСР за основу, 30 січня 1937 року на з'їзді Рад УРСР затвердив прийняття Конституції УРСР, з вимогою розробити положення про вибори та їх строк до Верховної Ради республік.

Конституція УРСР майже повністю копіювала Конституцію СРСР, її основні положення та принципи. Найцікавіше те, що багато положень узагалі не діяли, особливо положення про права людей, які спокійно співіснували з тим терором, який існував у цих реаліях.

Узагалі, Конституція складалась з 146 статей, які складали 13 розділів, в які входили такі як: Про суспільний устрій, державний устрій, порядок зміни Конституції, суд та прокуратуру, основні права та обов'язки громадян, бюджет УРСР, місцеві органи державної влади, про герб, прапор та столицю республіки, органи державного управління Молдавської Автономної РСР, найвищу органи державної влади Молдавської Автономної РСР, органи державного управління УРСР, найвищі органи державної влади УРСР та про виборчу систему.

Конституції усіх республік були побудовані в точній схожості з Конституцією СРСР, оскільки республіки були об'єднані економікою, ідеологією розвитку та політикою, з урахуванням національних особливостей.

Робота над проектом Конституції УРСР був виконаний за до кінця 1936 року, але конституція УРСР була лиш відпечатком конституції СРСР 1936 року, просто копією. Конституція зберігала чинність понад 40 років, до укладення нової у 1978 році.

ЛІТЕРАТУРА:

1. <http://gska2.rada.gov.ua/site/const/istoriya/1937.html> ПОСТАНОВА НАДЗВИЧАЙНОГО ХІВ УКРАЇНСЬКОГО З'ЇЗДУ РАД ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ КОНСТИТУЦІЇ (ОСНОВНОГО

- ЗАКОНУ) УКРАЇНСЬКОЇ РАДЯНСЬКОЇ СОЦІАЛІСТИЧНОЇ РЕСПУБЛІКИ.
2. Мироненко О. М. Історія Конституції України. К., 1997.
3. Українська Радянська Енциклопедія. — том. 5.-Головна редакції Української Радянської Енциклопедії. — Київ — 1980 р.

Уколова Євгенія Олексіївна
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Інститут підготовки кадрів для органів юстиції України
1 курс, 5 група

РОМАН ШУХЕВИЧ – БОРЕЦЬ ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ

Роман Шухевич, який також відомий під псевдонімами Тарас Чупринка, Тур, Дзвін, Щука та ін. – народився 30 червня 1907 року на Львівщині. В славетній українській історії він постає одним із провідних сподвижників визвольного українського руху.

Свою діяльність він розпочав зі вступу до Української Військової Організації в 1923 році. У 1929 році увійшов до складу Організації українських націоналістів. Як бачимо, Роман Шухевич ще з юнацьких років вирішив стати на шлях оборонця та захисника української нації. Йому були притаманні такі риси як впертість, фанатизм, почуття зверхності до смерті. У період боротьби українського народу з метою національного визволення Шухевич відіграв важливу роль. Саме він вписав в історію найголовніше гасло – соборність та самостійність Української Держави. Роман Шухевич став членом Револьюційного Проводу та зайняв посаду Крайового провідника ОУН на західноукраїнських землях, які відповідно до пакту Молотова – Ріббентропа відійшли до складу Німеччини. Під надійним керівництвом Чупринки із членів ОУН (що були на території УРСР) було створено стійку мережу, що стала основою для підготовки підпілля в Україні. У Військовому підрозділі ОУН він керував навчанням військових кадрів, які в майбутньому мали складати групу командирів українського війська. Степан Бандера так це згадував: « Роман Шухевич проявив у цій роботі неабиякий талант і найкращі прикмети військового організатора-командира».

Шухевич багато надій покладав на співпрацю з Німеччиною у боротьбі проти більшовиків. Командував українським батальйоном «Нахтігаль» у складі німецьких військ з 1941 року. Результатом стало те, що 30 червня 1941 року було проголошено Українську Державу за підтримки батальйону, однак ця подія не була одобрена і не підтримувалася німецькою адміністрацією. Згодом всіх членів ОУН було заарештовано. Роману Шухевичу вдалося втекти з-під варті і згодом він почав діяльність щодо створення УПА. Свою діяльність УПА розпочала з осені 1942. Її завданням була оборона від німецького терору та операцій радянських партизанів. Вже у листопаді 1943 року Шухевича було затверджено на місце головного командира УПА. Ідейні засади націоналістичного руху піддалися істотному оновленню та було закріплено, що ОУН виступає: проти всіх форм тоталітаризму, бореться за побудову демократичного режиму в Україні та за право самовизначення для кожної нації. Р. Шухевич брав активну участь у проведенні Конференції поневолених народів, метою якої була консолідація народів СРСР у боротьбі проти гітлерівського та сталінського режимів.

Роман Шухевич присвятив все своє життя боротьбі за українську ідею і з цим він і прожив до свого останнього дня. Сталося те, до чого він завжди був готовий – героїчна смерть на полі бою внаслідок захисту України. Вороги знищили головного керівника, але їм не вдалося знищити найголовніше – незламний дух українського борця та воїна. Ось що писав Степан Бандера: «Смерть Шухевича – найбільша втрата українського визвольного руху.. Але

він і перенесе той найтяжчий удар, бо в ньому живе віра, дух і хоробрість найбільшого Провідника та Командира...».

Отже, можна сказати, що Роман Шухевич своєю різносторонньою революційною діяльністю показав не тільки безмежну любов до українців, відданість та сміливість у визволенні України, а й величезний талант військового керівника та політика.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Проект «Україна». Жертва УПА. Місія Романа Шухевича/Данило Яневський; худож.-оформлювач А.Е. Езрова. – Харків: Фолю, 2015. – 283 с.
2. Хто такий Роман Шухевич? [Текст] / В. Сердулець // Світогляд. - 2007. - 6. - С. 32-33
3. Роман Шухевич [Текст] / Микола Посівнич. - Київ : ТОВ "Атлант ЮЕмСі", 2007. - 63 с. - (Стозір'я. Б-ка укр. родини. Державні діячі. Дипломати. Військові діячі).

Фесенко Максим Олександрович
Студент 1 курсу 8 групи інституту для
підготовки кадрів
для органів юстиції НУЮ ім. Ярослава
Мудрого

ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ЮЛІАНА РОМАНЧУКА

В даній статті ми розглянемо діяльність видатної особи, політика, просвітителя Юліана Семеновича Романчука. Про цю цього діяча ви можете дізнатися з робіт Сидіра Ярославина, Олександра Стефановича, Іздора Сохоцького, Тита Войнаровського та ін. Не дивлячись на роботи цих науковців, мені хотілося спробувати більш чітко та послідовно розібрати життя та діяльність історичної постаті

По-перше, я б хотів розповісти про походження Романчука. Народився Юліан в селі Крилосі, яке знаходиться поблизу Галича. Його батько вчителював у місцевій школі. Мати була донькою місцевого священика. Варто зазначити, що Романчук отримав гарну освіту, закінчивши народну школу, гімназію, а згодом й львівський університет, де він вивчав філологію.

На мою думку, деяку частину роботи треба приділити освітній діяльності. Деяку частину свого життя діяч присвятив викладанню філософії в гімназії. «В 1879 р. він видає дві частини “Читанки для низшихкляс середніх шкіл” і “Руську читавку для четвертої кляси народних шкіл”[1]. Також Юліан Семенович був одним із засновників та активних членів “Просвіти”, а з 1896 по 1906 року був головою товариства. Важливою частиною цієї частини його діяльності є видавництво томів “Руської Писемності”. Ці видання містили твори Шевченка, Нечуя-Левицького, Котляревського і коштували доволі дешево. Декілька слів варто сказати про його журналістську діяльність. Він був головним редактором журналу “Правда”, тижневика “Батьківщина”. При другійгазетівиходилиневеликими особними книжечками “Рускийправотар народний”. Поява такого часопису склала великий вплив на національну свідомість галицького населення. Деякі його брошури видавалися німецькою мовою: “RuthenischeRevue”, “UkrainischeRundschau”, “DieRuthenenundihreGegnerinGalizien”.

На мою думку, найбільш вагомий акцент варто приділити політичній діяльності Юліана Романчука. У 1883 році його перший раз обирають до послом до галицького сойму. В соймі він намагається просувати ідеї українців, боротися за права українського народу. Важливою частиною цього періоду його життя є створення “Народної Ради”. Це об’єднання вело активно боротьбу проти діяльності москвофілів.

Важливим моментом його політичної діяльності стають 1900-1911. За цей час він встиг стати головою націонал-демократичної партії створеної 1899, був переобраний до парламенту в 1900, 1907, 1911 роках, стати головою української репрезентації(1097 рік), віце-президентом австрійського парламенту(1910 рік).

Окремо, на мою думку, варто виділити періоди головування в репрезентації та період, коли Романчук став віце-президентом. Саме 1907 українська політика починає набувати розмаху: українські послы на основі загального, прямого виборчого права від Буковини та Галичини ввійшли до австрійського парламенту. До того ж, варто зазначити, що їх представництво збільшилося до 31 особи. Романчук став на чолі цієї репрезентації. В парламенті намагався піднімати питання освіти на українських землях та розробив план боротьби за українське шкільництво. Важливим наслідком цієї боротьби стало відкриття першої української гімназії у Перемишлі, а згодом й інших та території України. Другим важливим моментом його діяльності стає його вибір віце-президентом в австрійському парламенті. Він був першим і останнім українцем, який зайняв таку посаду в парламенті. Це свідчило про пошану до Юліана Семеновича. Внаслідок даної події він склав повноваження голови парламентської на користь Костя Левицького.

Під час першої світової Галичини був на чолі двох організацій “Допомогового комітету” та “Української культурної Ради”, які опікувалися справами втікачів з Галичини. “7 листопада 1916 р. – парламентські клуби націонал-демократичної і радикальної партій саморозпустилися, натомість утворили одноцільну парламентську організацію всіх українських послів Галичини; головою обрано Ю. Романчука, заступниками Лева Бачинського та Євгена Петрушевича, секретарем ЛьонгінаЦегельського”[2]. Згодом передав владу Євгену Петрушевичу. Був членом Української Конституанти, яка проголосила незалежність української держави на землях колишньої Австро-Угорщини.

На останніх роках життя, Романчука виступив на Раді Амбасадорів 24 березня 1923 року. Також редагував видання Олександра Косинського до видання “Українське Письменство”. Видав одну статтю у газеті “Діло” за місяць до смерті.

Підсумовуючи всю роботу, варто зазначити, що Юліан Романчук є справді визначною особою для українського народу. Він поклав ціле життя для покращення життя українського народу від початку просвітної діяльності до останніх публікацій. Не мав він орденів або ж великих статків, але мав справжні патріотичні цілі, які й намагався реалізувати протягом всього свого життя. На мою думку, він є прикладом справжнього сильного духу та розуму, на які треба рівнятися.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Визвольна боротьба на Західно-Українських Землях у 1918-1923 рр. / С. Ярославин. – Філадельфія: Накладом гуртка прихильників, 1956. – 182, [1] с. :іл
2. Юліан Романчук – сеньйоргалицькихполітичних і громадських діячів[Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://galych.com.ua/index.php/istoriia-halycha/postati/istorychni/item/432-yulian-romanchuk-senior-halytskykh-politychnykh-i-hromadskykh-diiachiv>
3. Історичні постаті Галичини ХІХ-ХХ ст. / Наукове товариство ім. Шевченка; Наукове товариство ім. Шевченка. – Нью Йорк: Осередок праці НТШ у Філядельфії ; Париж ; Сідней ; Торонто, 1961. – 247, [2] с. – (Бібліотека українознавства ; ч. 8).

КРИМІНАЛЬНЕ УЛОЖЕННЯ 1903

Протягом тривалого часу українські землі входили до складу Російської імперії, саме тому відчувався вплив на українську культуру, право та інші сфери суспільства. У кінці 19 – початку 20 століть проводилися масштабні кодифікаційні роботи у російському законодавстві. Значні зміни відбулися в різних галузях права: адміністративному, кримінальному, земельному тощо. У наслідок цього, змінилося і правова система на території України.

Новий збірник кримінальних законів було затверджено імператором Миколою II 22 березня 1903 року. Однак статті набували чинності поступово протягом 1904-1906 років. До уложення входили 37 розділів, що включали 687 статей та було виділено дві частини: Загальну (72 статті) та Особливу (615 статей).

Поняття злочину визначалося в статті 1 Уложення як діяння, заборонене на момент його вчинення законом під страхом покарання. Суб'єктом злочину могла бути особа, яка досягла десятирічного віку.

У Загальній частині пояснювалися такі поняття, як злочин, умисел, необережність, замах, співучасть. Містила вона наступні глави: про злочини та злочинців взагалі; про покарання; про визначення покарання за злочинами; про пом'якшення і скасування покарання; про простір дій постанов цього Уложення.

У Особливій частині містилися глави, які виділяли такі види злочинів: злочини проти церкви (гл. 2), злочинні діяння проти особи імператора (гл. 3) та прав сімействених (19) державна зрада (гл. 4), підробка монети та цінних паперів (гл. 20), тілесні ушкодження (гл. 23) та інші. Також передбачалося покарання за злодійство, розбій і вимагання (33), шахрайство (24), розголошення таємниці (30), залишення в небезпеці (26) тощо. Всі злочинні діяння поділялися на три категорії в залежності від покарання, якого вони передбачалися: тяжкі, проступки та інші злочини.

У Кримінальному уложенні було сформульовано систему покарання до якої входили: смертна кара, строкова каторга або каторга без строку, ув'язнення у тюрмі або у виправному будинку, ув'язненням у фортеці, заслання на поселення, арешт, грошову пеню, а також позбавлення прав стану (втрата почесних титулів, чинів, орденів) та звільнення з державних посад.

Уложенням 1903 р. було передбачено обставини, які пом'якшували покарання - це відносилось до осіб, які не досягли 17 років. До злочинців, які не досягли 21 року не застосовувалася смертна кара, а якщо засуджений досяг 70 років, то йому смертна кара замінювалася засланням на поселення. Також згідно статтею 68 покарання не застосовувалося за давністю.

Отже, Кримінальне уложення 1903 р. визначило поняття: злочини, підстави настання кримінальної відповідальності, обставини, що скасовують настання чи пом'якшують кримінальну відповідальність. Було визначено вік з якого особа стає деліктоздатною. А також система покарань була значно спрощена. Проте найголовніше, що все це справило значний вплив на розвиток правової системи України у подальших кодифікаціях кримінального права.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ :

1. Історія держави і права України: підручник/ В. Д. Гончаренко, В. М. Єрмолаєв, В. О. Рум'янцев та ін.; за ред. В. Д. Гончаренка. – Х.: Право, 2013.- 704 с.
2. Том 10: Юридична наука незалежної України / Упорядники: В. Ф. Погорілко, І. Б. Усенко, Н. М. Пархоменко; відп. редактори Ю. С. Шемшученко і В. Ф. Погорілко. — К.: Видавничий Дім «Юридична книга», 2005. — 944 с.

*Хвіц Владислава Володимирівна
студентка 1 курсу 13 групи
Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

ВАЛУЄВСЬКИЙ ЦИРКУЛЯР 1863 РОКУ ТА ЙОГО НАСЛІДКИ

Валуєвський циркуляр 1863 року-це таємне розпорядження міністра внутрішніх справ Російської імперії Петра Валуєва про заборону друкування українською мовою наукових, навчальних та релігійних книг, але дозволялася публікація художніх книг.

У своїй роботі я хочу більш детально розглянути циркуляр 1863 року та його наслідки.

Причиною поширення даного документа стало саме те, що царська влада боялася, що видання українських книг буде збільшувати кількість польських, сепаратистських та антицарських настроїв. В офіційних джерелах того часу, причиною було загострення питання про долю української мови та «обставини чисто політичні», поширення серед українців «сепаратистських задумів».Звичайно, цей документ був жорстоким ударом для українофілів. Взагалі, цим документом було показано приниження українського народу зі сторони російського самодержавства, яке було посилено саме на духовне, національне та політичне. Однак, були виділені конкретні імена, це: Володимир Антонович(поляк, який став українцем), Микола Костомаров(організатор дешевого видання книг для українців) та Пилип Морачевський (запропонував перекласти Новий Заповіт). Цим, можна сказати, було кинуте виклик Російській імперії.

Циркуляр не лише зберігав свою владу протягом багатьох років, а й визначив підхід російської влади до українського народу, та в кінці століття поширився в Емському указі 1876 і мав не дуже приємні наслідки у взаєминах України та Росії.

Важливим наслідком також було те, що він великою силою вплинув на відтоку українців з Російської імперії на Галичину. Це вплинуло на боротьбу проросійських та антиросійських людей та згодом відбулося перетворення Галичини на український П'ємонт. Але згодом влада взяла до уваги українців з приводу переведення мовного питання із сфери прагматики в сферу символічних цінностей.

З 1864 по 1869 роки дійсно було набагато зменшене видання книг українською мовою, також великою кількістю зменшилась кількість недільних шкіл, дуже понизилась праця в громадах та велику частину працівників було вивезено на заслання.

Важливою причиною також було те, що українці не вважалися місцевими, а проголошувалися складовою російського народу, що зберігав етнографічну та діалектичну особливість.

Можна сказати, що даним документом було надано «вирок» мові. Микола Костомаров у своїх виданнях всіма силами намагався доказати, що українська мова є самостійною, незалежною та придатною для творення (або хоча б перекладу нею) найвищих мовних творів та

не може бути наслідком «польської інтриги». Але міністр Валуєв швидко дав відповідь на таке звернення, пояснивши, що « принятая мною мера останется в силе»

Звичайно, видання указу на деякий час призупинило українську активність на Наддніпрянщині. Популярним на той період був вислів Драгоманова «антракт». Він пояснював цей документ слабким українським рухом, малою кількістю прихильників та звичайно внутрішніми інтригами.

На превеликий жаль, російська влада за цей період дуже «розпотрошила» середовище українців, одних вислати на службу у російські губернії, а інших залучити до служби в Царстві Польському.

Але водночас документ дав змогу знайти нові можливості для розвитку українського руху. Так як це призвело на деяких час до сконцентрування видання українською мовою в Галичині. В той час коли верталися із заслання колишні працівники недільних шкіл, етнографи, тобто ті, кого було вислано на заслання, звернули увагу на Галичину, так як саме тут відбувалася громадська активність. Австрійські конституційні видання дали можливості для розвитку українського руху та відновлення книгодрукування українською мовою.

Особами, які відіграли роль примиренні відносин жильців Галичини та Наддніпрянщини були Петро Куліш та Олександр Кониський. Саме вони встановили зв'язки з лідерами галицьких народовців та намагалися об'єднати зусилля та кошти для відновлення українського книгодрукування. А результатом цього стало відкриття товариства імені Шевченка.

Отже, Валуєвським циркуляром 1863 року було припинено багато видань книг українською мовою. Причиною прийняття був страх царської влади до збільшення польських, сепаратистських настроїв. Даний документ мав велику кількість наслідків. Значну частину переважали негативні наслідки, але виділялись так і позитивні, такі як можливості розвитку українського руху.

В березні 1905 року Російська академія наук надіслала доповідь, де було вказано, українська мова є незалежною та самостійною та порада скасувати акт. Наприкінці 1905 року почали з'являтися видання українською мовою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

- 1) <https://sites.google.com/site/dryzhuk911/home/50-valuievskij-cirkular-ta-emskij-ukaz-1876-r-ta-ieh-naslidki-na-rozvitok-ukraieniskoie-kulturi>
- 2) https://studopedia.su/16_59682_valuivskiy-tsirkulyar-ta-emskiy-ukaz--r-ta-ih-naslidki-na-rozvitok-ukrainskoi-kulturi.html
- 3) <http://www.istpravda.com.ua/short/2013/07/30/132286/>
- 4) <http://politiko.ua/blogpost99832>

*Цюрик Анна Олександрівна
студентка 11 група 3 курс
НЮУ імені Ярослава Мудрого*

ХАРАКТЕРИСТИКА СУДУ ПРИСЯЖНИХ У СПОЛУЧЕНИХ ШТАТАХ АМЕРИКИ

Однією з країн, де суд присяжних використовується чи не найбільше, є США. Стаття III Конституції США встановлює, що всі судові процеси повинні проводитися за участю присяжних. Це право було розширене поправкою VI до Конституції США, за якою “При будь-якому кримінальному переслідуванні обвинувачений має право на негайний і публічний суд неупереджених присяжних того штату та округу, раніше встановленого законом, де було скоєно злочин” та поправкою VII, яка передбачає застосування суду присяжних у цивільних справах.

Основна ідея суду присяжних (його ще називають «суд рівних») полягає в тому, що пересічного громадянина будуть судити такі ж громадяни, які не мають спеціальних знань у сфері права. Інститут присяжних обумовлюється необхідністю захисту особи від свавілля державних органів та право на суд рівними собі. За законодавством США кожен громадянин повинен виконувати обов'язок присяжного. При цьому американці вважають, що це не просто обов'язок, а почесний обов'язок, оскільки навіть у посібнику, який отримує кожна особа, котру викликано до суду для відбору в присяжні, вказано «не існує більш цінної роботи, яку може виконати пересічний громадянин».

Суди присяжних у США розрізняють за трьома видами судів присяжних: велике журі, мале журі та суди присяжних у цивільних справах. Велике журі вирішує, чи достатньо доказів (чи існує «достатня підстава»), що особа скоїла злочин, щоб посадити її на лаву підсудних. Якщо велике журі вирішує, що доказів достатньо, особі буде пред'явлено звинувачення. Мале журі, також відоме як суд присяжних, що розглядають справу по суті, є типовим видом суду присяжних, що застосовується у кримінальних справах у США. Мале журі відповідальне за вирішення питання про винуватість або невинуватість обвинуваченого у порушенні закону в конкретних справах. Рішення малого журі, ще відоме як вердикт, визначає, чи є особа винною, чи ні. Що стосується суду присяжних у цивільних справах, то в усіх позовних провадженнях, заснованих на загальному праві, де оспорювана сума позову перевищує 20 доларів, зберігається право на суд присяжних.

Відповідно до The Jury Selection and Service Act (Акт про відбір присяжних) громадяни США, які вже досягли 18-го віку, можуть подаватися присяжними до федеральних судів. Закон встановлює процедуру відбору присяжних та окреслює кваліфікації, яким особа повинна відповідати, щоб бути присяжним у суді. Кожен федеральний територіальний суд має свій порядок залучення присяжних. Основою для набору кандидатів є дані перепису населення, списки виборців цієї території чи платників податків, інформація з довідників про жителів міста, телефонні довідники тощо. У кожному штаті є посада судового чиновника, який складає загальний список громадян. Ця ж особа комплектує список кандидатів для кожного конкретного процесу з урахуванням того, щоб склад присяжних було представлено всіма можливими верствами населення. Стосовно кваліфікаційних вимог до присяжних, то основними критеріями є: 1) громадянство США; 2) досягнення 18-річного віку; 3) перебування в судовому окрузі не менше одного року; 4) володіння англійською мовою; 5) відсутність судимостей.

У законодавстві США детально прописані гарантії і механізм захисту присяжних. Робота присяжних є оплачуваною, ним сплачують 40 доларів на день. Якщо суд триває більше 10 днів, то присяжні отримують платню у 50 доларів за день (мале журі) та 50 доларів на день після 45 днів роботи на великому журі. The Jury Selection and Service Act забороняє роботодавцям залякувати, звільняти або тиснути на працівників, якщо ті пропускають робочий день через обов'язок бути присяжним у суді, але вони не зобов'язані платити їм заробітну плату. Під час судового процесу забороняється фотографувати присяжних та публікувати їх імена та адресу. Розгляд і обговорення справи для винесення рішення присяжними відбувається в ізольованій кімнаті зі зручностями без судді і без інших присутніх. Всі питання вирішуються в письмовому вигляді до судді лише через судового пристава, який знаходиться за межами кімнати. В складних справах з метою позбавлення тиску, присяжних ізолюють від суспільства в окремому готелі.

Право присяжних на винесення виправдувального вердикту, який суперечить наведеним доказам, визнається в англо-американській традиції невід'ємним правом присяжних, важливою гарантією прав і свобод людини і громадянина. Проте водночас більшість суддів та юристів досить скептично ставляться до існування такого права, саме тому судді завжди намагаються довести до присяжних те, що вони є виключно «суддями факту» і мають у процесі прийняття вердикту спиратись виключно на доведенні фактів, а не на емоціях та власному суб'єктивному баченні гуманності. Тому, рішення присяжні приймають здебільшого на користь тієї сторони, в якій красномовнішим виявиться адвокат, бо керуються не фактами, а емоціями.

Отже, можна зробити висновок, що суд присяжних в США є невід'ємним елементом судової влади даної країни. Оскільки доля підсудного у судовій системі США багато в чому залежить від рішень суду присяжних, який складається з пересічних громадян, то вирішальним для здійснення правосуддя є забезпечення безсторонності суду присяжних. Проте наявність значної кількості гарантій та механізмів захисту присяжного не завжди гарантує прийняття справедливого рішення, інколи присяжні можуть приймати рішення під впливом емоцій, а не фактів та їх юридичної оцінки.

*Чаговець Дар'я Романівна
студентка I курсу IV факультету
Підготовки кадрів для органів
юстиції України
НЮУ ім.Ярослава Мудрого*

ПОКОЛІННЯ ШІСТДЕСЯТНИКІВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ІСТОРІЮ УКРАЇНИ

Період «відлиги» (друга половина 1950-хр.-поч.1960-х р.) після смерті Сталіна та розвінчання культу особистості, відхід від його тоталітарного режиму та спроба демократизації, гуманізації політичного та громадського життя дали поштовх формуванню нового покоління кіномитців, літераторів та художників, які історично отримали назву «шістдесятники».

Шістдесятники-частина інтелігенції 1960-х років ХХ століття, яка виявила духовну (моральну) опозицію до сталінського тоталітарного режиму, виявивши творчий протест проти пануючої державної системи, захищаючи справжні культурні цінності, людську гідність, а головне- пробудження національної гідності української інтелігенції і народу.

Тож, екскурс в історію:1953 рік-смерть Йосипа Сталіна.1956 рік-XX з'їзд КПРС, на якому перший секретар-Микита Хрущов, виступив з промовою«Про культ особи і його наслідки», засудив діяльність Сталіна (точніше, злодіяння) та всіх його прибічників, тим самим давши старт періоду «хрущовської відлиги». Євген Сверстюк, письменник та філософ, описував цей переворот так: «...у роки ослаблення ідолопоклонства - в роки так званої відлиги :стривожені війною, гартовані злиднями, оглушені тотальною ідеологією, люди раптом прокинулись від падіння страшного ідола і кинулись до пробоїни в стіні, де він упав...З цього почалися шістдесятники - ті, яким засвітилась істина і які вже не захотіли зректись чи відступитися від украденого світла».

З'явилося сподівання на громадянську свободу, повалення беззаконня, свавілля влади; сподівання на те, що восторжествує справжня демократія і право людей. Відбулася кардинальна зміна цінностей: нова генерація вважала розкутість, щирість почуттів-своїм природним правом; перш за все вони звертались до внутрішнього світу людини. Вони прагнули до відновлення чистої естетики, культивували красу у всіх її проявах.

Але такий культурний злет, очевидно, не задовольнив діючу владу. Хрущовський режим не цілковито суперечив сталінізму; тоталітарний режим ніби зовні лібералізувався, але в основі

свої залишив старі методи. В жовтні 1964 Хрущова прибрали з посади, на місце якого прийшов Брежнєв. В серпні-вересні 1965 на Україні відбувся ряд політичних арештів. Настав час доносів, наклепів, закритих судів, тюрем і божевільень. Таким чином розправлялися з усіма тими, хто якимось чином не був «зручним» для влади, або ж ніс у народ «не ту правду». Численні переслідування та гоніння за шістдесятниками призвело до того, що частина з них реорганізувалась: одні стали дисидентами(від лат. «незгодний»), другі емігрували, треті піддалися ідеї конформізму(від лат. «відповідний») і стали працювати на владу, захищаючи своє життя.

Шістдесятники «сповідали» ідею свободи творчого польоту думки, визнавали загальнолюдські цінності більш пріоритетними, ніж класові. Вони розгорнули досить активну творчо-культурницьку діяльність: влаштовували загальні літературні читання та художні виставки, вечори пам'яті репресованих митців, ставили театральні п'єси, що були давно написані, але заборонялись владою. Діячі цього покоління підіймали проблему «батьків та дітей» у літературній роботі. Молода генерація робила акцент всім батькам, які, на їхню думку, були відповідальними за сталінські злочини, пристосувались до деспотичного режиму. Ці люди намагалися відновлювати свідомість нації, боролися за збереження української мови та культури за допомогою творів та активної громадянської позиції. У своїх творах говорили виключно про реальні проблеми життя, пекучі питання, що замовчувались при Сталіні. На початку 1960 року діяли клуби творчої молоді, де відбувалися літературні зустрічі, вечори пам'яті, театральні постановки, де молоді митці формували власний світогляд та світобачення своїх слухачів і читачів. З середини 1960-х шістдесятники розпочали формування політичної опозиції комуністичному режиму і незабаром стали активними учасниками дисидентського руху в Україні, зокрема як члени Української гельсінської групи. Окрім того, шістдесятницький рух відіграв значну роль у поширенні самвидавної літератури і головне-в посиленні в Україні руху опору проти російського великодержавного шовінізму й русифікації.

***Червона Валерія Сергіївна**
студентка 1 курсу 13 групи Інституту підготовки
кадрів для органів юстиції України НЮУ імені Ярослава
Мудрого*

БІЛОВЕЗЬКА УГОДА 8 ГРУДНЯ 1991 РОКУ

Майже 28 років відбулася подія, яку називають «критичною точкою». 8 грудня 1991 року у мисливському маєтку «Віскулі» у Біловезькій пущі, що знаходиться на кордоні з Польщею, були проведені перемови керівників трьох союзних республік – президента РРФСР Бориса Єльцина, президента України Леоніда Кравчука та голови Верховної Ради Білорусі Станіслава Шушкевича.

Ця угода констатувала факт, що СРСР припиняє своє існування. Керівники новостворених держав оголосили про неможливість створення нового союзу суверенних держав, який на той час пропонував Михайло Горбачов. Таким чином, фактично був оголошений розпад Радянського Союзу.

В преамбулі підписаного документу зазначалося: «Союз СРР як суб'єкт міжнародного права і геополітична реальність прияю своє існування». А перша стаття говорила: «Високі Договірні Сторони утворюють Співдружність Незалежних Держав».

Розпад СРСР був зумовлений як суб'єктивними так і об'єктивними причинами. Хоча Конституція формально і закріплювала право союзних республік на суверенітет, все ж таки

союз фактично був унітарною державою. З кінця 80-х років більшість держав почала оголошувати суверенітет. Центральна влада втрачала контроль над державою. 3 квітня 1991 Михайло Горбачов та лідери 9 республік почали зустрічатися у підмосковній резиденції Ново-Огарьово для вирішення питання, щодо збереження союзу. Невдалий серпневий путч лише прискорив розпад. Союзні республіки вже на конституційному рівні закріплювали незалежність. Наприкінці листопада у газетах публікували проект нового договору Союзу суверенних держав. Його підписання планувалося на 9 грудня, але вже 1 грудня 1991 року в Україні на референдумі більшістю голосів було проголосовано за незалежність.

Борис Єльцин після визнання України незалежною, 6 грудня прибув до Мінська, де мав підписати двосторонню угоду про торгівельно-економічне співробітництво. А вже 7 грудня туди приїхав і глава України Леонід Кравчук. І тоді три лідери держав вирушили до Віскулів.

За словами народного депутата СРСР Віктора Алкніса, керівництво білоруського КДБ зреагувало оперативним і доклало про те, що відбувається до Москви. Як відомо за декількома джерелами до Біловезької пущі, навіть, прибув спецназ і був готовий арештувати ліквідаторів СРСР, але команди на це так і не поступило.

Після 36 годинних перемовин угода була укладена. Сторони мали намір розвивати свої відносини на основі взаємного визнання і поваги до державного суверенітету. Підкреслювалася недоторканість кордонів у рамках Співдружності, заявлялося про їх відкритість і вільне пересування громадян. Також ця угода була відкрита для приєднання всіх республік СРСР та інших держав, які повністю погоджуються з умовами та принципами цього документа.

10 грудня 1991 Верховна Рада Білорусі абсолютною більшістю голосів підтримав позицію керівників трьох республік, а також конституційною більшістю денонсував Союзний договір 1922 г. Таким же чином вчинив і парламент Росії. 10 грудня 1991 Верховна Рада України без обговорення ратифікував Угоду про створення СНД. 21 грудня Азербайджан, Вірменія, Молдавія, Казахстан, Киргизія, Узбекистан, Туркменія і Таджикистан приєдналися до Співдружності Незалежних Держав на рівноправних засадах. Біловезька угода, насправді, стала логічним фіналом системної кризи радянської державності.

Утворена замість СРСР Співдружність Незалежних Держав представляється аморфним міждержавним утворенням, нормативні документи якої носять декларативний характер. СНД виступає в якості політичного клубу глав держав пострадянського простору без реальних важелів впливу на процеси, що відбуваються в країнах Співдружності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Верт Н. «История Советского Государства».
2. Козлов В. Историк и перестройка. Страницы истории КПСС – М: Высшая школа, 1988;
3. Моисеев Е.Г. Правовой статус Содружества Независимых Государств. М., 1995. С. 10.
4. Соглашение о создании Содружества независимых государств.

Чинчін М.М.

*студент 7 групи 1 курсу 4 факультету
НЮУ імені Ярослава Мудрого*

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТОРГІВЛІ В ПЕРІОД НЕПУ

Нова економічна політика є явищем непересічним для вітчизняної та світової історико-правової науки. Більшовики, які протягом Громадянської війни прагнули вибороти собі власну державу і ліквідувати капіталістичні відносини на селі та у місті несподівано різко організують щось на кшталт ринкового комунізму, та ще й на умовах коли ідеологічно

декларується побудова соціалістичного суспільства і ліквідація права приватної власності. В таких умовах актуальним стає питання вивчення особливостей торгівлі в період НЕПУ.

Передумовами введення нової економічної політики стали завершення воєнних дій, та вкрай негативний стан економіки молодої держави. Більша частина розвинених країн світу не визнавала СРСР, і не вела із ним міжнародну торгівлю. В сою чергу, за планами більшовицького керівництва для відновлення економіки держави були потрібні вливання капіталу. Якщо зовнішній капітал в силу складної політичної ситуації було складно залучити то залишалося лише вилучати внутрішні економічні активи, що було можливим лише після введення нової економічної політики в тому числі і у площині торгівлі[1].

Перший вагомий крок у сфері торгівлі був зроблений у 1921 році, коли спеціальним декретом було скасовано продрозкладку і замість неї введено продродаток. В селянина вже не могли реквізувати всі залишки виробленої ним сільськогосподарської продукції і замість цього він платив чітко визначену суму держав і розпоряджався залишком на свій розсуд. В таких умовах, залишок продуктів харчування став використовуватись у торгівлі між містом і селом яка почала поживляватись, так як з одного боку в умовах урбанізації міста потребували їжі, а з іншої сторони селянин для обробки землі мав купити собі певний реманент[2].

Вподальшому, селянська торгівля стала приносити перші доходи до бюджетної системи СРСР і тому розміри селянських земельних наділів були збільшені і виникла можливість використовувати найману працю. Як наслідок, товарообіг почав набирати обертів і у кількісних і у якісних характеристиках що давало державі підставу збирати більше податків та зборів з населення. Особливо великими податками обкладалися заможні селяни.

Більшовики хоча й відновили ринкову торгівлю, однак постійно втручалися у її проведення. Прикладом цього політика ножиць цін. Сутність цієї політики зведена до того, що держава штучно занижувала ціни на зерно і продукти харчування і при цьому підвищувала ціни на промислові вироби вироблені в містах. За таких правил торгівлі держава хоча і отримувала додаткові кошти однак селянство не маючи можливість придбати достатню кількість обладнання практично кожного року на регіональному і загально радянському рівнях зривалися плани хлібозаготівель.

Особливо істотні зміни в період НЕПУ відчувалися у міській торгівлі. Замість скасованих главків в економіці виникли нові гравці – трести, тобто об'єднання однорідних за профілем виробництва підприємства, які отримали від більшовиків економічну та господарську автономію, яка охоплювала і питання ринкових відносин. Кожний трест вирішував скільки виробити товарів, а власним профілем діяльності і куди ці товари поставити. Наслідком появи трестів стало формування окремого субкласу громадян СРСР – непмані - торговців які почали отримувати з цього зиск[3].

Проте, у торгівлі трестів також були проблеми ізастій. Мова йде про те, що не всі об'єднання накопичували резервний капітал і тому через об'єктивні та суб'єктивні обставини в них виникали заборгованості. Держава, в свою чергу, відповідно до ряду декретів та наказів відхрещувалася від боргових зобов'язань трестів і не відповідала за їх погашення. Така ситуація із коштами, що немов зависали у повітрі зменшувала прибутки.

Введення НЕПУ стало приводом держави організувати ринковий сектор ввівши в нього жорсткі рамки. Реалізація готової продукції, закупівля сировини, матеріалів, устаткування здійснювалися на повноцінному ринку, каналами оптової торгівлі. Виникла широка мережа товарних бірж, ярмарків, торговельних підприємств. У цьому секторі економіки почав виникати приватний капітал? Частина промислових підприємств підпадала під програму денаціоналізації

а частина відповідно до декретів СРСР могла передаватись в оренду. Вперше в радянській історії окремі підприємства та виробництва здавалися в оренду іноземним бізнесменам у формі концесії[4].

На організацію товарно-грошових відносин позитивно вплинуло введення нової державної валюти – червінців, які прийшли на заміну знеціненим грошовим знакам минулого. Червінці спочатку котирувалися тільки у внутрішньому ринку але згодом почали використовуватись у міжнародних зносинах. Проте, для СРСР НЕП не був довготривалою програмою він був запланований для відбудови зруйнованої війною економіки і як тільки ця задача була виконана, його швидко замінили колективізацією та індустріалізацією. Як наслідок, припинили існування і особливості торгівлі часів НЕПУ. Проте особливості торгівлі цих часів є важливими для вивчення історії України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. С. В. Кульчицький. Нова економічна політика // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. — К.: Наукова думка, 2010. — Т. 7 : Мл — О. — С. 426. — ISBN 978-966-00-1061-1.

2. Фесенко А. М. КризисНЭПа 1923 года: сущность и уроки // Записки історичного факультету Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова. — Одеса, 1998. — Вип. 7. — С. 234—239.

3. Бородкін Л. І. Моделированиесоциальнойдинамикикрестьянства в годынепа: альтернативныйретропрогноз // История и Математика: Концептуальноепространство и направленияпоиска. М.: УРСС, 2007. С. 99-122.

4. Малий словник історії України / відпов. ред. В. А. Смолій. — К. : Либідь, 1997. — 464 с. — ISBN 5-325-00781-5.

Науковий керівник:Булгаков А.О., к.ю.н.,асистент кафедри історії держави і права України та зарубіжних країн Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

*Чорнобривець Є.І.
студентка7 групи 1 курсу 4 факультету
НЮУ імені Ярослава Мудрого*

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЗЕМЛЕОХОРОННОГО ЗАКОНОДАВСТВА В ПЕРІОД НЕПУ

Актуальність обраної теми доводиться тим, що історія розвитку радянської землеохоронної системи, як така, що тісно пов'язана із історією земельного питання в Україні вимагає спеціального дослідження задля виокремлення корисного досвіду правового регулювання. Земля є основним національним багатством України, що перебуває під особливою охороною держави, а тому варто зауважити що правова охорона цієї категорії має бути максимально досконалою. Вивчення історії землеохоронної діяльності радянської влади, яка контролювала майже п'яту частину земель світу стане в пригоді при виконанні цього завдання.

У питанні охорони землі, як і в будь-якому іншому предметі, більшовики орієнтувалися перш за все на жорсткий державний контроль і централізацію. В часи НЕПУ керівництво СРСР намагалося впроваджувати всі землеохоронні заходи на однакових умовах. Тож рівень та форми правозастосування в УРСР та, наприклад радянському Казахстані, мало чим відрізнявся.

В кожній радянській республіці приймався певний документ який виступав своєрідним базисом і навколо якого виростало вже підзаконне регулювання у вигляді декретів та наказів[1].

В радянській Україні основні питання землеохоронної діяльності регламентувалися приписами Земельного кодексу 1922 року. Тут варто зазначити, що цей кодифікований акт не містив спеціальних положень з приводу охорони землі сформованих в окремому розділі. У його складі перебували чотири розділи присвячені різним категоріям землі, кожна з яких охоронялася з окремими особливостями.

По перше, землеохоронна діяльність тоді мала дещо інші відтінки у порівнянні із сучасною землеохоронною діяльністю. Зокрема, варто зазначити що в межі заходів із охорони землі входив перш за все захист від її незаконного використання однак у радянському законодавстві практично не було норм екологічного спрямування. Інакше кажучи більшовики не сильно турбувалися збереженням біорізноманіття земельних ресурсів принаймні в часи НЕПУ. Сказане можна підтвердити навіть з позиції тогочасної доктрини – більша частина кафедр при інститутах, де досліджувалося земельне право називалися кафедрами природоресурсного права. Тобто земельні відносини і їх правове регулювання в СРСР були направлені на виділення корисних властивостей землі, а не на її збереження як окремого об'єкта[2].

Розташовані в межах сільських населених пунктів землі перебували у колгоспній власності яка в ході розвитку нової економічної політики поступово була прирівняна до державної власності у питаннях охорони. Зокрема, тодішній законодавець забронював безпідставне присвоєння землі і жорстко контролював всі сільськогосподарські процеси в тому числі від надзвичайно важливі для держави процедури хлібозаготівлі. При цьому, землеохоронна діяльність не поширювалася на присадибні земельні ділянки селян які самостійно господарювали в таких наділах залучаючи іноді найману працю[3].

Окремим розділом Земельного кодексу 1922 року регулювалося трудове землекористування. У цій сфері держаний земельний нагляд мав практично абсолютний характер адже людина могла отримати ділянку для користування, однак не отримувала всіх правомочностей її власника. Тут радянське законодавство передбачало охорону землі від її привласнення чи використання не за цільовим призначенням.

Землеохоронна діяльність СРСР в період НЕПУ знаходила свій прояв у систематизації та встановленні юридичної відповідальності. Перше полягало у створенні земельних кадастрів і накопиченні інформації про кількість земель, їх характеристику, розмір ділянок тощо. Друге можна проілюструвати встановленням кримінальної відповідальності за протиправне господарювання на землі, яке могло полягати в позбавленні волі на десь і більше років.

НЕП був періодом інтенсивного розвитку внутрішньодержавної торгівлі. Виник новий суспільний клас – непмани, що мали зиск з торгівлі і через це прагнули організувати підприємницьку діяльність в тому числі і в земельній царині. Тоді всі підприємства були об'єднані в трести кооперативи синдикати тощо і мали господарську і фінансову автономію. Яка, однак не поширювалася на питання розпорядження землею. Земля залишалася здебільшого державною власністю а тому її так і не вдалося ввести у повноцінний ринковий обіг[4].

Таким чином в цілому перші роки радянської влади ознаменувались прийняттям великої кількості нормативних актів, які започаткували засади розвитку інституту раціонального використання й охорони земель. Перш за все було вирішене питання власності та визначене коло суб'єктів, на яких покладалося завдання охорони та раціонального використання земель. Усі землі, ліси та води, що мали загальнодержавне значення, перейшли у виключну власність

держави, але з можливістю користування громадянами із зобов'язанням турбуватися про землю та не допускати її забруднення[5].

Підводячи підсумок варто зазначити, що радянське керівництво організувало землеохоронну діяльність, перш за все створюючи перешкоди у розвитку земельного ринку. Приватний капітал практично не був представлений у земельній сфері і практично всі земельні ділянки знаходились у власності держави або колгоспу. Як наслідок, на цих територіях СРСР проводив жорстку централізовану політику обмеження прав людей щодо використання та управління землями. Водночас, систематизація кадастрових відомостей дозволяла більшовикам чітко знати, яким обсягом земельних ресурсів вони оперують. Однак, на мою думку, істотним недоліком їхньої політики є те, що питання захисту екології землі та відтворення земельних ресурсів приділялося замало уваги.

*Чубенко Олександра Олександрівна
студентка 1 курсу факультету адвокатури
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого*

ПРАВЛІННЯ ГЕТЬМАНА УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ ПАВЛА СКОРОПАДСЬКОГО

«Я, Гетьман всієї України, протягом семи з половиною місяців усі свої сили клав на те, щоби вивести країну з того важкого становища, у котрому вона знаходилася. Бог не дав мені сили впоратися з цим завданням. Нині з огляду на умови, що склалися, керуючись винятково благом України, від влади відмовляюся»

В акті зречення влади Гетьманом П. Скоропадським, найбільше вражає те, що Гетьман, на відмінно від більшості інших державних правителів України, сам зрікається влади, визнаючи свою поразку. В той час, коли інші винили у всьому змову чи інші зовнішні фактори. З огляду на це, можна провести аналогію з Добою Руїни, коли мав місце схожий прецедент: глава української держави П. Дорошенко, розуміючи, що його проект розбудови держави зазнав поразки та намагаючись уникнути непотрібних жертв, також сам зрікся влади. Такими жертвами під час періоду Скоропадського був бій під Мотивилівкою 18 листопада 1918 р, в якому поразка українських військ дала можливість Директорії УНР почати наступ на Київ. [2, с. 86]

Основною причиною поразки режиму Гетьманату можна назвати те, що після підписання ним Федеративної грамоти 14 листопада 1918 р, що проголошувала федерацію з небільшовицькою Росією, не було кому захищати гетьманат, окрім білогвардійського офіцера. Після цієї грамоти відбулася дискредитація гетьманського режиму, оскільки його зв'язок з населенням, українським народом був морально й психологічно перерваний. [3, с. 365]

Федеративна грамота нівелювала чималий здобуток П. Скоропадського у розбудові держави. Проте гетьман не бачив іншої альтернативи після поразки Німеччини у Першій світовій війні. А оскільки Українська Держава залежала від австро-німецьких збройних формувань, то таким чином держава Гетьмана втратила опору та гарант стабільності. Так, федеративна грамота підірвала довіру до гетьмана українського народу, проте неможливо через це нехтувати іншими здобутками П. Скоропадського.[2, с. 67]

На хліборобському з'їзді 29 квітня 1918 р П. Скоропадського було обрано гетьманом України і у цю ж ніч була розпущена Центральна Рада (далі ЦР), політика якої не виправдала себе та була занадто пасивною для реалії 1918 р, революційних подій. До 1917 р майбутній гетьман практично не брав участі у політичному житті держави, так само як і після зречення

влади, таким чином його можна назвати молодим політиком. Та це не завадило йому у своїй діяльності уникнути двох основних помилок своїх попередників (ЦР), а саме відсутність боєздатної армії та адміністративного апарату – двох основних опор державності.

Оглядаючись назад, на ЦР, на її помилки, П.Скоропадський розумів важливість створення регулярних та професійно підготовлених збройних сил. Для досягнення цієї мети – створювалися нові державні органи та оновлювалося законодавство. Зокрема це Генеральний штаб та Воєнне міністерство, в якому виділяли артилерійське, головне інтендантське і головне інженерне управління. Гетьман відновив козацтво як напіввійськовий стан. В цьому був прорахунок голови держави. Безумовно слід зазначити, що традиції Козаччини жили у спогадах населення. Однак відновлення Козаччини у такій формі, в якій планував її провести гетьман, тобто вирізняючи особливо заможних селян, а не громадян різних станів за виняткові заслуги перед державою, більша частина українського населення зустріла вороже. Також серед слабких сторін політики належить недоброзичливе ставлення німецько-австрійських військ, на які спирався гетьман, до цього процесу. Це стало причиною незавершеності військового будівництва П. Скоропадського, проте це не скасовує того факту, що це була чи не єдина спроба за 1917-1921 рр. побудувати армію на міцних регулярних засадах. [4, с. 289]

Така надзвичайно складна і суперечлива ситуація, яка виникла в Україні станом на 1918 р, вимагала чітких та рішучих дій у творенні державних інституцій. За цих умов П. Скоропадський у надзвичайно короткий термін і фактично заново створив регулярний державний апарат. Дуже швидко було налагоджено роботу міністерств, відновлено адміністративний розподіл України на губернії і повіти, створено адміністративний губернський і повітовий апарат. Головною проблемою у цій галузі державного будівництва був конфлікт між місцевою адміністрацією та органами земського та місцевого самоврядування. Однією із причин конфлікту було те, що Скоропадський підбирав державні кадри за професійною (а не за національною, як ЦР) ознакою. Це призвело більш до негативного наслідку, ніж позитивного, оскільки до державних органів потрапили російські службовці, які хоч і були професіоналами своєї справи, але байдуже ставилися до українських національних інтересів. Також слід зазначити, що політика Гетьмана щодо чиновництва була більш виваженою та стриманою, що зробило його владу міцнішою. [5, с. 235]

П. Скоропадський був прихильником української культури та українських традицій, які прививалися йому з дитинства. Він сприяв її розвитку. Проте він не «культивував ненависті до Росії та не накидав силоміць українську культуру», вважаючи, що для будь-якої культури набагато корисніший її повільний, органічний ріст, ніж поверхове і примусове прищеплювання. За такої підтримки національної культури, українська мова була визнана державною, засновані українські кафедри у багатьох університетах, утворення автокефальної церкви, заснування безлічі національно-культурних установ та головне – заснування Академії наук на чолі з В.І. Вернадським.

«Від часів Гетьманства 1918 року державність українська стала фактом, з яким світ вже рахувався і буде рахуватися. Тепер тільки від нас самих, українців, залежать докази, що цей факт здатний до життя» - писав П. Скоропадський у своїх «Споминах».[1, с. 433]

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Скоропадський П. Спогади. Кінець 1917 – грудень 1918 / П. Скоропадський. – Київ, Філадельфія, 1995. – 496 с.
2. Галушко К. Український націоналізм. Короткий курс з історії України / Наук. ред. І. Гирич. – К., 2017. – 130 с.

3. Удовиченко О. Україна у війні за державність / Удовиченко О. – К.:Україна, 1995. – 496 с.
4. Верига В. Визвольні змагання 1914–1923 / В. Верига. – Львів, 1998. – Т. 2. – 446 с.
5. Шигаль Д. Історія держави і права України: Курс лекцій / Д.А. Шигаль. – 2-е вид., переробл. та доповн. – Харків: Вид-во «НТМТ», 2019. – 356 с.

Науковий керівник: к. ю. н., доц. Лісогорова К. М.

*Чумак Дар'я Ігорівна
студентка 1 курсу 9 групи
Інституту підготовки кадрів до органів Юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

ВПЛИВ ПОСТАНОВИ РАДИ МІНІСТРІВ УРСР ПРО ДОКОРІННУ ПЕРЕБУДОВУ СПРАВИ ОХОРОНИ ПРИРОДИ В РЕСПУБЛІЦІ 1988 РОКУ НА ПРИРОДООХОРОННУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Актуальність обраної теми обмовлена потребою дослідження досвіду охорони природи минулого для розвитку екологічної політики в Україні сьогодення. Тож, слід проаналізувати один з перших природоохоронних актів радянських часів – обрану для вивчення Постанову. Перш за все варто зазначити, що в СРСР взагалі та в радянській Україні зокрема не існувало концепції екологічного законодавства та екологічних прав людини. Тоді мова йшла про природокористування і лише ряд локальних екологічних катастроф вісімдесятих років підштовхнули органи державної влади розробляти належне природоохоронне законодавство. Зокрема, початок пересихання Аральського моря, забруднення вод Байкалу хімічними підприємствами, локальна епідемія сибірської язви через незадовільний контроль над лабораторними зразками. А остаточно до регламентації природоохоронної діяльності радянську владу підштовхнула аварія на Чорнобильській АЕС 1986 року.

Черговий етап розвитку радянського законодавства 1985 – 1991 рр., відзначився в підході законодавця до вимог охорони та раціонального використання природних ресурсів, але нерозсудливі дії призвели до катастроф, що значно вплинули на стан земельних ресурсів та природи в цілому. Це призвело до постійних змін та доповнень в земельне законодавство, що вже мало орієнтир на природні особливості українського регіону. В землеохоронному законодавстві виокремлювались основні категорії земель, яким завдавалось найбільшого впливу. Такими категоріями були землі сільськогосподарського призначення, охорона земель у промисловості та регламентація охорони земель у заповідниках і рекреаційних зонах[1].

1988 року Рада Міністрів УРСР прийняла Постанову Про докорінну перебудову справи охорони природи в республіці (далі за текстом – Постанова). При тому, що саме її зміст має спеціально аналізуватися в межах цієї роботи ми не можемо не звернути увагу на питання взаємопов'язаних із нею документів. Зокрема на рівні СРСР в тому ж 1988 році була прийнята спільна Постанова Ради Міністрів СРСР та ЦК КПРС Про докорінну перебудову права охорони природи в країні. Цей нормативно-правовий акт мав більшу юридичну силу ніж прийнята в межах УРСР Постанова, хоча і містив приблизно ті ж самі настанови. Але, цей крок загальнодержавної влади відкрив можливість розробляти природоохоронне законодавство на нижчих рівнях[2].

За своїм змістом прийнята на рівні УРСР Постанова торкалася широкого кола питань від організації природоохоронних заходів, до компетенції загальних і спеціальних органів влади. Постанова розпочинається із Преамбули, де були викладені основні причини її прийняття та

стисло охарактеризована екологічна ситуація в Україні. Перш за все, цим нормативним документом були передбачені контролюючі заходи стосовно підприємств агропромислового комплексу чорної кольорової металургії вугледобування хімічного виробництва тощо. Цікавою тезою відповідно до змісту Постанови є те, що всі природоохоронні заходи вважалися продовженням не лише державної політики, а й лінії партії ба більше охорону природи в Україні пов'язували із світовою екологічною політикою[3].

У промислових центрах та регіонах з концентрацією важкого виробництва запроваджувалися заходи забезпечення санітарного благополуччя населення. Паралельно було започатковано процедури збільшення площ земель природоохоронного фонду та заповідників і заказників. Одночасно в цьому документі прописувався обов'язок всім громадянам та органам влади сприяти відтворенню та збереженню рибних і тваринних та рослинних ресурсів.

Цікавим є те, що радянська влада в УРСР чи не вперше звернулася до науковців. Зокрема було визначено що Академія наук УРСР повинна була брати участь у підготовці проектів нормативно-правових актів перевіряючи їх на питання відповідності природоохоронній політиці. При цьому, позитивним явищем стало те що Постанова не торкалася лише одного конкретного компонента екосистеми навпаки охоплювала всю екосистему в цілому.

Окремим питанням постала координація роботи окремих підприємств установ і організацій щодо забезпечення сталого розвитку та збереження біорізноманіття в межах навколишнього природного середовища. Зокрема, Постанова передбачала що виконавчі комітети місцевих рад повинні були взяти на себе відповідальність за налагодження взаємодії між іншими структурами задля підвищення ефективності природозберігаючої політики УРСР.

Державний комітет УРСР по охороні природи було визнано основним центральним органом влади у сфері охорони природи. Цьому правовому утворенню були надані компетенція та повноваження для проведення природоохоронної політики. Цей орган міг приймати нормативні документи, обов'язкові для органів влади нижчого рівня. Також, приписи екологічного – характеру були отримані Міністерством меліорації та водного господарства УРСР міністерством фінансів УРСР та іншими центральними органами влади. Аналогічні настанови надані важливі державним підприємствам наприклад Держагропрому УРСР[4].

Таким чином, підводячи підсумок варто зазначити, що обрана для дослідження Постанова стала знаковою для того щоб держава поступово почала переходити від політики споживання до політики охорони природи. І хоча не всі заходи виконувалися належним чином однак початок було проложено і в майбутньому як в УРСР так і незалежній Україні розвиватиметься природоохоронне законодавство. Наприклад вже у 1990 році Верховна Рада УРСР прийме Постанову Про екологічну ситуацію в республіці та заходи її докорінного поліпшення. Отже, обрана тема залишатиметься актуальною для подальшого дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Булгаков А. О. Проблемы совершенства законодательства Украины на начало 90-х годов в сфере рационального использования та охорони земель. Право і суспільство. 2014. № 6-2, ч. 2. С. 115–119.
2. Про докорінну перебудову справи охорони природи в республіці: Постанова Ради Міністрів УРСР від 18 листопада 1988 р. № 357. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP880357.html.
3. Охорона природи // Юридична енциклопедія : [в 6-ти т.] / ред. кол. Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.] — К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2002. — Т. 4 : Н — П. — 720 с. — ISBN 966-7492-04-4.

4. Основи екології та охорона навколишнього природного середовища. Екологія та охорона природи: Підруч. / В. С. Джигирей, В. М. Сторожук, Р. А. Яцюк; Нац. ун-т «Львів. політехніка». — 3-є вид., доповн. — Л. : Афіша, 2001. — 272 с.

Науковий керівник: Булгаков А.О., к.ю.н., асистент кафедри історії держави і права України та зарубіжних країн Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Шановал Артем Олександрович,
Національний Юридичний Університет імені Ярослава Мудрого,
Інститут підготовки кадрів для органів юстиції України 1 курс, 5 група

ЛЮТНЕВІ ПОДІЇ В ПЕТРОГРАДІ У 1917 РОЦІ: НАРОДНА РЕВОЛЮЦІЯ ЧИ ЗМОВА ПОЛІТИЧНИХ ЕЛІТ

Проблематика Лютневої революції є актуальною і зараз, перш за все це простежується в великій кількості історичної літератури. Дослідження подій революції почалося одразу ж учасниками та очевидцями таких подій, не згасає інтерес істориків і зараз.

Стосовно народної революції чи змови політичних еліт – відповідь здається очевидною – безліч історичних довідників говорять про стихійність і спонтанність подій лютого 1917 року. Відомий той факт, що все розпочалося 17 лютого із страйку робітників Путилівського заводу, вже 23 лютого розпочалися мітинги і демонстрації робітників, що переросли у багатотисячні виступи з вимогами, спрямованими проти війни та важких умов праці, а вже 25 лютого – у загальнополітичний страйк. Склалася така ситуація, коли сил поліції просто не вистачало – застосовували війська. Вже 28 лютого все місто перейшло під контроль повсталого народу.

Відновлення порядку в столиці та встановлення зв'язку з урядовими установами і особами — такі завдання поставив перед собою Тимчасовий комітет Державної Думи, головою якого був М.В.Родзянко. Була утворена Петроградська Рада робітничих та солдатських депутатів на чолі з Чхеїдзе, яка заявила про підтримку Тимчасового комітету, а згодом – і створеного ним Тимчасового уряду. Тоді ж була опублікована декларація про програму і склад Тимчасового уряду на чолі з князем Г. Львовим, який до скликання Установчих зборів взяв на себе всю повноту влади в країні. Революція перемогла.

Революція відбулася не на порожньому місці. Серед причин, якими вона була викликана можна виділити: політичну, яка полягала у необхідності заміни станової монархії демократичною республікою; аграрну - за поміщиками зберігались великі землі, в той час, як поширювалось селянське малоземелля; робітничу – робітничий клас був майже безправним у боротьбі з підприємцями за свої права; національна – лише великороси (росіяни) могли повністю реалізовувати свої національно-культурні права, в той час, як все інші утискалися в таких правах. Безумовно, роль каталізатора революційних процесів відіграла I світова війна

Отже, здається у революції 1917 року були об'єктивні передумови, вона носила масовий, народний характер. Проте спостерігається й інша точка зору, яку описує російський історик В.С Брачев – змова масонів проти Росії.

В масонському середовищі під час війни зростало незадоволення Миколою II і почали визрівати плани щодо його усунення. Нібито, їх підтримували країни Антанти. Нібито у 1916 році склалася «змова генералів» які, вочевидь, разом з політиками-масонами планували у квітні 1917 р. примусити Миколу II зректися престолу

Першого удару по імператору завдав Мілюков своєю знаменитою промовою у Думі від 1 листопада 1916 року, в якій він перераховував помилки уряду і рефреном повторював: «Що це – дурість або зрада?».

Згодом в ніч з 16 на 17 грудня був вбитий царський фаворит Григорій Распутін.

Важко уявити у ролі революціонера Мілюкова, годі вже й казати про монархістів, що вбили Распутіна. Вони робили це з метою збереження монархії і династії, прагнули усунути особу, що дискредитує їх. Вочевидь, вони аж ніяк не були пов'язані із змовниками, що прагнули усунути Миколу II.

Проте революція в Росії саме зимою 1917 року була зовсім не потрібна ані Лондону, ані Парижу. Адже на весну на Східному фронті був запланований генеральний наступ, з яким пов'язували і активні дії на Західному фронті. Максимум, що можна припустити – посли були в курсі планів заколотників, навіть, можливо, підтримували їх, вважаючи, що все пройде відносно безболісно.

Прихід же багатьох з тих, кого називають серед потенційних змовників, на найвищі владні посади на революційній хвилі можна пояснювати як їх попередньою згуртованістю в результаті змови, так і попередньою активною діяльністю. Проте, безсумнівно, якщо попередній заколот існував, то «змова генералів» сприяла єдності позицій командувачів фронтів, які відмовилися надавати Миколі II війська для придушення революції у Петрограді і прискорила його зречення

Отже, можна зробити висновок, що лютневі події 1917 року, були в першу чергу революцією, що мала об'єктивні причини і носила масовий, народний характер. Стосовно «змови еліт», такий факт повністю не доведений, проте навіть якщо він і був, то не мав вирішального впливу на події, оскільки події революції надто сильно відрізнялись від планів заколотників.

Шевченко А.В.

*студентка 7 групи 1 курсу 4 факультету
НЮУ імені Ярослава Мудрого*

ДІЯЛЬНІСТЬ СВУ

Актуальність обраної теми зумовлена потребою дослідження діяльності представників Української національної інтелігенції напередодні та під час Першої світової війни. Союз визволення України – цікаве утворення, поява якого на українській історичній арені є водночас закономірним і незвичним явищем. Тож, розберемося детальніше з особливостями його роботи.

Для початку проаналізуємо передумови для його виникнення. Перш за все слід зазначити, що напередодні початку одного з найбільш масштабних збройних конфліктів в історії людства ситуація в Наддніпрянській Україні та Західній Україні відрізнялася. Наддніпрянщина розвивалася економічно, проте російська влада, прагнучий в ході війни приєднати ще й західноукраїнські землі, тобто завершити як вони казали справу Івана Калита і через це на підросійській Україні було розгорнуто ряд антиукраїнських заходів[1].

Російська імперія воліла покінчити з українським національним рухом і розпочала свої дії в тому числі із масового закриття діючих на території Наддніпрянщини Просвіт, а також українських навчальних закладів. Окремих представників українського національного руху, таких як Михайло Грушевський засилали і ці дії породили хвилю міграції представників національної інтелігенції в Австро-Угорську імперію, українські землі у складі якої були більш політично розвинені. Появі українських елементів у Відні, де в подальшому ними буде

утворено Союз визволення України, сприяла австрійська політика, яка прагнула приборкати український національний рух та під лаштувати його під свої потреби та інтереси[2].

Консолідація представників української інтелігенції у вимушеній еміграції сприяла організації Союзу у 1914 році. Одним з очільників та водночас ключових ідеологів союзу став Дмитро Донцов, автор ідеології інтегрального націоналізму. Члени Союзу визволення України вважали себе повноправними представниками російської України і один з їх перших кроків став об'єднанням із Головною українською Радою у Загальну українську Раду. Цей крок дозволив консолідувати незалежницькі рухи Наддніпрянщини та Західної України.

В подальшому, Головна українська рада і Союз визволення України узгодили власні політичні програми, дійшли висновку про те, що в ході війни потрібно організувати підтримку Австро-Угорщині, через це визволити Наддніпрянську Україну з під російської влади, перетворивши її на незалежну демократичну конституційну монархію, а всі західноукраїнські землі об'єднати в самоврядний край. Діяльність Союзу визволення України часто виходила на політичний рівень. Співпраця з Австро-Угорщиною дійшла такого рівня, коли цій організації дозволили розмістити власний центр у Відні в 1915 році і більш того, було досягнуто домовленість про отримання фінансування від міністерства закордонних справ, у віданні якого і перебував Союз. Діячі Союзу не обмежували себе співпрацею лише з Австро-Угорщиною, їхні представництва вели перемовини з усіма країнами Троїстого союзу та нейтральними державами.

Найбільший успіх у цій площині було досягнуто у співпраці з Німеччиною та Туреччиною. Уряд Османської імперії висловив повну підтримку Союзу визволення України і готовність підтримати його при визволенні підросійської України. А Німеччина навіть почала залучати діячів Союз визволення України для організації місцевих адміністрацій на територіях захопленої її військами в ході війни Волинської губернії. В перспективі, існував план створення на окупованих територіях автономії підпорядкованої кайзеру проте формально маючої самоврядність[2].

Союз визволення України мав плідну діяльність у питанні пропаганди та відстоювання ідей українства. Зокрема під егідою його членів розгорнулося видавництво української літератури та брошур політичного змісту. В таких умовах, це дозволяло привернути увагу світової спільноти до українського питання вивівши його на міжнародний рівень[3].

Вагомі напрацювання існували також і у питаннях допомоги полонених. Союз визволення України опікувався українськими військовими в австрійських та німецьких концтаборах. Для них організовувались читальні їм надавали гуманітарну допомогу більш того було досягнуто домовленостей щодо переміщення всіх полонених до декількох великих таборів. Так само, як у Західній Україні робили ставку на січових стрільців Союз прагнув в подальшому перетворити військовополонених в основу національної армії України[4].

Таким чином, Союз визволення України робив вагомі внески в розвиток українського державотворення в ході Першої Світової війни, аж до своєї ліквідації у 1918 році. Про те, що ця організація викликала ярий спротив в противників українства в майбутньому свідчитиме сфабрикована більшовиками справа Спілки визволення України і засудження тих людей, які взагалі не були причетні до цієї організації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. В. І. Головченко. Союз визволення України // Українська дипломатична енциклопедія : у 2 т. / Л. В. Губерський (голова). — К. : Знання України, 2004. — Т. 2 : М — Я. — 812 с. — ISBN 966-316-045-4.

2. Срібняк І. Культурно-просвітницька і організаційна діяльність Союзу Визволення України у багатонаціональних таборах царської армії в Австро-Угорщині та Німеччині (1914—1917 рр.) // Проблеми історії України XIX — початку XX ст. Випуск III. — К.: Інститут історії НАН України, 2001. — С.198-221.

3. І. Г. Патер. «Вісник Союзу визволення України» // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. — К.: Наукова думка, 2003. — Т. 1 : А — В. — С. 577. — ISBN 966-00-0734-5.

4. Союз визволення України // Юридична енциклопедія : [в 6-ти т.] / ред. кол. Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.] — К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2003. — Т. 5 : П — С. — 736 с. — ISBN 966-7492-05-2.

Штонда М.М.

*студент 7 групи 1 курсу 4 факультету
НЮУ імені Ярослава Мудрого*

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ «ЧОРНОЇ ТРІЙКИ»

Радянська доба для історії України є знаковою з багатьох причин, серед яких варто виділити величезний обсяг різноманітних репресій через які страждали всі верстви населення. В таких умовах актуальним є дослідження репресивного апарату радянської влади який включав у себе і особливі органи позасудового винесення вироків – трійки. Отже, метою цієї роботи є дослідження особливостей організації трійок НКВС з точки зору історії і права.

Для початку слід розпочати з передумов. В СРСР протягом тридцятих років активно розгорталася політика Великого терору. Голодомор, розкуркулення, Розстріляне Відродження, розстріли інтелігенції – всі ці дії були спрямовані на встановлення тотального контролю над населенням і часто вони лише підсилювали ескалацію в суспільстві. Так, наприклад, хлібозаготівельна політика радянського уряду та розкуркулення викликали сотні селянських повстань. І через це більшовики вирішили створити новий інструмент ефективної боротьби із своїми супротивниками – антирадянськими елементами.

Нормативно-правовою основою для діяльності трійок НКВС став наказ НКВС № 00447 «Стосовно операції з репресування колишніх куркулів, карних злочинців і інших антирадянських елементів». Цей правовий акт було введено дію підписом голови НКВС Миколи Єжова 31 липня 1937 року. Новостворені трійки стали спадкоємцями існуючих до цього трійок при колегії ОДПУ. Проте, якщо попередні трійки розглядали справи і виносили вироки на підставі кримінального законодавства, то трійки НКВС отримали статус особливий – у народі їх прозвали чорними трійками і вони вже спеціалізувалися саме на виконанні протиправно винесених вироків[1].

Територія СРСР була поділена на територіально рівнозначні області, за кожною з яких закріплювалася власна юрисдикційна трійка. Структурно трійки утворювалися з начальника місцевого підрозділу НКВС, секретаря обкому партії та прокурора. Очолював трійку представник НКВС, а інші двоє мали статус членів і юридично їхнє включення пояснювалося потребою у представленні партії та прокуратури у справі покарання декласованих елементів.

Трійки за спрощеною процедурою виконували покарання двох категорій. Перша категорія – розстріл, а друга категорія – заслання із позбавленням волі на строк від 8 до 10 років. Обсяг таких покарань для кожної трійки був лімітованим, хоча на практиці їх робота була вигідною для влади і на істотне перевищення нормативів закривали очі. У своїй діяльності члени чорних трійок керувалися рядом нормативних актів ЦВК та РНК СРСР, що спрощували

процедури відправлення правосуддя щодо окремих категорій злочинів – малися на увазі перш за все терористичні акти та злочини проти радянської влади[2].

Відповідно до статті 11 Конституції СРСР 1936 року кожній людині гарантувалося право на захист в межах відкритої судової процедури. В свою чергу, трійки НКВС були наділені повноваженнями юридично прирівняними до повноважень суду. І їхня робота позбавляла жертв радянських репресій будь-якої можливості щодо проведення власного захисту, доступу до правничої допомоги, чи розгляд справи судом. І вже тоді окремі правознавці почали вести мову про те що діяльність трійок НКВС суперечить приписами діючого на той час Основного Закону. До того ж, трійки не мали статус судів хоча за статтею 102 Конституції СРСР 1936 року лише суди мали правомочність відправляти правосуддя.

Трійки працювали протягом 1937-1938 років. В ході їхньої роботи часто застосовувалася спрощена процедура кримінального провадження – цей колективний орган приймав рішення заочно без присутності винного і часто прямо відкидав приписи тодішнього кримінального процесуального законодавства щодо порядку та умов розслідування злочинів. При цьому, показовим прикладом ставлення до громадянина слугує те, що трійки НКВС з санкціонування НКВС могли застосовувати катування, прямо заборонене законом. Більше того, за особистою вказівкою Сталіна місцевим партійним органам прямо заборонялося перешкоджати їм у цьому звірстві[3].

Історично робота трійок НКВС призвела до організації близько півтора мільйона арештів громадян СРСР, з яких обвинувальні вирокі було винесені щодо більше ніж мільйона осіб і половина цих вироків розстрільна. Сьогодні, через втрату частини документів навіть неможливо чітко підрахувати кількість загиблих та постраждалих від цієї форми репресивної політики більшовиків. Завершення політики Великого терору напередодні Другої Світової війни підштовхнуло радянську владу до згортання роботи трійок НКВС. У спільній постанові ЦВК і РНК СРСР 1938 року було зазначено про необхідність ліквідації трійок через те, що вони заважали НКВС займатися агентурною роботою. Як наслідок, більша частина членів трійок також була репресована.

Таким чином, діяльність трійок НКВС окрім залякування та тортування населення СРСР мала ще два вадливі історичні наслідки. По-перше, під час Другої Світової війни на території Югославії були утворені чорні трійки на кшталт радянських які спеціалізувалися на виконанні винесених воєнними судами вироків. По друге, пам'ять про функціонування трійок в Україні стала однією з важливих підвалин для подальшого утвердження ідеалів верховенства права та визнання людини найвищою соціальною цінністю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Трійка // Юридична енциклопедія : [в 6-ти т.] / ред. кол. Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.] — К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2004. — Т. 6 : Т — Я. — 768 с.
2. «Тройки» // Телевизионная башня — Улан-Батор [Электронный ресурс]. — 2016. — С. 424-425. — (Большая российская энциклопедия : [в 35 т.] / гл. ред. Ю. С. Осипов ; 2004—2017, т. 32). — ISBN 978-5-85270-369-9.
3. «Тройки» // Большая российская энциклопедия : [в 35 т.] / гл. ред. Ю. С. Осипов. — М. : Большая российская энциклопедия, 2004—2017.

Науковий керівник: Булгаков А.О., к.ю.н., асистент кафедри історії держави і права України та зарубіжних країн Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Юхно Микита Юрійович
студент I курсу 7 групи
Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого

УКРАЇНЬСЬКА НАЦІОНАЛЬНА РАДА ЗУНР

Перед Україною, яка прагне інтегруватися у європейські структури, гостро стоїть питання удосконалення діяльності Верховної Ради України як інституту народовладдя. Тому, на мій погляд, для нашої держави неоціненним є досвід Західно-Української Народної Республіки щодо впровадження демократичних засад європейського парламентаризму.

Метою цього дослідження є виявлення основних тенденцій та напрямків діяльності законодавчого органу ЗУНР – Української Національної Ради (УН Ради) у 1918 – 1918 рр.

Формування і робота УН Ради проходила в умовах тривалої нерівної боротьби ЗУНР за свою незалежність, через що місцезнаходження органу постійно змінювалося.

До складу Національної Ради входило 150 депутатів. Тут були представлені практично всі українські партії: національних демократів, радикалів та соціал-демократів. За соціальним складом більшість депутатів становили селяни-середняки, інтелігенція й клерикали. Практично весь склад Ради був українським. Керував Національною Радою президент. Органом виконавчої влади став Державний секретаріат.

Законодавча діяльність УН Ради розпочалася 13 листопада 1918 р. ухвалою **Тимчасового Основного Закону**, який визначив конституційні засади новоствореної держави - Західно-Української Народної Республіки, яка утворилася на підставі права самовизначення. Було затверджено герб і прапор ЗУНР.

Вагомим напрямом діяльності Національної Ради було **налагодження взаємовідносин із представниками національних меншин** краю. УН Рада двічі задекларувала рівноправність національних груп, надавши їм репрезентаційні права. Національні меншини ЗУНР не направили своїх представників до тимчасового парламенту, але УН Рада і надалі послідовно проводила свою політику налагодження міжнаціональних відносин у республіці.

Слід відзначити характерне для Національної Ради постійне **прагнення вдосконалюватися**, шукати доцільний варіант внутрішньої структури. Так, з метою розширення представництва було прийнято закон «Про поповнення складу Української Національної Ради делегатами від повітів і міст краю». Окремим законом було утворено спеціальний орган Ради – Виділ, який взяв на себе повсякденну роботу, що значно скорочувало термін провадження важливих документів.

Закон про **тимчасову адміністрацію** ЗУНР мав упорядкувати та уніфікувати процес формування органів місцевого самоуправління. До часу створення нової нормативно-правової бази визнавались чинними в адміністративному управлінні ті закони і порядки, які не суперечили характеру державності ЗУНР, а всі службовці колишньої Австрійської держави, які склали письмову присягу, залишалися на своїх попередніх посадах. За тих умов це був виважений і вмотивований крок. Було також узаконено діяльність повітового комісара, головної посадової особи в повітах.

Із проголошенням ЗУНР необхідно було провести відповідні **зміни в судочинстві**. Окремим законом встановлювалися повітовий, окружний і вищий суди ЗУНР, а також передбачалося утворення Найвищого Державного Суду у Львові. Чинних суддів вирішено було залишити на їх посадах, якщо вони складуть присягу про виконання своїх обов'язків згідно з законами ЗУНР. Вагомим елементом організації влади стало утворення **силових структур** та

органів правопорядку. Після розброєння місцевої австрійської жандармерії утворилася українська жандармерія і міліція.

Не менш важливими були прийняті УН Радою закони про **організацію шкіл**, про **запровадження української мови як державної**.

Земельний закон передбачав перерозподіл поміщицької землі та земель організацій, церков, монастирів. У першу чергу землею мали бути наділені селяни, що брали участь у боях, або їх вдови і сироти, безземельні селяни.

Один із законів був присвячений новому законодавчому органу – **Сейму**. Він мав обиратися з 226 послів. Право голосу на виборах отримував кожний громадянин, якому виповнилося 20 років, а право бути обраним – громадянин не молодший 28 років. Жодних обмежень за соціальним походженням, релігійною чи національною приналежністю не передбачалось. Отже, були закладені демократичні принципи формування народного представництва.

Надзвичайно важливою проблемою, яку вирішувала УН Рада, була **злука західноукраїнських земель зі східними**, щоб весь український народ увійшов в єдину національну державу.

Підводячи підсумок, можна сказати, що розвиток демократичних засад, соціальна спрямованість, національна толерантність, пошана до мов і звичаїв національних меншин тощо були визначальними рисами законодавчої діяльності УН Ради. Перебуваючи у надзвичайно складних умовах, вона діяла як справжній повноцінний високопрофесійний законодавчий орган, який спирався на європейський досвід парламентаризму.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Литвин М., Науменко К. Історія ЗУНР. – Львів: Інститут українознавства НАНУ, видавнича фірма «Олір», 1995. – 368 с.
2. Кондратюк С.В., Процик В.М. Органи державної влади та управління ЗУНР. – Науково – інформаційний вісник. – 2012 - №6 – с.173 – 179.
3. Полянський О. Західно-Українська Народна Республіка// Гуманітарні дисципліни у навчально-виховному процесі вищих навчальних закладів: [зб. наук. ст.] – Львів, 2013 – Вип.3 – с.5 – 20.
4. Шемшученко Ю. Теоретичні засади розвитку українського парламентаризму // Право України – 1988 - №1 – с.17 – 20.

***Якименко Євгенія Романівна**
студентка 1 курсу 9 групи*

*Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ПАКТ МОЛОТОВА – РІББЕНТРОПА. ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ

Пакт Молотова – Ріббентропа був підписаний 23 серпня 1939 року у Москві. Міждержавна угода була розрахована на 10 років. Учасниками цієї угоди були, як не дивно, з одного боку представники Радянського Союзу : Голова Ради народних комісарів, народний комісар закордонних справ СРСР В'ячеслав Молотов, член Політбюро ЦК ВКП(б), секретар ЦК ВКП(б), член Виконавчого комітету Комінтерну Йосипа Сталіна та представниками другої сторони угоди – Німеччини були міністр закордонних справ Німеччини Йоахім фон Ріббентроп й посол Вернер фон дер Шуленбург [1]. Цей стратегічний пакт спирався на Берлінський договір 1926 року, в результаті, й на Рапальський договір 1922 року. Попри угоди, існував ще й додатковий таємний протокол, який був підписаний згодом 28 вересня 1939 року. Він

стосувався інтересів і територіальної цілісності інших держав, з якими Радянська влада укладала договори про ненапад. Це означало, що угода суперечить декларованим Радянським Союзом принципам зовнішньої політики.

Що ж мала на меті ця угода і хто є ініціатором укладення? Підписання пакту припадало на період після охолодження політичних та економічних відносин між СРСР та Німеччиною, яке зумовлене приходом Адольфа Гітлера до влади. Незважаючи на збройні конфлікти, під час яких СРСР намагалася протистояти Німеччині й Італії в Іспанії, Японії на Далекому Сході, все одно було підписано договір між СРСР та Німеччиною. Ця ситуація стала політичною несподіванкою для третіх країн, оскільки сторонами підписання пакту були принципові опоненти. Ініціатором підписання була Німеччина, яка не була впевнена, що країна витримає війну на два фронти, а СРСР у свою чергу намагалася знайти собі союзника у разі конфлікту, в результаті СРСР був наданий шанс відтягнути війну проти себе фактично на два роки.

Сам Пакт мав просту структуру побудови: преамбула і 6 статей, але прикріплювався до пакту ще утворений додатковий таємний протокол, який також є не менш значущим і цей протокол повинен був зберігатися у таємниці між обома сторонами. В договорі зазначається, що обидві країни зобов'язуються «утримуватися від усякого насильства, від усякої агресивної дії й усякого нападу» одна проти одної і вирішувати суперечки лише мирним способом; зобов'язувалися не підтримувати і не сприяти жодній іншій державі. У таємному протоколі іде мова про поділ Європи на «сфери життєвих інтересів» між двома державами, які намагалися отримати як найбільше користі та територій, втручаючись в територіальні кордони інших держав [2]. Протокол був утворений з короткої преамбули та чотирьох пунктів, що містили в собі надійне забезпечення дотримання територіального кордону між Німеччиною і СРСР стосовно Прибалтійських держав, північного кордону Литви, а також областей, що відносилися до Польської держави; інтерес СРСР у Бессарабії [3].

Отже, пакт Молотова – Ріббентропа, який ще називали пактом Сталіна – Гітлера є угодою між двома диктаторськими державами, які передусім у своїх інтересах прагнули світового визнання. В результаті Радянсько – німецька угода сприяла колосальним наслідкам, які мали глобальний характер. Пакт на деякий період часу не дав західним державам спровокувати на збройний конфлікт між Німеччиною й Радянським Союзом, але зрештою посприяв Німеччині в розгортанні чергового масового конфлікту в Європі. Можна сказати, що угода запобігла наступу Японії на СРСР і не тільки Японія, а й такі країни як Італія та Іспанія, були невдоволені тимчасовим союзом, який виник на підставі договору СРСР з Німеччиною. Можливо, що пакт був не тільки передумовою найжахливішої й кровопролитної Другої Світової війни, а й наслідком, причиною її настання.

Наслідками були: остаточний розділ Європи на сфери впливів тоталітарних режимів; не відвернення Другої Світової війни, а її відтворення, надання обом країнам часу, ресурсів та економічної, ідеологічної бази для майбутньої війни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. О. Є. Лисенко, Р. І. Пилявець. Пакт Молотова-Ріббентропа 1939 // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. — К.: Наукова думка, 2011. — Т. 8 : Па — Прик. — С. 22. — ISBN 978-966-00-1142-7.

2. Хрестоматія з історії держави і права України. – Том 2. Лютий 1917 – 1996 р.: Навч. посіб. Для юрид. вищих навч. закладів і фак.: У 2 т. / В.Д.Гончаренко, А.Й.Рогожин, О.Д.Святоцький; За ред. члена – кореспондента Академії правових наук України В.Д.Гончаренка. – К.; Ін Юре. – 1997. – 800 с. ;

З.А. Ф. Трубайчук. Німецько-радянський пакт про ненапад 1939 // Українська дипломатична енциклопедія — Т.2

Науковий керівник: асистент кафедри історії держави і права України та зарубіжних країн Булгаков Артур Олександрович.

*Ярошонок Ольга Олександрівна
Студентка I курсу факультету адвокатури
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ВПЛИВ ІV УНІВЕРСАЛУ (9 СІЧНЯ 1918) УЦР НА РОЗВИТОК ДЕРЖАВНОСТІ УКРАЇНИ

9 січня 1918 року було проголошено ІV універсал Української Центральної Ради. Конфлікти з Раднаркомом РСФРР, проблеми міжнародного визнання зумовили рішучий поворот до повної незалежності, однак з погляду еволюції «чистих» державних форм, цей шлях був закономірним. [1, с.51]

Перед тим, як почати аналіз ІV універсалу, хочу навести цитату з універсалу, для доказу проголошення незалежності України: «Народе України. Твоєю силою, волею, словом стала на Землі українській вільна Народна Республіка. Справдилась колишня давня мрія батьків твоїх, - борців за вольности і права трудящих.» [2, с.36].

Перші слова вказують на незгоду, так би мовити протест проти захоплення українських земель. Ці рядки дають нам зрозуміти, що український дух народу прагнув свободи та незалежності ще з давніх часів і не стихав з покоління в покоління.

Соціально – економічний стан українських земель в зазначений період можна так охарактеризувати: «Чотири роки лютої війни знесли наш край і людність. Фабрики товарів не виробляють. Заводи спиняються. Залізничі розхитані. Гроші в ціні падають. Хліба зменшується. Насуває голод. По краю розплодились юрми грабіжників і злодіїв, особливо, коли з фронту посунуло військо, творячи криваву різню, заколот і руїну на нашій землі.» [2,с.36]

Зрозуміло, що для України, як і для всіх повоєнних країн настали тяжкі часи, але ж український, незламний дух прагнув незалежності, державності, прагнули єдності. УЦР виступає проти нових війн, тому що український народ бажає миру, який повинен настати найскоріше.

Далі, аналізуючи документ, можна побачити, досить цінні та протестуючі слова: «Але для того, щоб ні російське Правительство, ні яке інше не ставили Україні на перешкоді установити того бажаного миру, для того, щоб вести свій край до ладу, творчої роботи, до кріплення революції та волі нашої, ми, Українська Центральна Рада, оповіщаємо всіх громадян України: «Віднині Українська Народня Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною, суверенною державою українського народу.» [2, с. 37]

На мою думку цією важливою фразою ми, українці повинні пишатися, бо зробити такий важливий крок у ті часи було дуже сміливо. Також мене дуже захопили такі слова: «Зо всіма сусідніми державами, як то: Росія, Польща, Австрія, Румунія, Туреччина та інші, ми хочемо жити в згоді й приязні, але ні одна з них не може втручатися в життя Самостійної Української Республіки.» [2, с. 37] УНР була дружньо налаштована, не дивлячись на те, через що українському народові доводилося стикатися століттями з загарбницькою політикою зі сторони могутніших країн. УНР була важлива тільки довгоочікувана свобода. І тут також підкреслено те, що ні одна з цих країн не може вмішуватись у державні справи УНР, і якщо ж

вони все ж таки захочуть порушити свободу УНР, то український народ зробить усе, щоб покласти цьому край.

Історично важлива роль цього документу також у тому, що Українська Центральна Рада своїм Універсалом передбачала проведення земельної реформи, положення ІV Універсалу передбачали заміну постійної армії міліцією, проведення виборів до народних рад, встановлення монополії торгівлі, контроль над банками. Також було передбачено те, щоб Рада Народних Міністрів продовжила переговори з центральними державами.

Історичне значення ІV Універсалу полягає в тому, що він, проголосивши незалежною, суверенною державою УНР, завершив процес складного, суперечливого розвитку українського національно-визвольного руху, який врешті-решт з великим запізненням відкинув ідеї автономії і федералізму. Прийняття Універсалу означало остаточний розрив з імперським центром. Але, на жаль, цей кульмінаційний момент в історії державотворення України було досягнуто в один з найкризовіших періодів його історії часів громадянської війни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Історія держави і права України: Підручник - У 2-х т., за редакцією В.Я. Тація, А.Й.Рогожина, В.Д.Гончаренка та ін., том 2 – Концерн «Видавничий дім «Ін юре», Київ, 2003 – 580с.
2. Хрестоматія з Історії держави і права України: - Том 2. Лютий 1917р. – 1996р. : Навч. посіб. для юрид. вищих навч. закладів і фак.: У 2т./ В.Д. Гончаренко, А.Й. Рогожин, О.Д. Святоцький; за редакцією члена – кореспондента Академії правових наук України В.Д. Гончаренка. – К.: Ін Юре – 1997. – 800с.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лісогорова К.М.

*Стеценко Ніна Сергіївна,
кандидат юридичних наук,
асистент кафедри історії держави і права
України та зарубіжних країн
НЮУ імені Ярослава Мудрого*

ПЕРЕДУМОВИ ТА НАСЛІДКИ ПРИЙНЯТТЯ «ОРДОНАНСУ ПРО СКАСУВАННЯ ПАЛАТИ ФЕОДАЛЬНИХ ОПІКУВАНЬ 1646 Р.»

Розкладання феодалізму і зародження капіталізму в Англії характеризувалося як єдиний нерозривний процес, а його внутрішні протиріччя могли знайти вирішення лише революційним шляхом. Буржуазна революція в Англії почалася лише тоді, коли буржуазія ще у надрах феодалізму забезпечила економічну міцність. Але страх перед революційними трудящими масами (у ранішніх революціях, а також і в Англійській, переважно перед селянством, у пізніших – перед пролетаріатом), підштовхувала періодично буржуазію назад у обійми феодального дворянства, заважаючи цим радикально вирішити завдання повного знищення усіх залишків феодалізму, захаращуючи дорогу капіталізму, що знов і знов призводило до компромісів в Англійській буржуазній революції. Такі компроміси відбувалися підчас революції найбільше у питаннях землеволодіння і землекористування.

Звертаючись до попередніх історико-правових дій є зрозумілим те що судові реформи Генріха 11 (1154-1189) і розвиток загального права провели межу між вільними і вілланськими триманнями. Даючи охорону одним, вони відмовляли в ній іншим. У той же час загальне право об'єднало під одним гаслом вільного земельного тримання селянське вільне тримання – сокаж, з триманням вищого стану - лицарським феодем і з привілейованим церковним триманням.

Основна демаркаційна лінія пішла не по кордоні між «благородним», і «низьким» триманням, як у Франції, а між «вільним», і «вілланським». Цьому сприяло, звичайно, значне збереження вільного селянства в середньовічній Англії і та роль, яку його верхівка отримала у керуванні поліцією, судовими і фінансовими справами на місцях, а також рання заміна військової лицарської служби грошовими внесками - щитовими грошима. Нерідко і представники панівного класу - навіть великі барони тримали землі на праві сокажу. У той же час і лицарські феоди дрібняться. У Сотенних Сувоях зустрічається тримання у 1/20 лицарського феоду що прирівнюється до віргати - типовому селянському земельному наділу, і навіть в 1/40 лицарського феоду, що дорівнює полувіргаті. Але низка специфічних повинностей продовжувала відрізняти лицарське тримання від сокажу - аж до відомих актів Довгого парламенту і Карла II, що відмінили лицарське тримання і замінили його сокажем.

Тож, у 1646 році було прийнято "Ордонанс" парламенту про скасування палати феодальних "опікувань". Цим актом відмінялись зобов'язання сплати усіляких феодальних опікувань, а саме: ввід у володіння, сплата королю річного доходу за передання володінь від опікуна до повнолітнього. Також усі тримання засновані на омажі (лицарському триманні), усі файни, захоплення (земельні), композиції при вітчужені були скасовані.

Усі земельні тримання першої руки на правах лицарської служби, рівно як і від інших осіб, а також земельні тримання на правах сокеджа безпосередньо від корони перетворюються на сокедж загального права. Цим самим феодальне володіння землею, пов'язане з виконанням ленних обов'язків на користь королівської влади, було замінене нічим не обмеженою буржуазною власністю на землю. Ця реформа не поширювалась на селян -копігольдерів (довготривалих спадкових орендарів), повинності яких на користь лицарства зберігалися.

У подальшому, встановлення республіки – найбільш демократичної в існуючих формах правління стало піком революції в Англії. Але після запровадження республіки соціальна боротьба не послабилася, а, навпаки, прийняла більш гострої форми. Конфіскація земель роялістів, розпродаж королівських земель (акт 1649 р.) і загарбницька війна в Ірландії на початку 1650-х рр. перетворила значну частину індепендентів у великих земельних власників, які прагнули завершення революції. Навпаки, для левелерів проголошення республіки було лише початковим етапом боротьби за поглиблення змін у всіх напрямках суспільного життя.

Але протягом 10 років багато питань у сфері феодальних платежів залишились невирішеними. 27 листопада 1656р. другим парламентом Олівера Кромвеля був прийнятий наступний «Акт про скасування палати феодальних зборів», який багато у чому спирався на попередній акт 1646р. Поряд із цим у ньому містились положення про те , що усі ренти і геріюти, які належали лордам та іншим приватним особам, повинні сплачуватися. А у випадках, де після смерті попереднього власника сплачувався будь-який рліф (rilif), або старовинна дворічна рента, надалі повинна сплачуватися у подібних випадках тільки одна старовинна дворічна рента, як у вільній, звичайній соці. Вказана рента підлягала стягненню за законом на тих самих підставах, що і ренти і платежі у вільній і звичайній соці. Тож, суттєві перетворення які відбувалися у цей період в Англії не вплинули на обов'язки сплати феодальних повинностей копігольдерами.

Під час Англійської буржуазної революції поставало також питання і про сплату (десятини). Прийнятий у 1644 р. "Ордонанс про належну сплату десятини та інших зборів згідно законів і звичаїв Англійської держави" наголошував, що лорди і общини, які засідають у парламенті, кожна особа або особи які знаходяться у межах Англійського Королівства і володіннях Уельсу зобов'язані повністю правильно і належним чином сплачувати всі і кожену

окремо десятини - підношення, пожертви, церковні збори тощо. 27 червня 1650 р. до Англійського парламенту надійшла петиція від багатьох тисяч вільнонароджених громадян Англійської держави про скасування церковної десятини. Палата общин постановила: для заохочення благочестивого і ученого духовенства сплата десятини повинна відбуватися у тому ж вигляді як вона існує на цей час, поки парламент не знайде інший, більш справедливий і зручний спосіб утримання духовенства, який би задовольняв і його, і населення.

У момент реставрації Стюартів, у 1660 р. на продовження вищезгаданого документу було прийнято "Акт про скасування залишків феодалізму та встановлення акцизу". Він закріпив основні зміни, які відбувалися у аграрних відносинах за період Англійської буржуазної революції. Було поставлено, що палата феодальних зборів, а також усілякі опікування, платежі, які стягуються при передачі володіння неповнолітньому спадкоємцю до досягнення ним повноліття, права на отримання коштів після смерті власника з повнолітнього власника а також при видачі указів про передачу спадкоємцям маєтків, збори і пеня у зв'язку зі вступом до шлюбу, і усі інші подарунки, внески, збори, які виникали унаслідок опікування тощо скасовуються.

У підсумку, і після прийняття цього акту залишки феодалізму ще мали місце у англійському суспільстві. Як вказують історичні факти, буржуазна революція ніколи не вирішує повністю завдань, які перед нею стоять.

*Стеценко Ніна Сергіївна,
кандидат юридичних наук,
асистент кафедри історії держави і права
України та зарубіжних країн
НЮУ імені Ярослава Мудрого*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ КОНФІСКАЦІЇ ТА ПРОДАЖУ НЕРУХОМОГО МАЙНА ДЕЛІКВЕНТІВ ПІД ЧАС АНГЛІЙСЬКОЇ БУРЖУАЗНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

З початку громадянської війни в Англії 1642-1648 р. парламент, прагнучи покрити значні витрати, пов'язані із веденням військових дій та з забезпечення армії видав низку актів про конфіскацію, з подальшим розпродажем земель і іншого майна своїх політичних супротивників, прихильників короля. Вони у цих парламентських актах розглядались як зловмисники (деліквенти). 5 вересня 1642 р. Англійський парламент прийняв «Постанову палати общин про покладання витрат по веденню громадянської війни на прихильників короля», у якому парламент звернувся до короля з вимогою припинення надання заступництва особам, які були об'явлені деліквентами та які зобов'язані відшкодувати усі витрати і збитки, які зазнала держава. При цьому парламент наголошував на поверненні коштів патріотично налаштованим підданам, які через грошові позики або у інший спосіб підтримували і у подальшому мають підтримувати парламент. Наголошувалося, що це мало відбуватися за рахунок майна прихильників короля. Першочерговим заходами палат парламенту було накладення секвестру на майно окремих деліквентів. А вже 15 жовтня 1642 р. парламент прийняв постанову про накладення секвестру вже на майно «закоренілих» прихильників короля. До цього ж, 27 березня 1643 р. було прийнято Ордонанс проте що усі, хто прямо або опосередковано підтримував короля, повинні були розглядатися як злочинці, а їх майно підлягало секвестрації комітетом графства, у якому це майно знаходилося. Пом'якшенням до цих положень був Ордонанс від 18 серпня 1643 р.. Він передбачав витрати, які не повинні перевищувати однієї п'ятої частини доходу на утримання дружин і дітей прихильників короля. До цього ж, 25 травня 1644 р. було прийнято наступний Ордонанс, який не містив принципово нових положень.

З огляду на те, що парламентом приділялася значна увага цим питанням, 30 січня 1644 р. він зробив заяву про прощення усім роялістам (крім заколотників громадянської війни). На це встановлювався певний строк, та умова сплати штрафу (композицію), за попередні негативні проступки. А вже 4 жовтня 1645 р. палата лордів і палата общин постановили, що усі особи, які визнають владу парламенту до 1 грудня 1645 р. повинні сплатити штраф. Для розгляду заяв від роялістів, у Лондоні було організовано комітет, який і визначав розмір штрафів (композицій). Роялісти були розділені на групи: наприклад, члени парламенту – роялісти каралися втратою половини майна, а роялісти з меншим ступенем провини сплачували одну шосту майна. До повноважень комітету належало право змінювати розмір штрафів. 15 листопада 1645 р. у Постанові палати общин наголошувалося на негайному прийнятті Ордонансу про продаж майна деліквентів, пов'язуючи це з існуванням армії. Як свідчать мемуари Уайтлока офіцери та солдати армії відкрито вимагали швиткого розпродажу маєтків деліквентів. Вони звернулися до парламенту з ремонстрацією, зміст якої полягав у тому, що солдати повинні отримати заборговані державою кошти, а держава повинна відшкодувати гроші із майна деліквентів.

З огляду на це 16 липня 1651р. Було прийнято “Акт про продаж деяких земель і маєтків, конфіскованих республікою за зраду”. У ньому проголошувалися законність конфіскації, також було указано 74 особи, майно яких конфісковувалося, та перераховувалися конкретно об'єкти конфіскації: менори, землі, тримання, спадкові маєтки, і все, що до них належало тощо. Цікавим було те, що майно вказаних 74 осіб – зрадників, мало цим актом передатися і закріпитися за визначеними сімома особами – управителями, які до того часу, доки акти про їх відчуження не будуть передані особі або особам, організаціям і корпораціям, які стануть їх покупцями. Цей акт містив і цілу низку повноважень управителів щодо управління конфіскованим майном. При цьому, була заборона довіреним управителям прямо або опосередковано брати участь у купівлі майна, яке їм було довірено в управління. Ціна, за якою мала продаватися нерухомість деліквентів, не повинна була бути нижчою сукупності десятирічного доходу з цієї нерухомості. Якщо нерухомості здавалися в оренду на одне людське життя, то ціна повинна бути не нижче сукупності п'ятирічного доходу, якщо на два, то не нижче сукупності трирічного доходу, на три-сукупності дворічного доходу. При оренді ж на сім років ціна нерухомості не повинна бути нижчою сукупності доходу за п'ять з половиною років і т.д. Вказаним актом запроваджувалась посада реєстратора для збереження документів і матеріалів, відносно до конфіскованих маєтків, їх оцінювання, та для запису актів відчуження. Набувачі конфіскованого майна були зобов'язані внести половину суми вартості протягом восьми тижнів після укладання договору. Друга частина вартості повинна бути внесена упродовж шести місяців після сплати першої половини. Її несплата передбачала накладення арешту на усе майно несправних набувачів, а подальша несплата призводила до продажу неоплаченого майна. До цього ж, довірені управителі мали право здійснювати процедуру нового продажу проданого, але неоплаченого повністю майна. Положення цього акту свідчать про те, що окрема конфіскована нерухомість закріплювалася і за лордом-протектором Олівером Кромвелем.

4 серпня 1652р. парламентом було видано другий акт про конфіскацію та продаж майна, яке належало 29 прихильникам короля. Далі, 18 листопада 1652р. був виданий третій, подібний акт, який стосувався уже 678 прихильників короля, які належали до аристократів і дворянства. Цей акт містив особливості, які полягали у наданні власникам маєтків (прихильникам короля) так званого права композиції – права викупу конфіскованих маєтків шляхом сплати частини їх

вартості, з детальним описом цього процесу. Особи, які звинувачувалися у заколотах після 30 січня 1648р. вказаними вище правами не користувалися.

У серпні 1649р. 12 – тисячна англійська армія під проводом Кромвеля висадила в Дубліні, столиці бунтівної Ірландії. До травня 1652 р. військові операції проти цієї країни були переважно завершені. На Ірландію поширювались акти Довгого парламенту про конфіскацію земель папистів та прихильників короля. Конфіскація була проведена спершу в 10, а згодом ще в 11 із 32 графств Ірландії. Саме цими землями Кромвель «розплатився» поставниками армії (вони отримали їх на 2 млн ф. ст.). Після цього була проведена демобілізація. Відчуваючи потребу в грошах, багато рядових бійців армії не могли придбати потрібного реманенту, робочої худоби та посівного матеріалу. Тому отримані наділи масово продавали офіцерам і земельним спекулянтам. По суті, ірландськими землями Кромвель платив за лояльність своєї революційної армії, причому у вигащі залишилися знову ж таки «грошові мішки». Щось подібне до ірландського «землеустрою», хоч і у менших масштабах, мало місце і в Шотландії.

Тож парламент, ліквідувавши єпископат, увів пресвітеріанство в англійській церкві, конфіскувавши власність церкви, і прихильників короля, у тому числі і земельну. Унаслідок, новими власниками земель стали самі парламентарі і фінансова буржуазія, яка заповідливо виділяла гроші парламенту на боротьбу з королем. У результаті розпродажу нерухомості у тому числі і земель покупці поділялися на такі соціальні групи: жителі Лондону (банкіри, купці, майстри) – 92 (38.33 %); офіцери – 48 (20%); дворянство і аристократія 42 (17.5%); провінційні купці 31 (12.92%); чиновники 11 (4.59%); орендатори земель 10 (4.16%); тримачі (землі) 5 (2.08%); духовенство 1 (0.42%).

Формально ці заходи трактувались як військово-фінансові, але соціальне значення усіх вищезначених актів було значно глибшим: вони підривали позиції старого дворянства, вели до знищення феодальних помість та перетворення великої маси земель у власність буржуазного типу. При цьому, зазначені вище акти революції про розпродаж конфіскованих земель заколотників відповідали інтересам впливових кіл держави, а земля стала надбанням багатой верхівки англійського суспільства.

*Алиєва Аліса Віідадівна,
студентка 1 курсу 3 групи
Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ПРИСЯЖНІ ЗАСІДАТЕЛІ ЗА СУДОВОЮ РЕФОРМОЮ 1864 РОКУ

Участь народного елемента у вітчизняному судочинстві має глибоке історичне коріння. Однак, сьогодні, як і у ХХ столітті, не вщухають суперечки щодо доцільності допущення до відправлення правосуддя осіб, які не мають спеціальних знань. Суд присяжних – явище, яке неоднозначно оцінюється у світовій та українській процесуальній теорії та практиці. Протягом усієї історії його існування постійно натрапляють на протилежні думки стосовно цього інституту – від визнання його одним з досягнень людства до повного неприйняття.

Вважаємо за доцільне почати з аналізу структури суду присяжних, щоб зробити об'єктивний висновок щодо доцільності використання цього інституту.

Кримінальні справи, по котрих закон передбачав волі або обмеження станових прав, розглядалися окружним судом з присяжними засідателями (ст.201 Статуту кримінального судочинства). Лава присяжних складалася з 12 осіб, визначених жеребкуванням з 30 обраних в судовому окрузі присяжних засідателів, які теж виділялися головою окружного суду за

жеребом з чергового списку присяжних засідателів повіту. Прокурор та обвинувачений мали право відведення присяжних [2]. Для участі в розгляді кримінальних справ обиралися з числа російських підданих усіх станів, окрім духовенства. Вважаємо, що по закону заборонялося вносити в списки присяжних священнослужителів і ченців, бо ця заборона була пов'язана з тим, що справа священнослужителя не карати гріхи, а вирішувати, а ченці просто не знають справ мирських.

Також присяжними засідателями не могли бути особи, що знаходилися під судом та слідством, боржники, хворі (сліпі, глухі, німі, божевільні), ті, хто не володів російською мовою, військовослужбовці, вчителі народних шкіл, обслуга приватних осіб [6, ст. 80]. Ті, хто складав Судові статuti відмічали, що внесення або невнесення когось в списки присяжних може бути обумовлено приналежністю або неприналежністю його до відомого стану, бо задовільне виконання обов'язків присяжного залежить від особистих якостей людини, від його здатності та самостійності характеру, а не від зовнішніх його переваг. Для обрання присяжних засідателів створювалися Тимчасові комісії, особи яких назначалися щорічними повітовими земськими зборами, складалися по кожному повіту окремо загальні та чергові списки [6, ст. 83, 89, 97]. Щоб бути присяжним засідателем чоловік повинен був відповідати вимогам деяких цензів.

1. Фізичний ценз – присяжними не могли бути глухі, німі, сліпі, безглузді, а також той, хто не володіє російською мовою [6, ст. 82]. Цей ценз не порушував прав людини, він лише створював умови, які б сприяли уникненню деяких незручностей в судочинстві.
2. Віковий ценз – від 25 до 70 років. Вважаємо, що такі межі віку є найбільш вдалимими [6, ст. 81]. З одного боку, 25 років – це вік, коли чоловік повністю досягає фізичної та психологічної зрілості. З іншого боку, законодавці не бажали, щоб в число присяжних потрапили люди старі, бо старим людям важко було б виконати обов'язки, які потребували би переїзду та довготривалих занять іноді такого роду справ, до яких вони не звикли.
3. Ценз осілості – чоловік повинен був проживати не менш двох років в тому повіті, де проводилося обирання в присяжні засідателі [6, ст. 81]. Цей ценз є зрозумілим: з одного боку – тільки ці особи можуть добре знати місцеві умови, з іншого боку – їх самих можуть краще знати виборці.
4. Майновий ценз – не менш ста десятин землі, чи володіння іншим нерухомим майном ціною від 500 рублів, чи отримання жалувань чи доходу від капіталу, заняття, промисла не менш 200 рублів в рік, а у Москві та Петербурзі – не менш 500 рублів в рік. За думкою законодавця, майновий ценз повинен бути високим, щоб в число присяжних засідателів хоча б на перший час не потрапляли б особи бідні, які не мають достатньої освіти та недостатньо розвинуті для того, щоб виконувати важливий та важкий обов'язок присяжних засідателів. Однак, постає питання, чи був встановлений ценз високим? А.Ф.Коні вважав, що 16 рублів 60 копійок заробітної платні в місяць, для мешканця великого міста – це ознака крайньої бідності, а на службі такий розмір винагороди вказує на найнижчі канцелярські посади [1]. Вважаємо, що майновий ценз був не занадто високим, про що свідчить соціальний стан присяжних засідателів, в якому, в значній мірі, мали перевагу селяни. Тим не менш, очевидно, що майновий ценз був антидемократичним, який не допускав певну частину населення до виконання обов'язків присяжного засідателя.

Але наскільки було доцільним дозволяти селянам ставати присяжними засідателями? Взагалі, противники цього інституту наголошують на тому, що у присяжних засідателів не було

спеціального знання для вирішування кримінальних справ. Заперечення стосовно цього аргументу засновувалися на тому, що процесуальна діяльність поділяється на дві частини: встановлення фактичної частини справи та застосування правової норми. Остання має на увазі володіння спеціальними знаннями, але перша зводиться до звичайної логічної діяльності, в основу якої лежать початкові начала мислення [4]. Вважаємо, що у суддів вироблялося одностороннє мислення, упередження в бік винуватості, а участь присяжних засідателів застережує суддю від однобічного мислення.

Також аргументом проти присяжних засідателів був елемент неосвіченості руського народу. Передбачалось, що незнання законів присяжними тягло за собою значну кількість виправдувальних вердиктів, але як показала судова практика, основною причиною постанови виправдувальних вердиктів було слабке попереднє слідство, а не відсутність спеціальних знань.

Також прихильники цього інституту наголошували на наявності деяких цензів, що ми вище зазначили. Тобто не брали до присяжних засідателів просто будь-кого, а відбувався відбір, який дозволяв забезпечити якісні умови для судочинства [5].

Отже, викладене приводить до думки, що немає єдиної думки стосовно суду присяжних донині. Однак, можна резюмувати, що суд присяжних засідателів був соціальним інститутом та наряду з виконанням основної функції – правосуддя, він був покликаний для забезпечення соціального контролю за застосуванням законодавства, підвищити правосвідомість громадян, виявити дефекти в законодавстві, які вказували на невідповідність останнього соціальній дійсності. На основі аналізу аргументів за і проти, вважаємо, що суд присяжних засідателів був доречним в той час інститутом, бо він був стимулом для кращої роботи судових слідчих, сприяв проведенню розслідування кримінальної справи якісно, досконало, об'єктивно, пред'являти аргументовані обвинувачення, тим самим сприяв реалізації цілей кримінального судочинства: покарання винуватих та недопущення до покарання невинних у вчиненому злочині. Також не можна не сказати про те, що важливим результатом реформи стало оживлення в суспільстві інтелектуальних роздумів та наукових спорів. Так, наприклад, між сторонами обвинувачення та захисту відбувалися публічні полемічні змагання у правильному розумінні та застосування законів.

А.Ф. Коні писав: «Реформа внесла нові начала в народне життя. Вона пробудила в суспільстві сили, послужила моральною школою для народу і з такою систематичною наполегливістю стала викликати в суспільстві тягу до істинного правосуддя та повагу до людської гідності» [1]. Успіх цього інституту визначається трьома суспільними факторами: суспільною культурою, законністю в житті і правдою в законі. Інститут, який залежить від таких умов, є запорукою прогресу, свободи та добробуту народного.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Кони, А.Ф. Собрание сочинений [Текст] [в 8-ми т.] / А.Ф.Кони. – М.: Юридич.лит-ра, 1966. – Т.4. – 543 с.
2. Скуратович І. М. Деякі аспекти значення досвіду судової реформи 1864р. Для створення демократичної судової влади в Україні / І. М. Скуратович // Форум права. – 2010. – № 3. – С. 409–414 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2010_3/10cimvvu.pdf
3. Судебные уставы 20 ноября 1864 года, с изложением рассуждений, на коих основаны, изданные Государственной канцелярией [Текст]. - [2-е издание]. – Спб., 1867. – Ч.3. Учреждение судебных установлений – 567 с.
4. Тальберг Д.Г. Русское уголовное судопроизводство. Т.1. Киев, 1989.
5. Урлеков Н.В. Суд присяжных заседателей в Российской империи как результат судебной реформы 1864 / Актуальные вопросы государства и гражданского общества на

современном этапе: Материалы Международной научно-практической конференции 10-11 апреля 2007 г. Ч.3.Уфа.

6. Учреждение судебных установлений (УСУ) [Текст] // Полное собрание законов Российской империи. Собрание второе. - № 41475.

Власенко Сергей Иванович
кандидат юридических наук
доцент кафедры истории
государства и права Украины
и зарубежных стран

ОБЩЕСТВЕННЫЙ КОНТРОЛЬ ЗА АНГЛИЙСКИМИ ПУБЛИЧНЫМИ КОРПОРАЦИЯМИ

В начале XX ст. европейская социал-демократия за счет достижения компромиссов смогла сохранить свое присутствие во властных структурах большинства цивилизованных стран. Она также сохранила авторитет у соотечественников и добилась не только утверждения государственных программ по защите их социально-экономических прав и свобод, но и практической реализации таких программ.

Еще до Первой мировой войны в Британии была разработана законодательная база вэлферной системы. С 1906 по 1908 г.г. в стране были введены пенсии по старости, созданы гарантии бесплатного начального образования, питания в школах и медицинского обслуживания для детей из малообеспеченных семей, а в 1911 г. - введено государственное страхование в случае утраты трудоспособности. Государство брало на себя обязанность по оплате медицинского обслуживания такого гражданина. Одновременно предусматривалось и введение материальной поддержки в случае болезни или беременности. При разработке данного законодательства английский парламент широко использовал опыт Германии, в которой уже практиковалась помощь по случаю утраты или временной нетрудоспособности. Однако английские законодатели пошли дальше и предусмотрели введение пособий в случае безработицы. Условием получения субсидии был предшествующий пятилетний стаж с небольшими перерывами в течении каждого года.

Уже в 1925 г. произошло значительное расширение числа лиц, которым государство гарантировало пенсионное обеспечение. Одновременно были введены субсидии вдовам и сиротам. Мировой экономической кризис заставил правительство Великобритании обратить внимание на массовую безработицу и начать работу по борьбе с ней на государственном уровне. В 1934 г. законодательно было признано в стране наличие безработицы и для решения этой проблемы учреждался национальный совет, задачей которого стала координация работы по оказанию помощи нуждающимся.

В начале 40-х годов XX ст. коалиционное правительство Черчилля-Этли разработало целую программу построения «государства всеобщего благоденства». Следует отметить, что политика социал-реформизма была разработана в начале XX ст. представителями либеральной партии, утратившей после Первой мировой войны свои лидирующие позиции в партийно-политической системе Великобритании. Выход на политическую арену лейбористской партии, одержавшей победу на выборах в 1945 г., только ускорило реализацию программы всеобщей занятости и построения экономики, способной обеспечить «благо народа».

Утверждение Промышленной хартии 1947 г. стало подтверждением того, что и консервативная партия не против государственного вмешательства в экономику ради сохранения «равновесия экономических структур». При правительстве лейбористов в

результате национализации был создан так называемый государственный сектор в экономике. Уже в конце 40-х г.г. в нем было занято около 8 % рабочих и служащих страны и производилось приблизительно 10 % валового общественного продукта. Это позволяло правительству увеличивать объемы средств, выделяемых на социальные нужды. Если в 1913 г. на эти цели было выделено только 153 миллиона ф.стерлингов, то в 1979-1980 бюджетном году эта сумма перевалила за 33 миллиарда.

Данная сумма довольно впечатляющая, т.к. формирование государственного сектора в экономике привело к появлению новых форм административного аппарата и его существенному разрастанию. Однако в отличие от Советского Союза, в котором, по утверждению С.С. Алексеева бюрократия со временем начала «работать сама на себя» и постепенно переродилась в «частного собственника на власть», Великобритания избежала подобного явления. В стране, где за деятельностью публичных корпораций осуществлялся и осуществляется действенный судебный, министерский и парламентский контроль, такого и не могло произойти. Помимо этого в Великобритании установлен и действенный контроль за эффективностью работы государственных предприятий со стороны общественности через так называемые советы потребителей или консультативные советы.

Д. Гарнер утверждает, что образование подобных советов предусмотрено статутами самих публичных корпораций, т.е. с момента появления государственного субъекта хозяйствования общественность получила право подавать жалобы на работу этих корпораций, а также вмешиваться в порядок ценообразования на товары, производимые ими. Еще в 1947 г. в Великобритании был принят Закон «О снабжении электроэнергией». Он предусмотрел создание при каждом районном энергетическом совете совета потребителей. Он формировался органом местного управления. В 1972 г. были созданы Национальные и региональные советы по газовому потреблению. Их работа постоянно находится в поле зрения общественности, т.к. осуществляется гласно.

Подобный опыт цивилизованного контроля общественности за ценообразованием на основные потребительские товары, которыми по праву считаются электроэнергия и газ может быть полезен и нашей стране. В начавшейся предвыборной кампании проблему ценообразования на голубое топливо не использует только ленивый. Участие в этом процессе не только всевозможных комитетов и ведомств, а и широкой общественности, сняло бы возможность для политического пиара.

Деятельность общественности Англии в этой сфере стала убедительным доказательством того, что благосостояние членов общества более важно, чем периодическая реализация своих политических прав и свобод. Английская политическая система, как мы знаем, сформировалась практически в конце XIX ст., а местное самоуправление уходит корнями в глубокую древность, поэтому контроль со стороны общественности за государственной властью как принцип проявления демократии считается в Англии традиционным и неискоренимым.

ЛИТЕРАТУРА

1. Мілтон Фрідман .Капіталізм і свобода. «Наш формат».Київ-2017
2. Фрэнсис Фукуяма.Государственный порядок. Издательство АСТ Москва.2015
3. Севрюков Д.Г. Становлення держави загального добробуту в Великобританії (перша половина ХХ століття). Актуальні проблеми права:теорія і практика. №22.2011
4. Алексеев С.С. Собственность-право-социализм. Москва «Юридическая литература». 1989

5. Д. Гарнер. Великобритания центральное и местное управление. Москва . Прогресс. 1984

Мічківський Роман
Національний юридичний університет
ім. Ярослава Мудрого
ІПКЮ, 1 курс, 3 група

РЕФОРМА ОСВІТИ ОЛЕКСАНДРА ІІ: АНАЛІЗ «ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПОЧАТКОВІ НАРОДНІ УЧИЛИЩА»

Соціальним інститутом суспільства, що підтримує і відновлює кваліфіковану підготовку підростаючого покоління, є система освіти і її основні ланки - професійні навчальні заклади і заклади початкової освіти. Сучасний період вітчизняної історії характеризується становленням ринкової системи господарювання, в умовах якої попередня система освіти вже не здатна в повній мірі задовольнити попит на кваліфіковані кадри. В цьому аспекті слід звертати увагу не тільки на спеціалізовані навчальні заклади, що готують кваліфікованих спеціалістів, а й на заклади, що надають початкову освіту.

Стан початкової освіти на початку 19 століття знаходився у критичному стані: писемного населення серед українських селян було близько 5%. Хоча і після впровадження «Положення про початкові народні училища» у 1897 році шкіл різних типів налічувалося 16798, а кількість грамотного населення від 9 до 50 років збільшилося до 24%, а серед власне українців – до 13. У 1910 році за урядовими документами, поміщеними у «Ежегоднике России» цей показник зріс до 30 і 20 відсотків відповідно. Про повільне зростання освітнього рівня свідчить багато нерозв'язаних проблем.

Статут впроваджував єдину систему початкової освіти в Російській Імперії. Згідно з положенням система включала три типи шкіл: школи грамотності, нижчі народні училища, вищі народні училища за параграфом 1. Мета нижчих народних училищ – поширення початкових знань між людьми всіх верств населення – параграф 6 положення. У нижчих народних училищах вводився один рік навчання. Це був один з недоліків реформи. На думку Л. Ігнатовича: «Збільшити курс посиленням арифметики та введенням нового навчального предмету ознайомлення з природою та не дати необхідного часу для розумного його проходження, означає продовження переважаючого механічного заучування». Він вважав за необхідне ввести дворічний термін навчання, а відомий земський діяч Д. Дашков пропонував в якості загальноосвітньої школи ввести трирічні народні училища. Ще однією за нагальних проблем постала проблема методу навчання. В. І. Водовозов вважав, що найбільш ефективнішим буде наочне навчання: «Для ознайомлення з природою за допомогою читання та розповідей важливе не стільки читання, скільки розповіді за малюнками й безпосереднє знайомлення з предметами природи в полі, в саду, на фермі». Не останнє місце серед проблем положення посідала і проблема посади вчителя. Учителями початкових училищ за статтею 6 «Положення» 1864 року мали право бути церковники (священники, диякони і д'яки) або ж світські особи, що пройшли повний курс навчання у вищому народному училищі. Педагогічну громаду не задовольняло становище вчителів, а питання про умови праці і матеріальне благополуччя неодноразово підіймалося в періодичних виданнях того часу. І.Миронович висловився з цього приводу так: «Погляньте на вчителя, який повертається з уроків, на це бліде й утомлене обличчя – воно найвиразніше свідчить про бідність, безвихідь і його скрутне положення, через його скрутну працю, різні поневіряння. Щоб забезпечити народні училища освіченими й гідними вчителями, необхідно прирівняти їх до держслужбовців, призначити їм

подвійну платню та для достатнього їх забезпечення призначати пенсію, маючи стаж роботи лише 20 років, а інші 5 років третинною добавкою до заробітної плати». Щодо вищих народних училищ, то призначалися вони для всіх, але переважно для осіб промислового і торгового класу про що йдеться в параграфах 50 та 52 «Положення». Через це вищі народні училища зазнавали критики від багатьох громадських діячів, бо були глухим кутом та не давали можливості багатьом перейти до навчання в середні та вищі навчальні заклади. М. Пирогов вважав, що: «Якщо за проектом нижчі народні училища, прогімназії і університети відкриваються для всіх верств населення, то чому вищі народні училища призначаються для осіб промислового класу і торговців».

Одним із важливіших факторів соціального прогресу суспільства є прогрес передачі досвіду від одного покоління до іншого, тобто підготовка професійних кадрів.

Отже, щоб досягти максимального результату слід було ліквідувати локальні недоліки механізму впровадження і функціонування системи початкової освіти, про які наголошували неодноразово багато земських та громадських діячів того часу та впроваджувати обов'язкову загальну середню освіту, що була вже прийнята в багатьох європейських країнах.

Наук. Керівник: к. юрид. н., доц. І. М. Скуратович

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дашков. Д. Несколько слов о проекте устава низших и средних училищ/ Д. Дашков //Журнал министерства народного просвещения. - Ч. 109 (март) - 1861. - С. 214-243.

2. Пирогов Н. И. Мысли и замечания о проекте устава училищ, состоящих в ведомстве министерства народного просвещения. – [Избранные педагогические сочинения] / (вводная статья проф. В. З. Смирнова). – Москва : изд-во академии педагогических наук РСФСР, 1953. - С. 198–221.

3. Проект устава низших и средних училищ, состоящих в ведомстве Министерства народного просвещения // Русский педагогический вестник. - 1860. - С. 210–242.

4. Нариси з історії України (кінець XVII – початок XX ст.) / В. Верига. – Львів: Світ, 1996. - 447

*Клімова В.В.,
студентка 2 групи 2 курсу
Міжнародно-правового факультету
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

БІТКОІН ЯК ОБ'ЄКТ СПАДКУВАННЯ

З розвитком суспільних відносин появилися нові платіжні системи, не передбачені національним законодавством України. Найбільш поширеною і популярною є Bitcoin - однорангова платіжна система і водночас перша у світі криптовалюта, яка працює через блокчейн.

Blockchain або блокчейн - це розподілена база даних про транзакції, яка формується на основі консенсусу між учасниками розподіленої мережі Bitcoin. [1]

Після смерті крипто-інвестора всі його біткойни потрапляють в сіру зону. Без кодових ключів, логінів і паролів спадкоємці не зможуть отримати доступ до заощаджень. Поки більшість компаній, що управляють крипто-гаманцями, не реагують на цю проблему, а формальні заповіти не передбачають передачу криптовалюти у спадщину. Хоча деякі варіанти отримати крипто-спадщину існують.

Децентралізація і відсутність регулювання зробили криптовалюту популярною, але саме ці дві властивості не дозволяють передавати крипто-заощадження у спадщину в разі раптової смерті власника. Якщо людина не залишила при житті детальних інструкцій з логінами, паролями і ключами доступу, отримати її крипто-накопичення спадкоємці не зможуть.

Україна входить у топ-5 країн світу за кількістю користувачів з різними біткойн-гаманцями. [2]

Не зважаючи на широке поширення Bitcoin, в національному законодавстві повністю відсутні будь-які норми, які б регулювали їх обіг. Проте є лист-роз'яснення Національного Банку України від 10.11.2014, в якому він розглядає «віртуальну валюту/ криптовалюту» Bitcoin як грошовий сурогат, який не має забезпечення реальною вартістю і не може використовуватися фізичними та юридичними особами на території України як засіб платежу, оскільки це суперечить нормам українського законодавства. [3]

На сьогодні наявні одразу декілька способів успадкувати криптовалюту, а саме:

1. Традиційні- з використанням механізмів закріплених на законодавчому рівні;
2. Технологічні
3. Змішані.

Серед традиційних способів спадкування, необхідно зазначити використання заповіту з зазначенням даних криптовалютного гаманця та ключу доступу до нього. Цей спосіб, проте, нівелює анонімність володіння таким гаманцем та існує небезпека втрати коштів через інформованість інших осіб. Для забезпечення недоторканості коштів необхідно в тексті заповіту вказувати тільки публічний ключ, а приватний ключ зберігати окремо. Недоліки цього способу очевидні – через різні обставини існує небезпека остаточної втрати ключів доступу до гаманців.

Серед технологічних способів передачі криптовалютних активів спадкоємцям виділяють: системи відстроченого платежу, що вбудовані в самі програми-клієнти крипто-

гаманців; використання спеціально створених інтернет-ресурсів по спадкуванню цифрових активів; системи відстроченого доступу до гаманця.

До змішаних способів можна віднести спадкування крипто-гаманців у паперовій та апаратній формах. Ключі доступу можуть являти собою цілком традиційні речі, а вказівка на їх розташування може міститися в тексті заповіту.

Отже, проаналізувавши дане поняття, можна сказати, що на сьогодні законодавством України питання спадкування криптовалюти є невирішеним. На нашу думку, потрібно закріпити окремою статтею порядок передачі у спадок такого об'єкту цивільних прав як криптовалюта чи електронних грошей. А натомість користуватися першим способом наведеним вище у роботі спадкування біткоіна, а саме складення заповіту із зазначенням передачі криптовалют.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Правовое регулирование криптовалютного бизнеса. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://axon.partners/wp-content/uploads/2017/02/Global-Issues-of-Bitcoin-Businesses-Regulation.pdf>
2. Bitcoin в Україні: правовий статус. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://yur-gazeta.com/golovna/bitcoin-v-ukrayini-pravoviy-status.html>
3. Роз'яснення щодо правомірності використання в Україні «віртуальної валюти/криптовалюти» Bitcoin. Електронний ресурс. Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=11879608

Науковий керівник - к.ю.н., асистент кафедри, Колісникова Г.В.

Секція теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень;

1. *Абдуллаєва Кароліна Вагіфівна*, ОСОБЛИВОСТІ МАНІФЕСТУ 1906 РОКУ
2. *Антоненко Максим Сергійович*, СУТНІСТЬ ПЕРЕБУДОВИ ТА ЇЇ НАСЛІДКИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ
3. *Антонов Георгій Алексеевич*, ОСНОВНЫЕ ЧЕРТЫ ПРАВА НА УКРАИНСКИХ ЗЕМЛЯХ В СОСТАВЕ АВСТРИЙСКОЙ ИМПЕРИИ
4. *Барздова Ауріка Євгенівна*, ДОГОВІР ПРО ДРУЖБУ ТА КОРДОНИ МІЖ НІМЕЧЧИНОЮ ТА СРСР ТА ТАЄМНІ ПРОТОКОЛИ ДО НЬОГО
5. *Богачьов Микита Євгенович*, ГРОШОВА РЕФОРМА 1996 РОКУ: ЇЇ ПРИЧИНИ, ЗМІСТ ТА НАСЛІДКИ
6. *Боговська Кароліна Дмитрівна*, РОЗШИРЕННЯ ПРАВ СОЮЗНИХ РЕСПУБЛІК В СРСР В ЧАСИ ПЕРЕБУДОВИ
7. *Боговська Кароліна Дмитрівна*, МІСЦЕ АКТУ ЗЛУКИ УНР ТА ЗУНР В УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАННЯХ: СПРОБА ПОРЯТУНКУ ДОСЯГНЕНЬ ЧИ ВТІЛЕННЯ ІДЕЇ СОБОРНОСТІ
8. *Бондаренко Альона Геннадіївна*, НАСЛІДКИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ НЕПУ В УКРАЇНІ
9. *Бондарчук Юлія Сергіївна*, РЕКОРДИ ГІПЕРІНФЛЯЦІЇ 1993 РОКУ,
10. *Боровенська Ганна Вадимівна*, СИСТЕМА ЗАГАЛЬНИХ СУДІВ ЗА СУДОВОЮ РЕФОРМОЮ 1864 РОКУ
11. *Борсук Ірина Олександрівна*, ЗЕМЕЛЬНА РЕФОРМА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ 1919 РОКУ
12. *Васіна Наталія Вікторівна*, ОСОБЛИВОСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ НЕПУ В УКРАЇНІ
13. *Вірич Марина Євгенівна*, НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА САМОДЕРЖАВСТВА В УКРАЇНІ (1907-1914 РР.). СПРАВА БЕЙЛІСА
14. *Волинець Вікторія Олегівна*, ЗАРОДЖЕННЯ ДИСИДЕНТСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ
15. *Воронкіна Діана Вікторівна*, СТАТУС УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ У ПРОГРАМАХ ПЕРШИХ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ
16. *Галій Т. В.*, ДІЯЛЬНІСТЬ МИХАЙЛА ГРУШЕВСЬКОГО ЙОГО СТАТУС І ВПЛИВ НА УКРАЇНСЬКУ ДЕРЖАВНІСТЬ
17. *Гармадій Маркіян Юрійович*, СТАЛІНСЬКІ РЕПРЕСІЇ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ
18. *Гіль Катерина Ігорівна*, КОНСТИТУЦІЙНЕ ЗАКРІПЛЕННЯ ЗЕМЛЕ ОХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КОНСТИТУЦІЯХ СРСР ХХ СТ., ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ
19. *Гладкий В'ячеслав В'ячеславович*, ЗНАЧЕННЯ ТА ЗНАЧИМІСТЬ ПРАВОВОГО СТАТУСУ В ЮРИДИЧНІЙ НАУЦІ ТА ПРАКТИЦІ
20. *Голик Данііл Романович*, КОЛЕКТИВІЗАЦІЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В СРСР
21. *Головаш Олена Олександрівна*, ЛЮДСЬКА ГІДНІСТЬ ЯК НАЙВАЖЛИВІША СОЦІАЛЬНА ЦІННІСТЬ
22. *Гончаренко Аліна Андріївна*, ОСОБЛИВОСТІ ЗЕМЕЛЬНОГО КОДЕКСУ 1922 РОКУ
23. *Горільчаник Олександра Андріївна*, ШІСТДЕСЯТНИКИ
24. *Гусєва Яна Анатоліївна*, СТАНОВИЩЕ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ЗА ЕМСЬКИМ УКАЗОМ 1876р.
25. *Дзюба Яна Аркадіївна*, РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ КАРАЛЬНИХ ОРГАНІВ УСРР У ДОБУ НОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ
26. *Дзюба Яна Аркадіївна*, РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ КАРАЛЬНИХ ОРГАНІВ УСРР У ДОБУ НОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ
27. *Жидовцев А. В.*, ДОЛЯ ДІТЕЙ У РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ
28. *Зайцев Герман Володимирович*, ПЕРЕМОГИ І ПРОРАХУНКИ ПАВЛА СКОРОПАДСЬКОГО, ЯК ОЧІЛЬНИКА УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ
29. *Зубко Дарина Олегівна*, КОДИФІКАЦІЯ ПЕРІОДУ НЕПУ, ЇЇ ПРИЧИНИ ТА ОСОБЛИВОСТІ
30. *Ільченко Владислав Олексійович*, «САМОСТІЙНА УКРАЇНА» М. МІХНОВСЬКОГО: ПОЛІТИЧНА ПРОГРАМА ЧИ ПОЛІТИЧНА ФАНТАСТИКА?
31. *Іорданова Олександра*, ЦИВІЛІЗАЦІЯ МАЙЯ - ОСНОВНЕ ДЖЕРЕЛО РОЗВИТКУ НА ПІВДЕННОМУ КОНТИНЕНТІ
32. *Іщук Євген Віталійович*, ОСОБЛИВОСТІ ЗАКОНУ ПРО ОХОРОНУ ПРИРОДИ УРСР 1960 Р. ТА ЙОГО ВПЛИВ
33. *Каулько Євген Ігорович*, ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ 1917-1929
34. *Кирилова Валерія Сергіївна*, ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ НЕПУ В УКРАЇНІ
35. *Кіріченко Артур Анатолійович*, УКРАЇНСЬКЕ ПИТАННЯ В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ПОЛІТИЦІ КІНЦЯ 30-Х РОКІВ ХХ СТ.: МАНІПУЛЯЦІЯ НАЦІОНАЛЬНИМ РУХОМ ЧИ «РЕНЕСАНС» УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНИЦЬКОЇ ІДЕЇ?
36. *Кіріченко Ангеліна Анатоліївна*, ТОВАРИСТВО УКРАЇНСЬКИХ ПОСТУПОВЦІВ: ВИЗНАННЯ СЛАБКОСТІ УКРАЇНСЬКОГО РУХУ ЧИ ОБАЧЛИВІСТЬ В УМОВАХ ТЕРОРУ?

37. Коваленко Валерія Василівна, ПРИЧИНИ, ЗА ЯКИМИ ДИСИДЕНТСТВО НЕ НАБУЛО ПОШИРЕННЯ СЕРЕД НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ
38. Козлова Крістіна Валеріївна, ПРАВОВИЙ СТАТУС ГРОМАДЯНИНА УНР ЗА КОНСТИТУЦІЄЮ 1918 РОКУ
39. Коливанова Лоліта Ігорівна, ГОЛОДОМОР 1932-1933
40. Колодєєва Вероніка Михайлівна, ОСОБЛИВОСТІ ЗЕМСЬКОЇ РЕФОРМИ 1864
41. Костін Микита Ігорович, ПОЛІТИКА УЦР: СПРОБА ЗБУДУВАТИ НАЦІОНАЛ-ДЕМОКРАТИЧНУ ЧИ СОЦІАЛІСТИЧНУ ДЕРЖАВУ
42. Кочолодзян Марія, ДЕРЖАВНИЙ ЛАД І ПРАВО УРСР В РОКИ ПЕРЕБУДОВИ 1985-1991
43. Кочолодзян Марія, ФІКЦІЇ У ПРАВІ: ПРАВОВА ПРИРОДА
44. Краснова Єлизавета Едуардівна, ОСОБЛИВОСТІ УКАЗУ ПРЕЗИДІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ СРСР «ПРО ВОЄННИЙ СТАН» (22 ЧЕРВНЯ 1941 РІК)
45. Кузьміна Анастасія Олександрівна, ЦИВІЛЬНИЙ КОДЕКС УСРР 1922 Р.
46. Кулічковський Ігор Валерійович, ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В ПЕРІОД ІІ СВІТОВОЇ ВІЙНИ
47. Лисенко Руслана Олександрівна, СУДОВА РЕФОРМА УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ
48. Малицький Ілля Русланович, МЕМОРАНДУМ ПРО ГАРАНТІЇ БЕЗПЕКИ У ЗВ'ЯЗКУ З ПРИЄДНАННЯМ УКРАЇНИ ДО ДОГОВОРУ ПРО НЕРОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЯДЕРНОЇ ЗБРОЇ
49. Мамаєва Дар'я Олександрівна, ІСТОРИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ БРУСИЛОВСЬКОГО ПРОРИВУ
50. Матвієнко Владислава Владиславівна, ЕВОЛЮЦІЯ ПРАВ ЖІНКИ В КОНСТИТУЦІЯХ УРСР
51. Натяжко Карина, ПОЛІТИЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО РУХУ ТА ПЕРШІ ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ В НАДДНІПРЯНСЬКІЙ УКРАЇНИ
52. Никончук Наталія Сергіївна, ПИТАННЯ ЕВТАНАЗІЇ У СУЧАСНОМУ СВІТІ
53. Плетюк В. В., УКРАЇНСЬКО-КУБАНСЬКИЙ ДОГОВІР
54. Петракова Олександра Андріївна, ДОКТРИНА ГОЛЛІЗМУ В СУЧАСНІЙ ФРАНЦІЇ
55. Петракова Олександра Андріївна, “ОДНА СІМ'Я – ОДИН СИН?”: СЕЛЕКТИВНІ АБОРТИ В КНР
56. Пісоцький Андрій Федорович, ГОЛОДОМОР В УКРАЇНІ 1932-1933 РОКІВ
57. Подгайна Катерина Андріївна, РОЗВИТОК ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА В ПЕРІОД НЕПУ
58. Полежаєва Анастасія Русланівна, ОСОБЛИВОСТІ СУСПІЛЬНОГО ЛАДУ В УКРАЇНІ (1914 - ЛЮТИЙ 1917 РР.)
59. Полторацький Б. В., УКРАЇНА ТА ООН У ХХ СТ.
60. Потапова Лоліта Віталіївна, ЩОДО ПИТАННЯ ПРО ВАЖЛИВІСТЬ КОНСТИТУЦІЇ
61. Прокопова Анна Олексіївна, ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИКИ ПЕРЕБУДОВИ В УКРАЇНІ
62. Проніна Вікторія Русланівна, ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВОЇ РЕФОРМИ 1860-Х РОКІВ
63. Ружинська А.П., ІГНАТІЙ ІВАНОВСЬКИЙ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА УКРАЇНСЬКУ ЮРИСПРУДЕНЦІЮ
64. Савенко Наталя Володимирівна, КОНСТИТУЦІЯ УРСР 1937 РОКУ: ПРИЧИНИ ПРИЙНЯТТЯ ТА ОСНОВНІ ОСОБЛИВОСТІ
65. Садова Анастасія Олександрівна, ПРИНЦИП ЗАКОННОСТІ ТА ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА В ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ
66. Сарана Данило Валерійович, ДІЯЛЬНІСТЬ СПЕЦСЛУЖБ В УРСР
67. Селевін Андрій Володимирович, СИСТЕМА І СТРУКТУРА КОНСТИТУЦІЇ УРСР 1937
68. Серак Дмитро Валерійович, ДЕМОКРАТИЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВИЩИХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА УПРАВЛІННЯ В ПЕРІОД ДЕСТАЛІНІЗАЦІЇ
69. Сінельнікова Анастасія Ігорівна, ЗМІНИ В ЗЕМЕЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ В ПЕРІОД ПЕРЕБУДОВИ
70. Славів Богдан Владиславович, ДЕКАБРИСТСЬКИЙ РУХ В УКРАЇНІ
71. Солопиченко Олена Сергіївна, ІСТОРИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ КОНСТИТУЦІЇ УНР 1918 Р.
72. Тарасова Анастасія Дмитрівна, ПРОБЛЕМИ САМОВИЗНАЧЕННЯ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ В ПЕРІОД МІЖ ДВОМА СВІТОВИМИ ВІЙНАМИ
73. Тимошенко Валерія Олександрівна, ОСОБЛИВОСТІ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ
74. Тисевич Юлія Сергіївна, КУРУКІВСЬКА УГОДА 1625 РОКУ І ЇЇ ВПЛИВ
75. Тисевич Юлія Сергіївна, ВІДНОВЛЕННЯ АГРО-ПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРУ ПІСЛЯ ІІ СВІТОВОЇ ВІЙНИ
76. Тихоненков Дмитро Анатолійович, РЕВОЛЮЦІЙНІ ТРИБУНАЛИ ТА НАДЗВИЧАЙНІ КОМІСІЇ НА УКРАЇНІ В 1918 - 1921 РР.
77. Тушинський Олег Олегович, ПІДГОТОВКА ТА ПРИЙНЯТТЯ КОНСТИТУЦІЇ УРСР 1937 Р.
78. Уколова Євгенія Олексіївна, РОМАН ШУХЕВИЧ – БОРЕЦЬ ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ
79. Фесенко Максим Олександрович, ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ЮЛІАНА РОМАНЧУКА
80. Фетісова Ю.О., КРИМІНАЛЬНЕ УЛОЖЕННЯ 1903
81. Хвіц Владислава Володимирівна, ВАЛУЄВСЬКИЙ ЦИРКУЛЯР 1863 РОКУ ТА ЙОГО НАСЛІДКИ
82. Цюрик Анна Олександрівна, ХАРАКТЕРИСТИКА СУДУ ПРИСЯЖНИХ У СПОЛУЧЕНИХ ШТАТАХ АМЕРИКИ

83. *Чаговець Дар'я Романівна*, ПОКОЛІННЯ ШІСТДЕСЯТНИКІВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ІСТОРІЮ УКРАЇНИ
84. *Червона Валерія Сергіївна*, БІЛОВЕЗЬКА УГОДА 8 ГРУДНЯ 1991 РОКУ
85. *Чінчін М.М.*, ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТОРГІВЛІ В ПЕРІОД НЕПУ
86. *Чорнобривець Є.І.*, ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЗЕМЛЕОХОРОННОГО ЗАКОНОДАВСТВА В ПЕРІОД НЕПУ
87. *Чубенко Олександра Олександрівна*, ПРАВЛІННЯ ГЕТЬМАНА УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ ПАВЛА СКОРОПАДСЬКОГО
88. *Чумак Дар'я Ігорівна*, ВПЛИВ ПОСТАНОВИ РАДИ МІНІСТРІВ УРСР ПРО ДОКОРИННУ ПЕРЕБУДОВУ СПРАВИ ОХОРОНИ ПРИРОДИ В РЕСПУБЛІЦІ 1988 РОКУ НА ПРИРОДООХОРОННУ ДІЯЛЬНІСТЬ
89. *Шаповал Артем Олександрович*, ЛЮТНЕВІ ПОДІЇ В ПЕТРОГРАДІ У 1917 РОЦІ: НАРОДНА РЕВОЛЮЦІЯ ЧИ ЗМОВА ПОЛІТИЧНИХ ЕЛІТ
90. *Шевченко А.В.*, ДІЯЛЬНІСТЬ СВУ
91. *Штонда М.М.*, ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ «ЧОРНОЇ ТРІЙКИ»
92. *Юхно Микита Юрійович*, УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА РАДА ЗУНР
93. *Якименко Євгенія Романівна*, ПАКТ МОЛОТОВА – РІББЕНТРОПА. ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ
94. *Ярошонок Ольга Олександрівна*, ВПЛИВ ІV УНІВЕРСАЛУ (9 СІЧНЯ 1918) УЦР НА РОЗВИТОК ДЕРЖАВНОСТІ УКРАЇНИ
95. *Стеценко Ніна Сергіївна*, ПЕРЕДУМОВИ ТА НАСЛІДКИ ПРИЙНЯТТЯ «ОРДОНАНСУ ПРО СКАСУВАННЯ ПАЛАТИ ФЕОДАЛЬНИХ ОПІКУВАНЬ 1646 Р.»
96. *Стеценко Ніна Сергіївна*, ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ КОНФІСКАЦІЇ ТА ПРОДАЖУ НЕРУХОМОГО МАЙНА ДЕЛІКВЕНТІВ ПІД ЧАС АНГЛІЙСЬКОЇ БУРЖУАЗНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ
97. *Алиєва Аліса Віідадівна*, ПРИСЯЖНІ ЗАСІДАТЕЛІ ЗА СУДОВОЮ РЕФОРМОЮ 1864 РОКУ
98. *Власенко Сергей Иванович*, ОБЩЕСТВЕННЫЙ КОНТРОЛЬ ЗА АНГЛІЙСКИМИ ПУБЛИЧНИМИ КОРПОРАЦІЯМИ
99. *Мічківський Роман*, РЕФОРМА ОСВІТИ ОЛЕКСАНДРА II: АНАЛІЗ «ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПОЧАТКОВІ НАРОДНІ УЧИЛИЩА»

Секція цивільне право та цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право;

1. *Клімова В.В.*, БІТКОІН ЯК ОБ'ЄКТ СПАДКУВАННЯ